R. P. R.

DOS. Nr. 40001 VOL. Nr. 12

MINISTERUL SECURITAȚII STATULUI

Serviciul „C."

Secția „C."-Regionala

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta privind pe Ion Mihalache și „circulația bonurilor rurale," și „Creditul agricol."

Data

P 213/12

c 37. c9
3/98

1959851

P 000213, Vol. 12

Urm

c. 5463

175 1/2

DOSAR

No. 2. CAP. VIII.

Ion Mihalache

despre „circulația bunurilor rurale" și „creditul agricol"

1947

MONIT. OFICIAL 1 Febr. 1930.

Librăria „Cartea de Aur", H. Penchas & Fiu, Calea Victoriei 95 București, Telefon 385/78 — 13746

Monitorul Oficial
Nr. 97 din 1 Febr. 1930.

Discursul

lui Ion Mihalache
rostit în Ședința Senatului
la 16-17 Julie 1929

despre „Legea circulației bunurilor
rurale" și a „Creditului
agricol"

Cuprinde 11 (unsprezece)
pagini fotocopiate (1-11)
Pag. 2 este în 2 (două) exemplare

Nr. 97. 10 LEI EXEMPLARUL Sâmbătă, 1 Fevruarie 1930.

REGATUL ROMÂNIEI

MONITORUL OFICIAL

PARTEA III-a

DESBATERI PARLAMENTARE

ABONAMENTE în lei	PARTEA I-a sau II-a un an	6 luni	3 luni	1 lună	Desbateri Parlament 6 lun.
În țară:					
Particulari	2200	1.100	550	200	1.200
Autorități de Stat, județ și comune urbane	1.800	900	450	—	1.200
Autorități comunale rurale	1.000	500	250	—	1.200
În străinătate	5.000		—	—	—
Prețul unui exemplar	15 partea I-a		20 partea II-a		10
" " " din anii trecuți	30				20

Atât abonamentele cât și publicațiile pentru autorități și particulari se plătesc anticipat. Ele vor fi însoțite de o adresă pentru autorități și de o cerere timbrată pentru particulari.

Transportul »Monitorului Oficial« în provincie se face pe riscul abonatului.

Porto pentru sume și corespondență trimise cu posta, precum si cheltuelile de restituiri de sume, privesc pe trimițători.

Sumele nereclamate în termen de 3 luni, nu se mai restitue.

Lămuriri: La calculul tarifului cu cuvântul, prescurtările de cuvinte grupele de cifre se vor considerà ca cuvinte întregi.

PUBLICAȚIUNI în lei	Inserția	Cuvântul
Jurnale:		
Jurnalele Consiliului de Miniștri pentru acordarea avantajelor legii pentru încurajarea industriei la industriași și fabricanți	3.500	—
Idem, la meseriași și mori țărănești	800	—
Jurnale privitoare la schimbări de nume și încetățeniri	1.500	—
Publicații:		
Publicații pentru schimbări de nume	300	—
" " libera practică profesională	400	—
" " pierderi de acte	100	—
Diferite alte publicațiuni pentru autorități	—	3
" " particulari	—	4
Publicații comerciale	—	5
Citații:		
Citațiile Curții de Casație, Curților de Apel și Tribunalelor	300	—
" Judecătoriilor	200	—
" de hotărnicie		6
Bilanțuri tabele	35 lei pagina de M.O	

Publicațiunile prmite până la ora 10 dimineața vor apare în »Monitorul Oficial« din a treia zi.

Pentru trimiterea recepiselor sau a Monitoarelor Oficiale și pentru orice alte lămuriri petiționarii vor trimite în plus suma de 20 lei spese de biurou și porto corespondenței.

Toată corespondența se va trimite pe adresa: Monitorul Oficial, București I — Bulevardul Elisabeta, 29

Telegrame: Monitoficial București I. — Telefon 408/75 — 35/21

SENATUL

SESIUNEA ORDINARĂ (PRELUNGITĂ) 1928 — 1929

Ședința de Duminică, 28 Iulie 1929

Ședința se deschide la ora 16,25, sub președinția d-lui *profesor Traian Bratu, președinte al Senatului*, asistat de d-nii secretari ai biuroului *Pintea Nimigean* și *Titus Staicu*.

.— Pe banca ministerială se află prezenți d-nii: N. Costăchescu, ministrul instrucțiunii publice; I. Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor; Voicu Nițescu, ministru de Stat; V. Potârcă, subsecretar de Stat la Departamentul Domeniilor și Eduard Mirto, subsecretar de Stat la Departamentul Internelor.

Prezenți 166 d-ni senatori:

— Nu răspund la apelul nominal 82 d-ni senatori și anume:

Alimăneșteanu Al., Angelescu C., dr., Antonescu Victor, Argetoianu C., Aușnith Max, Averescu Alexandru (general), Balogh Artur, Baltă Coriolan, Barbu Ștefan, Bălăcescu I. dr., Bârcă G. Vasile, Bianu Ioan, Binder Wilhelm Botez Ioan, Botez Nicolae, Bugariu Sever, Cardaș Agricola, Cândea Romul, Comșa Ion, Constantinescu Tancred, Costinescu Ion dr., Dissescu G. Constantin, Ebner Mayer, Gaicu D. (colonel), Grădișteanu C. Ion, Gussi Alexandru, Gyarfas Elemer, Inculeț Ion, Ioan C. Ștefan, Lapedatu Alexandru, Lapedatu Ion, Lăzărescu Eduard, Leonties Constantin, Manoliu Gh., Mihăilă Alexandru, Moșoiu Traian (general), Muth Gaspar, Neamțu Constantin, Nichifor Petre, Nicolescu M. Ioan, Nistor Ion, Opreanu R. Luciliu, Orleanu Gh. Mihail, Pal Gabor, Popovici Panaite, Poruțiu Valentin, Răducanu I. Șerban, Romniceanu-Manolescu Corneliu, Russu Octavian, Sassu P. Vasile, Săveanu N. Nicolae, Soepkéz Richard, Stanciu N. Vasile, Tătărescu Gh., Tomaziu Gh. Gheorghe, Văitoianu Arthur (general), Vulcu Nicolae, Zaloziecki Vladimir și Oțoiu Adrian.

.— *D. senator Pintea Nimigean, secretar al biuroului*, citește sumarul ședinței precedente, care se aprobă.

— Se trimite la comisia de petițiuni suplica mai multor foști plutonieri reangajați din armată, prin care cer să să se intervină pentru rectificarea pensiilor lor.

— Se citește următoarea cerere de demisie din mandatul de senator al d-lui senator Gheorghe Manoliu dela Roman:

Domnule președinte,

De oarece d. ministru al comerțului și industriei a desființat Camera de comerț din Roman, atașând-o la Bacău, cu toate că această Cameră se poate menține și înflori cu proprii mijloace, deoarece d. ministru nu a consultat în prealabil șeful organizației noastre asupra oportunității desființării; deși negustorii și industriașii din Roman au protestat prin întruniri înainte de desființare și o delegație s'a prezentat d-lui prim-ministru, care le-a promis menținerea Camerei de comerț; deși comercianții din Fălticeni, Pașcani, Lespezi, prin sute de semnături, au cerut d-lui ministru să fie atașați la Roman, alcătuind o singură Cameră de comerț, la care să coroboreze, d. ministru nu vreà să revie asupra hotărîrii luate.

Ca negustor eu însu-mi trimis în Senat și de ceilalți negustori și industriași pentru a le sprijini la nevoie doleanțele lor, am înțeles să fiu consequent obligațiuniior ce mi-am luat față de alegătorii mei.

rănimea este adevăratul cuceritor de pământ. In Ardeal, înainte de răsboi, în mod lent, s'a făcut penetraţia acestor ţărani români cari au cumpărat sute de mii de jugăre dela cei cari le aveau. Şi trebuie să spun cuvântul meu de omagiu băncilor româneşti din Ardeal (aplause prelungite pe băncile majorităţii), cari deşi erau în formă capitalistă, comercială, dar în esenţa lor, în sufletul cu care au fost conduse de intelectualii din Ardeal, au făcut ceeace a făcut cooperaţia în Vechiul-Regat, au finanţat cumpărătoarea acestor pământuri.

D-lor, după unire, această operă naţională de cucerire a pământului românesc, prin opera nefastă de uzurare a partidelor liberal şi averescan (aplause prelungite pe băncile majorităţii), a încetat; a trebuit ca ţăranii aceştia, să fie pauperizaţi, să se înglodeze în datorii, până peste cap şi nu mai pot trăi, încât, cum spune Eminescu: „Nici îi merge, nici se îndeamnă, nici îi este toamna toamnă, nici e vara, vara lui. şi-i sărac în ţara aceasta bogată“ !

Noi, trebuie să dregem aceasta, cu creditul agricol. Trebuie să se înceapă prin Creditul agricol, pe care îl votaţi astăzi; printr'un credit eftin, accesibil ţăranilor, să înceapă iarăşi această operă de cucerire a pământului românesc, prin mijloace paşnice, lente, de penetrare, în toate satele. Şi, pentru aceasta, prin votarea Creditului agricol, facem nu numai o operă de ridicare a agriculturii; o operă naţională, ci facem a treia împroprietărire, împroprietărirea celor destoinici, celor mai bune elemente din agricultură, precum la a doua împroprietărire s'a împroprietărit multe elemente cari n'au fost vrednice.

D-lor, aceasta este perspectivă mare, care se deschide şi pentru aceste cuvinte cred eu că acest proiect de lege are importanţa cea mai mare, pe lângă un alt proiect, pe care l-aţi votat, tot foarte important: proiectul învăţământului agricol.

D-lor, agriculturii noastre îi trebuie două lucruri: carte, învăţătură economică şi credit, capital. Carte şi învăţătură economică se va dà prin proiectul de lege genial al d-lui ministru Mihalache (aplause furtunoase pe băncile majorităţii), în care este o dispoziţie, poate de cea mai mare însemnătate, în care se spune că se vor face cursuri de iarnă pentru ţăranii înstăriţi şi că ţăranii cari vor absolvi aceste cursuri vor face un an armată. Se vor umple toate şcolile cu fiii noştri de ţărani şi vom arătà prin aceasta şi principiul democratic că nu numai d-nii cari învaţă carte servese un an în armată, ci şi ţăranii.

Iată, d-lor, dăm carte, dăm credit şi nu ne e teamă că nu se vor ridicà unde trebuie să fie ţăranii români, după toate aptitudinele, după toate talentele lor.

Pentru toate aceste motive, declar că voiu votà proiectul. (Aplause).

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D. ministru al agriculturii are cuvântul.

D. I. Mihalache, ministrul agriculturii şi domeniilor: D-lor senatori, permiteţi-mi să vorbesc deodată la legea Creditului agricol şi la legea circulaţiunii bunurilor ţărăneşti.

De altfel ele se întregesc una pe alta şi împreună cu legea învăţământului agricol care organizează propaganda populară agricolă la sate; cred că formează câte trele piatra angulară a construcţiunii pe care ne propunem s'o facem: organizarea producţiunii agricole.

Ca să reorganizăm producţiunea agricolă trebuie întâi să avem ce organizà; apoi trebuie să ai cu ce organizà sau să ai cu ce produce şi, în fine, să ştii cum să produci.

Se ştie cum ne propunem să învăţăm, cum să producă pe micii agricultori, legea, pe care am avut onoarea să v'o supunem aprobării d-voastre zilele trecute. Să ai pe ce produce şi să ai cu ce produce este obiectul celorlalte două legiuiri, pe cari am onoarea să le supun desbaterilor d-voastre în şedinţa de azi.

Legea circulaţiei bunurilor rurale îşi propune să întregească gospodăria ţărănească şi proprietatea ţărănească. Proprietatea ţărănească, aşa cum este astăzi, parcelară, nu este o proprietate economică. Căutăm să o facem economică.

Prin proprietate economică înţelegem pe aceea care este capabilă să absoarbă toată puterea de muncă a agricultorului şi a familiei sale şi care este capabilă nu numai să asigure existenţa de azi pe mâine, ci să asigure şi prosperitatea şi înflorirea gospodăriei, înflorirea economică şi să facă posibilă şi înflorirea morală a gospodăriei.

Dacă luăm seama cum se prezintă starea ţăranilor noştri în cele trei provincii mai importante, exceptând Bucovina, unde este o mică proprietate, aş puteà să zic, parcelară, dar unde datorită densităţii populaţiunii, climatului favorabil industriilor provinciei, acea mică proprietate parcelară este rentabilă fiindcă este industrializată; dacă facem abstracţie deci de Bucovina şi examinăm situaţia ţărănimii în celelalte trei provincii mari, toţi vor recunoaşte că situaţia ţărănimii din Vechiul-Regat este inferioară şi celei din Basarabia şi celei din Transilvania.

Ei bine: situaţiunile statistice arată că proprietatea de peste cinci hectare— între 5 şi 10 hectare, ca şi între 10 şi 50 hectare—este mai răspândită în Basarabia şi apoi în Ardeal şi tocmai pe urmă vine Vechiul-Regat. Ceeace însemnează că situaţiunea înfloritoare a ţărănimii este în strâns raport cu repartiţia proprietăţii şi anume, este legată cu acea proprietate care nu este sub cinci hectare şi care este deasupra lui cinci hectare şi merge până la 50 hectare.

Prin legea pe care vă vom prezenta-o ne propunem să dăm voie ţăranului care vrea să cumpere, să cumpere dela vecinul său; şi vecinul care vrea să vândă, să poată vinde vecinului care vrea să cumpere. Unul vrea să cumpere, altul vrea să vândă; să poată s'o facă şi unul şi altul, în mod deschis, în mod cinstit, pe cale legală.

Până azi legiuirile noastre nu îngăduiau acest lucru

In Vechiul-Regat am trăit sub regimul inalienabilităţii proprietăţii rurale dela 1864 până astăzi. Acest regim s'a întins dela 1925 peste toată ţara. O lege de câteva articole obligă pe fiecare vânzător să ceară exercitarea dreptului de preemţiune a Statului, Casei centrale, ca să-şi poată vinde bucăţica de jumătate hectar. Cât este de artificială această măsură se vede din faptul că legea ni-i n'a putut fi aplicată, căzând în desuetudine.

Ţăranii au vândut şi au cumpărat, călcând legea şi corupând pe funcţionari. Ei bine, ceeace se făceà până acuma prin fraudă, noi ne propunem să facem de astădată pe cale legală, reglementând acest proces în aşa fel încât el să urmărească un program. (Aplause).

Dar, d-lor, dacă urmărim să întregim proprietatea ţărănească, urmărim însă şi altceva: să nu lăsăm poartă deschisă ca pe calea liberei transacţiuni, proprietatea ţărănească, să înceteze de a rămâne ţărănească; ca nu cumva, cu alte cuvinte, să se întoarcă îndărăt la marea proprietate; şi nu cumva să devină proprietate cămătărească, proprietate adunată în mâna cămătarilor (aplause), ca pe urmă să fie dată sub formă de arendă la ţărani şi să ne întoarcem iarăş la regimul proprietăţii parazitare, unde individualitatea, personalitatea proprietarului, nu aveà nici un rol: proprietarul nu se ocupà de moşie, ci o arendà, o exploatà. De aceea, prin legea circulaţiunii bunurilor ţărăneşti, urmărim libera circulare, dar numai în sânul massei ţărăneşti, adică a acelei masse pentru care legiuitorul a rupt o bucată din marea proprietate, ca să o facă, în

rănimea este adevăratul cuceritor de pământ. In Ardeal, înainte de războiu, în mod lent, s'a făcut penetrația acestor țărani români cari au cumpărat sute de mii de jugăre dela cei cari le aveau. Și trebuie să spun cuvântul meu de omagiu băncilor românești din Ardeal (aplause prelungite pe băncile majorității), cari deși erau în formă capitalistă, comercială, dar în esența lor, în sufletul cu care au fost conduse de intelectualii din Ardeal, au făcut ceeace a făcut cooperația în Vechiul-Regat, au finanțat cumpărătoarea acestor pământuri.

D-lor, după unire, această operă națională de cucerire a pământului românesc, prin opera nefastă de uzurare a partidelor liberal și averescan (aplause prelungite pe băncile majorității), a încetat; a trebuit ca țăranii aceștia, să fie pauperizați, să se înglodeze în datorii, până peste cap și nu mai pot trăi, încât, cum spune Eminescu: „Nici îi merge, nici se îndeamnă, nici îi este toamna toamnă, nici e vara, vara lui, și-i sărac în țara aceasta bogată“!

Noi, trebuie să dregem aceasta, cu creditul agricol. Trebuie să se înceapă prin Creditul agricol, pe care îl votați astăzi; printr'un credit eftin, accesibil țăranilor, să înceapă iarăși această operă de cucerire a pământului românesc, prin mijloace pașnice, lente, de penetrare, în toate satele. Și, pentru aceasta, prin votarea Creditului agricol, facem nu numai o operă de ridicare a agriculturii, o operă națională, ci facem a treia împroprietărire, împroprietărirea celor destoinici, celor mai bune elemente din agricultură, precum la a doua împroprietărire s'a împroprietărit multe elemente cari n'au fost vrednice.

D-lor, aceasta este perspectivă mare, care se deschide și pentru aceste cuvinte cred eu că acest proiect de lege are importanța cea mai mare, pe lângă un alt proiect, pe care l-ați votat, tot foarte important: proiectul învățământului agricol.

D-lor, agriculturii noastre îi trebuie două lucruri: carte, învățătură economică și credit, capital. Carte și învățătură economică se va dà prin proiectul de lege genial al d-lui ministru Mihalache (aplause furtunoase pe băncile majorității), în care este o dispoziție, poate de cea mai mare însemnătate, în care se spune că se vor face cursuri de iarnă pentru țăranii înstăriți și că țăranii cari vor absolvi aceste cursuri vor face un an armată. Se vor umple toate școlile cu fiii noștri de țărani și vom arătà prin aceasta și principiul democratic că nu numai d-nii cari învață carte servesc un an în armată, ci și țăranii.

Iată, d-lor, dăm carte, dăm credit și nu ne e teamă că nu se vor ridicà unde trebuie să fie țăranii români, după toate aptitudinele, după toate talentele lor.

Pentru toate aceste motive, declar că voiu votà proiectul. (Aplause).

D. profesor Traian Bratu, președinte: D. ministru al agriculturii are cuvântul.

D. I. Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: D-lor senatori, permiteți-mi să vorbesc deodată la legea Creditului agricol și la legea circulațiunii bunurilor țărănești.

De altfel ele se întregesc una pe alta și împreună cu legea învățământului agricol care organizează propaganda populară agricolă la sate; cred că formează câte treele piatra angulară a construcțiunii pe care ne propunem s'o facem: organizarea producțiunii agricole.

Ca să reorganizăm producțiunea agricolă trebuie întâi să avem ce organizà; apoi trebuie să ai cu ce organizà sau să ai cu ce produce și, în fine, să știi cum să produci.

Se știe cum ne propunem să învățăm, cum să producă pe micii agricultori, legea, pe care am avut onoarea să v'o supunem aprobării d-voastre zilele trecute. Să ai pe ce produce și să ai cu ce produce este obiectul celorlalte două legiuiri, pe cari am onoarea să le supun desbaterilor d-voastre în ședința de azi.

Legea circulației bunurilor rurale își propune să întregească gospodăria țărănească și proprietatea țărănească. Proprietatea țărănească, așa cum este astăzi, parcelară, nu este o proprietate economică. Căutăm să o facem economică.

Prin proprietate economică înțelegem pe aceea care este capabilă să absoarbă toată puterea de muncă a agricultorului și a familiei sale și care este capabilă nu numai să asigure existența de azi pe mâine, ci să asigure și prosperitatea și înflorirea gospodăriei, înflorirea economică și să facă posibilă și înflorirea morală a gospodăriei.

Dacă luăm seama cum se prezintă starea țăranilor noștri în cele trei provincii mai importante, exceptând Bucovina, unde este o mică proprietate, aș puteà să zic, parcelară, dar unde datorită densității populațiunii, climatului favorabil industriilor provinciei, acea mică proprietate parcelară este rentabilă fiindcă este industrializată; dacă facem abstracție deci de Bucovina și examinăm situația țărănimii în celelalte trei provincii mari, toți vor recunoaște că situația țărănimii din Vechiul-Regat este inferioară și celei din Basarabia și celei din Transilvania.

Ei bine: situațiunile statistice arată că proprietatea de peste cinci hectare— între 5 și 10 hectare, ca și între 10 și 50 hectare—este mai răspândită în Basarabia și apoi în Ardeal și tocmai pe urmă vine Vechiul-Regat. Ceeace însemnează că situațiunea înfloritoare a țărănimii este în strâns raport cu repartiția proprietății și anume, este legată cu acea proprietate care nu este sub cinci hectare și care este deasupra lui cinci hectare și merge până la 50 hectare.

Prin legea pe care vă vom prezenta-o ne propunem să dăm voie țăranului care vrea să cumpere, să cumpere dela vecinul său; și vecinul care vrea să vândă, să poată vinde vecinului care vrea să cumpere. Unul vrea să cumpere, altul vrea să vândă; să poată s'o facă și unul și altul, în mod deschis, în mod cinstit, pe cale legală.

Până azi legiuirile noastre nu îngăduiau acest lucru.

In Vechiul-Regat am trăit sub regimul inalienabilității proprietății rurale dela 1864 până astăzi. Acest regim s'a întins dela 1925 peste toată țara. O lege de câtevà articole obligă pe fiecare vânzător să ceară exercitarea dreptului de preemțiune a Statului, Casei centrale, ca să-și poată vinde bucățica de jumătate hectar. Cât este de artificială această mă ură se vede din faptul că legea ni-i n'a putut fi aplicată, căzând în desuetudine.

Țăranii au vândut și au cumpărat călcând legea și corupând pe funcționari. Ei bine, ceeace se făceà până acuma prin fraudă, noi ne propunem să facem de astăzi pe cale legală, reglementând acest proces în așa fel încât el să urmărească un program. (Aplause).

Dar, d-lor, dacă urmărim să întregim proprietatea țărănească, urmărim însă și altceva: să nu lăsăm poartă deschisă ca pe calea liberei transacțiuni, proprietatea țărănească, să înceteze de a rămâne țărănească; ca nu cumva, cu alte cuvinte, să se întoarcă îndărăt la marea proprietate; și nu cumva să devină proprietate cămătărească, proprietate adunată în mâna cămătarilor (aplause), ca pe urmă să fie dată sub formă de arendă la țărani și să ne întoarcem iarăș la regimul proprietății parazitare, unde individualitatea, personalitatea proprietarului, nu aveà nici un rol: proprietarul nu se ocupă de moșie, ci o arendă, o exploată. De aceea, prin legea circulațiunii bunurilor țărănești, urmărim libera circulare, dar numai în sânul massei țărănești, adică a acelei masse pentru care legiuitorul a rupt o bucată din marea proprietate, ca să o facă, în

loc de mare proprietate boierească, mică proprietate țărănească.

Voim, adică, să-i păstrăm mai departe caracterul de proprietate țărănească și pentru aceea nu îngăduim, cel puțin pentru început, ca proprietatea aceasta a cărei origină, este exproprierea, nu îngăduim să treacă de 25 hectare pentru o familie, înțelegându-se bărbat, soția și copiii lor minori (majorii, având dreptul să cumpere și ei alte 25 hectare).

Recunosc că această limită este o limită artificială, fiindcă ceeace este bun astăzi nu este bun mâine și ceeace e bun aici, nu este bun în Basarabia sau în Transilvania. Intinderea proprietății, pentru a fi economică, este ceva foarte relativ. Ea atârnă de densitatea populației, de calitatea pământului, de apropierea pieței de desfacere, de climat, de natura culturilor, de vrednicia gospodarului și așa mai departe. Va ajunge vremea cândva ca circulațiunea aceasta să fie lăsată liberă, ca procesul de selecțiune a valorilor să nu fie circumscris numai înlăuntrul masselor celor cari ar fi avut dreptul de împroprietărire, adică a muncitorilor manuali de pământ, ceeace înseamnă: plugarii, cari prestează munca personală a brațelor lor, pe propria lor proprietate. Va veni poate vremea când circulațiunea aceasta va fi lăsată liberă de jos până sus: dela marea proprietate, către mica proprietate, dela mica proprietate, către marea proprietate.

In condițiunile de astăzi, însă, ne-am temut că efectele sociale ale legiuirii agrare ar fi întoarse împotriva scopului pe care l-a urmărit legiuitorul. Legea este un corectiv economic al legiuirilor agrare. Legea nu trebuie să strice efectele sociale urmărite de legea agrară.

Am lăsat numai două posibilități, de a ieși din massa împroprietăriților țărani; că nu am avut de face; anume: *a)* prin înzestare, nu puteam să dictăm părintelui către cine să-și căsătorească copiii; și prin urmare, pe calea aceasta, poate să iasă din sânul plugarilor proprietatea, n'are importanță socială acest lucru, și *b)* pentru vânzarea loturilor la Creditul Agricol.

D-lor senatori, legea circulației bunurilor erà necesară și pentru altceva: pentru a nu îndepărtà de binefacerile Creditului Agricol o proprietate de 6 milioane de hectare, cât reprezintă pământul provenit din expropriere. Creditul Agricol împrumută pe ipotecă; voiu veni în curând la tehnica acestor împrumuturi. Prin urmare, pământul acesta va puteà fi ipotecat. Legile de până astăzi opreau acest lucru. O lege din timpul din urmă dăduse acest privilegiu numai câtorva bănci. Noi permitem în viitor să se ipoteceze pământurile rurale, însă nu mai Creditului Agricol, care face operațiuni exclusiv ipotecare. Pentru ce acest „monopol"? Pentrucă o societate care face împrumuturi și de altă natură pe polițe, împrumuturi comerciale, poate să fie declarată, la un moment dat, în stare de faliment și să ajungă la lichidare și, prin lichidare, la vânzarea silită a proprietății, sau la obligațiunea debitorilor de a-și plăti imediat datoriile, ceeace ar însemnà să forțăm pe țăran să vândă înainte de termen, proprietățile lor. Prin urmare am dat dreptul de ipotecare al pământurilor țăranilor numai unei societăți care face operațiuni pur ipotecare. In caz de neplată la termen, nu poți să iei societății dreptul să execute pe debitor, vânzându-i proprietatea. I-am pus totuș o temperare: la prima vânzare să nu poată vinde decât la țărani cari îndeplinesc condițiunile de a puteà cumpărà pământ țărănesc, adică muncitori manuali de pământ, cari n'au încă 25 de hectare. Dacă nu se prezintă nimeni la prima licitație, la a doua licitație, Societatea de Credit Agricol va puteà vinde ori și cui, pentrucă altfel, în alte condițiuni societatea n'ar fi putut să facă împrumuturi, dacă nu i s'ar fi dat siguranța că acestea vor fi achitate.

Suntem convinși însă că nu se va ajunge a înstrăinà proprietatea rurală în alte mâini, decât ale țăranilor, pe calea de mai sus.

Am fost criticați la Cameră de socialiști, de un reprezentant al marei proprietăți și de către reprezentantul partidului care își zice țărănesc; de ce își zice țărănesc eu nu știu: probabil pentru a exploatà o firmă. Lumea însă s'a deprins de câtăva vreme să se uite și cine este în dosul firmei și nu se mai lasă păcălită; caută marfa din dosul firmei, ci nu firme. (Aplause prelungite).

Am avut satisfacțiunea însă să văd că atât socialiștii cât și reprezentanții marii proprietăți declară că legea este bună, indiferent cum o interpretau. Socialistul spuneà că ne burghezim, că mergem spre dreapta, iar reprezentantul marii proprietăți se simțeà satisfăcut că împroprietărirea așà cum a fost făcută, n'a dat rezultate și că trebuie să venim și noi acum să recunoaștem că proprietatea de muncă a fost o iluzie și să creiăm o proprietate mijlocie. Iar d. dr. Lupu, prin reprezentantul său, susțineà nici mai mult nici mai puțin, că prin această lege tindem să favorizăm formarea unei clase de „culaci". Culacii în Rusia, sunt chiaburii satelor. Și d. dr. Lupu se crede că ar fi reprezentantul stângei, spre deosebire de noi cari am fi reprezentanții „culacilor". Aceste lucruri le știm noi, cari îl paștem pe d. dr. Lupu de atâta vreme. La extrema stângă în opoziție, la extrema dreaptă la guvern, l-am văzut. (Ilaritate, aplause). De astfel de principii suntem sătui.

In realitate, ce este d-lor? Ceeace facem noi acum nu este decât realizarea programului nostru, cu care am început atunci când eram numai partid țărănesc, și pe baza căruia am fuzionat cu partidul național, într'o afinitate sufletească, printr'o identitate de concepțiuni și de metode cari n'au fost până astăzi desmințite. (Aplause prelungite).

Am aci programul pe baza căruia am fuzionat.

In capitolul chestiunii agrare, la punctul 3, alin. *a)*, se zice: „Se vor stabili normele de circulațiune ale pământului țărănesc".

D. Pavel P. Brătășanu: Ceeace facem.

D. I. Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: Ceeace și facem. „Se va împiedicà pe de o parte pulverizarea, iar pe de altă parte acumularea din nou a proprietăților rurale".

Voci: Ceeace facem.

D. I. Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: Impiedecăm astăzi pulverizarea; se va desăvârși opera prin legea comasării, pentru ca mâine când vom vedeà că ne amenință procesul de acumulare al marii proprietăți, să venim atunci să împiedicăm acumularea, care, deocamdată, nu se pune.

Mai departe: ...„Aprovizionarea și desfacerea în comun, organizarea și asigurarea unui puternic credit rural, cu care țăranii să-și poată cumpărà pământul și să-și procure unelte, sământă, etc.".

Ceeace și facem.

Mai departe: ...„Se va organizà o intensivă educație și instrucție agricolă, dându-se o mare desvoltare învățământului agricol, elementar și superior, fermelor model, stațiunilor agricole, etc., etc.".

Ceeace am și făcut.

Dar, d-lor, am să vă citesc acum din

4

programul fostului partid țărănesc, dintr'un referat pe care l'am făcut eu la un congres, unde programul nostru a fost expus sub forma cea mai radicală. Il iau din broșura pe care am tipărit-o atunci: „Noul regim agrar“. In realitate este numai acel referat.

„Partidul țărănesc, — spuneam atunci — opune anarhiei agrare de astăzi o concepție clară, completă și modernă, etc.“.

Mai departe: „Mai toate țările agricole după război și-au dat legiuiri agrare cari transformă forțat marea proprietate în mică proprietate, bazate pe obligația muncii personale.

Iată temelia modernă a regimului agrar: „mica proprietate bazată pe muncă“.

Ce înțelegem noi prin mică proprietate? „Prin mică proprietate se înțelegeà, în sensul obișnuit, petecele de pământ cât de mărunte, muncite cu brațe proprii.

Ceeace înțelegem noi prin „mică proprietate“, este acea întindere de pământ cultivabil, potrivită capacității de muncă a plugarului și a familiei sale“.

Ce înțelegem prin proprietatea de muncă? S'a crezut că este o nouă deposedare, este lipsa proprietății de o garanție statornică.

Ori, d-lor, nu puteà să fie lucrul acesta. Și în Rusia, unde pământul este declarat proprietatea Statului, — declarat proprietate comună — și acolo necesitățile elementare ale vieții reale au fost mai puternice decât toate utopiile și deși, pe hârtie, proprietatea este declarată comună,—deși este în tradiția rușilor de a aveà proprietatea comună, mirul — cu toate acestea s'a ajuns la folosința individuală a proprietății-transmisibilă prin moștenire la copii, ceeace în practică se traduce cu proprietatea individuală. Este adevărat: cu obligațiunea ca să se muncească pământul, altfel Statul vine și deposedează.

D-lor, trebuie să ne dăm seama că evoluțiunea dreptului de proprietate a făcut pretutindeni, și la noi, un pas hotărîtor înainte. In Constituție proprietatea este declarată astăzi ca o „funcțiune socială“. Nu mai există dreptul de a uzà și de a abuzà de proprietate ca în trecut.

S'a vorbit de obligativitatea muncii pentru țăran. Nu este nevoie de nici un regim de constrângere pentru țărani. Pentrucă dacă proprietatea devine rentabilă, dacă țăranul este luminat și are instrumente, mijloace cu cari să-și muncească proprietatea, nu este nevoie să vină cineva și să-i reglementeze munca. Vom găsi noi mijloace pentru raționalizarea muncii. Aceasta este altă problemă. Intâi și întâi Statul trebuie să știe ce să facă cu gospodăria lui. (Aplause prelungite). Cu educație, cu mijloace și prin cooperație, se vor simți constrânși, moralmente, țăranii să-și cultive locurile.

Dar, d-lor, când este vorba de libertatea circulației pământului, am socotit necesar, și atunci și azi, ca obligația cultivării personale a unui pământ, care cu jertfe a fost dat de acolo dincoace, să continue: deci nu orcine poate dobândi pământ rural pentru gospodării mai întinse, ci numai țăranii muncitori manuali. Pentru casă am dat voie: până la un hectar oricine poate să cumpere la țară. Vii, pometuri, de asemenea. Dar pământ de cultură poate să cumpere oricine numai din restul proprietății cultivabile de 8.000.000.000 de hectare, lăsând ca cele 6.000.000.000 ha pământ țărănesc, deocamdată, să circule numai între acei cari prestează munca personală.

Aceasta am înțeles prin proprietatea de muncă.

„Ceeace înțelegem prin proprietatea de muncă, este acea proprietate valorificată prin activitatea personală — intelectuală și manuală — a însuș proprietarului și familiei sale; eventualele și sporadicele concursuri de brațe ale semenilor, neconstituind o exploatare a muncii altei categorii sociale“.

Și mai departe:

Ce înțelegem prin proprietate economică?

a) Proprietatea să fie economică, adică să nu ducă la risipirea energiei și capacității de muncă țărănească.

Limitele proprietății mici să fie astfel încât să absoarbă întreaga putere de muncă a țăranului și a familiei sale, asigurându-i nu numai existența de azi pe mâine, ci și spor de gospodărie, prosperitate materială și intelectuală. Evident că precizarea întinderii nu se poate face cu cifre potrivite pentru orice loc și pentru orice timp, întrucât acest lucru depinde de o mulțime de împrejurări ca perfecționarea tehnicei agricole, gradul de educație, densitatea populației, condițiile sociale, apropierea de piețele de desfacere, condiții climaterice și agronomice, etc. Ințelepciunea legiuitorului poate găsi formula potrivită momentului și împrejurărilor;

b) Să fie liberă, adică astfel organizată, încât trebuințele importante, pentru valorificarea pământului să și le satisfacă direct sau înlăuntrul semenilor săi, nedepinzând de altă clasă.

Pentru această mică proprietate individuală, de pământ cultivabil, trebuie să fie integrată cu pășuni și păduri obștești.

D-lor, în ceeace privește integrarea cu pășuni, în parte s'a realizat. Acolo unde legea agrară a fost călcată în mod samavolnic, ea va fi revizuită pentru înlăturarea abuzurilor făcute pe cale administrativă. (Aplause prelungite pe băncile majorității).

In ceeace privește pădurile comunale, există o lege făcută de oameni cari n'au crezut în această idee, cari au furat-o și au stâlcit-o și deaceea aplicabilitatea ei este foarte discutabilă. Eu însă voiu face tot ce este în putință, ca această lege să se aplice, fie sub forma în care s'a legiferat, fie sub forma asigurării exploatării mici de păduri prin cooperative țărănești, pentru îndestularea țăranului. (Aplause pe băncile majorității).

In ceeace privește cooperatizarea agricolă, prietenul meu d. Răducanu, a înlesnit această operație prin legea de mare valoare, care este legea cooperației.

Noi venim acum să facem integrarea economică și asigurarea ei cu credit.

Iată, d-lor, prin urmare, că ceeace facem azi, este realizarea aidoma a programului nostru de atunci când eram tratați ca bolșevici.

D. dr. Lupu interpretează azi acest lucru, că suntem „culac“-i.

Pe noi, d-lor, nu ne interesează nici critica socialiștilor că ne burghezim, nici critica d-lui dr. Lupu, care totdeauna sare dincolo, că suntem „culac“-i, nici critica marilor proprietari, că nu pășim destul de departe și nu lăsăm libertate absolută circulației pământurilor.

D-lor, s'a spus că prin aceasta contribuim la proletarizarea țărănimii. Ce se vor face țăranii cari, prin vânzare, se vor deposedà?

Mai întâi, d-lor, nu se deposedează nimeni cu forța, se autodeposedează cine vrea să vândă; cumpără cine poate cumpărà, cu o anume limită. Este procesul de selecție naturală, în fața căruia oricâte piedici artificiale vei pune, ele tot vor fi biruite. (Aplause pe băncile majorității).

Observăm că se petrece un fenomen la țară, fenomen pe care l-am remarcat și la Cameră. D-lui Cristescu i se

5

păruse odată că țăranul vine la oraș fiindcă nu vrea să lucreze la țară. Eu dau faptului acesta o altă interpretare. Este un exod economic al țăranului spre oraș, dar acest lucru se datorește la două influențe: una de ordin economic și alta de ordin moral.

Sub vechiul regim al marei proprietăți, sate întregi erau lipsite de pământ; proprietarul da cu arendă anuală câte un hectar, două, trei, astăzi la o familie, mâine la alta; și în felul acesta nu se lăsà posibilitatea țăranilor să se selecționeze, pentruca cel care este bun să înflorească, iar cel care nu este, să meargă în altă parte.

Țăranul nu erà nici proletar, nici proprietar, țăranul trăià cu sufletul în piept. I se lăsà să aibă căsuța lui și un petec de pământ, dar insuficient ca să trăiască în mod liber. Pe de altă parte, proprietatea mare cu instrumentele pe cari le aveà la îndemână și cu mijloacele ei de muncă, puteà să hrănească mai mult. Totuș nu este natura marei proprietăți, ci este natura micei proprietăți, să producă mai mult, dar a micii proprietăți organizate și nù a micii proprietăți desorganizate, așà cum a fost ca la noi. (Aplause prelungite).

Astăzi însă după desființarea marei proprietăți se întâmplă un proces de selecțiune a țăranilor. Cei cari au fost împroprietăriți și pot munci rămân la țară; cei cari n'au pământ de ajuns și nu găsesc plasament la vecinul devenit proprietar, aceia se îndreptează către alte ocupațiuni. Este o necesitate socială și este datoria Statului să priceapă acest fenomen și să dea de lucru acelor țărani cari nu au ce lucrà deocamdată la țară. (Aplause puternice).

Și este poate și o influență de ordin moral. După răsboi, țăranul s'a luminat și a început să discute și să interpreteze roadele muncii lui, să-și facă socotelile și când vede că șade degeaba acasă, lasă pe nevastă să sape grădina și el își caută de muncă în altă parte. Nu trebuie să ne înspăimânte aceasta. Pe noi trebuie să ne intereseze să facem cea mai bună gospodărie. Pe noi trebuie să ne intereseze aceasta: ca să rămână la țară, la munca câmpului, atâtea brațe câte sunt indispensabile pentru punerea lui în valoare; tot ce este de prisos, este o risipă de energii și trebuie să caute altă utilizare. (Aplause îndelung prelungite).

Ce vor face țăranii ceilalți? Este o chestiune de viitor. Vor fi mai cuminți cei din ziua de mâine. Când vom avea brațe disponibile, ne vom gândi la industrializarea agricolă și când brațele vor depăși și această trebuință, atunci vom putea să creem marea industrie. Industria nu se poate crea decât cu disponibilitățile de brațe, cari depășesc nevoile agricole și cu o piață bogată de consumație internă, pe care o dau tot țăranii aceștia. (Aplause frenetice).

Prinurmare, deci, nu avem să ne îngrijim de crearea unui proletariat agricol, care este o problemă de viitor. O cârmuire cuminte dirijează acest „proletariat" în așà fel încât economia națională să fie în beneficiu: ce prisosește agriculturii să treacă la agricultura industrializată de mâine și ce prisosește acesteia, să treacă la industria mare de poimâine, potrivit posibilităților țării noastre.

Iată, d-lor, prinurmare, că prin legiuirea de față noi ne punem în mersul timpului și căutăm să cruțăm energiile și să cruțăm timpul, îmbunătățind gospodăria noastră particulară și publică.

S'a spus că aceasta este o apropriere de dreapta.

Mai întâiu nu mă interesează de numirea mersului fatal al evenimentelor. Mă interesează, dacă acest mers este spre mai bine sau spre mai rău. Fără să fiu un teoretician, eu pretind totuș că așa cum concepem noi pe țăran, pe țăranul muncitor al propriului său ogor, progresul lui nu este în potriva democrației radicale. Cred dinpotrivă: că într'o țară agricolă, adevărata democrație este și trebuie să rămână democrația rurală, adică democrația țărănească.

Este adevărat că ea merge în ritmul democrațiilor burgheze, adică a democrațiilor care se reazimă pe proprietatea individuală. Aci țăranul muncitor de pământ are interes comun cu orice burghez. Am arătat altădată că este o necesitate socială, pentru că producțiunea agricolă este strâns legată de individualitatea producătorului și ne leagă pe toți un interes comun, acela ca producțiunea pământului să fie cât mai mare. Prin urmare, posibilitățile de hrană, de echilibrare bugetară, de balanță să fie cât mai asigurată. Este în interesul comun al tuturor acest lucru.

Dacă aici mergem alături cu burghezimea, în genere, apoi sunt totuș terenuri unde mergem alături cu muncitorimea, fără să fim încălziți de metodele ei care nu se potrivesc cu metodele noastre. Metodele socialismului și mai ales metodele socialismului extremist, ca unul care dorește cât mai repede comunizarea mijloacelor de producțiune, nu poate să încălzească țărănimea individualizată. Insă în lupta contra capitalismului acaparator avem de dus comună luptă pentru a-l stăvili. Firește nu stă în modestele puteri ale unei țărănimi dintr'o țară mică ca România, să întoarcă roata lumii. ci e vorba de o luptă prin care să ne asigurăm independența de capitalism pe poziția noastră proprie. (Aplause). Capitalismul dorește să subjuge și producțiunea agrară, deși nu sub forma în care subjugă producțiunea industrială. Procesul între munca de plugar și capitaliști nu se dă înlăuntrul, în sânul procesului de producție ca în industrie. In industrie lupta se dă înăuntrul fabricii, cine ia parteà beneficiului: capitalul sub formă de divident, sau muncitorii sub formă de salarii? Și, muncitorii pentru a asigura stăpânirea mijloacelor de producțiune și deci siguranța profitului integral muncii, caută să pună mâna, prin stăpânire comună, pe fabrici și pe celelalte mijloace de producție. In agricultură țăranul a ajuns acest scop. El a pus mâna pe mijlocul de producțiune care este pământul, dar n'a scăpat de lupta cu capitalul. Capitalistul îl lasă să fie stăpân în procesul de producțiune, să producă țăranul pe pământul lui, la magazia lui. Dela magazie încolo începe lupta în sânul procesului de circulațiune: Să nu vândă plugarul produsul muncii lui cu prețul cel adevărat. Lupte se dă sub multe forme. Influențând puterea de Stat, sau cu puternice organizații financiare, regimul capitalist caută a pune în consumație articolele producțiunei agricole cu prețuri comprimate sub toate formele; sau sub formă de impozite să greveze agricultura, degrevând întreprinderile capitaliste.

Cooperația este mijlocul de luptă economică a micilor plugari, cooperația care asociază pe plugari ca să nu fie la discreția capitalului, nici când e vorba de procurarea creditului și uneltelor, nici când e vorba de desfacerea produselor.

Și aci este și marele rol al cooperației, atât celei de producție, — care cumpără instrumente, fără intermediar, direct dela fabrică, și, prin urmare, înlătură o parte din intermediarii capitalismului; — cât și a celei de vânzare, care își propune să aducă produsele direct pe piețele mari, — dacă nu chiar direct în mâna consumatorilor, prin intermediul cooperativelor de consum.

Iată, dar, d-lor senatori, cum mica plugărime are un câmp întins de lucru, atât pe domeniul economic, cât și pe domeniul politic, alături de muncitorime, cu condițiunea însă de a respectà actuala întocmire socială, rezemată pe proprietatea individuală. (Aplause prelungite).

In acest cadru de idei trebuie văzută legea aceasta de circulație a pământurilor. Ea este menită să consolideze pe pozițiunile lor autonomia muncitorilor de pământ. Dar, tot în

6

acest cadru de idei trebuie văzută și problema creditului agricol. Ca să produci, ziceam că trebuie să ai: *pe ce*; trebuie însă să mai ai și *cu ce*. Trebuiesc vite, plug, instrumente — și astăzi instrumentele se perfecționează din ce în ce — trebuiesc mașini — să ne luăm la întrecere cu cei cari produc ieftin, căci altfel suntem bătuți— trebuie sământă bună, îngrășăminte bună, irigațiuni, drenaje. Acestea toate presupun capital, — capital care nu se poate răsplăti decât din produsele pământului — sub formă de credite. Sunt credite cari trebuiesc întoarse înapoi, la sfârșitul anului, din recolta anului: sământa, parte din îngrășăminte, un instrument, care se uzează repede și altele.

Creditele de exploatare anuale formează o problemă deosebită de problema creditelor pe termen lung.

Problema creditului de exploatare anuală trebuie rezolvată prin cooperația de credit. Trebuie să facem în așà fel ca creditele de exploatare anuale să fie asigurate prin pungile noastre proprii. După ce vindem recolta, tot ce se economisește să punem la banca populară, pentru ca să putem găsi bani acolo, de a doua zi și până la cealaltă recoltă. Cine a pus, să fructifice; cine are nevoie, să găsească acolo cu dobândă mică. Acesta este marele rol al băncilor populare: acordarea de împrumuturi pe credit personal. Plugarii se cunosc între ei și își dau, până la sfârșitul anului, unul altuia, cu împrumut. Iar dacă banca n'are încredere într'unul din ei, pe acesta îl ià vecinul pe garanție, pentrucă cei cari se cunosc au încredere unul într'altul.

Aci nu sunt la locul lor creditele acordate de băncile comerciale, cu polițe pe trei luni. Acestea pot merge la negustori, pentrucă negustorul bagă banii în marfă și marfa se vinde astăzi, mâine, poimâine. Așà dar negustorul se poate împrumutà și poate plăti peste trei luni. In agricultură însă trebuiesc potrivite aceste credite pe epoci, când are țăranul bani: toamna, iarna.

Mai este îndeplinit acest credit nu numai pe persoane, ci și pe varante. Iată o operațiune pe care noi n'o cunoaștem decât foarte puțin până acum. Iată necesitatea de a se organizà magazii în gări și silozuri regionale, cari trebuie să rămână proprietatea plugarilor. Acolo grâul depozitat înseamnă bani gata. Până să se vândă grâul, ai recepisa sau varantul și acestea circulă drept bani; căci nu este ban mai ban decât grâul.

Cât privește pentru podgoreni, creditele de exploatare se poate rezolvà tot prin cooperație: pivnițe de vinificare și depozite în comun. Aci însă e o mare criză; cauza ce mare este că se produce vin în țară mai mult decât se consumă, se plantează foarte multe vii, acolo unde nu trebuie și se falsifcă vinul foarte mult. Ne vom ocupà în toamnă și de chestiunea aceasta. Repreznţantul grupului francez ne-a dat însă o asigurare în această privință: „dacă ați aveà pivnițe cooperative, unde să se depoziteze vinul, nu în mâna producătorului, că de, e vin și curge, atunci s'ar puteà varanta și vinul".

Iată, prinurmare, tot o formă de credit de exploatare, împrumutul pe gaj, (cereale, vin etc.), cu sau fără varantare.

D-lor, este adevărat, avem în țară la noi o instituțiune — să-mi dați voie să deschid aici un parantez,— care, într'un regim normal de credite, pare o adevărată excrescență, o formă pur românească, care nu se mai găsește în nici o țară decât numai la noi în România. Este vorba de Casa de împrumut pe gaj. In timpul răsboiului, pentru a se asigurà un oarecare credit plugarilor, s'au făcut așà numitele „case de împrumut pe gaj", pe lângă sucursalele băncilor naționale, cu un delegat al băncii, un delegat al Ministerului de Finanțe, cu un delegat al Ministerului de Domenii, cari pot să acorde credite la agricultori, câtă vreme cerealele sunt pe rădăcină.

Foarte bună măsură pe timpul răsboiului; dar aveà un caracter provizoriu. După răsboi însă, partidul liberal nu s'a gândit să consolideze adevăratele forme de credit liber, ci din provizoriu le-a dat un caracter definitiv și politic acestor case de împrumut pe gaj, pentrucă închipuiți-vă d-voastre: Banca Națională (adică ei), Ministerul de Finanțe (tot ei), Ministerul de Domenii (tot ei), zece ani în șir, acești trei reprezentanți ai Statului și Băncii Naționale, cu banii Statului și ai Băncii Naționale, au făcut împrumuturi pe obraze politice. Erà un bun mijloc de a face politică. Și ca să vedeți d-voastre, ce tendințe au avut, voiu aminti că atunci când, în Dobrogea, Federala dela Constanța a făcut ceeace trebuià să facă toate federalele: organizarea vânzării în comuna a cerealelor, — pentru a-i dà la cap. d. Vintilă Brătianu și cu fratele d-sale, d. Dinu Brătianu, au împiedicat federala să facă aceste operațiuni. și au ajutat Casele de gaj să facă operațiuni de export de cereale; și încă cu ce avantaje!

Cei cari se duceau la casele de gaj, nu plăteau taxe de export, și pe vremea aceea erau 25.000 lei la vagon. Li se conta în despăgubirile de răsboi. Astfel era pentru plugarul care fugea de federală un cadou de 25.000 lei la vagon. Astfel de casse de împrumut pe gaj sunt excrescente politice, cări nu se mai găsește în nici o altă țară.

Dar, d-lor, nu este deajuns numai creditul de exploatare anuală despre care am vorbit. Aceasta este un credit menit să asigure munca la timp, dar nu să asigure *sporul* la producțiune.

Pe noi, în această epocă a organizării producțiunii, ne interesează îndeosebi *creditul care asigură sporul la producțiune*. Apoi, ca să fie pământul muncit bine, trebuie mașini, tractoare de arat secerătoare, treerătoare, mașini de curățat semințele, pentru a exportà curat grâul și orzul țării, nu pământul țării, cum îl exportăm astăzi. (Aplause prelungite). Ori, aceste mașini nu se pot achità într'un an. Ele trebuiese amortizate în 3—4 ani. Ingrășămintele deasemeni. Apoi, trebuiesc construite magazii, grajduri pentru crescătorii de vite, cari cer un termen mai lung de 15—16 ani, și, în fine, creditul pentru irigări și pentru drenări. Vedeți d-voastre curiozitățile climatului nostru: a dat Dumnezeu anul acesta ploi la timp, cari au făcut să avem o recoltă abundentă. Mulțumirea noastră este, cum v'am spus și altădată, că n'a rămas un petec neînsemânțat, încât tot pământul țării se bucură acum de binefacerile acestor ploi.

Toată lumea este plină de bucurie și de speranțe

Dar, d-lor, observăm un lucru cu producția țării: atâtea sute de mii de vagoane, atâtea miliarde de lei — producția țării noastre este evaluată în anii buni la 80.000.000.000 în total, plus vreo 37.000.000.000 producție a vitelor noastre, adică peste 100.000.000.000; ei bine, de cine atârnă producția noastră imensă? De capriciile naturii. Trebuie să ajungem a aveà, dacă nu peste tot, dar la o bună parte a țării, o producție statornică.

Și este posibilă, d-lor.

Avem câteva sute de mii de hectare pe malul Dunării, cu apa care trece pe alături sau vine prin pământ, încât trebuie să o asvârlim chiar, în timp de secetă, cu pompele peste diguri. A utilizà această apă, este o cheltueală neînsemnată, pentru cele câtevà sute de mii de hectare depe malul Dunării. Sperăm că prin legea pe care ați votat-o, să dăm o producție permanentă acestor vreo 2 sute de mii de hectare.

Avem munții Carpați în mijlocul ță-

rii. Şi avem câmpii în jur, milioane de hectare. Aici, câmpia aceasta dintre Siret, Buzău şi Argeş, este de vreun milion trei sute de mii de hectare şi vine peste ea apele Carpaţilor.

Din toate părţile ţâşnesc spre margine ape. Dacă noi ne-am pricepe şi dacă am aveà şi cu ce să oprim apele în loc, să le trecem întâi peste câmpie şi apoi să le scurgem spre Dunăre, iată alte câteva milioane de hectare, cu o producţie permanentă.

Avem sute de mii de hectare de smârcuri — nu vorbesc de cele depe malul Dunării, — în mijlocul ţării, băltoace, unde creşte ţipirigul şi papura, afară de smârcurile din mijlocul satelor. Să se găsească mijlocul de scurgere a apei şi producţia pământului în trei ani ajunge ca să se plătească.

Am vizitat moşia unui prieten al nostru, alături de Ploieşti, pământul care este irigat jumătate, produce 10.000 lei de hectar; iar pământul care a rămas neirigat, abeà 3.000 de lei la hectar.

Cheltuelile pentru terminarea irigării se rambursează cel mult în doi ani.

Iată cât de rentabilă este această operaţiune de amelioraţie. Ceeace poate face Statul în mare, cu concursul fiecărui plugar, se poate întâmplà să facem fiecare din noi, în mic. Aţi văzut grădinarii bulgari cari, fără concursul Statului, pun roţi lângă gârlă, sapă o groapă, irigă locul şi pe un hectar, de unde noi scoatem două mii de lei pe an, ei scot peste 20.000 lei, şi chiar peste lei 50.000 pe an.

Iată, d-lor, prin urmare, necesitatea investirii capitalurilor, pentru a spori producţia în viitor. Aici, altă tehnică se cere decât aceea dela producţia anuală. Aici se cere totdeauna, atunci când te împrumuţi în contul anilor viitori, să-ţi faci socoteala: pe cât timp am să-l dau? — pe zece ani; cât vine rata pe an? — două mii, să zic; cât calcă dobânda? — atât; deci, anuitatea — rata, plus dobânda, — trebuiesc plătite pe un an; această anuitate mi-o asigură mie recolta fiecărui an? Căci dacă pentru a plăti anuitatea acestui pogon, va trebui să vând cevà din altă parte, aceasta înseamnă că merg înapoi ca racul, în loc să merg înainte.

Prin urmare, un alt credit trebuie să satisfacă nevoile de inventar şi de amelioraţiuni în contul anilor viitori. Aceasta este menirea creditului ipotecar, pe care ni-l propunem să-l realizăm prin legea pe care avem onoarea s'o prezentăm d-voastre.

D-lor, capitalul investit în agricultură, prin concursul Băncii Naţionale şi al instituţiunilor de credit din ţara noastră, în cele 16.000.000.000 de hectare, se prezintă astfel:

Credit agricol pe 19[illegible] (nu am date mai recente)

Prin Banca Centrală		1.622.318 000 lei
Cassa de împrumut pe gaj		137.430.000 „
Credit funciar rural, Bucureşti	492.643.000 lei	665.243.000 „
„ „ „ provincie	172 600 000 „	
Bănci private		1 600.000.000 „
Total		4.024.991.000 lei

Ceeace revine:

La o suprafaţă cultivabilă de	16 000.000 ha	250 lei de ha
La o valoare de (cât reprezintă fondul nostru agricol)	675.000 000.000 lei	0,65 %
La un venit agricol anual de	117.000.000 000 „	sub 4 %

Mai sunt, d-lor, un miliard şi jumătate capitalul băncilor populare şi un miliard reprezentând depunerile, însă nu sunt băgaţi numai în operaţiuni de credit pur şi simplu, ci mai mult în operaţiuni de cumpărături de pământ, acele pământuri cari s'au vândut prin exercitarea dreptului de preemţiune al Statului.

Evident că o bună parte din portofoliul băncilor comerciale se află investit în agricultură.

Dar acest credit, cu dobânzile şi condiţiile lui de plată, reprezintă mai degrabă o povară în calea sporirii producţiunii. Va să zică un credit agricol cam de 250 de lei de hectar. Ce poate să însemne acest credit pentru agricultură? Nu se poate închipui o mai mare vitregie decât aceea la care a supus agricultura, prin credite, partidul liberal. (Aplause prelungite). Partidul liberal a urmărit şi în agricultură monopolul creditului. In ceeace priveşte creditul ipotecar, măcar că legea din 1923, în aparenţă, permite funcţionarea societăţilor de credit, în realitate însă prigoana partidului liberal faţă de capitalul străin, i-a dat putinţa monopolului întregului credit de aci din ţară. Privilegiul care s'a acordat „Primei societăţi de credit funciar rural", a făcut ca să nu mai poată luà fiinţă nici o altă societate de credit funciar rural. Ca să vedeţi tendinţa aceasta, vă voiu cità art. 8 din legea pentru funcţionarea primei societăţi de credit funciar rural. Ascultaţi, d-lor: „Când prima societate de credit funciar român din Bucureşti.... (citeşte)

D. Eduard Mirto, subsecretar de Stat la Ministerul de Interne: Instituţiile de Stat trecute în familie.

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii şi domeniilor: Adică, Ministerul de Domenii aveà rolul să creieze direcţia funciară, care să facă toate studiile şi să adune şi cevà venituri, şi când va fi fost gata, atunci întreaga afacere să treacă la „Prima Societate de Credit Funciar Rural". Zestrea familiei! cum a spus d. Mirto.

Acei dintre d-voastre cari aţi făcut puţină plugărie, ştiţi bine că oricine găseşte astăzi bani cu 20 la sută, este arhimulţumit; de obicei se plăteşte 30 şi 40 la sută şi cu termene de trei luni. Ei bine, e imposibil să faci agricultură raţională cu acest sistem de credite, fiindcă cine zice agricultură raţională, zice cheltueală şi cine zice cheltueală, zice împrumut şi cine zice împrumut, zice 40%, graţie sistemului brătienist. (Aplause prelungite).

In astfel de împrejurări erà necesar să venim cu Creditul Agricol. Că am nemerit cuiul drept în cap, rog citiţi gazetele liberale! De nimic n'au ţipat, cum ţipă de Creditul Agricol, căci liberalii suferă să-i baţi ori unde, dar să nu-i baţi la pungă. (Ilaritate).

„Acolo unde este punga voastră, este şi inima voastră", cum zice la Evanghelie! Şi la liberali inima cu punga merg toate la un loc! (Aplause prelungite).

De aceea găsim azi în fiecare gazetă liberală, cu duzina, lecţii de patriotism: că venim cu capitalul străin; că au mai încercat conservatorii, acum 30 de ani, să vândă pământul ţării la străini; dar ţara a avut noroc cu patrioţii liberali, cari i-a împiedicat; că aşa o să ne împiedice şi pe noi". Adică pe un Petre Carp, pe un Filipescu, pe un Mironescu, ei liberalii i-au făcut buni români, că nu i-au lăsat să vândă la străini! Şi acum au reuşit conservatorii, ne anunţă şi pe noi, etc., care venim acum de jos, din sânul ţărănimii, însăş, cu aceleaşi apucături ca vechii boeri.

8

Acum nu mai sunt boerii cari vând pământul țărănimii la străini, venim noi țăranii și vindem pământul țărănimii la străini.

Ei bine, eu țăranul sunt așa de puțin bun român, încât îmi iau asupra mea această răspundere, să aduc bani străini în țară, sunt sigur că nu vor duce pământul după ei, străinii, în țara lor, ci mai de grabă vor rămâne banii lor pe pământul nostru. (Aplause prelungite).

Creditul ipotecar pe care îl înființăm noi, urmărește să deà agriculturii capitalul menit să sporească producția pentru viitor, să fie întrebuințat pentru instrumente și mașini, pentru magazii, silozuri, pentru ameliorațiuni (irigațiuni și drenări) și pentru împrumuturi pe termene mai scurte, pe gaj de produse.

Evident că tehnica lui va trebui să se conforme acestor necesități. El nu va puteà să împrumute decât cu garantarea capitalului menit să producă acest venit, adică a pământului, cu ipoteca pământului sau cu ipoteca gajului, a productelor. El nu va puteà să treacă anumite limite: Nu se va puteà împrumută cineva, în contul anilor viitori, cu mai mult decât jumătatea estimațiunii pământului; dealtminteri în toate țările nu se trece astăzi de 33 la sută, a treia parte; a doua limită: anuitățile să nu depășească venitul anului.

La vii nu se va puteà cineva împrumută mai mult decât cu o treime din valoarea ei (cu ecaretele legate de vie).

După aceea, acest credit evident că va lucrà cu capitalul străin, pentru un motiv foarte simplu: Pentru că nu există capitalul românesc! Să-l scoată liberalii la iveală, că pe el îl luăm întâiu, lăsăm mai la urmă capitalul străin. (Aplause prelungite).

Dar, să ne împiedice de a aduce capital străin; și să ne țină cu agricultura anemiată până vor fi ei în stare să umple canalurile băncilor lor, cu capitalul românesc, făcut din jaful avuțiilor Statului, nu vom merge până aci cu patriotismul nostru. (Aplause prelungite).

— Fiind ora 18, se consultă Senatul asupra prelungirii ședinței, care se admite.

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: Forma în care-l vom aduce, este cea de „acțiuni" și mai ales „obligațiuni".

Legea prevede, d-lor, două tipuri de credite. Primul tip este acela care există și în actuala lege în vigoare: „Societățile civile de credit funciar rural".

Se vor puteà face oricâte, de către proprietari, din libera lor voință: Unde sunt 100 de proprietari cu 50.000.000 lei avere, cu 20.000.000 lei capital; ca și până azi. Le-am lăsat câmp liber de acțiune, să trăiască prin ele înșilele....

O a doua formă este „Creditul agricol", cu participarea Statului: tipul al doilea. Se va formà o societate la care vor participà Statul și capitalul particular din țară, dacă va există, sau din străinătate, dacă nu-și scoate capul cel din țară. Fiind amestecat și Statul și având și un guvernator al Statului, cu un consiliu de administrație, în care Statul și capitalul românesc va aveà rol important, nu ne temem că conducerea asociațiunii va fi în mâna străinilor.

Capitalul cel mare de împrumut nu se va procurà numai din acest capital subscris. Acesta e nimica toată: de 10—15 ori pe atâta credit. „Creditul agricol" va puteà emite obligațiuni cari se vor plasà în străinătate la cursul zilei, apoi, cu adăugirea unui spor de dobândă, se vor împrumutà agricultorii, ipotecând pământul în limitele arătate. In măsura în care se ipotecează pământul, deci, cresc garanțiile, în aceeaș măsură va crește și emisiunea de obligațiuni în străinătate. Cu chipul acesta, în măsura în care agricultorii vor aveà nevoie de credite, automat vor găsi pe piețele străine, acolo unde este din abondență, cu o dobândă care sper să nu fie mai mare de 12—13 la sută, acum în conjectura aceasta, când pe piețele românești și la băncile cari fac împrumut, conform politicii prin noi înșine, trebuie să plătim 30—40 la sută și cu speranțe de micșorarea dobânzilor la transele din viitor.

D. Gică Ștefănescu: Chiar la creditul funciar dobânda întrece procentul acesta.

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: D-lor senatori, societățile de credit agricol au două privilegii și trebuie să recunoaștem că aceasta este o necesitate.

Primul privilegiu: emisiunea.

Inaintea răsboiului funcționau în Ardeal mai multe bănci, cari puteau să emită obligațiuni: și bănci românești și minoritare. După răsboi aceste bănci au încetat de a mai emite obligații. Imprejurările le-au pus în imposibilitate, iar legile liberale dela 1923, nu le-a mai reînnoit acest drept. A fost o discuțiune: Ce facem cu ele?

D-lor, cât au fost străinii aici la congresul agricol... și aici să vă rog să mă scuzați că abuzez de răbdarea d-voastre.

Voci: Vă rugăm să continuați, căci ne interesează.

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii și domeniilor: In timpul acestui congres eu am stat de vorbă cu principalii directori de instituții de credit agricol din străinătate, cari au venit aici și dela cari am cerut sfaturi. Am vorbit cu d. Van Rahin, director dela Institutul internațional din Roma. Acesta m'a sfătuit să ne ținem de două principii: să concentrăm într'o singură mână dreptul de emisiune, și al doilea: când e vorba de administrarea împrumuturilor, să dăm cea mai largă descentralizare.

Concentrarea emisiunii într'o singură mână. De altfel peste tot s'a petrecut acest proces: băncile cari emit se cartelează între ele pentru a face emisiunea după anumite reguli.

Titlurile s'au depreciat mult după răsboi, și se cere o anumită disciplină și toți ne-au sfătuit să nu ne luăm la întrecere cu emisiunea acestor titluri. Intr'o singură mână acest credit va satisface toate nevoile, fie prin sucursale, fie prin agenții, folosindu-se de toate băncile cari fac operațiuni de credit ipotecar și dând mandat, după împrejurări, altor bănci, chiar băncilor populare.

Iată, d-lor, dece sperăm că prin acest mecanism vom asigurà și un curs al titlurilor, al obligațiunilor și vom asigurà și capitalul suficient.

Nu vom izbuti, ne-am rezervat dreptul printr'un articol ca să examinăm lăsarea posibilităților și altor bănci să facă astfel de emisiuni de titluri, mai ales în Ardeal, unde operațiunea aceasta este practicată foarte mult.

Mai este — ziceam — și un al doilea „monopol", ca să zic așà — zic monopol între semnele citării pentrucă așà au zis criticii legii — mai este și un alt monopol în finanțarea pământurilor țărănești. V'am explicat de ce pe cele 6 milioane de hectare de pământ țărănesc nu-l vom hipotecà decât la acest fel de Credit, care nu face alte operațiuni comerciale riscate, cu posibilități de faliment, de vânzare silită și așa mai departe.

Evident, d-lor, că nevoile de credit în țară sunt așa de numeroase, că nu le vom puteà satisface pe toate, nici cu felul de operațiuni arătate mai sus. Mai sunt și încă alte nevoi, de cari n'am vorbit încă. Când Statul obligă pe proprietarii cari vor să-și vândă moșiile dela 50 de hectare în sus, să-i ceară lui, Statului, exercitarea dreptului de preemptiune, Statul are datoria să-și exercite datoria în chip efectiv, ajutând pe țăranii doritori să cumpere acest pământ. Altfel deschide numai pofte. Statul nu poate să zică: „vreți, țărani, să

cumpăraţi moşia din satul vostru"? Iar ţăranii să răspundă: „Vrem". Ei, dacă vreţi, atunci vorba ţiganului: n'are tetea că v'ar da; n'am bani".

Umblă ţăranii din bancă în bancă şi nu pot găsi bani. Il sâcâi şi pe proprietar cu aceste formalităţi şi trezeşti şi dorinţi pe cari nu le poţi satisface. Ori, d-lor, în cazurile acestea profită „patrioţii". Regret că n'am avut timp mai lung ca să pot răspunde unei întrebări pe care mi-a pus-o d. senator Velo şi la care s'a asociat şi d. deputat Şerban Răducanu. Regret că n'am avut timp să răspund la toate comunicările şi interpelările. Am crezut că este mai util să-mi consacru timpul la elaborarea acestor proiecte cu cari am venit aci. V'aşi fi arătat atunci pe larg cum în două sate din Cadrilater, Siracovo şi Velicovo, bulgarul Iuciormanski, acum doi ani, şi-a vândut peticele lui de pământ, circa patru sute de hectare, dacă nu mă înşel, şi a cerut Statului să şi exercite dreptul de preemţiune. Şi Statul nostru, condus numai de patrioţi până astăzi, n'a găsit posibilitatea să-şi valorifice dreptul de preemţiune, măcar pentru Cadrilater, a spus chiar în ziua când a fost întrebat: „n'am bani". Şi atunci pământul l'au cumpărat patrioţii: d. Dinu Brătianu cu d. Pilat şi cu un d. general căruia nu-i mai spun numele. Şi pentrucă proprietatea erà împărţită în 140 de petece, ce s'au gândit patrioţii? Şi-au zis: „ia haide să aplicăm, fără lege, o „comasare specială", aci în satele acestea". Există în legea Dobrogei o dispoziţiune care spune: treimile cari se vor expropria dela cetăţenii de naţionalitate bulgară sau turcă, vor fi cândva comasate pe baza unui regulament special, care va face parte integrantă din lege. Regulamentul nu există. Repede l-au improvizat atunci patrioţii cari n'au avut însă timpul să-i deà forma legală. Ce şi-au zis ei: „Până să avem un regulament, să facem o experienţă — experienţă patriotică, fireşte, — hai să comasăm cele 140 de petece din diferite puncte, într'un singur loc, să-i scoatem pe bulgari dela locurile lor, să ne oprim noi unde ne place, să-i asvârlim pe ei unde rămâne, dar pentru ca tricolorul să poată fâlfâi d'asupra afacerii, să rezervăm o parte şi pentru „colonişti": n'am făcut experienţa pentru noi, ci am făcut-o pentru colonişti — operă patriotică". Şi aşà cu un simplu ordin, fără lege, fără regulament, au scos oamenii dela locurile lor, i-au înghesuit la o margine, iar ei au luat pământul cel mai bun şi dela marginea satului. Fireşte, când am venit la guvern, i-am scos de acolo şi am pus pe oameni la locurile lor.

Iată cât este de necesar un credit funciar, care să finanţeze cumpărarea pământurilor acestea. Sufere exercitării dreptului de preemţiune, ca ele să încapă pe mâna ţăranilor şi nu pe mâna marilor proprietari.

Mai este necesar credit şi pentru colonişti. Ce s'a făcut cu coloniştii, este o bătae de joc. Treizeci mii de oameni aruncaţi la voia întâmplării unii în mijlocul Bărăganului, alţii în Cadrilater, peste bulgari, turci, peste populaţia de acolo, cu câte 5—6 hectare de fiecare, nici o grijă pentru sământă, nici o grijă pentru locuinţă, pentru inventar, pentru credit. Aproape nici un ajutor din partea Statului, cu foarte rare excepţiuni. Numai în câteva luni a trebuit să dau la colonişti mai mult decât s'a dat sub toate guvernările liberale şi averescane dearândul. (Aplause). Şi totuşi nu reprezintă mai nimic din ce trebuie. Trebuie un credit special pentru a le da posibilitatea să-şi facă gospodării, şi întrucât priveşte Cadrilaterul, pentru a aveà asigurată liniştea şi ordinea, căci atunci când te duci peste populaţia băştinaşe, în casa unui cetăţean liber, este peste putinţă să aibă viaţă liniştită. Regret că nu am avut timp să rezolv şi această chestiune a coloniştilor şi a veni cu încă patru legi. Legea colonizărilor, legea comasarii, a cadastrului şi a revizuirii legii Dobrogei-Nouă, care sunt în preparaţiune şi vor trebui aduse în sesiunea următoare. (Aplause).

Va trebui un credit special pentru a se face o astfel de operaţiune specială, cum este a colonizarilor. Sperăm să ia naştere toate pe rând şi astfel să putem împlini şi nevoile de exploatare, prin cooperative de credit şi operaţiile de varantare şi gaj, şi nevoile de sporirea puterii de producţiune prin societăţile de credit funciar rural şi în deosebi de credit agricol hipotecar. Prin economiile cari se realizează, prin drumurile cari se deschid, prin posibilitatea de vieaţă nouă în ţară, sperăm să ia treptat, treptat, toate formele de credit agricol, pentru ca astfel să se îndeplinească toate cerinţele cari nu se pot rezolvi numai cu cele patru miliarde lei arătate, ci nici cu 20 miliarde lei pentru a dà astfel agriculturii bani destui, bani ieftini, bani pe termen potrivit. Cu această intenţiune am făurit legile cari sunt menite să sporească producţiunea.

Precum am spus şi cu prilejul legii inundabilelor, este nevoie de oameni şi este nevoie de bani, ca să asigurăm producţiunea. Oameni, adică gospodari buni, sperăm să avem. Ne propunem să-i desăvârşim printr'o campanie întreagă de trezire a conştiinţelor, de formare a sufletelor, de educaţiune a agricultorilor, în mijlocul unor condiţiuni obiective, favorabile, deci încurajatoar[e] pentru agricultori. Trebuie însă şi bani Banii ne propunem să-i găsim pri[n] cooperaţie şi prin creditul acesta agricol în toate formele sale.

D-lor senatori, aţi binevoit cu însufleţire să daţi adeziunea d-voastre legilor cari privesc educaţiunea agricolă şi organizaţia cooperativă. Binevoiţi, v[ă] rog, cu aceeaş încredere şi cu aceeaş însufleţire să daţi adeziunea d-voastre ş[i] legii acesteia. (Aplause prelungite ş[i] îndelung repetate).

D. N. Cănănău: Vreau să fac o propunere.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte. D. senator Cănănău are cuvântul.

D. N. Cănănău: D-lor senatori, a[m] ascultat cu adevărată mulţumire sufletească frumoasa cuvântare a d-lui ministru de domenii. Eu cred că sunt î[n] asentimentul d-voastre atunci când propun ca această frumoasă cuvântare s[ă] fie afişată. (Aplause furtunoase).

Toată ţărănimea noastră aşteaptă c[a] d. ministru de domenii să vie cu legil[e] pe cari le-a propus. Aceste legi vor aveà o dovadă mai mult cum că noi suntem adevăraţii protegiuitori şi iubitor[i] ai ţărănimii.

Prin aceste legi noi vom dovedi dragostea pe care am avut-o şi pe care [o] avem pentru ţărănime. De aceea e[u] vă rog ca să admiteţi ca să se public[e] acest discurs într'o broşură, pentru [a] puteà fi cetit de ţărănime şi care va f[i] şi cel mai bun răspuns pe care-l putem dà acelora cari au părăsit incinta Senatului. (Aplause prelungite şi îndelun[g] repetate).

D. profesor Traian Bratu, preşedinte D-lor senatori, pun la vot propunere[a] d-lui senator Cănănău.

— Se pune la vot propunerea d-lu[i] senator Cănănău de a se afişà în broşură discursul d-lui ministru al agriculturii şi domeniilor şi se admite d[e] Senat.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte D-lor senatori terminându-se discuţiunea generală asupra acestui proiect d[e] lege, pun la vot luarea în considerare

— Se pune la vot luarea în considerare a proiectului de lege şi se primeşte

D. profesor Traian Bratu, preşedinte D-lor senatori, vom procede acum l[a] discuţiunea pe articole a proiectului d[e] lege.

— Se citeşc şi se votează succesiv ş[i] fără discuţiune articolele: 1, 2, 3, 4, [5] şi 6.

— Se citeşte următorul articol 7:

Art. 7. — Societăţile civile de credi[t] funciar rural vor puteà face următoarele operaţiuni:

1. Să acorde împrumuturi ipotecar[e]

10

asupra terenurilor rurale, în numerar sau prin emisiune de scrisuri funciare rurale, fie pe termen lung plătibile în anuităţi, fie pe termen scurt, cu sau fără amortizări;

2. Să acorde agricultorilor împrumuturi pe gaj asupra produselor de orice natură ale solului şi derivatelor lor industriale, precum şi asupra vitelor şi a întregului material de exploatare al întreprinderilor agricole;

3. Să acorde împrumuturi Băncii Centrale Cooperative şi Cooperativelor de Credit, în scopul ca aceste instituţii să procure credite personale micilor agricultori;

4. Să finanţeze întreprinderile şi cooperativele pentru exploatarea de orice fel a solului şi industrializarea produselor lui;

5. Să facă toate operaţiunile de bancă cu membrii societăţii, putând primi în gaj scrisurile funciare şi obligaţiunile emise de ele;

6. Să emită, cu aprobarea adunării generale, obligaţiuni pe baza împrumuturilor ipotecare, făcute în numerar, sau pe baza imobilelor societăţii;

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D. senator Ciurea are cuvântul.

D. A. Ciurea: D-le ministru, vreau o lămurire: dacă dispoziţia din alin. III, care permite societăţilor de credit funciar rural să acorde împrumuturi băncilor centrale coopeative şi coopeativelor de credit, în scopul ca aceste instituţii să procure credite personale micilor agricultori, dacă această autorizare este limitată, astfel cum este limitată prin art. 39 din legea creditului agricol?

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii şi domeniilor: Creditul agricol face toate operaţiile, afară de operaţiile de bancă.

D. A. Ciurea: Deasemenea, la alin. 6, vreau să ştiu dacă emisiunea de obligaţii pe baza împrumuturilor ipotecare, făcute în numerar, sau pe baza imobilelor societăţii, este deasemenea limitată?

D. Ion Mihalache, ministrul agriculturii şi domeniilor: Nici una, nici alta nu sunt limitate.

— Ne mai cerând nimeni cuvântul se pune la vot art. 7 şi se admite nemodificat cu explicaţiunile d-lui ministru.

— Se citesc şi se votează succesiv şi fără discuţie articolele: 8, 9, 10, 11, 12 şi 13.

— Se citeşte următorul articol 14:

Art. 14. — Împrumuturi pe gaj vor fi acordate numai în primul rang şi suma lor nu poate depăşi o treime din valoarea obiectelor gajate.

Gajurile în favoarea Societăţii Civile de Credit Funciar Rural sunt valabil constituite prin act sub semnătură privată.

In cazul când părţile sau una din ele nu ştiu carte, actul va fi autentificat. Autentificarea se va putea face în comunele rurale de primarul comunei rurale al domiciliului debitorului; iar în comunele urbane de autoritatea poliţienească respectivă, care va citi părţilor actul; va constata consimţimântul lor şi va atesta aceste operaţiuni, cum şi semnătura şi identitatea părţilor.

Gajul va fi valabil dela data transcrierii actului în registrul special, ţinut în acest scop la comuna respectivă, fără a se luà amanetul din posesiunea constituentului, care este obligat a-l deţine şi conservà pentru societate; în Vechiul Regat şi Basarabia transcrierea se va face în registrul de gajuri, ţinut conform art. 480, alin. 7 din codul comercial.

Contractele de gaj pot circula prin gir.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D. senator Ciurea are cuvântul.

D. A. Ciurea: D-le ministru, în acest articol se spune că împrumuturile pe gaj vor fi acordate numai în primul rang şi suma lor nu poate depăşi o treime din valoarea obiectelor gajate. Sunt două operaţii de credit: este o operaţie cu termen lung, ipoteca, şi este operaţia cu termen scrut, gajul. In textul d-voastră, la operaţiile cu termen lung, în afară de garanţia ipotecară, imobiliară, este şi garanţia averii mobiliare, care garantează ipoteca.

In ipoteza când un agricultor s'a împrumutat cu ipotecă, pe termen lung, i-ar fi imposibil să uzeze de un împrumut pe termen scurt, pentru nevoile de exploatare anuale, din cauza acestui text, care priveşte împrumutul pe termen lung. Se rezervă în acest contract pe termen lung privilegiul asupra averii mobiliare şi asupra fructelor prinse de rădăcini. Ar trebui să ne daţi o lămurire,—în sensul că împrumuturile pe gaj pot fi acordate în urma privilegiului pe care şi-l rezervă creditul ipotecar, privilegiu rezultat din lege, căci ar fi imposibil ca un agricultor să facă ambele împrumuturi; şi cel pe termen lung şi cel pe termen scrut.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D. subsecretar de Stat Potârcă are cuvântul.

D. V. Potârcă, subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor: Imprumutul ipotecar priveşte fondul şi în acelaş timp şi imobile prin destinaţie, adică toate mobilele cari sunt ataşate pentru exploatarea fondului.

D. A. Ciurea: Şi recolta — spune textul.

D. V. Potârcă, subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor: Daţi-mi voe. Vasăzică, d-voastre, puneţi întrebarea: mai poate un agricultor să facă un împrumut pe gaj, pe obiecte mobile, fiindcă în lege se spune că împrumutul trebuie făcut în primul rang? Natural că pentru obiectele mobile, imobile prin destinaţie, se înţelege că nu se mai poate, fiindcă creditorul ipotecar îşi conservă şi privilegiu asupra averii mobile. Astfel că agricultorul care îşi are constituită o ipotecă cu termen lung, nu mai poate uzà de dispoziţiile art. 14, relativ la gaj.

— Nemai cerând nimeni cuvântul se pune la vot art. 14 şi se votează nemodificat, cu explicaţiunile d-lui subsecretar de Stat.

— Se citesc şi se votează succesiv şi fără discuţiune articolele: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56 şi 57.

— Se citeşte următorul articol 58 :

Art. 58. — Litigiile ce s'ar ivi între Stat şi societăţile civile de Credit Funciar Rural sau societăţile de Credit Agricol se vor judecà de arbitri, conform dispoziiţunilor ce urmează:

Această judecată este facultativă pentru societate şi obligatorie pentru cealaltă parte.

Reclamantul va arătà, sub pedeapsă de nulitate, în cererea ce va comunicà părţii adverse prin agenţii oficiali de înmânare, potrivit procedurii civile, numele şi pronumele său şi al arbitrului ales şi alegerea lor de domiciliu în oraşul unde se află sediul societăţii.

In termen de 5 zile dela comunicarea cererii, pârîtul este dator să notifice în acelaş mod reclamantului, la domiciliul ales, numele şi pronumele arbitrului său şi alegerea lor de domiciliu în oraşul unde se află sediul societăţii.

După primirea acestei notificări reclamantul va notificà la rândul lui ambilor arbitri numirea lor.

D. A. Ciurea: D-le preşedinte, la art. 58, alin. 1, se spune: „Litigiile ce s'ar ivi între Stat şi societăţile civile de Credit Funciar Rural sau societăţile de Credit Agricol, se vor judecà de arbitri".

Rog pe d. ministru să ne lămurească: intră şi litigiile dintre societăţile de credit şi terţi, rezultate din operaţiunile ce se fac de aceste instituţii?

D. V. Potârcă, subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor: Nu intră.

D. A. Ciurea: Atunci textul alineatului 3 este confuz. Se prevede în acest

11

text că reclamantul—în cererea ce va comunicà părţii adverse prin portărei —aceasta neputând fii decât Statul sau creditele, va arătà numele şi pronumele său.

Ori, Statul şi societatea nu poate aveà nici nume nici pronume. De aceea nu am putut să înţeleg intenţiunile legiuitorului. Nu se leagă alineatul 1 cu alineatul 3. Aşa încât a-şi dori o explicaţie.

D. V. Potârcă, subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor: Alin. 1 spune: „Litigiile ce s'ar ivi între Stat şi societăţile civile de Credit Funciar Rural sau societăţile de Credit Agricol, se vor judecà de arbitri''.

Prin urmare este limitativ. Acum: dece am pus în alin. 3 că trebue să se arate numele şi pronumele.

Am pus această dispoziţie, fiindcă Statul apare printr'un reprezentant al său, care va trebui să-şi arate numele şi pronumele. Este vorba deci de numele persoanei fizice şi pe aceasta am înţeles s'o denumim în alin. 3.

— Ne mai cerând nimeni cuvântul se pune la vot art. 58 şi se primeşte cu lămuririle date de d. subsecretare de Stat.

— Se citesc şi se votează succesiv şi fără discuţiune articolele: 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107 şi 108 ultimul.

— Se procede la votarea cu bile a proiectului de lege în total.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D-lor senatori, rezultatul votului este următorul:

Votanţi	125
Majoritate regulamentară	61
Bile albe	125

Senatul a adoptat cu unanimitate de voturi proiectul de lege. (Aplause).

D-lor senatori, pentru ca Senatul să poată luà cunoştinţă şi să poată studià proiectele de legi depuse, suspend şedinţa şi vă rog cu stăruinţă, a rămâne aci pentru a puteà disicută şi votà apoi în şedinţă publică, aceste proiecte de legi.

— Şedinţa e suspendată iar d-nii senatori trec în comisiuni şi secţiuni.

— La redeschidere.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: Declar şedinţa redeschisă d-lor senatori. D. subsecretar de Stat Mirto are cuvântul.

D. Eduard Mirto, subsecretar de Stat la Ministerul de Interne: D-le preşedinte, d-lor senatori, vă rog să admiteţi intervertirea ordinei de zi pentru a luà în discuţiune proiectul de lege pentru organizarea administraţiunii comunale a municipiului Bucureşti. (Aprobări).

— Se pune la vot intervertirea ordinei de zi, propusă de d. subsecretar de Stat Mirto, şi se aprobă.

D. profesor Traian Bratu, preşedinte: D-lor senatori, conform votului d-voastre, procedem la discuţiunea proiectului de lege pentru organizarea administraţiunii comunale a municipiului Bucureşti.

D. raportor Aslan are cuvântul.

D. G. Aslan, raportor: citeşte următorul raport şi proiect de lege:

Domnilor senatori,

Proiectul de lege pentru organizarea administraţiunii comunale a municipiului Bucureşti, votat şi adoptat de Adunarea deputaţilor în şedinţa dela 27 Iulie 1929, şi adus în deliberarea Senatului cu Mesajul Regal cu Nr. 2.627 dela Iulie 1929, secţiunile d-voastre, luându-l în cercetare, l-au admis toate, numind delegaţi:

Secţiunea I pe d. St. Graur;
„ II pe d. C. R. Mircea;
„ III pe d. M. Şeinescu;
„ IV pe d. G. Aslan;
„ V pe d. Cică Ştefănecu;
„ VI pe d. M. Urlici, şi
„ VII pe d. dr. Gh. Gheorghian cari, întrunindu-e în ziua de 28 Iulie 1929, sub preşedinţia d-lui senator dr. Gh. Gheorghian, luând parte la şedinţă raportorul comisiunii respective care a fost convocat şi luând din nou în cercetare sus arătatul proiect de lege, precum şi raportul comisiunii respective, l-a adoptat pe considerantele următoare:

Domnilor senatori,

Capitala ţării aveà nevoie în desvoltarea ei — pe toate tărâmurile — de o nouă vieaţă administrativă, pentru ca să aibă posibilitatea, în cel mai scurt timp, să fie o adevărată Metropolă a României-Mari.

D. minitru de interne, în dorinţa nestrămutată de a vedeà în cel mai scurt timp că acest oraş, de care se leagă cele mai frumoase amintiri istorice ale trecutului nostru, oraş de jertfă şi înălţare, să fie la înălţimea Metropolelor Occidentului, iar pe de altă pentru a pune în concordanţă legea pentru organizarea administraţiunii comunale a oraşului Bucureşti cu legea pentru organizarea administraţiei locale, a prezentat acest proiect de lege care răspunde marilor nevoi ale acestui municipiu.

Expunerea de motive ce însoţeşte acest proiect arată chipul cum d. ministru de interne socoteşte să deà vieaţă nouă municipiului Bucureşti, şi în acelaş timp în ea rezidă şi dorinţa de a vedeà cum sub ochii săi Bucureştiul va fi în scurt timp mândria acestei ţări.

Domnilor senatori,

Faţă cu expunerea de motive, faţă şi cu expunerea din raportul meu, datoria noastră este să contribuim alături de autorul legii, ca Bucureştii de mâine să nu mai fie şi Bucureştiul de altă dată.

Vă rugăm dar a dà aprobarea d-voastre acestui proiect.

Raportor, *G. Aslan.*

12

EXTERNE

POGONEANU VICTOR - RĂDULESCU

2

15

DECLARATIE

Subsemnatul Cobsilier de Legatiune VICTOR RADULESCU POGONEANU, recunosc că am rugat pe pritenul meu OCTAVIAN NEAMTU să-mi păstreze pentru câteva zile o valiză cuprinzând materialul negocierilor purtate pentru pregătirea actului dela 23 August 1944 intre opozitia unită-mai intâi Blocul National Democrat, apoi - pedeoparte si puterile aliate pe dealtă parte. Am făcut aceasta - cred că acum vreo doi ani - spre a prezerva acest material pe care nu voia să-l pierd in ipoteza unei perchezitii.

Intradevăr era vorba de un material apartinându-mi in deplină proprietate si pe care aveam intentiunea de a-l utiliza intr'o publicatie personală. M'am decis totus, in cele din urmă- desi cu mare părere de rău si numai după multe exitări -să-l distrug.

Subliniez că Dl NEAMTU nu a văzut - si nici nu putea să vadă material in chestiune/valiza, pe cât imi amintesc, era incuiată/si că in prealabil il avizasem categoric că nu e vorba de nimic compromiţător.

Mentionez deasemenea că am fost determinat să iau aceste precautiuni de svonurile ce-mi parveniseră că, cu prilejul perchezitiilor, se ridică până si obiecte di valori personale/ se citeau cazuri concrete/ ne având putinta să verific aceste svonuri am preferat să-mi pun in sigurantă nu numai aceste documente, dar si obiecte personale/imbrăcăminte, rufărie, etc./ pe care le-am depus in două valize la Ministerul Afacerilor Străine unde se află si astăzi.

Diverse publicatiuni-memorii oficiale mai vechi sau lucrări privitoare la unele probleme sau fapte a căror discutiuni nu este permisă astăzi se află in camera mea din Parcul JIANU str. B. nr. 3o ~~/x~~in bibliotecă si in casa de fier.-

/ss/ VICOR RADULESCU POGONEANU

9 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul VICTOR RADULESCU POGONEANU,născut la 21 Septembrie 191o in Bucuresti, din părinti Ioan si Elena de profesiune Consilier de Legatiune,căsătorit cu Cecilia Sorescu,serviciul militar satisfăcut in Reg. 13 Artilerie Constanta,cu ultim domiciliu in Bucuresti str. Arhidect Blank,19 A,fiind intrebat declar următoarele ;

Intrebarea I Cu ce oameni politici aveti legături in tară si ce activitate politică internă ati avut.? ·

Cunosc multi oameni politici români,din diferite partide atât din opozitie cât si din cele ce iau parte la guvern.Intre alti pe Dnii IULIU MANIU,ION MIHALACHE PENESCU,LEUCUTIA,TITEL PETRESCU,DINU BRATIANU,BEBE BRATIANU,si alti.-

N'am avut nici-o activitate politică internă.

Am vizitat pe Dl MANIU până in vara 1946 de câteva ori iar pe Dl MIHALACHE odată sau de 2 ori in acelas an.Motivul vizitelor mele de Dl MANIU era interesul pe care 'il prezenta pentru mine o personalitate care a avut un rol important in istoria contimporană a tării.In cursul acestor vizite am discutat despre evenimentele internationale la ordinea zilei si despre prespectivele României in conjuctura internatională.-

La aceste vizite asistau câte odată si alte persoane ca Dnii NICULESCU BIZESTI,LEUCUTIA si alti.

La Dl MIHALACHE am fost spre a expune la rugămintea Dsale problema statutlului politico-juridic al Dunării.

Intrebarea II Ce stiti despre activitatea dusă de români din străinătate ?

Stiu că o serie de români aflati in străinătate si anume Dnii GAFENCU,TILEA,CRETEANU,NICULESCU BUZESTI VISOIANU si alti duc o activitate de propagandă pentru ideiile lor in privinta intereselor României asa cum le concep ei.-

u

am văzut- arătate fiindu-mi de Dl NIVULESCU BIZESTI - memoriul GAFENCU prezentat conferintei d e pace. 17

Intrebarea III Dacă ati dat reprezentantilot unei puteri străine indicati sau dacă ati discutat cu acestia sau cu cineva din tară despre lucrările proectate la Portile de Fier.?

Afirm categoric că n'am dat nici unui reprezentatat al vre unei puteri străine si nici nu am discutat niciodată cu vreunul din acestia indicati cu privire la lucrurile proectate la Portile de Fier .

Chestiunea specială a lucrărilor proectate la PORTILE DE FIER am dicutat-o numai in treacăt,in cadrul Comisiei Păcii precum si cu Dnii MIRONESCU si Cdor AURELIAN PAUNESCU. Cu Dl MIRONESCU am discutat in general diferite chestiuni in legătură cu Dunărea atunci când, după plecarea mea din Ministerul Afacerilor Străine Dsa m'a vizitat acasă de 2 -3 ori .

Intrebarea IV Ce material ati scos din Minister in cele 5 valize de cifru.?

Când au fost scoase valizele,de cine, unde au fost duse si unde au fost răspândite,ce cuprindeau ele si când au fost inapoiate?

Ca material documentar am avut la mine acasă pe deoparte arhiva referitoare la negocierele diplomatice in vederea actului dela 23 August 1944,pe de altă parte hârti referitoare la alte două probleme ce mă angajaze să stutiez in cadrul lucrărilor comisiei pentru pace,din care făceam parte / cauza română din 194o si chestiunea Dunării/ Dl FILOTTI,presedintele comisiei pentru pace stia că lucrez acasă la chestiunile sus amintite si insista chiar să termin redactarea lor.

Materialul din a doua categorie il scoasesem din Minister in diferite rânduri,in parte chiar după plecarea mea din Minister in 5 valize de cifru. Aceste valize au fost scoase,la ordinul meu,de către un om de serviciu sun supravegherea Dlui ROIU, fără nici-o disimulare. Valizele au fost duse la mine acasă unde am inceput a le clas in vederea studiilor sus amintite.Fiind prevenit la un

./.

5

18

moment dat,de Dl NICULESCU BUZESTI că ar urma să mi se facă o perchezitie si de teamă de a nu se pierde acest m material , am pus la adăpost pentru câtva timp materialul in legătură cu 23 August la prieteni mei Dnii NEAMTU si ILIESCU si in casa ûnchiului meu iar restul le restituit Ministerului. In cele din urmă m'am deci să distrug prin ardere la mine acesă materialul relativ la 23 August.

Intrebarea V Când l-ati văzut pe SERAB VOINEA in ultimul timp si ce s'a discutat,?

Pe Dl SERBAN VOINEA l-am văzut ultima oară cu prilejul vizitei sale în tară/ cred că după Paste 1947/ când m'a invitat la prânz la Clubul Natiunilor Unite. Mi-a spus că a văzut in Elvetia pe Dnii BUZESTI si VISOIA Nu si mi-a impărtăsit intentiunea sa de a ajunge la o transactie in procesul CRETEANU.

Intrebarea VI Ce activitate ati avut in legătură cu Conferinta Păcii?

In afară de activitatea mea in cadrul comisiei pentru pace, am fost invitat, in vara 1946,unde se afalu vreo 40 de membri ai partidului national tărănesc,convovati precum mi-am dat seama,in vederea discutării problemelor interesând tratatul de pace al României.

Discutia s'a purtat exclusiv asupra chestiunei Transilvaniei. Texele se dezbăteau erau dacă să se accep te un schim de populatie română-ungară-cu sau fără cesiuni teritoriale aferente-sau dacă să se revendice Transilvania in hotarele inainte de dictatul dela Viena. Această din urmă teză a prevalat si reuniunea a luat sfârsit.Mentionez că intre cei care au luat parte la această consfătuire erau Dnii MANIU,MIHALACHE,GHITA POPP,BUZESTI, VISOIANU, PENESCU si alti.

In cursul conversatiei am luat si eu cuvântul spre a preciza interpretarea vaforafilă României care trebuia dată clauzei restictive cu privire la Transilvania din conventia de armistitiu.-

Aceasta imi este declaratia pe care o sustin si semnez propriu.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

Bucuresti 12 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul VICTOR RADULESCU POGONEANU, consilier de legatiunei, domiciliat in Bucuresti str. Arhidect Blank nr. 19 A. născut in Bucuresti la 21 Septembrie 1910 din părinti Ioan si Elena Sergent T.R. la intrebările ce mi se pun declar :

I.- Cunosc diferite oameni politici, oameni din diferite partide atât din opozitie cât si din cele ce iau parte la guvern, intre alti pe Dnii I MANIU, I MIHALACHEm PENESCU, LEUCUTIA, TITEL PETRESCU, DINU BRATIANU, ROMNICEANU, BEBE BRATIANU, si alti.

Am vizitat pe Dl MANIU până in vara 1946 de câteva ori iar pe Dl MIHALACHE odată sau de două ori in acelas an.

Scopul vizitelor mele la Dl MANIU era interesul pe care il prezenta pentru mine o personalitate care a avut un rol important in istoria contiporană a tării.-In cursul acestor vizite am discutat asupra evenimentelor internationale la ordinea zilei asupra perspectivelor României in conjuctura internatională.-

La aceste vizite asistau câte odată si alte persoane ca Dnii NICULESCU BUZESTI, LEUCUTIA, etc.

La Dl MIHALACHE am fost spre a expune la rugămintea Dsale statutul politico-juridic al Dunării.

După plecarea mea din Ministerul Afacerilor Străine am fost vizitata acsă, de două sau trei ori de către Dl MIRONESCU, fost functionar al meu si referent in chestiunea Dunării ,cu care am discutat problema in legătură cu această chestiune.

Chestiunea specială a proectelor de lucrări la Portile de Fier n'am discutat-o decât cu Dnii MIRONESCU si Dl Dr. AURLIAN PAUNESCU, delegat supleant si inrudit cu mine

Cam material documentar am avut la mine acasă pe deoparte arhive referitoare la negocierile diplomatice

./.

7

in vederea actului dela 23 August 1944,pe de altă parte hârtii referitoare la alte două probleme ce mă angasasem să studiez in cadrul lucrărilor comisiei pentru pace,din care făceam parte. Acest din urmă material il xxxxxxxxxxxdin scosesem din Minister in diferite rânduri spre a-l plasa si utiliza in vederea stidiilor sus amintite.La un moment dat,fiind prevenit de domnul NICULESCU BUZESTI că ar urma să mi se facă o perchezitie si de teamă de a nu se pierde acest material,am pus la adăpost pentru câtva timp materialul in legătură cu 23 August la prietenii mei Dnii NEAMTU si ILIESCU,iar restul l-am restituit Ministerului.

In cele din urmă m'am decis să distrug prin ardere la mine acasă,materialul relativ la 23 August.

Parte din materialul acesta este drept că l-am scos chiar după plecarea mea din Minister.Dealtfel Dl FILOTTI presedintele comisiei pentru pace stia că lucrez yla chestiunile sus amintite si insista chiar ca să termin redactarea lor.

Pe Dl SERBAN VOINEA,ministru României la Berna l-am văzut la ultima sa vizită in tară / cred că după Paste/ când m'a invitat la dejun. Mi-a spus că a xxxxxx văzut in elvetia pe Dnii BUZESTI si VISOIANU si mi-a expus intentiunea sa de a ajunge la o tranzactie in procesul CRETEANU.

In vara 1946,am fost invitat la Dl MIHAIL POPOVICI unde se afalu vreo 40 de membri ai partidului national tărănesc convocati,precum mi-am dat seama in vederea discutării problemelor interesând tratatul de pace al României.

Discutia s'a purtat exclusiv asupra chestiunei Transilvaniei.Texele in debateri erau două să se accepte un schimb de populatie româno-ungar cu sau fără cesiuni teritoriale afetate sau date sau dacă ni se revindeca Transilvania in hotarele dinainte de dictatul dela Viena. Aceasta din urmă texă a prevalat si reuniunea a luat scârsit. Mentionez că intre cei care au luat parte la această consfătuire era Dl MANIU,MIHALACHE,GHITA POPP,VISOIANU,BUZESTI, PENESCU si alti.La această consfătuire am luat si eu cuvântul spre a preciza interpretarea favorabilă României,cum trebuia dată clauzei restrictive cu privire la Transilvania din conventia de armistitiu.

Această declaratie o sustin si o semnez.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU.-

12 August 1947.-

D E C L A R A T I E

La intrebarile ce mi se pun, subsemnatul VICTOR RADULESCU POGONEANU, declar urmatoarele:

1/. Despre documentele TATARASCU -KILINGER - FABRICIUS, etc, cred, destul de multe persoane, fie dintre cei care au luat cunostintă de ele in cursul ~~fxxxxxxxxxxx~~ functiunilor lor din Ministerul Af .Străine /ca domnii: GR.N.BUZESTI, ALEXANDRU CRETZEANU şi eu asemenea/, fie dintre cei care le-au cunoscut in calitäti oficiale, ~~dex~~ membrii ai Guvernului de pildă, ca Dl.MANIU. Acesta din urmă mai amintesc că a procurat documentele in chestiune in cursul unor declarațiuni publice, la care Dl.Tătărăscu a răspuns - jucând pe un echivoc formal printr'un interviu acordat in Sept. sau Oct. 1944, ziarului "Semnalul".

2/. Aceste documente există la Ministerul Af. Străine între hârtiile pe care le adunasem /in vederea unei lucrări ce-mi luasem sarcina să redactez în cadrul Comisiei pentru Pace din care făceam parte/ şi pe care le-am restituit la un moment dat după ce fusesem pus în cadrul disponibil. Nu stiu locul exact unde ele se află azi depuse, dar sunt convins că ele ar putea fi uşor găsite. Presupun că ele s'ar putea afla fie la Directiunea Politică, fie la Biroul Păcii, fie la Directiunea Cabinetului si Cifrului.

ss/Victor Rădulescu Pogoneanu

14 August 1947.

DECLARATIE

Spre a se procura documentele Tătărăscu - Kilinger-Fabricius, cred că cea mai practică solutie ar fi - întrucât eu nu a-şi putea accepta să fiu reintegrat in cariera diplomatică atâta vreme cât ea este condusă de Dl.Tătărăscu - ca eu să fiu însărcinat oficial ,din partea Guvernului de a-mi relua studiile ce începusem a pregăti pe vremea când făceam parte din Comisia pentru Pace din Ministerul Af.Străine. Titlul lucrării în care s'ar încadra zisele documente ar rămâne de stabilit, deasemenea modalitatea prin care a-şi primi această însărcinare / bine inteles, nerenumerată. Spre a-mi relua documentele ce strânsesem si care astăzi se află la Ministerul Af.Străine, eu trebue cred să recurg la vre'unul din colegii mei din carieră care ar putea avea acces uşor la materialul meu şi l-ar putea identifica. In acest scop ar fi încă necesar ca pe deoparte eu să mă aflu - ca şi ceilalti colegi sau prieteni din aceiaşi situatie - scos de sub orice suspiciune si in libertate, iar pe dealtă parte ca acei la ale căror bune oficii a-şi recurge să primească din loc autorizat garantia că nu este vorba de o actiune nepermisă sau care le-ar putea atrage neplăceri.

ss/Victor Rădulescu
Pogoneanu

14 August 1947.

D E C L A R A T I E

Spre a-mi putea da părerea asupra personalului Ministerului Afacerilor Străine,ar fi necesar să primesc o insărcinare oficială in acest scop si care ar putea fi lărgită la problema celei mai bune organizării a acestui departament.- In aceste conditiuni si având la dispoziti in caz de nevoie,datele si informatiunile de amănunt, cred că as putea face o lucrare utilă care ar avea si avantajul de a fiintemeiată pe o experientă personală si pe lucrări anterioare.- Nu-mi-ar fi insă posibil să mă angajes a face aprecieri fără răspundere asupra a două persoane,ori care ar fi privirile mele despre ele,cu riscul de a apăra ca un simplu delator sau agent informator. Dinpotrivă as putea insă face parte dintr'o comisie sau un organism onorific care s'ar ocupa cu asemenea chestiuni.

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

14 August 1947.-

11

D E C L A R A T I E

La intrebările ce mi se pune ,subsemnatul VICTOR RADULESCU POGONEANU răspund următoarele;

I.- In legătura cu initiativa Dlui TATARASCU in toamna 1945,de ase institui o regentă am aflat pe cât îmi amintesc dela defunctul BARBU STYRBEY si dela Dl NICULESCU BUZESTI că Dsa. ar fi făcut sugestiuni in acest sens fostei Reginei Elisabeta a Greciei/ mi se pare prin mijlocirea Dlui SCANARI/ precum si/ nu stiu dacă direct sau indirect/ primului presedinte al Curtii de Casatie si patriarhului. Din aceias sursă mi s'a spu că reprezentantii partidului comunist au fost aceia care sau opus acestei initiative.-

14 August 1947.- /ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

II.- In legătura cu misiunea ce ar fi fost incredintată de Dl TATARASCU Dnei MARTA BIBESCU la plecarea acesteia din tară mi-a spus cred, defuncta Dna ECATERINA N. BUZESTI/care mi se pare că o aflase dintr'o scrisoare sau convorbire telefonică cu sora sa Dnsa ELIZA BONSCHALL,locuind pe vremea acea in străinătate/ că dNa BIBESCU ar fi avut de transmis fostului Rege Carol II un mesagiu de fîdelitate din partea Dlui TATARASCU.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

14 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul VICTOR RADULESCU POGONEANU declar că văzând pe Dl. MELBOURNE in toamna trecută ,Dsa mi-a povestit că domnul TATARESCU,,cerând in cursul Conferintei de Pace dela Paris o audientă Domnului BYRNES,secretarul de stat american acesta l-a anuntat că-l va primi pentru 5 minute. Dl TATARASCU ar fi stat totusi in audientă timp de o oră,incerând să demonstreze Dlui BYRNES că Dsa face o politică de necesitate,desi sentimentele dsale sunt cu totul altele.Dl BYRNES ar fi declarat apoi anturajului său că,dacă n'ar fi sitiut inainte cine este domnul TATARASCU si care este trecutul său ar gi fost ispitit să-l creadă sincer.Dl MELBOURNE insusi nu avea aerul să acorde multă stimă personală domnului TATARASCU.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

14 August 1947.-

D E C L A R A T I E

La intrebare ce mi se pune declar că,in calitatea ce am avut de vice,presedinte al Consilului de Administratie al agentiei Rador,primeam buletinul rezervat al acestei agenti,care mi se trimitea de două ori pe zi prin curierul institutiei.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

15 August 1947.-

Intrebat fiind asupra părerilor ce asi fi exprimat in legătură cu ziarul " La Roumanie Independante" care apare la Paris . ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ din care am văzut intâmplător ,mai de mult vre'O două numere,declar că am considerat in totdeauna că necunoscuti care redactează imi par cu totul neseriosi , dat fiind tonul si tendinta cu totul inadmisibilă fată de interesele pe care pretinde să le apere si că in consecintă nu cred că merită nici-o atentiune deosebită.

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU.-

15 August 1947.-

DECLARATIE

Cerându-mi ca să apreciez calitătile si abtitudinile dlor CAMIL DEMETRESCU si FLORIN ROIUcare mi-au fost sub ordine la Ministerul Afacerilor Străine notez următoarele :

I.- Dl CAMIL DEMETRESCU este un functionar de o absolută corectitudine si ne lipsit de constinciozitate desi de o fire cam fantezistă cu unele capirici si nu de o exactitate exemplară. In calitatea ce a avut de director adjunct al cifrului a avut atributiuni mai mult gospodăresti / supraveghere si control/ si de disciplină/ chestiunix personale ce apar in mod firesc intr'o administratie.

Inainte de 23 August 1944 a fost unul din cei care au cifrat corespondenta cu aliati/ mijloacele dela Stocholm si Cairo/.-

II.- Dl FLORIN ROIU este un functionar pe cât de onest pe atât de constincios si stiu că si alti sefi ai săi / ca de exemplu Dl FILOTI/ au fost multumiti de dânsul, din nefericire nu cred că s'a putut forma indeajun pentru carieră mai ales sub raportul redactării,deoarece in afară de cifru nu a fost utilizat de cât pentru lucrări de secretariat.-/ Sef de cabinet al Ministrului sau Secretar la biroul păcii /.-

Amândoi sânt,pe cât stiu,foarte simpatizati atât intre colegi in genere cât si in lume.-

/ ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

15 August 1947.-

D E C L A R A T I E

La intrebarea ce mi se pune cu privire la ~~in~~ evacuarea in străinătate,in primăvara 1944 a unei părti din arhiva Ministerului Afacerilor Străine declar următoarele:

In prevenirea unor bombardamente aeriene, sau convocat la Minister una sau două conferinte ,la care pe lângă Directorii de servici si sefi de arhivă,am luat parte si eu.-

S'a decis atunci ca dosarele mai importante in legătură cu politica externă a tării să fie evacuate in Elvetia si in Turcia.- Dificultăti de transport au făcut ca prima solutie să nu poată fi realizată,astfel incât expedierea acestor dosare s'a făcut,prin curier,in Turcia.-

Nu cunosc in amănunte ce dosare s'au expediat dar o evidentă trebuie neapărat să existe,atât la Minister cât si la Ankara,unde legatia noastră trebuie să fie in possesiunea proceselor verbale de predare respective/ atât pentru luare in primirea initială cât si in legătură cu schimbarea titularului Legatiei/.

Cu exceptia a câtorva dosare / mi se pare in legătură cu cererile de repatriere din Basarabia,in 1940, de care a fost nevoie când s'a stabilit,in aplicarea armistitului,statutul persoanelor născute in Basarabia si domiciliate in România/ cred că materialul se află si astăzi la Ankara.

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

15 August 1947.-

P.S. In consfătuirile sus amintite au luat parte intre alti Dnii DAVIDESCU si LECCA,secretar general,Dnii NICULESCU BUZESTI,pe atunci director in Minister,directorul politici, economic,administrativ,sefi arhivelor etc.

La Ankara era ministru Dl ALEXANDRU CRETEANU.-

15 August 1947.-

/ss/ VICTOR RADULESCU POGONEANU

14

29

Materialul dela Snagov privind Ministerul Afacerilor Străine dela Cabinetul Mareşalului ANTONESCU si al lui MIHAI ANTONESCU a fost preluat după 23 August 1944 de acest departament prin Dl CAMIL DEMETRESCU si Dl MIRCEA VASILIU si in cea mai mare parte predate directiunilor.

O mai mică parte care provenea din fosta arhivă a Regelui Carol II, ~~[illegible]~~ a fost păstrată la Directiunea Cabinetului, de unde am luat-o eu insumi acasă în vederea unei lucrări ce-mi luasem sarcina să redactez in cadrul comisiei păcii.-

Acest material l-am restituit la Minister, unde se află si astăzi.-

/ss/ VICTOR RADULESCU
POGONEANU.-

15 August 1947.-

D E C L A R A T I E

La intrebarea ce mi se pune in legătură cu evoluţia negocierilor diplomatice in vederea realizări actului dela 23 August 1944, declar următoarele :

Initiativa acestei negocieri i a fost luată in numele M.S. Regelui, prin insărcinarea trănămisă de Dl. NICULESCU BUZESTI, Consulului Legatiei noastre din Stockholm, Duca, de a intra in contact cu reprezentanţii aliaţilor in vederea trimiteri unor emisari atât la Comisia Europeană ce fusese xxxxxx creată recent la Londra, cât şi la Moscova.-

Negocierile care la inceput păreau promiţătoare, au suferit la un moment dat o pauză, pe care o socotesc datorită iluziei ce-şi făcuse loc in mintea aliaţilor şi am impresia in special in acea a Americanilor c negocierile ar putea avea rezultate mai bune şi mai rapide dacă ele ar fi purtate cu Guvernul Antonescu.-

O pauză asemănătoare a intervenit şi în negocierile care incepuseră apoi la Cairo / unde emisari Barbu Stirbey şi Vişoianu care plecaseră tot cu misiune de a ajunge la Comisia Europeană dela Londra, fuseseră indrumaţi şi opriţi/ Această a doua pauză, care a coinci cu aşteptarea răspunsului la planul din 2o Mai 1944 sup aliaţilor din Blocul Naţional Democrat, a fost cred determinată pe de o parte şi in special de afirmaţiunile făcute de anglo-americanilor, la Istambul de către emas Maresalului Antonescu / colonelul Teodorescu ,profesoru Giurescu şi un oarecare Tizan.-in semnă că toată armata română e solidară cu regimul, că opozitia e neputincioa şi că trupele germane de front şi din interior sunt mul mái numeroase decât erau in realitete.- pe de altă part şi in oarecare măsură şi din inţiativa luată de Dl. Tatărăscu in numele unui asa zise Coaliţe nationale democratica, in realitate ne existentă şi care a putut deasemen provoca o confuziune cu privire la capacitatea opozitie

./.

de a realiza scopul propriu.-

In ce priveşte dispoziţiunile ale regimului Antonescu de a realiza eşirea României din tabăra germană, ele au apărut ca tot timpul nefiind serioase.- Această a şi determinat pe Dl. Niculescu Buzesti in ajunul lui 21 August, ca fiind consultat de Mihai Antonescu asupra soluţiei ce trebuia găsită situaţiei disperate a Tării, să recomande realizarea imediată de către guvern a actiunei propuse pe......... de către această locului către opozitie, cu obligatie pentru guvern de a lua in prealabilitate măsurile militare pregătitoare.-

/ss/ Victor Rădulescu Pogonean

16. VIII. 1947.-

20

33

POGONEANU CECILIA-RĂDULESCU-

21

34

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU, am transportat dela Ministerul de Externe in toamna anului 1945 două valize /geamantane/continând hainele sotului meu.

Odată cu aceste 2 valize am mai transportat si 3 sau 4 valize mici negre care contineau hârti si care ulterior au fost predate Dlui IOANITIU, iar valizele negre au fost inapoiate la Minister si predate la Directiunea Cifrului, unde se aflä si astăzi.

Numerile valizelor după câte imi amintesc sunt intre 15,16,18 si 2o.

Rectific că una dintre aceste valize mi se pare că era de culoare maron, foarte uzată, numărul nu mi-l reamintesc.

/ss/ CECILIA RADULESCU POGONEANU

Luni 11 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU-POGONEANU născută in ziua de 3 Octombrie 1919, fica lui Gh. Sorescu si Filofteia Bărbulescu, de profesiunea casnică, căsătorită cu VICTOR RADULESCU POGONEANU, copii nu am, condamnată nu am fost, ultim domiciliu in strada Arhidect Blank 19 declar următoarele :

Că Dl FLORIN ROIU este prieten cu sotul meu din Ministerul Afacerilor străine unde amândoi au lucrat impreună la Directiunea Cifrului si a Cabinetului incă din anul 1944 inainte de data de 23 August, in timp ce Ministerul de Externe era dispersat la Snagov.-

După 23 August 1944 a fost numit din nou la Directiunea Cabinetului sub Ministru NICULESCU BUZESTI, a fost in acesta functiune si sub domnul VISOIANU si Dl TATARASCU.

Dl ROIU venea la noi des in locuinta din arhidect Blank unde stăteam de vorbă fără caracter politic special insă vorbeam de politică in general.

Am auzit vorbindu-se de un grup de oameni din străinătate Dl GAFENCU, VISOIANU, BUZESTI, ultimi doi fiind fosti colaboratori ai sotului meu si Dlui ROIU, conversatia nu avea un caracter politic special. Despre Dl MANIU si MIHALACHE am auzit vorbindu-se tot pe plan politic general dar niciodată nu am auzit vorbindu-se la mine in casă in special despre ei. Dl ROIU ne aduce pachete dela economatul Ministerului, cu alimente si stofă, venea cu ziarele care veneau la Minister: Universul, Timpul, Liberalul si vorbeam despre articolele care apăreau in aceste ziare.

Primeam ziarul " Le Literaire" la care eram abonati Domnul ROIU aducea ziare cu scopul de a fi comentate de sotul meu si el iar eu ascultam conversatia lor.

 23

Se comenta că ziarele nu erau independente,că erau in slujba guvernului. Referitor la ziarul Liberalul si 36 Dreptatea era făcut-ă o dinstictie anume că Dreptatea nu era un ziar serios ci un ziar de duzină in schimb ziarul Liberarul era socotit ca fiind mult mai bine scris si mai elegant si ca un ziar mai liber.Am văzut la noi in casă un număr de ziare" La Roumanie Independente" in care se găsea un articol care vorbea de Dl RADESCU, care era socotit neserios. Acest ziar a fost adus de un functionar dela externe numele lui nu mi-l aduc aminte Articolul a fost comentat de sotul meu impreună cu aducătorul ziarului Dl CESIANU, comentarii la care a participat si Dl ROIU.-

Aceasta imi este declaratia pe care o sustin si o semnez.-

/ss/ CECILIA RADULESCU
POGONEANU.-

D E CL A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU - POGONEANU,declar in continuare si in complectare următoarele:

Persoanele care veneau in casa noastră din Str. Arhitect Louis Blank,din Ministerul de Externe sunt:FLORIN ROIU si CAMIL DEMETRESCU.Acestia doi erau des la noi in casă fiind si prieteni mai apro piati ai sotului meu.Conversatiile care aveau loc,intre ei si sotul meu erau mai ales in legătu ră cu Ministerul de Externe că oamenii din acest minist er Dl.FLORIN ROIU ne povestea fapte din minister,in afară de cele pe care le-am declarat.-

Dl.CAMIL DEMETRESCU,Prim Secretar de Legatie,venea deseori la noi in casă,dânsul insă nu era atât de preocupat de cancanurile din Minister ,discutam mai ales de situatia politică si era de părerea sotului meu,vorbeam despre evolu tia politică in privinta unui viitor războiu si el spunea că nu se va intâmpla că ar fi o prea mare nebunie ca lumea să nu ajungă la o intelegere că Angloamericanii nu sunt atât de tari /atât de inarmati/ pentru a face un războ1 ca să du că la un sfârsit favorabil lor.Stiu despre dl.CAMIL DEME-TRESCU că lipsea foarte des dela Minister după ce a fost mu-tat de dl.TATARASCU la directiunea politică.-

Iar când venea la Minister putea fi găsit numai pe la orele 12.Dl.CAMIL DEMETRESCU,a fost ultima dată cu noi in luna Mai,de atunci nu l-am mai văzut.

Dl.GEORGE BARBUL,secretar de legatiune repartizat la Directiunea Politică venea deasemeni la noi mai rar insă decât ceilalti doi.Nu-mi amintesc de unele conversaţii făcu-te de Dl.BARBUL si sotul meu la care lua parte si Dl.CAMIL DEMETRESCU sau Dl.ROIU sau alţii domni care s'ar fi găcit la noi in acel moment Ex: Familia D-lui BARBUL este in rela tii foarte bune cu Dl.GROZA,pentrucă D-na BARBUL a ajutat pe Dl.GROZA când acesta era inchis de către Maresalul ANTONESCU.

./.

Dl.GROZA vorbea de familia sa de copii săi pe care vroia să-i trimită din România,am auzit că unul dintre fii era student la Moscova,altul in Elvetia şi alt fiu se află in România.Tot dela dânsul am auzit că Dl.GROZA ar fi tinut ca una din ficele sale să se mărite cu Dl.BARBUL.Am auzit vorbindu-se şi de Dl.RIPOSANU că ar fi fost rechemat in urma unei neintelegeri ce ar fi avut loc intre el si Dl.RALEA.Că la aceasta rechemare ar fi contribuit si o anumită atitudine răuvoitoare a D-lui RIPOSANU,in legatură cu misiunea sa in străinătate. Mai exact,că ar fi vorbit ceiace nu trebuia,fată de unele cercuri din Wasinghton.Dl.BARBUL in legătură cu unele svonuri care circulau pe atunci /primăvara anului 1947/ in Bucuresti că ar fi o schimbare de Guvern in care Dl.GROZA nu ar mai lua parte,mi-a povestit o conversatie a sa cu Dl.GROZA,in care acesta din urmă spunea că nu se poate intâmpla lucru acesta,deoarece guvernul actual este prea bine alcătuit pentru a suferi vre'o schimbare.Pe plan politic Dl.BARBUL,avea aceiasi păreri care erau in general de acord cu acele ale sotului meu.-

Activitatea D-lui BARBUL in Minister in ultimul timp era la Directiunea Politică.Lipsea insă aproape mereu. In 1944, lucra la Directia Cifrului.~~acesta~~ A fost apoi mutat la Directia Politică la sectia Păcii.unde a făcut o lucrare foarte apre. ciată de Dl.FILOTY.-

Complectez cele spuse de Dl.MURES AXENTE că pachetele primite dela Dîna SMARANDA RIOSANU,actualmente functionară la Oslo,a fost trimise fratelui D-sale dar nu prin curierul externelor.-

Am auzit dela D-na FLORICA ISPIRESCU,steno,dactilografă la Cabinetul D-lui TATARASCU că D-na RIOSEANU ar fi foarte apreciată de Dl.Ministru VALIMARESCU.Acelasi lucru mi la spus si D-na RIOSEANU intr'o mică scrisoare pe care am primit-o dela dânsa prin curierul Ministerului,odacă cu unele pachete de şocolată.-

D-na FLORICA SPIRESCU a fost la noi in casa de două ori insotită de Dl.Ministru TELEMAC.Si dânsa ne povestea diferite comunicări din Minister despre rechemări,despre numiri noui in Minister.şi dânsa mi-a spus de rechemarea D-lui RIPOSANU de venirea D-lui VASILE STOICA dela Haga si că dânsa crede că nu ar mai pleca inapoi in post.Ne-a povestit de o chestiune neplăcută care s'ar fi intâmplat la legatia din Praga dintre Domnul Ministru HORIA GIRGORESCU si functionara de acolo,Dna

./.

GRAZIELA OPRESCU ,care s'ar fi rezolvat cu strămutarea Dnei OPRESCU la Budapesta.

Cu ocazia venirei Dnei SPIRESCU la noi am rugat-o in mos insistent să favorizeze aprobarea unui ajutor mai mare bănesc,fostului sofer al nostru STEFAN STAMATE,care se află in ultimul grad de boală.

Mi-a povestit deasemeni de activitatea sa in sindicatul Ministeruluicum se ocupă de functionare,că sindicatul a cumpărat o vilă la Carmen Sylva.N-ea vorbit de Dl PAIN,care se ocupă cu chestiuni de sindicat in Minister,intermeni foarte buni,ca fiind un om capabil si in legătură cu aceasta despre ultima epurare din Minister,in ceacexfmx priveste functionarii ca fiind foarte just si potrivit făcută.-

Compectez la cele spuse despre Dl OPRISANcă acesta a făcut o lucrare despre Doborgea pe care mi-a incredintat-o mie in primăvara anului 1946, pentru a o transmite sotului meu si pentru ca sotul meu citind-o să spună dacă este o lucrare bună dacă nu ar mai fi ceva de adăugat.-

Dl FLORIN MIRONESCU secretar de legatiune la sectia păcii a fost decâteva ori in casa sotului meu dein Parcul Jianu,in anul 1945-1946.- A făcut o lucrare in care era vorba despre Dunăre. Această lucrare a adus-o el sotului meu. Imi amintesc că sotul meu a găsit această lucrare foarte bună desi necomplectă.Dex fiecare dată a veniri sale la sotul meu nu au vorbit decât despre acestă lucrare,stiu acest lucru pentru că pleca dela Minister cu masina sotului meu sineram de fată la conversatie.-Vorbeau in calitate de tehniceni deoarece si sotul meu a inceput si el o lucrare tot despre Dunăre,lucrare care a fost inceputã pentru sectia păcii si care după câte l-am auzit nu ar fi terminat-o.

Dl CALIN BOTEZ numit de curând Consul in Minister a fost de câteva ori la noi,odată insotit de D-l OPRISAN cu care este foarte bun prieten si in alte câteva dăti a venit singur.

In primăvara aceasta Dl BOTEZ a plecat din tară pentru a-si a duce sotia.El a plecat in calitate de curier cu această ocazie l-am rugat să-mi facă unele comusioane.Mi-a adus dela Paris un pachet cu naftalină.La intoarcerea sa ne-a spus că l-a văzut pe cumnatul meu TITU RADULESCU POGONEANU la Paris.Sotul meu s'a interesat foarte mult de sănătatea lui TITU,stiu că si el nu este prea sănătos.Dl CALIN BOTEZ ne-a adus si câteva reviste" Life" si câteva corpuri din diverse

./.

ziare americane : " NEW-YORK TIMES" si alte ziare. Aceste corpuri i-au fostvrestituite.-

Dl Consul CHINEZU a fost la sotul meu odată sau de două ori a venit mai ales pentru a vorbi cu cumnata mea in legătură cu unele cărti.- Eu i-am impurmutat o carte de a amea

Dl Ministru ELEFTERESCU a fost o singură dată la noi acasă in strada LOUIS BLANK.Nu am asistat la conversatia sotului meu cu el,eram bolnavă in camera de alături. Am auzit crâmpeie din conversatia lor despre situatia politică in general. Sotul meu si-a mentinut părerile sale mai ales in legătură cu problema războiului. Dl ELEFTERESCU nu a stat mult la noi.

Dl Consul CRUCEANU a fost o singură dată la noi,la această conversatie nu am asistat.

In afară de acestia veneau foarte des la noi in casă Dl DORIN ILIESCU,Dl EUGEN POPP, avocatii acestia se ocupau cu chestiuni in legătură cu succesiunea si cu alte chestiuni ale mamei sotului meu si ale lui.-

Dl dr. TIBERIU IONESCU prieten cu sotul meu si doctorul său. Dl NEAMTU prieten cu sotul meu si cu Dl TIBERIU IONESCU Dl NEMATU venea destul de rar la noi ai atunci vorbea cu sotul meu despre o lucrare a s a .Si-a luat doctoratul in vara acesat si se consulta cu sotul meu inmprivinta subiectului si a cărtilor in legătură cu acest doctorat.-

Aceasta imineste declaratia in 5 pagini pe care o sustin si semnez.-

/ss/ CECILIA RADULESCU POGONEANU

L3 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU -POGONEANU, decla in continuare următoarele:

Dl.ROIU in converbatiile pe care le avea in casă la noi cu soţul meu, povestea despre unii functionari ai Ministerului, in legătură cu a căror activitate aducea diferite referinţe culese din Minister. Exemplu: In legătură cu Dl. BABES a cărui rechemare era socotită ca rezultatul unor afaceri de devize făcute in Suedia. Deasemeni se vobea de Dl. NAE GEORGESCU, că a venit in Bucuresti si că a plecat din nou, despre D-na SMARANDA POPESCU, despre care se spunea că este o femee frumoasă, o viaţă aventuroasă, pomenind si despre legăturile ei cu Dl. NICU, despre care se stia in tot ministerul. Mai venea la noi in casă Dl. CAMIL DEMETRESCU, Dl. BARHIL, Dl. OPRESCU /de câteva ori/, Dl. CALIN BOTEZ, tot foarte rar, Dl. CESIANU, care a venit odată sau de două ori, Dl. CHINEZU, D-na FLORICA SPIRESCU, Dl. CRUCEANU, a fost o singă dată, Dl. Ministru ELEFTERESCU a venit o singură dată, Dl. SANDU DANIELOPOL, a venit deasemeni in casa sotului meu in vara anului 1946. Eu nu eram căsătorită atunci. Dl. MURES AXENTE a venit in casa noastră o sinfură dată chemat de mine pentru a-i da niste pachete cu ţigări si alimente venite dela D-ra RIOSEANU in post la Oslo. Aceste pachete mi-au fost mie date de fratele D-rei RIOSEANU. Cu aceasta ocazie am primit si eu un pachet de cacaoă si unul de ceai. Dl. EMIL LAZARESCU a fost odată sau de douăori în una din dăţi a venit cu fiul său şi cu fosta sa soţie, iar altădată a venit să-mi aducă un dicţiona englez pe care i l-am cerut. Acest disctionar se află în casă la mine. Dl. CORDESCU a fost deasemenea o singură dată .... Dumineca venea lume mai multă la noi le dădeam ceai si prăjituri si stăteam de vorbă sau jucam şah sau un alt joc căişări. Acestia erau: Dl. BUIU ILIESCU avocat, prieten cu soţul meu si avocatul intregii familii, Dl. EUGEN POPP, deasemenea avocatul ..... , Dl. Dr. TIBERIU IONESCU, medicul so

./.

ţului meu, Dl. RADU NICULESCU BUZESTI, fratele fostului Ministru de Externe, inginer la Resita, Dl. RICI AILALD, cu doamna uneori. Cei care veneau mai des erau Dl. ROIU, CAMIL DEMETRESCU, BARHUB, Dl. RICI AILALD. Acesti domni impreună cu sotul meu vorbeau despre politică in general si chestiuni sau mai bine zis intâmplări din Minister, cancanuri. Am auzit vorbinduse despre partidul Tărănesc ale cărei activităţi era în general criticate. Am auzit vorbindu-se despre domnii GAFENCU, VISOIANU, NICULESCU BUZESTI, despre asa zisa "Rezistenţă" din străinătate.

Despre acestia din urmă se vorbea despre unii cu simpatie, despre alţii cu antipatie. Mai ales de Dl. BUZESTI si VISOIANU, prieteni ai soţului meu şi cunoscuţi mai indeaproape, am auzit vorbindu-se cu mare simpatie. Despre Dl. GAFENCU s'a vorbit despre cărtile sale care erau apreciate de cunoşcuţii noştrii. Despre Dl. TILEA, un domn POPESCU ORADEA, care venea la noi in casă destul de rar vorbea cu sotul meu. Nu am asistat niciodată la conversatiile cu Dl. POPESCU ORADEA si sotul meu. Acestia din urmă /soţul meu/ nu punea preţ pe capacitatea şi seriozitatea spuselor D-lui POPESCU ORADEA.-

Sotul meu in conversatiile sale cu domnii: AILALD, CAMIL DEMETRESCU, ROIU, pe plan politic, vorbea despre situatia internatională, despre Conferinta care a avut loc in primăvara anului 1947 la Moscova, făceau diferite presupuneri: Exemplu: Sotul meu credea că vom ajunge in mod cert la intelegere anglo americanii pe deoparte si sovieticii de cealaltă parte. Că aceste neintelegeri sunt mai ales de natură economică că Uniunea Sovietică vrea să aibă suprematia economică in Europa, vorbeau că scopul Uniunii Sovietice este distrugerea clasei burgheze ex: din Polinia, ţprile Baltice, că la noi este mult mai bine ca în aceste ţări că din punct de vedere economic noi putem trăi mult mai bine. Repet, spunea că scopul sovietelor era exclusiv o suprematie economică, deoarece in Rusia este o populatie imensă si hrana neintestulătoare. In legătură cu bomba atomică socotea că aceasta armă nu este pusă la punct si că dacă ar exista realmente nu credea că va fi nevoe să se intrebuinteze. El credea in mod cert că o inteelegere intre Anglo-Americani si Uniunea Sovietică este posibilă. La aceste discutii luau parte CAMIL DEMETRESCU, BARHUL, ROIU, AILALD şi eu asistam dar nu eram totdeauna atentă nu urmăream totdeauna conversatia.

./.

Acestea erau de cele mai multe ori de acelasi părere cu sotul meu, el explicând si celorlalti situatia politică, mer sul politicei internationale. Aceasta imi este declaratia pe care o sustin si semnez.

ss/Cecilia Rădulescu
Pogoneanu.

13 August 1947

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU declar că am transportat dela Ministerul Afacerilor Străine 4 sau 5 valize diplomatice de culoare neagră purtând numerele între 15 şi 20 după câte îmi pot aminti care conţineau hârtii ce făceau parte din arhiva ICA ANTONESCU şi din arhiva Palatului.- Aceste valize au fost aduse la locuinţa soţului meu în toamna anului 1945, într'o după amiază au fost scoase dela Minister de mine, pe scara de serviciu a Ministerului şi puse în maşina soţului meu care se afla în curtea Ministerului, maşina fiind rechiziţionată de Minister.-

Am dus aceste valize la locuinţa soţului meu din Parcul Jianu. Am procedat la trierea hârtiilor care se aflau în aceste valize. Trierea hârtiilor a durat câtva timp sau pe măsură ce le clasam în mape speciale erau aduse la Minister şi predate la Direcţia Politică. Am predat astfel D-lui Ministru FILOTI şi D-lui OPROSAN în diferite rânduri mape cu aceste hârtii, mai departe nu ştiu ce s'a făcut cu ele.-

Declar că ştiu că se aflau hârtii şi din Arhiva Palatului. Acestea nu le-am triat eu, au fost puse apoi într'un geamantan pe care ştiu că a fost predat D-lui IOANITIU. Nu a fost predate de mine. Trierea hârtiilor am făcut-o împreună cu soţul meu şi Dl. Consul DEMETRESCU.

In hârtiile triate se aflau chestiuni privitoare la Dl. TATARASCU, la corespondenţa sa cu fostul Rege Carol, cu diferite rapoarte informative ale oamenilor Dlui ANTONESCU, erau scrisori personale a lui ICA şi ale lui Dl. TATARASCU.-

Imi amintesc de o scrisoare a D-lui TATARASCU către FABRICIUS deasemeni corespondenţa între ICA ANTONESCU şi Dl. GIURESCU care mi se pare că pe timpul guvernării lui ANTONESCU se afla în Turcia.

Deasemeni corespondenţa între TATARASCU şi Dl. FRANASOVICI şi ICA ANTONESCU.-

Deasemeni între ICA ANTONESCU şi un informator al său care se afla la Lisabona.- Imi reamintesc că erau şi unele rapoarte politice ale diferiţilor diplomaţi care activau pe atunci în străinătate.

Toate aceste hârtii care mi-au trecut prin mână nu le-am citit îmi reamintesc însă în mod general de conţinutul,lor din conversaţiile avute între soţul meu şi CAMIL DEMETRESCU.

Deasemeni tot din conversaţii îmi reamintesc ca erau în aceste hârtii informaţii pe care le primea ICA ANTONESCU în vederea unei tratative înainte de 23 August 1944.-

Despre existenţa acestor hârtii a ştiut Dl.FLORIN ROIU,Dl. CAMIL DEMETRESCU şi eu. Dl.ROIU nu a contribuit la trierea hârtiilor.

(ss) CECILIA RADULESCU POGONEANU

14 August 1947.-

D E C L A T A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU, declar că rectific ce am spus inainte :

Pe măsură ce documentele din arhia lui MIHAIL ANTONESCU erau triate, au fost redate unele dlui FILOTI, altele Dlui OPRISAN . Nu-mi reamintesc ce anumele documente au fost redate . TRierea documentelor era făcută de sotul meu impreună cu CAMIL DEMETRESCU. La unele din documente pe care ei le socoteau necesare de a fi păstrate le erau luate copile iar cele care nu aveau copii au fost făcute fotó-copi

Nu-mi reamintesc câte foto-copi au fost făcute. Dl OPRISAN s'a ocupat cu facerea acestor foto-copi.

In aceste documente care erau in casă, erau note informative dela diferiti agénti, informatori ai lui ICA ANTONESCU dela Madrid, Turcia. Imi reamintesc că acesté note informative au fost redate MINISTERULUI. Nu-mi aduc aminte numele informatoriilor celorlalti, de DL GIURESCU mi-a duc aminte, plicurile in care erau tinute unele documente au fost rupte si aruncate la cos in prezenta mea si nici altfel nu a fost ceva sau măcar o parte din documente arse.

/ss/ CECILIA RADULESCU
POGONEANU

15 AUGUST 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU - POGONEANU, declar că Dl.ROIU când venea la noi în casă ne aducea informaţii dela Minister, despre oamenii şi întâmplările dela Minister, ne aducea ziare şi diferite articole de ziare şi câteodată informaţii dela Dir.Cifrului, anume telegrame descifrate care erau transmise dela Dl.OPRISAN lui Dl.ROIU, în care era vorba despre conversaţii diplomatice transmise dela diferite legaţii. Prin luna Maiu îmi reamintesc apoi, că Dl.ROIU a spus că Dl.OPRISAN va fi mutat dela Biroul Cifrului pentrucă s'ar fi descoperit că cineva scoate informaţii dela Dir.Cifrului. Si că acest scandal ar fi fost în legătură şi cu Legaţia din Washington.-

ss. Cecilia Rădulescu-Pogoneanu.

15 August 1947.

D E C L A R A T I E

Subsemnata Cecilia Rădulescu Pogoneanu, spun că am un mare atasament pentru sotul meu care niciodată nu mi-a cerut să fac ceva pentru el în timpul când eram functionară, sau să lucrez pentru el. Ca functionară în Minister am socotit necesar să-l ajut, fiind un om bolnav si să fiu atasată si credincioasă, fără să am păreri speciale despre activitatea sa. La întrebarea care mi s'a pus pentru ce am scos cele cinci valize neghe dela Directiunea Păcii, spun încăodată că viitorul meu soţ nu mi-a cerut să fac acest lucru, ci era stabilit ca Dl. Roiu să-l facă. Acesta însă cu toate că avea această însărcinare, s'a sustras să transporte valizele. Aceste valize se aflau la Sectia Păcii într'un dulap a cărui chee o avea Dl. Roiu în grije. Dl. Filoty cred că avea cunostinţă de existenta acestor valize în directiunea sa. După transportul valizelor acasă la sotul meu, acesta a fost foarte nemulţumit că eu am făcut acest lucru si nu Dl. Roiu. Nici după căsătoria mea sotul meu nu mi-a cerut să am o activitate în vederea părerilor sale.

ss/Cecilia Rădulescu Pogoneanu

15 August 1947

3/10

49

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU fiind întrebată despre Dl.RADU NICULESCU BUZESTI declar că dânsul venea des la noi în casă ,este prieten cu soţul. Din conversatiile cu soţul meu am văzut că au amândoi aceleaşi vederi politice, ştiu că Dl.RADU NICULESCU BUZESTI este înscris în partidul naţional ţărănesc,că se ducea pe la Dl.MANIU.

Deasemeni că dânsul primea veşti dela fratele său pe care le comenta cu soţul meu şi cu cei care mai erau prezenţi, uneori CAMIL DEMETRESCU,alteori ROIU.Imi aduc aminte în mod general despre conversaţii: alăturarea noastră în grupul agrar din America,comentarii despre activitatea fratelui lui în materia de articole aparute în presa străină.-

Nu am auzit niciodată vorbindu-se despre el că ar avea legătură specială cu NIULIK şi Generalul SCHEYLER.

Am văzut o scrisoare al cărui conţinut mi l-a spus soţul meu. Era vorba de sănătatea lui GRIGORE NICULESCU BUZESTI, de starea lui sufletească,şi despre o eventuală plecare a sa în Italia într'un sanatoriu.-

(ss) Cecilia Rădulescu Pogoneanu

16 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU, îmi aduc aminte că astă iarnă prin Februarie am văzut o foaie de hârtie pe vre'o două pagini adusă de Dl. NICULESCU BUZEŞTI şi arătată soţului meu. Au vorbit în prezenţa mea fiind nevoiţi să vină în camera mea, îmi reamintesc că era vorba în această conversaţie de alcătuirea unui partid în America ai cărui reprezentanţi să se alăture partidelor agrariene din America Că ar fi bine ca şi România să se alăture acestei acţiuni, trimiţând reprezentanţii săi.-

(ss) CECILIA RADULESCU POGONEANU

16 August 1947.

38

51

D E C L A R A T I E
=======================

Subsemnata CECILIA RADULESCU POGONEANU declar că Dl.CALIN BOTEZ a fost la noi în casă, o dată sau de două ori înainte de a pleca în străinătate pentru ca să-şi aducă soţia şi apoi de vre-o două ori după aceia.Din conversaţia soţului meu cu alte persoane cum ar fi fost CAMIL DEMETRESCU sau FLORIN ROIU îmi reamintesc că Dl.CALIN BOTEZ ar fi fost agentul lui EUGEN CRISTESCU dela Lisabona.

Declar că în prezenţa mea Dl.CALIN BOTEZ nu a adus niciodată soţului meu vre-o corespondenţă ci numai câteva numere din revista americană "LIFE" şi corpuri din diferite ziare străine şi câteva numere din revista "RIEDER DOFET".-

Repet că am scris în altă declaraţie că Dl.CALIN BOTEZ venind dela Paris ne-a spus că a luat masa cu cumnatul meu TITU şi ne-a adus veşti despre sănătatea lui.-

(ss) CECILIA RADULESCU POGONEANU

16 August 1947.-

Nu mai am nimic de declarat esenţial sau principal la întrebările ce mi s'au pus în decursul anchetei.-

(ss) Cecilia Radulescu Pogoneanu,

40

53

RADU NICULESCU-BUZEȘTI

D E C L A R A T I E

Subsemnatul inginer RADU NICULESCU BUZESTI născut în Buzău la 23/II 1911/ părinții Constantin și Valeria/ având serviciul militar satisfăcut la divizionul I Tunuri de Munte necăsătorit, domiciliat în strada Sf. Constantin nr. 24 București și nesuferind în trecut de nici-o condamnare declar următoarele :

La întrebarea pusă asupra relațiilor mele ~~mutuale~~ și cunoașterea ce o am asupra Dlui FLORIN ROIU :

L-am cunoscut pentru prima dată la Ministerul de Externe la sfârșitul anului 1944, când mă duceam să iau dela Minister pe fratele meu pe atunci titularul ministerului.- Spre a dejuna în oraș. Dl ROIU era șeful cabinetului Ministrului ulterior la mai întâlnit în casa fratelui meu și în casa prietenului meu RADULESCU POGONEANU.

O cunoaștere adâncă a persoanei nu am fiindcă relațiile mele cu ~~dânsul~~ Dsa au fost întotdeauna superficiale. Atât ~~timp~~ cât pot judeca după înfățișare și din opiniile exprimate de oameni care l-au cunoscut în relațiile de serviciu și de prietenie, consider că este un om corect și de caracter.-

Din cât am putut observa Dl ROIU s'a bucurat de încrederea fratelui meu GRIGORE NICULESCU BUZESTI.

Din fatul că Dl ROIU a continuat să frecventeze pe Dl POGONEANU după acesta din urmă începuse ~~ajuns~~ a fi oarecum ocolit de foști săi colegi și colaboratori, deduc că Dl ROIU se simțea legat de sentiment de prietenie de Dl Pogoneanu.-

Asupra Dlui POGONEANU .

L-am cunoscut tot la Ministerul de Externe într'una din împrejurările când îl însoțeam acolo pe fratele meu.- Mai târziu l-am văzut foarte des în cursul anului 1946, în casa fratelui meu până la plecarea acestuia din țară, apoi în propria casă a Dlui POGONEANU.

Opinia mea asupra persoanei Dlui POGONEANU este excelentă. Sub toate raporturile cu excepția sănătății. Deasemenea pot să afirm că nu am auzit pe nimeni din cei care au avut raporturi mai apropiate cu Dsa exprimând opinii defavorabil

42

55

Pe colonelul BOXONELL l-am cunoscut in cursul anului 1946 cu prilejul vizitei pe care a făcut-o in tară pe când era încă fratele meu in tară.

L-am văzut de două ori câte 15-30 de minute la sosire si inainte de plecare fiindcă locuiam in aceias casă.

La intrebarea dacă am cunoscut pe Dnii BURTON BERY HULICK răspund Nu., răspund că fratele meu a fost la un moment dat in ingrijirea unui doctor american al cărui nume mi se pare a fi fost acesta. Dacă amintirea mea este exactă am văzut odatp. pe acest domn când a trecut prin camera in care mă aflam spre a se duce intr'o cameră vecină spre a consulta pe fratele meu.-

Colonelul SCHYLER răspund Nu.-

In casa Dlui POGONEANU unde de câteva ori am gasit si pe Dl ROIU au avut loc discutii asupra subiectelor celor mai vanate.-

Intrebare: Dacă in discutiile avute la Dl POGONEANU imi amintesc că s'a discutat existentă unei imputerniciri date de fratele meu Dl MANIU,/de fată fiind si Dl ROIU./

Nu imi amintesc să fi fost vorba de vre'o imputernicire formal. In cursul discutiilor am emis opinia că prin prezenta dă in străinătate si prin pozitia pe care o avea atât in partid cât si in fata Dlui MANIU personal fratele meu putea in fapt să fie considerat sau imputernicit al partidului cu atât mai mult cu cât el era chiar deputat ales pe comitetul P.N.T.-

Referitor la grupul agrarian initiat de MACEK despre care am luat cunostintă mai de mult in cursul anului 1946 din presă, declară că văzând personal de Dl MANIU spre a-i cere opinia asupra acestei pribleme Dsa mi-a spus că partidul national tărănesc nu se poate asocia la initiativa DLUI MACEK din cauză că aceasta ar duce la inrăutătirea relatiilor cu U.R.S.S. si că pozita P.N.T. fiind o pozitie legală nu s'ar putea asocia cu partidele agrariene din alte tări in care aceste partide sunt in ilegalitate.-

Aceasta imi este declaratia pe care o dau si o semnez

/ss/ Radu Niculescu Buzesti.-

17 August 1947.-

DECLARATIE

Subsemnatul inginer RADU NICULESCU BUZESTI declar in continuare cele ce urmează :

La intrebarea ce sti despre plecarea fratelui dumitale in străinătate ?

Ideia plecări in străinătate a fost determinată de starea din ce in ce mai gravă a sănătăti sotiei sale. Ca urmare a acestui fapt fratele meu s'a decis să ceară vizele necesare pentru a părăsi tara in bună regulă. La cererea de a i se acorda viza de esire a optinut promisiuni că se vor face toate demersurile necesare pentru ca viza să fie acordată. Aceasta intâmplat către sfârsitul lunei Iulie / după cât imi amintesc/.

După formularea cereri de viză fratele meu a plecat la Predeal unde a rămas până la sfârsitul lunei August sau inceputul lunei Septembrie. Acolo ii transmiteam pe măsura sosiri lor toate informatiile ce primeam in Bucuresti, pe cale telegrafică dela Viena apoi dela Berna, cu privire la evolutia sănătăţi cumnatei mele. Pentru o vreme stirile au fost linistitoare dar un moment dat continutul lor s'a agravat subit ceace a determinat pe fratele meu să vină subit in Bucuresti cu hotărârea de a accelera posibilitatea de plecare. Văzându-l am avut impresia că sub efectul stirilor ingrijorătoare primite, va părăsi tara cu orice risc in cazul când nu va putea obtine vizele normale. Aceastä impresie mi-a fost confirmată mai târziu când fratele meu mi-a declarat această determinare si spunându-mi totodată că atât pentru mări sansa de a obtine viza oficială cât si in ipoteza cealaltă pentru mări sansa de a putea pleca in mod clandestin socotea necesar că pentru câtva timp să se retragă in văzul lumei si depe arena publică.

In acest sens i-a vorbit si Dlui MANIU atunci când l-a pus in cunostintă de intentia de a părăsi tara din cauza esclusivă a stării sănătătii sotiei sale .-

Asupra mijloacelor prin care a părăsit tara nu am informatiuni ci numai bănuieli intru cât fratele meu s'a ferit a mă pune in curent cu pregătirile sale pentru a nu mă

./.

neajunsuri in cazul unei eventuale anchete asupra plecării sale. Pe dealtă parte la plecare sa pe care,după indiciile destul de neprecise de care dispun o situez in luna Noembrie nu eram în Capitală pentru a avea posibilitatea de a mă vedea pe fratele meu si de acunoaste vre'un fele oarecare sudiul intentiilor si pregătirilor sale . Pe fratele meu l-a vizitat pentru ultima dată in ultimele zile ale lunei Septembrie când eu am plecat la Resita in interes de serviciu. La inapoierea după aprximativ o săptămână am fost informat că fratele meu părăsise locuinta ducându-se la gara pentru a lua trenul cu destinatia Drăgăsani. Am considerat că aceste reprezintă punerea in practică a intentiei de a se retrage din vârtul lumei / după cum am arătat mai sus/ deatunci nu am mai putut vedea pe fratele meu. Concomitent cu primele stiri venite din Berna după incetarea din viată a cumnatei mele / 5 Decembrie/ am aflat că fratele meu era acolo.

Bănuiala mea care se intensifică si pe faptul că după toate aparentele plecarea fratelui meu a fost simultană cu acea a Dlui VISOIANU, este că ea s'a produs pe calea aerului intrucât căile terestre erau cu prea putin sigure pentru ca să poate fi folosite simultan de doi fosti ministri de externe fără aptitudini sportive.-

<u>Intrebare</u>: Ce mă determină să cred că plecarea s'a produs in luna Noembrie.?

Faptul că până in ultimul moment se punea încă problema dacă partidul national tărănesc va participa sau nu în alegeri si credinta mea că in cazul când s'a examinat această problemă Dl MANIU nu ar fi luat o hotărâre fără a consulta pe fratele meu in această chestiune .Aceasta mă determină să cred că fratele meu nu a plecat inainte de a expirat termenul in care se mai putea lua hotărâri cu privire la participarea in alegeri.

Care sunt motivele care mă să cred că Dl MANIU nu ar fi luat o hotărâre in această privintă fără să consulte pe fratele meu ?

In primul rând faptul că reprezentarea in alegeri ar fi avut un aspect de politică externă domeniul in care fratele meu avea un cuvânt insemnat in partid si că să in al doilea rând faptul că fratele meu,in credinta mea, se bucura de o incredere mare din partea Dlui MANIU.-

Cum cred că după plecarea fratelui meu s'a tinut legătură intre el si domnul Maniu in chestiunile privind politica externă

Nu am posibilitatea să răspund asupra naturei legăturilor ce au putut exista intre Dl MANIU si fratele meu privind politica externă. Nu pot răspunde decât pentru faptele mele propri.-

Aceasta imi este declaratia pe care o sustin si o semnez.

/ss/ Radu-Niculescu BUZESTI

17.VIII.947

D E C L A R A T I E

Subsemnatul Ing.RADU NICULESCU BUZESTI,declar in continuare:

INTREBARE: Ce rol a avut in transmiterea corespondentei către Partidele de opozitie si grupul celor aflate in străinătate.-?

RASPUNS : Am transmis D-lui MANIU mesagii primite din partea fratelui meu după cum voi arăta mai jos.In sens invers nu am putut transmite decât impresiile ce am putut culege in cursul câtorva convorbiri ce am avut cu şeful P.N.T.

Mesagiile cu continut politic primite de mine spre a fi transmise au fost in număr de două:

1/. Un mesaj cuprinzând o scrisoare personală a fratelui meu adresată mie prin care imi răspundea la scrisoarea de condoleanţă ce-i trimisesem după moartea soţiei sale. In aceasta scrisoare fratele meu isi exprima profunda sa deprimare in urma incetării din viaţă a soţiei sale şi işi exprima îndoiala asupra posibilităţii sale de a mai exercita vre'o acţiune politică pentru un timp nedeterminat.Mă ruga să explic prietenilor săi starea sa de spirit şi să-i fac să fie intelegători.-

In acelasi mesaj se găsea o serie de tăeturi din gazetele elvetiene,franceze,engleze,si americane,acestea din urmă insoţite de o notă din partea domnului CRETZEANU cu privire la acţiunea comună a agrarienilor şi la anumite aspecte cari ar fi scoase la iveală de EKHARD seful din U.S.A.,al Agrarienilor Unguri (mai inainte de sosirea in U.S. A.,a lui FERENTZ NAGY) EKHARD,ar fi avut pretentia ca în paralel cu actiunea agrariană să se discute un statut de autonomie pentru Ardeal.Am prezentat D-lui MANIU aceste hârtii cu exceptia scrisorii adresate mie de fratele meu din care am impărtăşit Dlui MANIU numai partea privitoare la starea de spirit a fratelui meu si la imposibilitatea momentană in care se găseşte de a intreprinde ceva.-

Am adăugat că fratele meu avea nevoe de o ingrijire medicală foarte atentă din cauză că sufere [redacted] şi că va urma intr'un sanatoriu la Zurich o cură (fapt care rezul

./.

tă din scrisoarea fratelui meu)

Dl.MANIU mi-a exprimat simpatie pentru mâhnirea fratelui meu si speranţa pentru insănătosirea sa fizică.Totodată mi-a arptat amărăciunea sa pentru faptul că activitatea grupului dinafară este prea redusă,judecată după esecul pe care il vea in presă si forurile importante din străinătate. Domnisa ar fi dorit in special să aibă opinia amănuntită a fratelui meu asupra felului în care sunt văzute lucrările dinafară.In privinţa chestiunii agrariene si a problemei ridicate în mod tangentier de EKARD,opinia D-lui MANIU era:

- Că actiunea agrariană nu ar fi pe placul vecinei U.R.S.S.,care ar înrăutăţi mult situatia politică în România.

- Că nu era paralelismul între pozitia agrarienilor din alte ţări si pozitia P.N.T.,deoarece acesta din urmă era un partid cu existenţă legală ceiace nu era cazul cu partidul MACEK.-

- Că in privinta aspiratiilor unguresti la un statut de autonomie pentru Ardeal trebuia refuzată dela inceput orice încercare de discuţie pe această temă.Această compoziţie P.N.T.,este de nezdruncinat.Programul P.N.T.,indică in mod clar punctul de vedere al partidului in această chestiune.-Acelaşi program cuprinde ideea descentralizării administrative aşa cum începuse să fie aplicată în 1929.

Dl.MANIU mi-a spus că ar dori să-i scrie fratelui meu dar că nu are mijlocul de a face să se trasmită scrisoarea prin persoane de absolută încredere.M'a intrebat dacă a-şi putea face eu acest serviciu,sau dacă a-şi putea să indic o persoană potrivită.-I-am spus că nu sunt absolut deloc in măsură să fac aceasta şi nici nu ştiu dacă in viitor se va prezenta vre'o ocazie,fiind dat că nu am in nici un fel relaţii cu persoane care circulă peste frontieră.-Am rugat pe Dl. MANIU să aibă gata scrisoarea pe care D-sa ar intenţiona să o scrie rămânând ca eu să fie înmânată deci persoanei şi ocazia s'ar prezenta.D-sa mi-a spus că atâta timp cât nu poate aprecia garanţiile de seriozitate ale persoanei căreia ar urma să li se încredinteze mesagiul nu poate face acest lucru.-

I-mi ingădua totusi ca eu să exprim părerile mai sus arătate ca fiind impresiile ce s'au degajat din convorbirea avută si să le transmit fratelui meu pentru a le utiliza,dacă mi s'ar prezenta ocazia de a face să-i parvină vre'un mesaj.

./.

Cele de mai sus se petreceau in luna Aprilie către inceput (poate chiar in Martie) .

2.- Al doilea si ultimul mesaj ce ne-a parvenit către sfârsitul lunei Aprilie s'au inceputul lunei Mai cuprindea.-

- O scrisoare ~~afi~~ a fratelui meu către Dl.MANIU,prin care-i anunţa hotărârea sa de a încerca să reia in afară firùl ce fusese rupt prin zdruncinarea morală suferită în urma mortii soţiei sale.-

- Un memoriu prin care rezuma felul in care vedea el evoluţia politicii internaţionale in raport cu consecinţele pe care această evolutie le vor avea pentru ţara noastră precum si pentru linia de conduită a P.N.T.-

- Deasemenea tăeturi din tipăriturile ce apar în străinătate.-

Impresia produsă de acest al doilea mesaj nu am putut-o cunoaşte decât mai târziu deoarece memoriul nu a fost citit de Dl.MANIU în prezenţa mea spre a-mi putea da seama de felul în care este primit.-

Când către sfârsitul lunei Mai am văzut din nou pe Dl.MANIU,am avut impresia că D-sa consideră că evenimentele au depăşit imprejurările in care memoriul fusese scris şi că pentru partidele din opoziţie situaţia devenea din ce în ce mai grav în urmă incordării relaţiilor dintre Marile Puteri drept consecinţe a formulării doctrinei TRUMAN.Această impresie era confirmată de arestările masive ce incepuse a fi operate în toată ţara printre membrii partidului N.T.-Acestea erau primele indicii in sensul că partidul urma să fie scos din legalitate,Dl.MANIU,era dornic să afle din partea celor dinafară dacă există şansa ca o astfel de gravă eventualitate să fie evitată.- Deasemenea D-sa dorea ca să fie cât mai mult cunoscute opiniei publice mondiale arestările ce se produceau în ţară.-

Nu am mai primit insă nici un fel de mesaj dinafară şi nici nu am fost in măsură să comunic că un astfel de mesaj este foarte aşteptat.Aci incetează rolul meu in a face legătura intre fratele meu si Dl.MANIU.Am mai văzut pe Dl.MANIU in cursul lunei Iunie,venisem pentru a mă informa dacă demersurile făcute in vederea eliberării membrilor de partid inscrişi aveau vre'o şansă de a determina o solutie favorabilă. Am plecat cu impresia că nu numai că nu se va produce o destindere dar chiar că se aşteaptă o extindere a arestărilor la formaţi mai inalte ale partidului.-

./.

Rolul meu astfel cum este arătat mai sus este o consecință naturală a faptului că sunt pe deoparte frate cu fostul ministru de externe și pedealtă parte membru al partidului N. T.

In discutie contrarăe adică din țară in străinătate am trimis fratelui meu un singur mesaj din partea D-lui MANIU si anume cel arătat sub punctul de mai sus.

Fără continut politic am primit două scrisori dela fratele meu si am transmis două.In ambele cazuri era vorba numai de schimburi de informatii cu privire la starea sănătății,starea morală după incetarea din viață a soției sale și mersul curent al lucrurilor de fiecare zi,deasemenea am cerut si am primit instructiuni cu privire executarea dreptului de procurist al fratelui meu in administrarea bunurilor sale.-

INTREBARE : Prin cine ai primit si transmis mesajiile de mai sus:?

RASPUNS : Primul mesaj l-am primit printr'o persoană a cărui identitate imi rămâne până azi necunoscută.Când mă intorceam dela birou acasă pe drumul meu obișnuit s'a apropiat de mine o persoană care mi s'a dresat cu cuvântul "Buzel". Am rămas surprins dar nu peste măsură intrucât mi se mai intâmplase să fiu confundat cu fratele meu (Buzel este numele pe care cei apropiati si foarte prieteni îl dau fratelui meu). Am spus persoanei in chestiune că face o confuzie intre mine și fratele meu.Mi-a răspuns că nu face deloc confunzie si că nici n'ar putea să o facă deoarece stia că fratele meu este plecat in străinătate și că are chiar un mesaj din partea fratelui meu.I-am cerut să mi-l dea imediat (fratele meu are un scris foarte caracteristic ce nu poate fi confundat și a-și fi văzut imediat fără să citesc mesajiul dacă era dela fratele meu intr'adevăr sau in caz contrariu dacă era numai o cursă) Trebue să mărturisesc că modul misterios in care eram apropiat de persoana in chestiune mă emotiona fiindcă bănuiam că in cazul când mesajul era intr'adevăr dela fratele meu el conținea lucruri secrete,in caz contrariu insemna că sunt obiectul unei suspiciuni foarte serioase,in ambele cazuri situația era pentru mine plină de riscuri.-

La cererea mea de a.mi inmâna mesajul persoana a inceput să devină la rândul ei bănuitoare.Mi-a cerut să-i dovedesc in mod absolut certă identitatea mea.Am arătat hârtiile mele de identitate.i-am dat amănunte descuptive cu privire la fratele meu,.La un moment dat persoana in chestiune m'a intrebat cine

./.

e LIPOVIK.I-am spus că aceasta este numele sub care era indicat in faza pregătirii loviturii dela 23 August fratele meu.In felul acesta niciunul din noi doi nu am mai avut temeri si persoana in chestiune mi-a inmânat mesajul.L-am intrebat unde si cum il pot găsi pentru a-i incredinta un eventual răspuns.Mi.a spus că nu-mi poate satisface nici un fel de cerere care ar tinde la identificarea persoanei sale sau a locului unde poate fi găsit.A adăugat că nu am nici un interes să aflu nimic in aceasta privintă,dar că trebue să am răbdare fiindcă dacă mai survine vre un mesaj,fie el fie o persoană pe care o voi recunoaște ca si pe el î-mi va face cunoscut prin telefon un loc de intâlnire cu câteva ore inainte de momentul intâlnirii in așa fel incât voi avea timpul să pregătesc la rândul meu cele ce a-și avea intenția să transmit fratelui meu.-

La aproximativ o lună după aceasta intâlnire am primit un randez vous pentru ora 14 pe strada N.Iorga.Cu acest prilej am primit cel de al doilea mesaj dinafară si am trimis primul meu mesaj in sens contrar.Timpul scurt intre momentul intâlnirii si cel al fixării intâlnirii nu mi-a permis să iau contact cu nimeni pentru a aduna un ~~mat~~ material important de care ar fi dispus eventual partidul N.T.,spre al trimite fratelui meu.-

A trebuit să mă limitez la relaţări de impresii ce căpătasem in intrevederea cu Dl.MANIU căutând să folosesc cât mai exact cuvintele și expresia intrebuințată chiar de Dl.MANIU.-

Persoana cu care m'am intâlnit era aceiasi atât a doua cât si primaoară.Era un bărbat.-

<u>INTREBARE:</u> Pe ce cale presupui că aceste mesajii ajungeau în ţară?

Credinţa mea este că mesajiile din Elvetia s'au America luau drumul Londrei de unde soseau in tară,prin intermediul misiunii Britanice.-

Aceasta imi este declaratie pe care o sustin si semnez.

ss/Ing.Niculescu Buzesti

18 August 1947.

D E C L A R A T I E

/ Continuare /

Intrebare Dacă cunosc că Dl POGONEANU ar fi discutat cu Dl MIHALACHE o lucrare privitoare la Dunăre.-

RASPUNS Incidental in cursul unei discutii prietenesti avute cu POGONEANU in care eu exprimasem opinia că problemele ce se pun unui partid politic ar trebuie să fie studiate mai tehnic si să nu fie lăsate in stadiul de formule generale sau lozinci Dl POGONEANU mi-a arătat cât de greu este să poti defini si incadra tehnic termeni unei prbleme oricare ar fi ea atât timp cât nu există un mănunchi cari să poată prezenta elementelor conducătoare ale partidului problemele gata studiate si cu concluzi clare pentru ca pe baza acestore să se poată realiza in mod democratic unitatea de vederi in sferele conducătoare ale partidului. In genere oamenii animati de cele mai bune intenti - spunea Domnul POGONEANU- ar nevoie să fie ajutati pentru a se familiariza cu problemele ce se pun. Pentru sustinerea tezei sale mi-a exemplu Domnului MIHALACHE care a avut nevoie să studieze in mos amănuntit două teze in chestiunea dunării spre a-si putea forma o opinie Dacă fiecare membru al conducerii ar necisita atâtea studii pentru fiecare problemă ar rezulta o pierdere de timp foarte desavantajoasă pentru un partid politic.- Neajunsul nu poate fi evitat de cât prin concursul expertiilor care sunt in măsură să redea clar termenisi concluzile unei probleme.-

Prin cel de mai sus inteleg să spun că au rămas ~~xxxxxxxxxxx~~ cu impresia ci Dl POGONEANU pusese la dispozitia Dlui MIHALACHE unele studii in legătură cu chestiunea Dunării.-

Intrebare Dacă am transmis prin Domnul COPOSU meșagii Domnului MANIU / provenite din străinătate/

Raspuns Am predat Domnului COPOSU continutul mesagiului mentionat in declaratia de azi diminească sub

./.

nr. 2 . Mesagiul continea cele deja arătate. Precizez că se . ~~xxxxxxx~~ cuprindeau tăieturi din gazete ~~xxxxx~~ in care figurau articole de CREEANU, GAFENCU si MATEESCU.

Am credinta că si Domnul COPOSU va fi citit aceste mesaj.-

Intrebare Dacă despre cele două mesagi transmise Domnului MANIU era in cunostintă si Domnul LEUCUTIA?

Rapuns Domnul LEUCUTIA stia de inmânarea mesajului ~~xxxxxxx~~ din partea fratelui meu dar continutul mesajului nu-l cunoastea dela mine. Fiind prezent in aceiasi casă am discutat cu Dl. LEUCUTIA arătându-i că am primit ,stiu despre sănătatea fratelui meu subiect asupra căruia Dl LEUCUTIA era foarte interesant. Totodată i-am spus că am adus si pentru Dl MANIU ceva dela fratele meu.-

Intrebare De unde deduceti că corespondenta care sosea din străinătate venea prin misiunea britanică.-

Raspuns Ceace mă face să presupun că mesagiile din străinătate veneau prin canalul misiunii străine britanic sunt două fapte.-

- o convorbire pe care fratele meu a avut -o de multă vreme cu Dl BOSHALL.-

- faptul că din străinătate singurele persoane cari pot aduce in mod necontrolat corespondentă sunt misiunile străine.-

Din convorbirea avută de fratele meu cu Dl BOXSHALL care s'a desfăsurat pe un ton de amărăciune reciprocă a rezultat că Dl BOXSHALL se simte legat de noastră in virtutea timpului indelungat petrecut aci si a legăturilor de rudenie si prietenie pe care le are dar că totusi nu poate face nimic pentru a ajuta pe cei care apăsarea unei situatii neasteptate survenită in ~~xxx~~ tara noastră decât cel mult să ajute cu o legătură intre persoanele care se aflău atunci afară si cei din tară să fie mentinută. Aceasta pentru să se poată păstra o posibilitate de informaţii.

De aci vine credinta mea că scrisorile soseau in tară prin mijloace pe care Dl.BOXSHALL le putea folisi si cari nu pot fi altele după părerea mea decât acelea ale Misiunii Britanice.

ss/Niculescu Buzesti

18 -8-1947.

DECLARATIE

(Continuare)

Descrierea persoanei prin care primeam mesagii.-
Bărbat vârsta aproximativ 3o ani, talia mijlocie / mai de grabă mic/ părul negru, pieptănat cu cărare. Nasul putin cam mare, ascutit si cu vârful putin frânt in sus- figură nu prea expresivă sau caracteristică.
După pronuntie român fără accent străin.
Dacă inaintea acestei intâlniri Dl MANIU sau altcineva din conducerea partidului, m'a prevenit despre o asemenea intâlnire ?
Raspuns : Nu. Nimeni
Cari sunt motivele pentru care cred că am fost ales pentru a mi se incredinta mesagiile destinate Dlui MANIU ?
1.- Faptul că in aceste mesagii se cuprindeau si scrisori ce-mi erau adresate.
2.- Faptul că eram accesibil cu mai putin risc de cât Dl. MANIU personal sau persoanele din jurul Dsale care erau presupuse a fi in permanentă observatie.-
3.- Poate in ce priveste pe fratele meu si dorinta de a-mi prilejui un contact mai direct cu seful partidului al cărui membru eram.
Intrebare Cine credeti că lua cunostintă de informatiile pe care le primea Dl MANIU ?
Raspuns Credinta mea bazată pe impresiuni si situatii logice din punct de vedere al organizatiei de partid, dar neverificate din punct de vedere practic deoarece nu am avut contacte cu persoane in chestiune, este că lua cunostintă, l-a informatiile in posesia Dlui MANIU.-
- Dl. MIHLACHE in virtutea pozitiei sale permanentă de fost presedinte al partidului,
- Secretariatul partidului.-
Intrebare Dacă in calitatea mea de membru de partid care se bucura de increderea din partea sefului de

./.

partid am asistat la vre'o sedintă in cadrul căreia se prelucra materialul in posesia partidului sau se trăgeau concluzi si se elaborau directive pentru organizatie.

Raspuns Nu la niciun fel de sedintă.

Intrbare Dacă dl COPOSU cunoaste informatiile in posesia Dlui MANIU.-

Raspuns cunoscând situatia Dlui COPOSU in raport cu Dl MANIU consider logic ca Dsa să cunoască informatiile in chestiune.

Intrebare Ce mijloace materiale credeti că îi stau la dispozitie fratelui meu pentru desfăsurarea activitătii sale ?

Raspuns Mijloace propri foarte modeste.

Intrebare In ce constau aceste mijloace propri ?

Raspuns Nu stiu cu precizie . Apreciez la circa lo până la 12 mii de franci elvetieni. De altfel intimă din scrisorile adresate mie imi spunea că va trebuie să ducă o viata mai mult decât modestă in străinătate.Dacă imi amintesc bine,cred mai posedă incă xxx 2.000-2.5oo dolari blocati in timpul războiului / si rămasi blocati până acum/ intr'un cont la o bancă dun U.S. A. xxxx

Aceasta imi este declaratia pe care o sustin si semnez.-

/ss/ Ing. NICULESCU BUZESTI.-

19 AUGUST 1947.-

ROIU FLORIN

56

D E C L A R A T I U N E

Subsemnatul FLORIN ROIU, Secretar de Legațiune, fiul lui Lucian și al Mariei Roiu, născut în Comuna Iași, Județul Iași, în anul 1914, necăsătorit, cu ultimul domiciliu în București, Intrarea V.Păun 3, declar următoarele:

Prin luna Octombrie 1946, Dl.Consilier POGONEANU mi-a spus că va trimite pe D-ra SORESCU, viitoarea sa soție, să ridice dela Minister două valize cu haine și câteva casete cu hârtii personale "(se pare în legătură cu pregătirea actului dela 23 August 1944, la care POGONEANU participase. Conținutul valizelor și al casetelor nu-l cunosc, fiind încuiate și cheia ținând-o D-sa)".-

Valizele erau depozitate într'o cameră a Direcțiunii Cifrului de mult, din timpul când D-sa era Directorul Cabinetului și Cifrului, de unde au fost scoase seara pe scara de serviciu și transportate cu mașina lui POGONEANU, la el acasă - D-ra SORESCU ferindu-se de a fi observată -. De aci nu știu ce s'a mai făcut cu acestea.-

Despre aceasta nu am înștiințat nici un șef ierarhic, fiindcă mi s'a spus că sunt lucruri personale.

Recunosc că este o greșală ceeace s'a făcut, fiindcă am crezut oamenii pe cuvânt, când mi-au afirmat că conținutul era personal, cu atât mai mult, cu cât procedeul folosit de D-ra SORESCU, trebuia să mi se pară și el nepotrivit uzuanțelor Ministerului.

Aceasta îmi este declarația, pe care o dau nesilit și o susțin.-

ss.F.Roiu

13 August 1947.

DECLARATIE

Subsemnatul ROIU FLORIN, secretar de legatie, fiu al lui Lucian si al Mariei Roiu, născut la Iasi in 1914, necăsătorit, declar următoarele :

Dl. POGONEANU, era vizitat de multi membrii ai Ministerului printre care : CESIANU, BARBUL, D'ALBON, CHINEZU si de prieteni personali ca domnii: OCTAVIAN NEAMTU, Dr. TIBERIU IONESCU, avocat JENY POP. Se discutau cancanurile zilei, situatia politică internă, internaţională etc.

In materie de politică internă, POGONEANU credea că guvernul nu reprezintă opinia publică şi că opozitia, dacă ar fi fost alegeri libere, ar fi câstigat mai multe voturi Despre partidul Comunist credea că orice guvern de viitor va trebui să tină seamă de prezenta lui. Mi-a spus că avea legături cu MANIU, DINU BRATOANU si TITEL PETRESCU si cunostia pe domnii Ministrii PATRASCANU si BODNARAS din epoca pregătirii lui 23 August. Deasemenea incă inainte de 23 August 1944, il cunostia pe Dl. Ministru GASTON BOEUVE.

Din Minister il interesa miscările personalului in străinătate, activitatea diplomatică si politică internatională si in genere informatiuni care putea furniza date asupra situatiei politice. Activitatea mea la Comisiunea Păcii, mă punea in imposibilitate să furnizez date si informatiuni importante, toate acestea aflându-se numai la Directiunea Cabinetului, a cifrului şi Directia Politică. Lucrările Comisiunei Păcii, constau din memorii prezentate oficial de Guvern, cu caracter public, tipărirea Tratatului de Pace, organizarea arhivei adusă dela Paris si altele care nu avea incă un caracter confidential. Aceasta imi este declaratia.

ss/Florin Roiu

13 August 1947.

58

71

D E C L A R A T I E

Subsemnatul FLORIN ROIU,născut in Iasi 1914,Aprilie 2,fiul lui Lucian si Maria,Secretar de Legatiune,necăsătorit,copii n'am,Slt. de rezervă Gruparea 6 A.C.A. condamnat n'am fost cu ultimul domiciliu in Bucuresti Intr. V. Păun 3,declar in continuare următoarele:

In legătura cu venirea in tară a lui PAMFIL RIPOSEANU consilierul Legatiei Washinton, PICKY POGONEANU o socotea definitivă datorită svonurilor care circulau cu privire la unele afaceri făcute de acesta si a animozitătţilor cu RALEA.-

Deasemenea că s'ar datora si unele contacte avute in România cu DAVILLA.-si CRETEANU. Aceste lucruri le cunoaste inainte de campania de presă care a insbucnit .Sursa de unde ar fi putut să le afle ar fi fost unele indiscreti dela persoanele din Minister sau din relatiile care le aveam cu Nationali Tărănisti,asa după cum afirmasem.-

Despre VASILE STOICA,POGONEANU avea o părere deajuns de relativă,din moment ce fusese secretar general in timpul când acesta a fost pus in disponibilitate Din conversatiile pe care le-am avut cu OANCEA,dela Cabinetul lui VASILE STOICA,reesa că acesta era deajuns de mâhnit denumirea lui RALEA la WASHINGTON ,post care el visase si pentru care făcuse toate eforturile să-l ocupe.~~Consolarea numirii la Haga~~ Consolarea numirii la Haga era prea putin fată de postul pierdut,tinând seamă mai ales si de faptul că STOICA era cunoscut ca având relatiuni si aprecieri in cercurile americane, unde a fost imediat după războiul 1916-1919.OANCEA mi-a spus că STOICA a primit vizita lui BERY reprezentantul Statelor Unite- acasă la primul. Deasemeni că primea vizite de oameni politici din opozitie ca GHITA POPP,COPOSU,MANUILA pe care i-am văzut si eu la

./.

cabinet. Reesa din conversatiile cu OANCEA că vizita lui BERY la STOICA folosită si pentru a face dirigentele necesare in legătură cu numirea sa la WASHINGTON. Intârzierea intoarceri la post a lui VASILE STOICA- se spune că s'at datora si unelor contacte pe care acesta le-ar fi avut la Paris,in epoca Conferintei de Pace, cu români dizitenti.

Aceasta este declaratia pe care o sustin si o semnez propriu.-

/ss/ FLORIN ROIU

14 August 1947.-

Adaug la declaratia de mai sus că am vpzut la Cabinetul Dlui VASILE STOICA in două rânduri pe Dl EMIL HATIEGANU.

Declar sustin si semnez.-

/ss/ FLORIN ROIU

14 August 1947.-

DECLARATIE

Subsemnatul FLORIN ROIU, declar în continuare următoarele:

1/. In toamna lui 1946, am aflat dela Cabinet că Ralea ar fi telefonat, plângându-se de o sustragere de documente / telegrame cifrate / și cerând cercetări. Am aflat acest lucru dela Dl. Cordescu dela Cabinet.

După vre'o lună, directorul Cifrului Oprișanu, a fost mutat la altă Directie, la cerere, deoarece nu primise satisfactie în urma concluziilor raportului său asupra imposibilității unei indiscretii în centrală. Acest lucru a fost aflat și de Pogoneanu care îl știa ca date când eu vroiam să-i comunic.-

2/. Colaboratorii cei mai apropriati ai lui Niculescu Buzesti din Ministerul de Externe erau: Pogoneanu, Camil Demetrescu, Pilotti, Gou Constantinescu. Apropierea dintre ei se datora atât legăturilor personale cât și de idei politice.

La două luni de zile după 23 August 1944, am putut constatat o schimbare nefavorabilă în Ministerul Af. Străine, pe calea unei prieteni cu Uniunea Sovietică. Din partea conducerii dela acea dată a Ministerului nu s'a observat nici o actiune de remediere a acestei atitudini.

3/. Privitor la convorbirile lui Tătărăscu cu Fabricius din Mai - Iunie 1940, se vorbea în Minister - prin vara lui 1945, că ar fi fost sustrase de aproprialii Ministrului Tătărăscu probabil secretarul general Stoica sau șeful de cabinet Mircea Vasiliu - ca fiind piese incomode.

Tot în acela epocă - vara 1945, se vorbea în Minister și despre disparitia corespondentei între Tătărăscu și Titulescu care a condus la eliminarea acestuia din urmă din Guvern

Declar, sustin și semnez.

ss/Florin Roiu

14 August 1947.

D E C L A R A T I E

Stiu că in luna August 1945, in urma unui discurs al Presedintelui TRUMAN, prin care conditiona participarea Statelor foste Satelite la Conferinta Păcii, de existenta unor guverne reprezentative, căror oameni politici - la cunostinta mea - NICULESCU BUZESTI, VISOIANU, TITEL PETRESCU, au stabilit contact pentru o actiune in comun. Din convorbirile lor reesea că au legături cu MANIU, BRATIANU, MIHALACHE si că sunt mandatarii lor.

POGONEANU era acel care coordona această activitate si rolul său era precumpănitor.

Prin Maresalul Palatului NEGEL, ~~anexzantaat~~ au căutat să determine pe Suveran să ia initiativa creerii unui asemenea "Guvern reprezentativ" la noi în ţară, ceiace insemna şi inglobarea câtorva membrii ai opozitiei. In urma refuzului D-lui Priministru Dr. PETRU GROZA de a da curs acestei cereri, Suveranul, tinând seama de sugestia celor de mai sus, şi la incurajarea misiunilor Anglo-Americane din tară, a adresat o notă către cele Trei Mari Puteri, U.R.S.S., Anglia si Statele Unite, garanţii, in urma acordurilor dela Yalta si Postdam a aşezărilor noastre democratice, prin care se seziza despre noua situatie creiată, cerând să rezolve ele acest impas.

Dela Misiunea Americană, contactul era făcut prin HULICK iar la englezi prin Bockley cu ajutorul lui Camil Demetrescu.-

De aci tensiunea cunoscută intre suverani si guvernul tării care a durat, trecând peste eşecul Conferintei dela Londra din Oct. 1945, până la Conferinta dela Moscova din Ianuarie 1946, care incearcă să rezolve problema.

Adaug că intrunirile avea loc la Palatul Stirbei la care participau Buzesti, Visoianu, Maniu, Titel Petrescu, Pogoneanu, Camil Demetrescu. In cursul discutiilor Pogoneanu

./.

avea multe initiative ,Buzesti ,mai temperamental,era pentru o solutiune de intrasigentă,deaceia a si fost la Suveran de câteva ori in acele zile de criză.

ss/Florin Roiu

14 August 1947.

Adaug că din discutiuni reesea că s'a insistat pe lângă Suveran să nu participe la manifestatiile dela 23 August.,americani dând asigurări prin HULICK că punctul de adaptat de Suveran va fi sustinut de acestia.-

Adaug că POGONEANU era acela care, determina in mare măsură hotărârile care trebuiau sustinute pe lângă Suveran.-

La aceste intruniri a participat si IONEL STARCEA.-

/ss/ FLORIN ROIU

15 August 1947.-

adaug anexă la declaratia din 14 August 1947.-

D E C L A R A T I E

Subsemnatul FLORIN ROIU, declar în continuarea declarației din 15 August 1947, următoarele :

La punctul 4. Sunt de arătat următoarele fapte : din afirmațiile lui Pogoneanu reeșea că rapoartele trimise de grupul românilor disidenți soseau pe adresa sa prin intermediul lui RADU BUZEŞTI, transmiterea lor din străinătate în țară fiind asigurată de militarii englezi și americani.

Am înregistrat în această privință afirmația făcută de RADU BUZEŞTI cu ocazia primirii unui asemenea raport : "este primit pe calea obișnuită militară".

Lucrul este firesc deoarece, la un moment dat,în casa ŞTIRBEY, unde RADU BUZEŞTI locuia, se organizau adeseori dejunuri diplomatice la care participau Domnii BURTON BERRY, Generalul SCHUYLLER, Le ROUGETEL, HALICK și BACKLEY.

Deasemeni,scrisorile mai puteau fi aduse și prin ofițerul britanic BOXSHALL, nepotul lui BARBU ŞTRBEY.

In ce privește legătura asigurată de CAMIL DEMETRESCU, cu MANIU și BRATIANU, știu că cel dintâiu îi vizita adeseori pe cei doi șefi de partide,ducându-le mesagii din partea celor din străinătate.

Nu cunosc conținutul acestor mesagii. Menționez că raportul amintit mai sus în legătură cu RADU BUZEŞTI,a fost transmis de acesta personal lui IULIU MANIU.

La punctul5, al aceleiași declarații, precizez că : Pogoneanu personal mi-a afirmat mie și lui Radu Buzești,că Maniu l-a învestit pe Niculescu Buzești - la plecarea acestui din țară - cu o împuternicire scrisă care îi permitea acestuia să reprezinte punctul de vedere oficial al P.N.T. în străinătate,în caz de divergențe de opinii între conducătorii grupului.

Să facă demersurile necesare pe lângă factorii internaționali,să organizeze propaganda în străinătate și să exercite asupra grupului de români disidenți o adevărată tutelă.

Tot din afirmațiile lui Pogoneanu reeșea că această împuternicire, a provocat unele animozități printre conducătorii de până atunci ai grupului din străinătate, Gafenku, Tillea, care nu se puteau împăca cu ideia că, conducerea a fost dată de către MANIU unuia mai tânăr decât ei.

La punctul 9, îmi amintesc că lăzile au fost transportate la Ankara,de următorii curieri: Mărculescu,Onișor,Ciurea etc. Inventarele se află la Minister,iar lăzile au fost găsite la Ankara de către dl.Ambasador Moisil.

Motivul acestor transporturi era punerea la adăpost de bombardamente.

Declar, susţin şi semnez.

(ss) Florin Roiu .

15 August 1947.

65 78

D E C L A R A T I E

Subsemnatul **FLORIN ROIU**, declar în continuare:

X 1/. La Snagov, în faza de dispersiune din Mai 1944, se aflau într'o ladă, câteva pachete, plicuri sigilate cuprinzând arhiva Palatului si despre care era la curent numai Pogoneanu și Camil Demetrescu. Aceasta arhivă a fost adusă la Externe de către Camil Demetrescu si tinută sub chee și cred că a fost luată in aceleași valize despre care s'a mai vorbit si duse la Pogoneanu acasă. Continutul lor il cunoaște numai Pogoneanu si Camil Demetrescu care le-a triat.

\+ 2/. Pogoneanu primea zilnic, acasă, dela plecarea din Minister, Buletinul Rador - confidential - chiar dela Agentia "Rador" prin curierul Agentiei, ceiace reprezenta o susrsă de informăţii pretioase.-

3/. Printre cei care veneau la Pogoneanu acasă era si inginer RADU BUZESTI, cari avea un rol important in ceiace priveste legătura cu străinătatea.-

4/. POGONEANU era principalul punct de legătură între grupul Gafencu, Creteanu, Tilea, Niculescu Buzesti si Maniu. Prin el se transmiteau instructiunile date de Maniu - celor din străinătate si se primeau informaţiile. Camil Demetrescu făcea legătura cu Maniu si Brătianu iar prin Radu Buzesti se aducea corespondenta din străinătate prin militari americani si englezi cu care familia Stirbei era in legătură, si chiar de rudenie, si unde locueste Radu Buzesti.

5/. S'a vorbit in casa lui Pogoneanu de o imputernicire personală, pe care Maniu a datüo lui Niculescu Buzesti la plecare acestuia din ţară, care imputernicire îi permitea să reprezinte punctul de vedere oficial al partidului National-Ţărănesc in străinătate in caz de divergente de opinii între conducătorul grupului din străinătate, să facă demersurile necesare pe lângă factorii internationali, să organizeze propaganda in străinătate și să exercite asupra grupului de români dezidenţi o adevărată tutelă.

./.

66

79

6/. In privinta ziarului "~~Independente la Roumanie~~" "La Roumanie Indepedente" care apărea in Franta, Pogoneanu avea păreri foarte proaste, spunând că e lamentabil scris de niste necunoscuti care nu merită nici o atentie si nici vre'o asistentă materială sau patronaj moral.-

7/. Am aflat dela Pogoneanu, abea după 2-3 zile, despre plecarea lui Niculescu Buzesti si Visoianu in străinătate, care au fost tinută in mare secret de Pogoneanu, Radu Buzesti, Camil Demetrescu si Stârcea. Ei spuneau că plecarea sa făcut cu un avion militar american, fără stirea Misiunei politice americane. Ca dovadă, ei au fost retinuti mult timp la Franckfurt in zona americană.-

8/. Pogoneanu discuta cu Radu Buzesti despre Constituirea grupului agrar aflat in America / Macek, Nagy etc./ si spunea că ar fi bine să participe si Mihalache la acest grup.

9/. Deasemenea imi amintesc că in anul 1944, până in Mai au fost trimise la Legatiunea Ancara, pentru a fi depozitate, prin curierii Ministerului, multe lăzi cu documente importante din arhiva politică a departamentului din ordinul lui Niculescu Buzesti, Pogoneanu si Davidescu, secretarul general. Lăzile au fost trimise cu inventar si procese-verbale, dar nu au mai fost înapoiate. Titularul legatiunii Ancara era in acel timp Alexandru Creteanu.

Declar, sustin si semnez.

ss/Florin Roiu

15 August 1947.

67 80

D E C L A R A Ț I E

Subsemnatul FLORIN ROIU, declar în continuare, următoarele:

1/ Concluziile care se pot trage din rolul jucat de Pogoneanu, ca element de legătură între grupul de români dizidenți din străinătate și Maniu, sunt următoarele:

Intre cei din străinătate era conturat cu prisosință grupul foștilor diplomați, colegi sau prieteni ai lui Pogoneanu. Cu aceștia și mai ales cu Niculescu Buzești, om de carieră, Pogoneanu întreținea relații mai strânse. Dela aceștia, primea corespondență și transmitea instrucțiuni dela Maniu. Nu cunosc să fi avut corespondență cu Gafencu sau cu Tilea, foști oameni politici, iar nu prieteni devotați sau oameni cu legături personale, cum erau ceilalți din grupul foștilor diplomați.

In multe rânduri, Pogoneanu mi-a afirmat că primea scrisori dela Crtezeanu și Buzești prin Radu Buzești.

2/ Paralele cu acțiunea de informare desfășurată în străinătate prin echipa foștilor diplomați, Niculescu Buzești - cât a fost în țară - și Pogoneanu sau îngrijit și de asigurarea obținerii de informații din interior, vizând în special Ministerul de Interne. Imi amintesc în acest sens două fapte:

a) La două zile după transportarea valizelor lui Pogoneanu (toamna 1945) acesta mi-a spus că i s'a comunicat de către Buzești că pe masa ministrului de Interne, se afla o notă informativă despre transportul valizelor de mai sus.

b) Cu circa o săptămână înainte de arestarea sa, Pogoneanu mi-a spus că trebue să fie prudent fiindcă are informații că se vor face arestări printre cei care au participat la actul dela 23 August.

3/ In declarația dată în ziua de 14 August a.c., referindu-mă la transportul valizelor cu documente din Minister acasă la Pogoneanu, am indicat ca dată Oct.1946, ceeace nu corespundea fiind vorba în fond de Oct.1945. Aceasta, deoarece mi-am amintit că în Oct.1946, casa lui Pogoneanu fusese închiriată Ambasadei Polone, iar el locuia la Palatul Stirbei.

4/ In afară de relațiile menționate de mine în declarațiile precedente, îmi amintesc de legăturile pe care Pogoneanu le avea cu Melbourne, dela Legația Americană, care le și vizitat acasă de câteva ori. Imi amintesc că odată, rugându-mă să

./.

trec pela Melbourn spre a-i cere să vină să-l vadă.Pogoneanu mi-a dat un plic pe care urma sî-l predau lui Melbourne. După cele spuse lui Pogoneanu,plicul conţinea scrisori pentru Cretzeanu,care trebuiau să fie expediate în America prin intermediul lui Melbourne.

Declar,susţin şi semnez.

ss.Florin Roiu

17 August 1947

D E C L A R A T I E

Subsemnatul FLORIN ROIU,declar,în continuare, următoarele:

Din discuţiile cu Pogoneanu,reese că românii dezidenţi din străinătate sunt grupaţi în felul următor,după locul unde se află şi importanţa lor:

Am America se află Alexandru Creţeanu,Davila şi Elise Boxhall,fiica lui Barbu Stirbei.

In Elveţia,Gafencu,George Anastasiu,fost consilier al Legaţiunii Berna,George Caranfil,Brutus Coste şi Titu Rădulescu-Pogoneanu.

In Franţa,Niculae Bianu,maior Raţiu şi in timpul conferinţe dela Paris (1946) exista un secretariat compus din:Burileanu, Ciurea, şi Plesia - foşti membrii ai corpului diplomatic.

In Anglia,există Tillea,Cornel Bianu.

In Italia,Dumitru Popescu- un văr al lui Pogoneanu şi Augustin Popa.

Articolele publicate de aceştia în presa străină îi parveneau lui Pogoneanu odată cu restul corespondenţei pe calea lui Radu Buzeşti-militarii britanici.

In concepţia lui Pogoneanu,toţi aceştia aveau rostul de a duce o acţiune de uzură împotriva prestigiului Guvernului peste graniţă,prin articolele şi informaţiuni publicate în presa străină (cu tendinţe de dreapta), prin contacte personale cu personalităţile politice străine,prin intervenţii oficiale pe lângă instituţiile şi cancelariile străine,prin prezentări de memorii cuprinzând un alt punct de vedere decât cel al Guvernului Român prin colportări de svonuri tendenţioase asupra situaţiei interne din România şi în genere printr'o veghe permanentă asupra evoluţiei situaţiei internaţionale,urmărindu-se ca orice eventuală disensiune între Marile Puteri,să fie folosită ca argument util în sprijinul tezei lor.

Declar,susţin,semnez.

-ss.Florin Roiu

17 August 1947

70

83

D E C L A R A T I E

Subsemnatul FLORIN ROIU declar în continuare,următoarele:

In legătură cu evenimentele din August 1945,întrunirile oamenilor politici cari aveau loc la Palatul (Stirbei),se desfăşurau sub semnul unei stricte intimităţi,spre seară,nefiind admişi decât iniţiaţii.

In preziua remiterii notei de către Suveran celor trei şefi ai Misiunilor Militare Aliate,am fost însărcinat de către Niculescu-Buzeşti să iau contact cu Marjoribanks, dela Legaţia Britanică spre a vedea care este punctul de vedere britanic faţă de atitudinea care voia s'o ia Suveranul peste o zi.Marjoribanks,pe care l-am văzut chiar în Legaţie,mi-a afirmat că neavând încă instrucţiuni,nu poate da un răspuns precis,dar nu crede că rezervele care le face ar putea determina pe Suveran să nu prezinte nota. Aceste lucruri au fost comunicate lui Niculescu-Buzeşti, arătându-i că sugestia lui Marjoribanks este că Suveranul să prezinte nota amintită.

Am observat că la întrunirea care avea loc la Palatul Stirbei,se afalu Buzeşti,Vişoianu,Pogoneanu,Camil Demetrescu şi Hulick dela Misiunea Americană.După plecarea acestuia,am aflat din comentarii,(fiindcă la discuţiuni nu participam că americanii erau mai fermi decât englezii, susţinând punctul de vedere al Suveranului).

Am părăsit Palatul Stirbei,către orele 9 seara,cei de mai sus,rămânând să continue discuţia.

Declar,susţin şi semnez.

ss.Florin Roiu

17 August 1947

D E C L A R A T I E

Subsemnatul FLORIN ROIU, declar în continuare, următoarele:

1/ In epoca procesului fondului de 6 milioane franci elveţieni, în curs, în faţa instanţelor elveţiene, Pogoneanu se interesa de mersul acestui proces. El a cerut lui Oprişan directorul Cifrului, atât personal, cât şi prin mine informaţiuni în legătură cu procesul, desprinse din telegramele cifrate primite pentru descifrare la Direcţia Cifrului. Texte scrise nu am primit niciodată dela dl. Oprişan, în schimb adeseaori îmi comunica verbal spre a-i transmite la rândul meu lui Pogoneanu conţinutul diverselor telegrame despre care ştiam că l-ar putea interesa pe acesta din urmă. Grija pe care Pogoneanu o purta procesului acestui fond, era explicabilă, dat fiindcă era unul din iniţiatorii creerei lui în Februarie 1945 în timpul ministeriatului lui Vişoianu.

2/ Incă înaintede 23 August 1944 Pogoneanu întreţinea relaţiuni cordiale cu dl. Gaston Boeuve în epoca când conducea "RADORUL". Aceste relaţiuni au continuat şi după 23 August, dl. Boeuve vizitându-l pe Pogoneanu, Niculescu-Buzeşti, Vişoianu considerându-l un socialist doctrinar, mai degrabă cei de mai sus au fost foarte surprinşi când la congresul paartidului social democrat din Martie 1946, Gaston Boerve a luat atitudinea cunoscut.

In primăvara lui 1947, când Gaston Boeuve a venit pentru scurt timp în ţară, a luat un dejun împreună cu Pogoneanu, soţia lui şi Hillard la clubul "Prietenii Naţiunilor Unite".

Din afirmaţiile lui Pogoneanu, reese că dejunul fusese dorit şi de dl. Boeuve, şi că-l interesa în legătură cu procesul fondului din Elveţia.

Declar, susţin, semnez.

ss. Florin Roiu

17 August 1947

73

86

OPRIȘAN EMIL

74

87

D E C L A R A T I E

Subsemnatul EMIL OPRIŞAN, domiciliat în str.Argentina Nr.38, în vârstă de 41 ani, declar că de când sunt funcţionar de stat, în calitate de consilier de Legaţie la Ministerul Afacerilor Străine - mi-am respectat angajamentul luat prin jurământul ce am prestat la intrarea mea în funcţiune, şi nu am să-mi reproşez niciun act împotriva onoarei mele de funcţionar al Statului Român.

Prezenta, o declar, o susţin şi o semnez.

Dată astăzi 19 August 1947

ss.Emil Oprişan

D E C L A R A T I E

Subsemnatul EMIL OPRISAN, născut in comuna Buzău, județul Buzău, anul 19o6, luna Septembrie, ziua 8, fiu al lui EMIL și MARIEI, de naționalitate română, religie creștină ortodoxă, de profesiune funcționar de Stat, căsătorit a doua oară cu Elisabeta Grecescu, născută la 16 Ianuarie 1912. am doi copii din prima căsătorie si anume EMIL-GEORGE și FLORICA, situația militară, dispensat, condemnat nu am fost, cu ultimul domiciliul in str. Argentina nr. 38, declar următoarele :

1.- Telegrame comunicate Dlui Secretar de Legațiune ROIU.-

a.- Telegrame primitoare la lucrările conferinței celor patru miniștri de externe dela Londra, Paris și New-York / in original / .-

b.- Telegramele privitoare la negocierea, semnarea și ratificarea tratatelor de pace cu România, Italia, etc, la aplicarea lor / in original/.-

De ambele categorii de mai sus Dl. ROIU era îndrituit să ia cunoștință prin funcțiunea sa .

c.- Unele telegrame administrative, ca , rechemări, numiri, transformări de personal al Ministerului. Aceste telegrame nu au caracter confidențial intrucât conținutul lor - Decret Regal sau Decizie ministerială - se publică in Monitorul Oficial /Ele au fost comunicate în substanță, nu în extenso/.

d.- Am dat in rezumat - de orice 3-4 rânduri una telegramă care venea cred dela Roma și al cărei conținut nu mi-l pot aminti.-

2.- Telegrame comunicate Dlui POGONEANU:

a.- i-am vorbit uneori despre informațiuni primite prin telegrame privitoare la pregătirea tratatelor de pace.-

b.- i-am comunicat verbal unele xxxxxxxxx mișcări de personal / care nu sunt confidentiale /.

./.

76 89

Dlui POGONEANU i-am comunicat conţinutul unor asemenea telegrame cu prilejul vizitelor intâmplătoare ce-i făceam din când in când.-

3.- Am mai discutat despre unele telegrame ca de pildă chestiuni de personal sai informaţiuni importante cu funcţionarii dela Direcţiunea Cabinetului, cari şi ei iau cunoştinţă de telegrame.-

4.- Am discutat si comentat, in multe rânduri, telegrame repartizate Direcţiunilor cu personal acelor Direcţiuni indrituit a lua cunoştinţă de telegrame.-

/ss/ EMIL OPRISAN,

19 August 1947.-

78

91

NEAMȚU G. OCTAVIAN

79

92

DECLARATIE

Subsemnatul NEAMTU G. OCTAVIAN,născut in Caransebes judetul Severin ,anul 1916,luna Decembrie,ziua 6,fiul Gheorghe si al Elisabetei,căsătorit cu ELENA GAVRILESCU, copii nu am,de profesiune profesor,in prezent directorul Fundatiei Regele Mihai I,serviciul militar satisfăcut,cu gradul caporal T.R.,la Centrul de Instructie A.C.G.,condamnat nu am fost,ultimul domiciliu Str. Drăghicescu 9,declar următoarele :

In completarea declaratiei mele anterioare declar următoarele cu privire la intrebarea relativ la o valiză pe care am avut-o in păstrare dela Dl VICTOR POGONEANU

Când d. POGONEANU mi-a cerut să iau in păstrare unele documente in legătură cu evenimentele dela 23 August ,1944 eu am refuzat să-mi iau o asemenea răspundere.

Intr'un alt moment,si anume in epoca dinainte de căsătoria sa,când d POGONEANU si-a manifestat si dorinta de a se muta la mine pentru câtva timp,lucru pe care nu-l puteam refuza,dar asupra căruia am arătat imprejurarea că locuinta mea nu corespunde nevoilor sale,dată fiind starea sănătăţii sale,d. POGONEANU a venit intr'o zi la mine cu masina,a lăsat o valiză si m'a anuntat că va veni să stea totusi la mine câteva zile. Nu am intrebat ce contine valiza, care a fost depusă de sofer in Hallul locuintei mele si nici nu stiu ce continea. Am presupus că sunt lucrurile Dlui POGONEANU pentru mutarea sa la mine. După câteva zile -două sau trei- cel mult patru m'a anuntat că va ridica valiza intrucât va locui in Palatul STIRBEY,ceacea s'a si intâmplat nu-mi amintesc dacă a ridicat personal valiza ori numai prin sofer.-

Aceasta este declaratia mea pe care o sustin si o semnez propriu.-

15 August 1947.-

/ss/ OCTAVIAN NEAMTU,

80 93

D E C L A R A T I E

1.- In continuarea celor arătate cu privire la convorbirea "Xxxxxx despre "Planul MARCHAL" lacererea Dvs.,adaug următoarele: Concluzia pentru mine asupra acestei discutii este că după părerea exprimată de dl.POGONEANU,cu acest prilej,comflictul intre U,R.S.S.,deoparte si Anglia si America de altă parte,era "amânat",dar inevitabil.-

2.- Desăre dl.MIRCEA GRIGORESCU şi ziarul "Ecoul",indată după 23 August,dl POGONEANU,care urma re la demersul făcut de mine la dânsul in acest scop mi-a spus:

"Nu eu am cerut suprimarea ori suspendarea "Ecoului" (nu-mi amintesc exact cuvântul),deşi orice părere am despre MIRCEA GRIGORESCU,ci tocmai acei care au fost în Redactia ziarului său.Dealtfel,chiar dacă a-si incerca eu să fac ceva în favoarea "Ecoului",nu cred că a-si reuşi,(dau "nu a-şi reuşi") ,deoarece se opune Partidul Comunist.-"

3.- Cu ocaziunea atacului îndreptat impotriva mea de dl. STEFAN IACOBESCU,functionar concediat de mine,dela Fundatia "Regele Mihai I.",si membru al P.N.T.,(MANIU),m?am adresat lui POGONEANU ca să mă ajute in această imprejurare in care sunt calomniat de un om pornit impotriva mea.Dl.POGONEANU mi-făgăduit să vorbească in favoarea mea cu dl.BERCOVICI dela ziarul "Liberalul" si cu dl.IULIU MANIU,ca să inceteze-aceasta campanie pe care şi dl.POGONEANU o considera nedreaptă.

4.- Cu ocaziunea atacurilor indreptate de "Ardealul" gazeta D-lui ANTON IONEL MURESANU,impotriva lui POGONEANU,am făcut un demers in favoarea lui POGONEANU in următoarele imprejurări:

Mă aflam in preajma sărbătorilor Crăciunului si am fost solicitat de ziarul "Ardealul" ca si de alte gazete,să dau un interviu pentru pagina culturală,referitor la activitatea Fundatiei Regale Mihai I.,

Producându.se amintitele atacuri de presă contra lui POGONEANU când dl.GIUGIUCA,redactorul paginei "Literale" a venit să-mi ceară răspunsurile,am declarat că nu sunt dispus

./.

81

să le dau din cauza din cauza atitudinii nedrepte pe care ziarul o are faţă de dl.POGONEANU. Dl.GIURGIUCA a dexlarat că va vorbi în această privinţă cu dl.A.I.MURESANU,şi după două-trei zile şi-a anunţat la mine vizita d.A.I.MURESANU şi dl. GIURGIUCA. Am spus d-lui A.I.MURESANU părerea mea şi mi-a răspuns:"Dle NEAMTU,în această chestiune mi-au vorbit şi d-nii IULIU MANIU şi MIHAI POPOVICI,dar eu cred că redactorii mei au documente în sprijinul afirmaţiunilor lor,deaceea cred că voi continua".

94

Ulterior,după câteva luni,când am revăzut pe dl. MURESEANU,dl.MURESEANU mi-a spus:"Aţi avut dreptate în privinţa d-lui POGONEANU,dl.MANIU mi-a spus că are o părere foarte bună despre dânsul şi că îl consideră un om perfect cinstit".

Declar,susţin,semnez.

/ss/Octavian Neamţu

15 August 1947

82

DECLARATIE

Subsemnatul NEAMTU GH OCTAVIAN, domiciliat in Bucuresti str. Doctor Drăghescu nr. 9 de profesiune profesor secundar, indeplinină în prezent functiunea de Director General al Fundatiei Regele Mihai I, in vârstă de 36 ani, căsătorit cu serviciul militar satisfăcut.-

Privitor la Dl VICTOR I RADULESCU POGONEANU, declar următoarele:

Cunosc pe Dl POGONEANU din Facultate unde am fost colegi, in cursul anilor de studentie m'am imprietenit cu Dl POGONEANU si am păstrat această legătură până azi.

In ultimi ani intr'cât Dsa a functionat mai mult in străinătate relatiunile noastre au mai rare, deasemenea si recent Dsa fiind suferind de picioare, iar eu fiind absolvit cu acivitatea de conducere a Institutiei Fundatia Regele Mihai I, ne-am văzut foarte rar.

Intrebat dacă vreo dată Dl POGONEANU a depozitat la mine vre'un fel de material declar că niciodată nu a depozitat la mine nici un fel de material. Este adevărat că odată, acum circa un an un an si jumătate Dl POGONEANU m'a intrebat dacă ar putea sau nu lăsa la mine câteva zile niste materiale in legătură cu 23 August 1944, actiune la care Dsa a participat in mod activ, iar eu i-am răspuns că nu pot să primesc acesta neintelegând să am nici un amestec in vreo chestiune de acest fel.

In ziua de Miercuri 6 August 1947 l-am văzut pe Dl POGONEANU ultima dată ca invitat al meu la mine acasă, impreună cu sotia sa, cu ocazia primei vizite ce mi-au făcut-o după căsătoria mea, petrecută recent si anume la 4 Iunie a.c.

./.

83

Nu era singurul invitat,deoarece am folosit acest prilej ca să mă achit de mai multe obiligatiuni sociale pe care le aveam.

Drept care semnez această declaratie,propriu astăzi 8 August 1947.-

96

/ss/ OCTAVIAN NEAMTU

84

97

D E C L A R A T I E

Subsemnatul NEAMTU G.OCTAVIAN,născut în Caransebeş,Jud Severin,anul 191o,luna Decembrie,ziua 6,în continuare declar următoarele:

Intrebat cu privire la prietenii şi cunoştinţele comune pe care le am cu Dl.POGONEANU declar următoarele:

a/. Prieteni comuni care se află în ţară : Dl.N.M.,POPESCU si dl.Av.DORIN ILIESCU.Cu dl.POPESCU,am avut comun împreună şi cu Dl.POGONEANU toţi anii de tinerete din 1931 în coace,până în momentul plecării in străinătate al D-lui POGONEANU.-

Dl.Av.DORIN ILIESCU a fost coleg de liceu cu Dl.POGONEANU si coleg de Facultate cu noi amândoi.-

b/. Cunoştinţe adică persoane pe care le-am cunoscut la Dl.POGONEANU şi cu care nu sunt prieten,ci numai "cunoscut" sunt domnii: CAMIL DEMETRESCU,FLORIN ROIU,DODI GEORGESCU,Ing. BUZESTI,pe care i-am cunoscut la dl.POGONEANU şi veneau des la dânsul.Am considerat pe acesti domni ca niste colaboratori din Minister ai D-lui POGONEANU si subalterni ai lui,cu care nu am avut nici un fel de legături in afară de aceea de "bună ziua".

In străinătate am un singur prieten comun cu dl.POGONEANU,anume Dl.PRUTUS COSTE,cu care am fost coleg de Facultate si de cercetări stiinţifice sociologice.Decând se afla în străinătate şi în mod precis din 1937 incoace când,cu ocaziunea expeditiei internaţionale dela Paris,l-am vizitat la Londra,nu am mai avut nici un fel de contact cu dl.PRUTUS COSTE. Ocazional am întrebat pe Dl.POGONEANU dacă are stiri despre dânsul;mi-a răspuns că dl.GOLOPENTIA,revenit dela Conferinţa Păcii dela Paris ia comunicat că Dl.COSTE,se afla la Paris.-

Alte persoane despre care am intrebat ocazional pe Dl. POGONEANU sunt: Dl.TITU POGONEANU ,fratele său ,Dl.GIGI ANASTASIU,un coleg al său pe care pe vremuri il cunoscusem si ei si Dl.MITICA POPESCU vărul său.Nu am insistat a cere lămuriri despre aceste persoane,iar dl.POGONEANU,mi-a răspuns în totdeauna vag,dar despre fratele său mi-a spus că lucrează la o agentie de presă.-

./.

Persoane pe care personal nu le cunosc,dar pe care stia că le cunoaste si le pretueste Dl.POGONEANU,sunt domnii CRETEANU,NICULESCU BUZESTI si VISOIANU.-

85 98

Despre dl.CRETEANU,l-am intrebat in momentul in care in presă să vorbea despre însuşirea de către dl.CRETEANU,a unor fonduri ale Statului.Dl.POGONEANU mi-a spus că Dl.CRETEANU ar deţine aceşti bani în baza unor aprobări valabile.Am întrebat dacă nu ar putea avea neplăceri dl.VISOIANU care dăduse aceste aprobări şi mi.a răspuns că dl.VISOIANU ,in momentul xxxxxxx când a dat aprobările era Ministru in functiune si a autorizat a le da. Nu am insistat asupra acestei dicutii,pe care am ridicat-o numai fiindcă era în discuţia presei în acel moment.-

Cu altă ocaziune,şi anume într'un din zilele in care am găsit la dl.POGONEANU pe dl.Ing.BUZESTI - (care la câteva minute după venirea mea a plecat) l-am intrebat ce stie despre fratele d-lui BUZESTI _(dl.NICULESCU BUZESTI care a fost ministru) unde se află în Elvetia sau în America. Am pus aceasta întrebare în legătură cu svonuţile care circulau;mi-a răspuns că nu stie, dar crede că este in Elvetia.-

Tot după conferinta de Pace,când se spunea că dl.prof. ROSETTI ar fi adus unele stiri despre dl.VISOIANU,l-am intrebat pe dl.POGONEANU dacă este adevărat - aşa cum se spunea- că dl. VISOIANU regretă că a plecat si ar dori să revie; Dl.POGONEANU mi a răspuns că nu stie nimic,dar ne-ar crede că ceiace se spune este adevărat.-

Despre Dl.TILEA nu l-am intrebat niciodată nimic.-

Intrebat dacă cunosc pe Dl.STEALEA,răspund că l-am cunoscut cu multi ani înainte,cam prin 1932-1933,si că nu are nici un fel de legături persponale cu D-sa,in ultimii 7-8 ani,nu l-am intâlnit decât intâmplător in tranvai sau pe stradă si ne-am salutat,schimbând vorbe conventionale.Cam in luna Aprilie 1947, dl. STELEA intâlnit chiar in preajma Fundatiei mi-a comunicat dorinţa sa de a primi unele cărti editate de noi ;a şi venit după câteva zile,dar nu am xxx putut sta cu D-sa deoarece,veni pe neanuntate,nu eram liberi,a intrat in birou mi-a spus că va reveni altădată si a plecat.Nu ştiam că este in legătură cu dl.POGONEANU şi nu ştiam că se cunoscut.-

Despre dl.GARBICEANU nu pot spune nimic,în afară de faptul că,l-am cunoscut o singură dată la dl.ANTON ION MURESANU acasă.Nu am avut nici un fel de contact cu dl.AGARBICEANU nici înainte si nici după aceasta imprejurare,in nici un fel si nu am ştiut niciodată despre existenta vre'unor legături între dl.AGARBICEANU si dl.POGONEANU.-

./.

99

86

Adaug, că ferindu-mă de a avea vre'un amestec in chestiuni politice, am evitat in mod sistematic asemenea discutiuni să am izbutit că nu le am. Mi-am creeat o activitate pe care o iubesc şi pe care o desvolt cu sprijinul Guvernului si am căutat să-mi pot mentine aceasta situatie, ca să pot continua o muncă la care ţin.-

Deaceea, oricât ar fi de necrezut nu cunoscut activitatea pe care o avea dl. POGONEANU in politică si nu am căutat s.o cunosc dimpotrivă, am căutat să nu am amestec in ea si nici dl. POGONEANU, nu am avut impresia că ar căuta să mă atragă spre preocupările lui politice.-

O"discutie" de natură politică a fost aceea in care dl. POGONEANU, cam in epoca conferinţei priwitoare la PLANUL MARCHAL, si-a exprimat părerea că, comflictul care la un moment dat părea eminent intre U.R.S.S., şi Statele Anglo-Americane pare amânat, ceeace insemnează că situatia actuală politică in ţara noastră rămâne neschimbată.- La aceasta discuţie, care nu a fost o discutie ci o convorbire incidentală, singura mea remarcă a fost că eu sunt de părerea exprimată mereu de mine că sunt inutile agitaţiile politice şi cred mult mai constructivă o activitate simplă ca aceea culturală căreia m'am consacrat eu. Cred că la aceasta discutie a asistat şi Dl. TIBERIU IONESCU, care in acel moment se afla la dl POGONEANU.

ss/Octavian Neamţu

15 August 1947.

87

0

POPESCU N.N.

o

D E C L A R A T I E

Subsemnatul N.N.POPESCU,de ani 41,născut în comuna Cociove Jud.Ilfov,fiul lui Nicolae si al Eufrosinei,serv. militar satisfăcut cu gradul de sergent T.R.,de profesiune funcţionar,domiciliat in Str.Medic Lt.Zlătescu Nr.39,întrebat cu privire la modul în care a ajuns la mine un plic şi una casetă metalică ce aparţine D-lui VICTOR RADULESCU POGONEANU declar următoarele:

Cu câteva zile înainte de a se produce arestarea D-lui POGONEANU,urmând ca Dl.POGONEANU să plece la Sinaia, m'a rugat să trec pe la D-sa,dorind să mă roage ceva .Mergând la D-sa,m'a rugat să merg a doua zi dimineaţa la Dl. DORIN ILIESCU acasă,de unde să iau un plic şi un pachet pe care să le ţin la mine câteva zile şi anume până când D-sa pleacă la Sinaia.-

Am luat aceste obiecte dela Dl.DORIN ILIESCU,fără să cer nici un fel de alte lămuriri D-lui ILIESCU şi convins să fac un serviciu amical fără nici o altă semnificaţie Dlui POGONEANU.-

După câteva zile în care timp nu l-am mai văzut pe Dl.POGONEANU am aflat că D-sa a plecat la Sinaia,fără să ia obiectele lăsate la mine,dar la câteva zile după aceasta călătorie la Sinaia Dl.POGONEANU s'a reîntors în Capitală şi eu am avut ocaziunea să-l văd la masă in ziua de 6 August la Dl.OCTAVIAN NEAMTU,împreună şi cu alte persoane,masa fiind organizată ca o serbătorire a căsătoriei recente a D-lui NEAMTU.-

Plecând pe la ora 5 p.m.Dl.POGONEANU dela dl.NEAMTU m'a rugat să-l însoţesc.L-am condus acasă şi apoi m'a rugat, dându-mi şi o chee să deschid pachetul în care voi găsi o casetă metalică,să o descui şi dintr'un plic mic care spunea D-sa că se află în casetă .Să scot patru moneda de aur pe a

./.

să i le încredinţez D-lui DORIN ILIESCU - şi cheea să i-o restitui prin şofeur. Am predat cum mi-a spus fără să cercetez nici cu ocazia aceasta conţinutul casetei convins că acolo se află documente şi lucruri de valoare ale familiei.

Joi dimineaţa s'a produs arestarea D-lui POGONEANU. Acest lucru m'a surprins necunoscând nici o activitate a D-lui POGONEANU care să aibă asemenea consecinţe. Relaţiunile dintre mine şi Dl. POGONEANU a fost totdeauna de strânsă prietenie, am fost totdeauna gata să-i dau tot ajutorul prietenesc în nevoile lui personale fără să am cu D-sa niciun contact de ordin politic.

Lucrurile le-am predat imediat ce am avut posibilitatea să-l văd pe Dl. Consilier LEPADATESCU pe care îl cunoşteam, şi căruia i-am relatat şi toate cele de mai sus. Deasemenea i-am spus că speriat de ideea că în casetă s'ar putea afla lucruri compromiţătoare care dacă se găsesc la mine m'ar putea implica într'o chestiune cu care nu am nimic deaface, am transportat caseta la Ploeşti şi i-am spus că am făcut-o tot cu gândul că îi voi putea explica totul - ceiace am şi făcut - Transportându-ne Marti 19 CRT, la Ploeşti am predat D-lui LEPADATESCU lucrurile.

Aceasta îmi este declaraţia în care am cuprins tot ce aveam de spus.

ss/ N.N.Popescu

20 August 1947.

91

DECLARAŢIE

Subsemnatul N.N.POPESCU,de ani 41,născut în comuna Gocioe Jud.Ilfov,fiul lui Nicolae şi al Eufrosinei,serv. militar activ/Ncut cu gradul de sergent T.R.,de profesiune funcţionar,întrebat cu privire la obiectele care apar. ţin D-lui VICTOR RADULESCU POGONEANU şi care mi-au fost lăsate în păstrare,declar că ele sunt aceleaşi de faţă pe care la invitaţia Dvs.,le-am predat şi care au fost consemnate în Procesul-Verbal ce s'a semnat de către mine.-

ss. N.N.Popescu

20 August 1947

92

~~15~~ 12

Vol ~~III~~

106

NICULESCU-BUZEȘTI

1

O P I S

NICULESCU BUZEȘTI

1.- "Suprimarea libertății în România" apărut în ziarul "Tribune de Lausanne" Nr.202 din 22 Iulie 1947 ;

2.- Telegrama dela Legațiunea Londra din 11 August 1947 ;

3.- Telegramă dela Legațiunea Washington, din 15 August 1947

4.- Telegramă dela Legațiunea Washington, din 18 August 1947

5.- En Suisse, M.Grégoire Niculesco-Buzești lance un appel au monde démocratique, apărut în "La Roumanie Indépendante" din 1 Septembrie 1947.

2

108

"LA ROUMANIE INDEPENDANTE"
din 1 Septembrie 1947

R. I. 1.9.1947

En **Suisse,** M. **Grégoire NICULESCO-BUZESTI** lance un appel au monde démocratique

Genève, 21 juillet.

M. Grégoire NICOLESCO-BUZESTI, ancien ministre des affaires étrangères et député de Bucarest, qui s'est échappé il y a quelques mois de Roumanie, un des auteurs du coup d'Etat du 23 août 1944 et membre du premier gouvernement de coalition après la chute d'Antonesco, a déclaré, entre autre, lors de son passage à Genève :

« Actuellement, nous sommes témoins de la suppression de la liberté et de l'indépendance de plusieurs pays qui, il y a à peine quelque temps, avaient réussi à acquérir leur indépendance et étaient sur le bon chemin de la démocratie. Les internements en masse qui ont eu lieu dernièrement en Roumanie et l'arrestation du chef du Parti National Paysan, M. Juliu Maniu, dont le prestige et la popularité avaient fait un des chefs politiques éminents du pays, ont créé une situation extrêmement difficile.

« Le régime imposé par une nation étrangère, en plusieurs pays de l'Europe orientale, ne jouit que d'un appui minime de la part des populations et tend maintenant à liquider les partis démocratiques, qui sont soutenus par la majorité écrasante de l'opinion publique, afin de se maintenir au pouvoir.

« J'en appelle aux deux grandes puissances Anglo-Saxonnes qui portent la responsabilité de l'organisation et des relations pacifiques, d'introduire un gouvernement démocratique dans mon pays: J'espère, qu'après de si multiples désillusions, ils auront la certitude que leurs concessions envers les régimes totalitaires ont des suites tragiques pour les peuples opprimés et pour la paix. Ces gouvernements ne coopéreront jamais à une œuvre de solidarité, vu que la terreur et les mesures de terreur nous indiquent suffisamment quel sera leur comportement à l'avenir.

« La reconnaissance diplomatique de ces régimes les renforce et mène les peuples opprimés vers l'apathie et le désespoir.

« Afin de porter remède à la Justice et au Respect des décisions internationales, sans lesquels une paix durable est impossible, les Etats-Unis et le Royaume-Uni doivent prendre les mesures qui découlent de leur responsabilité.

« Je m'adresse aussi aux Nations Unies qui ne sauraient rester indifférentes devant les régimes qui mettent la paix en danger par leur mépris des droits humains, les plus élémentaires. Si cette organisation internationale ne prend pas les responsabilités qui s'imposent, elle se discréditera et restera sans efficacité... » (Ag.)

C O P I E

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE — M.A.S. Nr.97.834 1947.
Direcţia Cabinetului şi a Cifrului — Dir.Cifrului Nr. . . 194. . .

3 109

Telegrama Descifrată

Dela LEGATIUNEA din W A S H I N G T O N
Nr. luna 18 August ziua ora 13 1947

Continuare la telegrama mea 97.720.

In urma alegerilor, cei ce pretind că reprezintă ţara în mod oficial, se află complect lipsiţi de contact cu adevărata situaţiune şi deciziunile lor sunt totodeadată în complectă contrazicere cu voinţa şi adevăratele dorinţi ale Naţiunii. Pentru a sfărâma orice rezistenţă, s'au operat fără încetare arestări de personalităţi politice.

Guvernul Domniei Voastre cunoaşte aceste fapte şi a făcut de mai multe ori proteste energice, atitudine pentru care poporul român îi este profund recunoscător. Din enfericire, Guvernul nu a ţinut seamă de aceste proteste, Dimpotrivă, a intensificat şi precipitat loviturile contra principalelor partide democrate, a atins acum punctul culminant, lovind pe conducătorii lor, şi îl arestează pe Iuliu Maniu, figura cea mai eminentă din viaţa politică românească.

Suntem convinşi, stimate Domn, că veţi voi să interveniţi din nou cu autoritatea Domniei Voastre cea mai mare şi că veţi căuta a găsi mijloacele cele mai bune, pentru a pune capăt acestei violări insultătoare a promisiunilor internaţionale de către Guvernul român.

Voim să vă asigurăm că poporul român, care a suferit atât de crunt, îşi pune încrederea deplină şi speranţele în voinţa Domniei Voastre de a ne asigura că acordul care poartă semnătura Domniei Voastre va fi respectat şi în sentimentele Domniei Voastre de justiţie şi solidaritate umană.

Permiteţi-ne, stimate Domn, să atragem atenţiunea asupra unui alt aspect al problemelor care prezintă pentru noi, Românii, o gravitate excepţională. Acţiunea îndreptată acum contra conducătorilor partidului naţional ţărănesc tinde la împuţinarea şi lichidarea complectă a celei mai numeroase dintre organizaţiile politice, orga-

S'a transmis:
M.S.Regelui
Preş.Consiliului

Descifrat
de Cernavodeanu-
Jurca-Sîmboteanu-
Lecca
ziua 22.VIII.1947
o...9
nr.grupelor 244

./.

C O P I E

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE   M.A.S. Nr.97.834 1947 4
Direcţia Cabinetului şi a Cifrului   Dir.Cifrului . . . 194. . .

Telegrama Descifrată

110

Dela   din WASHINGTON
Nr. luna ziua ora 194. . .

nizaţiile politice, organizaţia care a rezistat cea dintăi la toate furtunile şi sub ocupaţiune şi sub regimul de teroare al Guvernului democrat Dr. Petru Groza. Această organizaţie politică reprezintă în mod adevărat voinţa majorităţii Naţiunii. Sub steagul ei sunt uniţi cei mai mulţi dintre cei care au luptat pentru independenţa şi chiar existenţa poporului român. Acest partid, condus cu un curaj invincibil de Dl. Iuliu Maniu, a rămas fidel ataşat foştilor aliaţi ai României din 1916-1918, a recomandat întotdeanuna o politică de înţelegere şi o politică de colaborare cu URSS şi a luat partea cea mai importantă la eliberarea ţării de sub doinaţia germnaă la 23 August 1944.

Iar azi, voinţa poporului român de a rămâne unit cu Europa şi de a face parte din comunitatea popoarelor libere şi independente, a fost cea mai precis exprimată tot prin această /?/ organizaţie. Distrugerea partidului naţional-ţărănesc prin eliminarea conducătorilor săi, înseamnă în realitate suprimarea nu numai a unui partid de opoziţie, ci a oricărei posibilităţi de a exprima voinţa şi aspriaţiile Naţiunii române în interiorul ţării.

Semnat: Rădescu, Cornel Bianu, Grigore Niculescu-Buzeşti, G.Caranfil, Al. Cretzianu, Davilla, Mihai Fărcăşanu, Grigore Ganfencu, Augustin Popa, V.V.Tillea, Vişoianu.

Scrisoarea a apărut în extenso numai în ziarul "Solia".

MARDARASCU

p. conformitate,

Onicescu

COPIE

MINISTERUL AFACERILOR STRAINE — M.A.S. Nr.97.720 1947

Direcţia Cabinetului şi a Cifrului — Dir.Cifrului Nr. . . .194. . .

Des. 9ui Cl

5

TELEGRAMA DESCIFRATA

111

Dela LEGATIUNEA din W A S H I N G T O N

Nr. luna August ziua 15 ora 13,14 1947

R

S'a transmis:
M.S.Regele
Preş.Consiliului de Miniştri

Descifrat
de Jurca-Teianu
ziua 16 Aug.1947
ora 11
nr.grupelor 257

Drept răspuns la telegrama Domniei Voastre, trimitem în traducere, scrisoarea adresată Secretarului de Stat Marshall:

" Stimate Domn,

Permiteţi să vă exprim grava noastră nelinişte cauzată de recentele evenimente din România.

După rapoartele oficiale, peste loo noui arestări au fost operate printre conducătorii partidului naţional-ţărănesc. D-l Ion Mihalache, , vicepreşedintele partidului şi reprezentantul cel mai proeminent al ţărănimii româneşti a fost arestat. Insuşi Dl. Iuliu Maniu a fost izolat şi este păzit de aproape de personalul poliţiei.

Suntem convinşi că Domnia Voastră condamnaţi sever acţiunea cu parţialitate a Guvernului democrat Dr. Petru Groza, noulle arestări, care au caracter politic exclusiv, fiind contrare nu numai legilor româneşti, ci şi violatoare ale promisiunilor internaţionale.

După Conferinţa dela Moscova din Decembrie 1945, Guvernul român a fost recunoscut de către cele trei Mari Puteri semnatare ale Convenţiunii de armistiţiu, numai cu condiţiunea expresă că va respecta drepturile individuale şi libertăţile publice. In acelaş timp, partidele naţional-ţărănesc şi partidul liberal, formal recunoscute ca partide democratice, au fost invitate să intre în guvern şi au primit asigurări categorice delca cele trei Mari Puteri că se vor bucura de toate libertăţile politice, de presă, de a vorbi şi d se întruni şi bine înţeles garanţia de siguranţă individuală. Tratatul de pace care între timp a fost semnat şi pe care Guvernul Domniei Voastre l-a ratificat, a fortificat aceste garanţii.

In ciuda acestor primisiuni internaţionale şi a asigurărilor date în scris de Guvernul democrat P.Groza, nici una din aceste libertăţi n'au fost respectate. Toate promisiunile făcute de acest guvern au fost rând pe rând

./..

6

C O P I E

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE — R.A.S. Nr.97.720 1947

Direcţia Cabinetului şi a Cifrului — Dir.Cifrului Nr. . .194. . .

TELEGRAMA DESCIFRATA

Dela din WASHINGTON

Nr. luna ziua ora 194. .

violate. De peste doi ani nu mai există în România nici libertatea cuvântului, nici libertatea presei, nici siguranţa personală. Ultimele alegeri (ale căror rezultate au fost complect falsificate) au fost ţinute într'o atmosferă de constrângere şi de teroare.

(Continuarea în telegrama viitoare)

M A R D A R E S C U

p. conformitate,

Oriceșu

24

Nr. 2538/3
18.VIII.1947

M.Als. Nr.97.638
12 August 1947

7

54/II

113

TELEGRAMA IN CLAR
dela
LEGATIUNEA LONDRA
Nr.252 din 11 August 1947

In coloana scrisorilor adresate de către cititori redactorului ziarului "Daily Telegraph" a apărut azi o scrisoare semnată Niculescu-Buzeşti, dată din Paris şi intitulată "Rumanian arrests" :

Domnule,

Din Bucureşti au fost anunţate arestări în massă, care practic, vizează întregul partid naţional ţărănesc. Ele cuprind şi pe aceia a lui Iuliu Maniu, care, prin prestigiul şi imensa popularitate, s'a ridicat ca conducătorul politic al naţiunii. Aceste noui arestări au creat o situaţie tot atât de gravă ca oricare alt fapt din spatele cortinei de fier.

Asistăm la stadiul final al suprimării libertăţilor omului şi a independenţii mai multor popoare.

Regimuri cinice, sadice şi fără scrupule, impuse cu forţa de o putere străină şi reprezentând numai o minoritate insignifiantă, sunt acum pe cale să lichideze partidele democrate care au necontestatul sprijin al opiniei publice.

Apelez în primul rând la puterile anglo-saxone, cărora le revine o imensă responsabilitate. Aceste puteri au obligaţia solemnă de a instaura un regim democratic în ţara mea.

Apelez deasemeni la Naţiunile Unite care nu pot rămâne indiferente faţă de regimuri care înseamnă o trădare a păcii prin denegarea celor mai elementare drepturi ale omului. Ignorând răspunderile sale, Organizaţia este condamnată să fie discreditată. A venit timpul când această lume trebue să se scuture de îngăduinţa arătată faţă de regimuri care au privat atât de multe popoare de drepturile şi libertăţile lor. Aceasta este o chestiune care ameninţă însăşi existenţa civilizaţiei.

Al Dvs. Ddevotat. Grigore Niculescu-Buzeşti, fost Ministru de Externe în Cabinetul democratic al Regelui Mihai.

MURGU
252

SECŢIA I-a

8

"Tribune de Lausanne" Nr. 202
din 22 Iulie 1947

114

Una din marile crime ale istoriei :

SUPRIMAREA LIBERTAŢII IN ROMANIA

Declaraţia fostului ministru al Afacerilor Străine.

Dl. Grigore Niculescu-Buzeşti, fost ministru român al Afacerilor Străine şi Deputat de Bucureşti care a fugit din România în urmă cu câteva săptămâni şi care este promotorul loviturei de Stat dela 23 August 1944, precum şi membru al primului cabinet de coaliţie democratic după căderea Dlui Antonescu, a acordat, în cursul trecerii sale la Geneva, un interview reprezentantului Agenţiei Americane de Informaţie "Associated Press" asupra ultimelor arestări operate în România.

El a declarat în speţă:

Asistăm la consumarea uneia din cele mai mari crime ale istoriei. Asistăm la faza finală a suprimărei ultimelor vestigii de libertate şi independenţă într'o întreagă parte a umanităţii, care cu toate că a fost adeseori torturată de fatalitate, reuşise nu de mult să se ridice la o existenţă independentă şi se îndruma graţie aspiraţiilor sale spre instituţii democratice şi libere.

Regimuri cinice, sadice şi fără scrupule, regimuri impuse prin forţă de o putere străină şi care nu reprezintă decât o minoritate infimă, sunt pe cale de a lichida fără milă toate formaţiunile politice democratice prin care se exprimă imensa majoritate a opiniei publice, cu scopul de a reduce aceste popoare într'o massă amorfă de sclavi anonimi, la un instrument docil între mâinile nouilor tiranii totalitare.

Ce-au devenit pricipiile ?

Este oare pentru a impune acestor ţări regimuri mai odioase încă decât denumirea nazistă că s'a făcut războiul ?

./.

Ce-au devenit principiile Chărţii Atlanticului şi cele ale Chărţii Naţiunilor Unite ? Ce-au devenit acordul dela Yalta prin care cele trei puteri principale aliate şi-au asumat responsabilitatea comună de a instaura regimuri reprezentative în Europa eliberată, acordul dela Potsdam prin care ele se angajau a nu încheia pacea decât cu guverne democratice, acordul dela Moscova din Decembrie 1945 privind România, în urma căruia guvernul român n'a fost recunoscut decât sub condiţia că va respecta libertăţile politice şi va organiza alegeri complect libere?

Apel anglo-saxonilor.

Fac apel în primul rând celor două mari puteri anglo-saxone, peste care cad cele mai mari responsabilităţi în organizarea lumii şi în menţinerea păcii şi a căror obligaţii sunt solemne şi formale în ceeace priveşte instaurarea unui regim democratic în ţara mea. Aş vroi ca după atâtea eforturi sterile ele să înţeleagă că atitudinea lor de relativă indulgenţă faţă de regimurile totalitare ale Europei Orientale, atitudine bazată pe speranţa înşelătoare (fallacieux) că aceste regimuri ar putea fi aduse la o politică de colaborare, are consecinţe tragice asupra soartei acestor popoare şi că ea este fatală cauzei păcii. Aceste regimuri nu vor adera niciodată la o politică de colaborare internaţională, căci izolarea în afară precum şi teroarea înăuntru, constitue o condiţie indispensabilă existenţei lor. (leur survivance). Menţinerea recunoaşterii, de care aceste guverne continuă să beneficieze, contrar acordurilor internaţionale valabile cum este cazul pentru România, nu face decât să întărească actualele regimuri şi scufundă popoarele oprimate în descurajare şi desperare

./.

Pentru reabilitarea ideii de drept şi valorii angajamentelor internaţionale fără de care o pace veritabilă nu poate exista, Statele Unite şi Marea Britanie ar trebui să tragă consecinţele ce se impun din obligaţiile lor.

O. N. O. -ului.

Fac apel deasemenea la Organizaţia Naţiunilor Unite. Ea nu poate să închidă ochii asupra acelor regimuri a căror existenţă constitue o ameninţare pentru pace prin dispreţul lor pentru drepturile umane cele mai elementare şi prin repudierea angajamentelor lor internaţionale cele mai solemne. Ignorând această situaţie, asigurând acestor regiuni impunitatea, ea riscă să cadă în discreditare şi în desuitudine. Fac apel, în sfârşit, lumii democratice în general. A sosit timpul ca să-şi scuture complezenţa sa faţă de aceste regimuri care au spoliat de drepturile şi libertăţile sale o mare parte a umanităţii şi ca să privească lucrurile în faţă în toată gravitatea lor.

Căci chestiunea este mai importantă (dépasse) decât nenorocirea (l'épreuve) tragică a României şi a celorlalte ţări ale Europei Orientale. Ea interesează într'o manieră directă pacea generală, precum şi cele mai înalte valori pe care se bazează însăşi existenţa lumii civilizate.

Un des grands crimes de l'Histoire :

la suppression de la liberté en Roumanie

DÉCLARATION D'UN ANCIEN MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGERES

M. Gregori Nicolesco-Buzesti, ancien ministre roumain des Affaires étrangères et député de Bucarest, qui a fui la Roumanie il y a quelques semaines et qui est l'un des promoteurs du coup d'Etat du 23 août 1944 ainsi que membre du premier Cabinet de coalition démocratique après la chute de M. Antonesco, a accordé lors de son passage à Genève une interview au représentant de l'Agence d'information américaine « Associated Press » au sujet des récentes arrestations opérées en Roumanie.

Il y déclare notamment :

Nous assistons à la consommation d'un des plus grands crimes de l'histoire. Nous assistons à la phase finale de la suppression des derniers vestiges de libreté et d'indépendance dans toute une partie de l'humanité qui, bien que souvent torturée par la fatalité, avait réussi, il n'y a pas très longtemps, à s'élever à une existence indépendante et s'acheminait par la force de ses aspirations, vers des institutions démocratiques et libres.

Des régimes cyniques, sadiques et sans scrupules, des régimes imposés par la force par une puissance étrangère et qui ne représentent qu'une infime minorité, sont en train de liquider impitoyablement toutes les formations politiques démocratiques par lesquelles s'exprime l'immense majorité de l'opinion publique afin de réduire ces peuples à une masse amorphe d'esclaves anonymes, à un instrument docile entre les mains des nouvelles tyrannies totalitaires.

Que sont devenus les principes ?

Est-ce pour imposer à ces pays des régimes plus odieux encore que la nomination nazie qu'on a fait la guerre ? Que sont devenus les principes de la Charte de l'Atlantique et ceux de la Charte des Nations Unies ? Que sont devenus l'accord de Yalta par lequel les trois principales puissances alliées ont assumé la responsabilité commune d'instaurer des régimes représentatifs en Europe libérée, l'accord de Potsdam par lequel elles se sont engagées à ne conclure la paix qu'avec des gouvernements démocratiques, l'accord de Moscou de décembre 1945 concernant la Roumanie, à la suite duquel le gouvernement roumain n'avait été reconnu que sous la condition qu'il respecterait les libertés politiques et qu'il organiserait des élections entièrement libres ?

Appel aux Anglo-Saxons

J'en appelle en premier lieu aux deux grandes puissances anglo-saxonnes, sur lesquelles retombent de très grandes responsabilités dans l'organisation du monde et dans le maintien de la paix, et dont les obligations sont solennelles et formelles quant à l'instauration d'un régime démocratique dans mon pays. Je voudrais qu'après tant d'efforts stériles, elles comprennent que leur attitude de relative indulgence vis-à-vis des régimes totalitaires de l'Europe orientale, attitude, basée sur l'espoir fallacieux que ces régimes peuvent être amenés à une politique de collaboration, a des conséquences tragiques sur le sort de ces peuples, et qu'elle est fatale à la cause de la paix. Ces régimes n'adhéreront jamais à une politique de collaboration internationale, car l'isolement à l'extérieur, comme la terreur à l'intérieur, constitue une condition indispensable de leur survivance. Le maintien de la reconnaissance dont ces gouvernements continuent à bénéficier, contrairement à des accords internationaux valables, comme c'est le cas pour la Roumanie, ne fait que renforcer les régimes actuels et plonge les peuples opprimés dans le découragement et le désespoir. Pour réhabiliter l'idée du droit et de la valeur des engagements internationaux, sans quoi il ne peut y avoir de paix véritable, les Etats-Unis et la Grande-Bretagne devraient tirer les conclusions qui s'imposent de leurs obligations.

A l'O. N. U.

J'en appelle aussi à l'Organisation des Nations unies. Elle ne peut fermer les yeux sur des régimes dont l'existence constitue une menace pour la paix, par leur mépris des droits humains les plus élémentaires et par la répudiation de leurs engagements internationaux les plus solennels. En ignorant cette situation, en assurant à ces régions l'impunité, elle risque de tomber dans le discrédit et dans la désuétude.

J'en appelle, enfin, au monde démocratique en général. Il est temps qu'il secoue sa complaisance envers ces régimes qui ont spolié de ses droits et de ses libertés une grande partie de l'humanité et qu'il regarde les choses en face dans toute leur gravité.

Car la question dépasse l'épreuve tragique de la Roumanie et des autres pays de l'Europe orientale. Elle intéresse d'une manière directe la paix générale, ainsi que les plus hautes valeurs sur lesquelles repose l'existence même du monde civilisé.

DOSAR

GAFENCU.

JUILLET 1945 • Prix : 5 Fr.

LA ROUMANIE

ORGANE MENSUEL DE L'AMITIÉ FRANCO-ROUMAINE

REDACTION : 12, RUE CROZATIER, PARIS (12me) — TEL. DORIAN 60-28

LES NOUVELLES BASES DE L'AMITIÉ FRANCO-ROUMAINE

En ces heures historiques où tous les peuples d'Europe sortent enfin du long tunnel de l'oppression, la France, retrempée dans ses épreuves se tourne à nouveau vers le monde et s'étend vers ses anciens amis. Regardant vers cette péninsule balkanique qui fut trop longtemps un foyer de troubles permanents, elle souhaite y retrouver des peuples fraternels ayant acquis le désir de jouir en paix de leurs libertés recouvrées et d'œuvrer à la reconstruction du monde en amitié avec leur grande voisine l'Union Soviétique.

Parmi eux, la Roumanie occupe une place particulière dans notre cœur, en raison des affinités ethniques et culturelles qui nous lient à elle. Certes, la politique des gouvernements roumains a souvent prêté ce flanc à de justes critiques de notre part, mais, l'attitude de certains de nos gouvernants à l'égard des problèmes balkaniques n'a certainement pas dû moins choquer le peuple roumain. Antonesco fit pendant à Pétain, le ralliement de la Roumanie à l'Axe fut la conséquence inévitable de Munich. Mais aujourd'hui, Paris et Bucarest libérées le même jour de la barbarie nazie, peuvent à nouveau se comprendre.

La France a des intérêts en Roumanie : nous ne pensons pas aux participations, peu nombreuses d'ailleurs, dans l'industrie pétrolifère, ces problèmes là ne concernant pas l'ensemble du peuple français, mais quelques magnats sans patrie. Les intérêts français en Roumanie sont essentiellement des intérêts moraux. La Roumanie peut être considérée comme le bastion de la culture française dans le Sud-Est.

Mais si nous voulons renouer nos liens avec la Roumanie libérée, ce ne saurait être dans le même état d'esprit qu'en 1918 : alors, en effet, la Roumanie fut considérée par les puissances occidentales comme un des éléments principaux du fameux cordon sanitaire contre la Russie révolutionnaire. Crédits et appuis de toute sorte furent prodigués à des gouvernements roumains appuyés par les grands propriétaires ; la plus grande partie de notre personnel diplomatique passait son temps à médire de la démocratie, le prolétariat roumain ne reconnaissait pas le pays des Droits de l'Homme dans une nation qui protégeait ses exploiteurs. En outre, un politique économique maladroite visant à protéger simultanément toutes les branches de notre agriculture au lieu de nous spécialiser dans les produits de qualité, ne nous permettait pas de développer nos importations en provenance des Balkans et contraignait les pays du Sud-Est européen à se tourner vers le marché allemand. A l'inverse, si un grand esprit européen comme Titulesco était extrêmement populaire en France, les cliques fascistes qui se trouvaient trop souvent au pouvoir à Bucarest n'inspiraient guère de sympathie aux démocrates français et les persécutions politiques et raciales qui sévissaient en Roumanie et provoquaient chez nous des courants de légitime indignation.

Aujourd'hui, une Europe nouvelle surgit des ruines du fascisme. La Roumanie, libérée du joug allemand par l'Armée Rouge renonce définitivement à la Bessarabie et pratique une loyale coopération avec notre grande alliée soviétique Il nous appartient d'aider le peuple roumain à parachever son affranchissement ; une véritable réforme agraire qui exproprie les hobereaux, soutiens du fascisme, et donne la terre aux paysans, ouvrira seule à la Roumanie la voie vers le développement harmonieux de toutes ses forces vitales.

La démocratie comme la paix est indivisible et repose sur la justice sociale. Chaque fois que la France, en Europe Centrale et Orientale, a fait confiance aux couches populaires, elle a été payée de retour ; chaque fois qu'elle a soutenu des gouvernants réactionnaires, elle a été trahie par eux. La construction de la paix en Europe repose sur la bonne entente des peuples débarrassés des vestiges du fascisme. L'alliance franco-soviétique, dans ce domaine aussi, peut être particulièrement féconde. Nous sommes persuadés qu'elle facilitera, l'essor d'une véritable démocratie roumaine et que celle-ci, prolongement spirituel de la France dans le Sud-Est, deviendra avec la Yougoslavie du maréchal Tito, l'une des pièces maîtresses du système de sécurité Sud-Oriental.

PIERRE STIBBE,
Délégué à l'Assemblée Consultative Provisoire.

La Roumanie

Organe hebdomadaire des revendications et des intérêts roumains

Sous la Direction de

Paul BRATASHANU, Sénateur — Const. MILLE, Député

C. BANU, Député — Emile D. FAGURE

10 Centimes le ... — ABONNEMENT — France ... Etranger ...

Titre du journal ayant défendu en France les intérêts roumains après la guerre de 1914

Roumanie, France - U.R.S.S.

La Roumanie a fait la guerre. Dès le 23 août 1944, dix divisions roumaines et peu après dix-huit divisions combattirent aux côtés des troupes soviétiques. Elles se sont battues dans la plaine hongroise, sous les murs de Budapest, dans les montagnes slovaques.

Vingt-quatre heures après la libération de Paris, Bucarest s'est à son tour libérée de la France de Montoire, pour rallier les armes à la main la France du général de Gaulle. Car la Roumanie a toujours fait la guerre de la France, comme elle a toujours fait la politique de la France. On écoutait la voix de la France, comme on suivait ses conseils et comme on acceptait ses jugements. Toute la vie du pays roumain, depuis son indépendance, est profondément marquée par le génie français. La Roumanie en est fière, elle en est reconnaissante.

Mais les événements survenus depuis 1939 ont démontré que la France, de même que la Grande-Bretagne, qui toutes deux lui avaient garanti l'intégrité, étaient trop loin géographiquement pour pouvoir lui venir en aide. La Petite Entente ainsi que les autres accords régionaux rendus inopérants par une diplomatie qui aboutit à Munich, a fait de la Roumanie une proie facile dont les Allemands s'emparèrent et ils l'entraînèrent dans leur guerre, comme ils avaient entraîné la France de Pétain dans leur « Europa ».

Si la Roumanie, à l'appel symbolique de Paris libéré a pu enfin rompre les chaînes qui l'attachaient à l'Axe, c'est uniquement grâce à l'avance des armées soviétiques lesquelles ayant couvert le flanc droit du pays aux bouches du Danube, lui ont donné en même temps la possibilité matérielle de tourner les armes contre l'Allemagne. C'est toujours grâce à l'appui des forces soviétiques qu'elle a pu libérer la Transylvanie dont l'avait dépossédé l'arbitrage italo-allemand, à Vienne, en 1941.

Mais tous ces faits doivent comporter une leçon pour l'avenir. Une leçon pour sa sécurité, une leçon pour sa politique étrangère. Fille spirituelle de la France, la Roumanie, pénétrée par la même pensée qui a animé la signature du pacte franco-soviétique, doit s'employer à suivre la France dans ses rapports avec l'U.R.S.S. Elle doit donc chercher non seulement à conserver l'appui que l'U.R.S.S. lui avait accordé pendant la guerre, mais aussi s'efforcer à se concilier l'amitié de sa puissante voisine. Sur la traditionnelle amitié franco-roumaine, toujours si utile, viendra ainsi se greffer l'amitié soviétique : ce seront, dorénavant, les deux amitiés qui permettront à la Roumanie de se diriger sur la voie du progrès, de la liberté et de la prospérité.

Pour voir aboutir cette politique, de hautes personnalités françaises, amies de la Roumanie, ont bien voulu s'associer à quelques Roumains de France qui, en novembre 1944, ont pris l'initiative de constituer un Comité d'action Roumanie-France-U.R.S.S.

Ce Comité se propose : de montrer l'intérêt qu'il y a pour la France de conserver sa position de toujours dans une Roumanie libre et démocratique ; d'aider ce pays à retrouver son équilibre et à obtenir sa sécurité et son plein épanouissement par le rapprochement avec l'U.R.S.S. ; de dégager les raisons spirituelles et politiques afin que la Roumanie se trouve d'accord avec la France sur le plan de l'amitié et de sa collaboration avec sa voisine de l'Est ; de susciter enfin, à cet effet, la création en Roumanie d'une association Roumanie-U.R.S.S. dont l'égide française contribuera largement à lui assurer le succès.

VICTOR IAGOLNITZA.

Un Discours de M. G. Tataresco

M. Georges Tataresco, vice-président du Conseil et ministre des Affaires étrangères de Roumanie, a prononcé le 2 juillet, au Congrès général du parti libéral, un important discours dont « Le Monde » a publié les extraits suivants :

« Nous sommes les voisins de l'Union Soviétique, a déclaré M. Tataresco. Deux cents millions d'hommes à la frontière de notre pays constituent une réalité politique et sociale, renforcée dans toutes ses manifestations par l'ampleur d'une victoire sans précédent dans les annales de l'histoire. Notre développement est fonction du développement de ces forces. La quiétude de notre peuple, notre sécurité et notre prospérité sont liées au développement de nos rapports avec notre puissante voisine de l'est.

« Toutefois, notre nouvelle orientation ne détruit en aucune façon nos liens avec les démocraties occidentales : avec la Grande-Bretagne à laquelle nous attache tout un passé d'amitié et de collaboration ; avec les Etats-Unis, qui nous ont tant de fois aidés dans l'affirmation de nos droits, et surtout avec la France, qui a été présente à tous les actes historiques qui ont fait la Roumanie moderne et de laquelle nous nous sentons rapprochés par tant d'affinités de race et de culture, de la France, amie de toujours de la Roumanie. »

LES ROUMAINS DE FRANCE PENDANT LA GUERRE

Ce que les Roumains de France ont fait pendant la guerre, depuis 1939 jusqu'à la libération, il est assez difficile de le préciser. Car il n'y a pas eu d'action concertée, si l'on excepte l'appel lancé par l'Association des Volontaires Roumains tout au début et l'activité manifestée par le groupement formé autour de la « Roumanie libre » en 1943. La plupart des Roumains restés en France ont agi individuellement, selon leurs idées, leur âge, leurs occupations ou selon leur courage. Sauf cas exceptionnels, ce qu'ils ont fait resta enfermé dans les limites de leur champ d'action personnel. On ne pourra leur rendre publiquement hommage ou leur demander des comptes que dans la mesure où leurs actions seront connues.

Toutefois, on peut, d'ores et déjà, tracer dans ses grandes lignes ce que fut leur participation dans la lutte contre l'Allemagne. En septembre 1939, une partie de ceux qui étaient capables de porter les armes ont répondu à l'appel du roi Carol et sont rentrés à Bucarest. D'autres, dont le séjour en France avait un caractère plus permanent, se sont empressés de grossir les rangs de l'armée française comme volontaires. Bien entendu, ceux-là ne forment pas la totalité des Roumains de 20 à 40 ans qui se trouvaient en France à cette date. Il en est par exemple qui, désireux de rester tranquillement à l'abri des coups durs, ont refusé de retourner en Roumanie en 1939, quand notre pays était censé combattre aux côtés des Alliés. Lorsque la Roumanie a été entraînée dans la guerre contre l'U.R.S.S., ils se sont une fois de plus dérobés en invoquant de prétendues opinions politiques. Mais, par contre, ils se sont bien gardés de bouger le moins du monde le jour où notre pays, avec l'aide de l'U.R.S.S. a pu enfin retourner ses armes contre les Allemands.

Il ne s'agit là, fort heureusement, que d'une faible fraction de la colonie roumaine de France. La majorité de nos compatriotes a fait preuve, comme dans le passé, de combativité. Il faut citer tout d'abord, tous ceux, jeunes ou vieux, qui, par idéologie ou pour échapper à la Gestapo, ont rallié aussitôt les divers mouvements de la résistance française, ont effectivement combattu dans leurs rangs et dont bon nombre ont fini au poteau allemand d'exécution. Saluons-les, tous ensemble, qu'ils soient morts ou vivants ! Ayons toujours la mémoire de leurs faits héroïques et gardons-la contre tous les spéculateurs qui voudraient maintenant en profiter. L'héritage de leur sacrifice à la démocratie n'appartient qu'à la fraternité des peuples français et roumains.

Quant aux officiels roumains, je veux parler des fonctionnaires du consulat, de la légation et des services annexes, ils n'ont pas su, pour la plupart, distinguer les facteurs d'évolution momentanés des éléments stables, le permanent du transitoire. Leurs rapports, loin de refléter la réalité vivante, mais cachée, n'étaient que le miroir de la situation voulue par eux ou désirée par leurs chefs de Bucarest. De ce fait, leurs erreurs ont été graves de conséquences. Ils en répondront un jour, nous l'espérons, devant le pays.

Ceux dont un séjour antérieur en France avait préparé les voies et permis de faire ces distinctions et qui, au lieu d'éclairer leurs compatriotes se sont cantonnés dans un attentisme avantageux, comme ce délégué de la Roumanie à la Société des Nations, qui se plaisait, avant la guerre, de paraître symboliser l'amitié franco-roumaine et dont le séjour en France peut se compter par quart de siècle, sont à nos yeux encore plus coupables. Quant il aurait fallu qu'ils parlent, ils se sont tus. Ils ont laissé faire, s'ils n'ont pas aidé à augmenter la confusion. Ainsi, ils ont failli à leur devoir, à l'époque la plus douloureuse des rapports franco-roumains.

Ce que les Roumains de France ont fait pendant la guerre, formera désormais une rubrique de notre journal. Nous y apporterons toutes nos informations pour rendre hommage aux uns, pour arracher le masque aux autres. En agissant ainsi, nous servirons à la fois la vérité et notre pays.

V. I.

"A CHACUN SA VÉRITÉ"

Voici la première occasion qui m'est donnée d'écrire sur la Roumanie depuis six ans. Comme moi, beaucoup de mes confrères se sont tus durant la période abominable où Bucarest et Paris se trouvaient sous la botte de l'envahisseur.

Qu'aurions - nous pu dire ? Que nous nous réjouissions de voir l'armée teutonne apporter jusqu'aux bouches du Danube la fameuse « Kultur » qui devait insuffler aux peuples dégénérés de l'Europe une vigueur nouvelle ? Merci ! est-ce que nous n'avons pas souffert, en France, autant des défilés barbares sur la Calea Victoriei que des bannières à l'affreuse araignée noire qui claquaient au vent de la place de la Concorde ou de la rue de Rivoli ?

Que l'amitié franco-roumaine pouvait se garder intacte et se développer sous la bénédiction et au service du IIIme Reich ? Allons donc ! L'amitié franco - roumaine ? Oui ! Mais pas avec la clique dont la présence déshonorait les palais de la capitale roumaine, comme le règne de la faction pétainiste salissait nos hôtels de Vichy !

Alors, il valait mieux se taire, n'est-ce pas, et ronger soon frein... et garder au cœur la petite veilleuse que nous savions devoir se transformer un jour en une grande flamme, comme les vrais Roumains la conservaient jalousement eux-mêmes.

Maintenant, ce jour est arrivé. L'espoir s'est changé en réalité. Bucarest est libéré. On se retrouve entre nous. On peut bavarder comme deux amis qui se retrouvent après avoir échappé à de graves dangers. On peut se féliciter mutuellement. On peut aussi se dire ses vérités.

*

Vos vérités, à vous amis Roumains, il me souvient les avoir crûment exprimées, il y a bien longtemps. Voici plus de dix ans qu'inlassablement je vous mettais en garde contre la sournoise et tenace propagande allemande qui s'infiltrait chez vous. Je voyais avec tristesse la tache brune s'étendre *inexorablement sur la Roumanie comme elle gagnait, d'année en année, sur la* Yougoslavie. Mon cœur de Français se serrait. J'en parlais à votre grand Duca, à votre grand Jorga qui devaient en être les victimes, à votre grand Titulesco qui, lui aussi, en a peut-être succombé. Beaucoup m'en ont voulu, à Bucarest comme à Belgrade : n'avais-je pas raison pourtant ?

*

Je vous entends me répondre : « Et vous, si clairvoyant pour les autres, ne voyiez - vous pas ce qui se passait chez vous ? N'aviez-vous pas votre cinquième colonne comme nous avions la nôtre ? » Dieu merci, en ce qui concerne ma modeste personne, le reproche est stérile. Il y a beau temps que j'apercevais sur notre tête s'agiter malgré ses allures doucereuses et endormantes, les horribles pattes de l'araignée gammée, et que je criais gare ! Hélas ! que pouvait la poignée de patriotes inquiets qui faisaient chorus avec moi ? « Vox clamans in deserto ! » Et vous avez autant raison de maudire notre aveuglement, que nous étions fondés à maudire le vôtre. Alors faisons ensemble notre « mea culpa », voulez-vous ? Frappons-nous la poitrine. Pas à la façon du Maréchal qui répétait chaque jour : Nous sommes vaincus, pour donner une excuse facile à ses abandons. Non ! Reconnaissons nos erreurs.

Mais afin seulement d'y trouver des enseignements pour l'avenir, et la force d'agir.

*

Nous avons encore une belle carrière à parcourir ensemble. On a souvent parlé de la France et de la Roumanie comme de deux sœurs. Le mot n'est pas usé. Ce qui fait la force de votre pays c'est ce qui assure la puissance et la stabilité du nôtre, c'est la paysannerie. Vos hommes d'Etat, vos poètes, vos acteurs parlent français, aussi purement qu'on le parle en Touraine. Votre culture est la nôtre. Vos défauts sont les nôtres. Et vos qualités aussi. Vous êtes le bastion avancé de la civilisation française à la pointe sud-orientale de l'Europe.

Est-ce que le passage plus ou moins temporaire d'un vainqueur peut avoir détruit toutes ces réalités permanentes ? Je ne le pense pas. Bien au contraire. L'origine commune de nos souffrances n'a pu que renforcer tous ces liens. Tant des vôtres ont combattu et sont tombés avec nos résistants, pour le même but ! Ce journal n'en est-il pas le vivant témoignage ?

Oui, je sais. La Roumanie ne s'est peut-être pas encore retrouvée tout à fait. Elle est soumise, comme nous-mêmes, à des nécessités politiques impérieuses. Mais l'histoire montre, elle vient encore d'en faire la preuve, qu'on n'asservit jamais un peuple qui n'y consent pas. La France, un moment défaillante, a su et saura rester elle-même. Elle veut reprendre son vrai visage pour que ses amis la reconnaissent. Elle demande aussi à ses amis de refaire le leur. Nous sommes bien sûrs que notre amie, la Roumanie, la vraie Roumanie, n'y faillira point.

Gabriel PERREUX.

PAROLES d'un grand historien français

Tout le monde connaît l'amitié profonde que professait Edgar Quinet pour la nation roumaine. A maintes occasions, il écrivit des pages qui sont devenues classiques pour défendre les droits roumains.

Une d'elles nous paraît particulièrement intéressante. C'est un lettre adressée à ses amis des Principautés Danubiennes, le 16 décembre 1856, à la veille presque de l'union de la Moldavie à la Valachie. Edgar Quinet a été prophète. Ses encouragements aux Roumains n'ont pas été vains. La cause roumaine triompha alors de tous les obstacles.

Voici cette belle lettre :

Messieurs,

Rien ne pouvait m'être plus précieux que l'assurance d'avoir fidèlement exprimé vos sentiments et les besoins de votre situation.

Vous me donnez cette assurance, vous y joignez des expressions que je recueille, avec bonheur, comme la preuve de votre patriotisme, de votre communauté de vues, bien plus que des services que j'ai pu rendre à votre cause. Il est certain que, de quelque manière qu'on envisage vos intérêts, vous avez fait un grand pas ; il est tel que rien ne vous fera reculer. Tout l'Occident s'est ému pour vous. Vous avez retrouvé et produit au grand jour vos titres de famille : il ne s'est trouvé personne pour les contester.

Vous n'êtes plus un province inconnue, vous faites partie de la cité, j'allais dire de la patrie chrétienne occidentale.

Vous n'êtes plus isolés dans la vie politique, il n'est plus possible à qui que ce soit de disposer de vous, ou de toucher à vos affaires sans que le monde le sache.

Vos provinces ne peuvent plus être déchirées, lacérées, sans que le monde entier jette un cri.

Vous n'êtes plus des étrangers, vous êtes des citoyens pour tous les peuples policés. Vos vœux, vos besoins, vos droits font désormais partie des vœux, des besoins, des droits de la société européenne. Vous avez maintenant les mêmes chances de vie, de liberté, d'indépendance, d'avenir que l'Europe elle-même.

Que de chemin en peu d'années, si l'on se rappelle ce qu'était naguère votre situation ! Encore quelques efforts et le but sera atteint. Si, par hasard, il arrivait que nos espérances (car vous me permettez ici de confondre mes vœux avec les vôtres) ne fussent pas réalisées tout d'abord, gardez-vous de croire que votre cause est compromise et qu'elle a l'avenir contre elle. Voyez comme pour les peuples les mieux assis, la liberté est difficile à conquérir et comme elle se perd quelquefois en un jour, sans que l'espoir de la ressaisir diminue !

Il ne faudrait donc pas se déconcerter si le but n'était pas atteint aussitôt que nous le souhaitons. Au contraire, ce serait une raison, pour les amis de votre cause, de redoubler leurs efforts ; car il est bien rare, en de si grandes entreprises, que l'on obtienne par un premier effort ce que l'on désire le plus et même ce qui est le plus nécessaire. La lumière s'est faite sur vous, et tout le monde y a contribué. A mesure que l'on vous a connus davantage, les sympathies pour vous ont grandi ; il n'est plus au pouvoir de personne de ramener sur vous les ténèbres.

Le travail de votre indépendance a commencé. Peut-être aboutira-t-il demain. Dans tous les cas, il aura sa récompense, à moins, ce qui est impossible, que vous ne vous abandonniez au moment où le succès approche. Votre question est devenue une question d'intérêt et d'honneur pour l'Europe. Il y aura une Roumanie ou il n'y aura plus ni honneur, ni liberté, ni garanties, ni foi d'aucune sorte en Europe, et, dans ce cas encore, votre lot sera égal à celui de tous les autres.

Agréez, Messieurs, l'assurance de mes sentiments, etc., etc...

E. QUINET.

(« Œuvres complètes », Paris, Daguerre, 1857, p. V-VI).

LE DROIT ET LES CONVENANCES

LE tsar Alexandre avait dit à Talleyrand, au Congrès de Vienne, qu'il entendait que les affaires d'Europe fussent réglées de façon que « chacun y trouvât ses convenances ». — « Et chacun ses droits », répondit le plénipotentiaire français. — « Oui, sûrement, reprit le tsar, mais si vous ne voulez point que chacun trouve ses convenances, que prétendez-vous ? » — « Je mets le droit d'abord, et les convenances après », répliqua Talleyrand.

En plaçant le droit avant toute autre considération, le grand diplomate poursuivait un double but. Il estimait que c'était là le meilleur moyen — et le plus simple — de résoudre les problèmes qui bouleversaient l'Europe à la suite des guerres napoléoniennes. C'est dans ce sens qu'il fit alors à Castlereagh (lequel essayait de le convaincre que certaines affaires concernant la cour de France pourraient s'arranger à sa satisfaction), les déclarations suivantes : « Ce n'est pas de tels ou tels objets particuliers qu'il est maintenant question, mais du droit qui doit servir à les régler tous. Si une fois le fil est rompu, comment le renouerons-nous ? Nous avons à répondre aux vœux de l'Europe. Qu'aurons-nous fait pour elle si nous n'avons pas remis en honneur les maximes dont l'oubli a causé tant de maux ? L'époque présente est une de celles qui se rencontrent à peine une fois dans le cours de plusieurs siècles. Une plus belle occasion ne saurait nous être offerte. Pourquoi ne pas nous mettre dans une position qui y réponde ? » — « C'est que, dit Castlereagh, il y a des difficultés que vous ne connaissez pas. » — « Non, je ne les connais pas ! », s'écria Talleyrand, avec le ton d'un homme qui n'avait aucune curiosité de les connaître.

Il voulait servir son pays, et replacer la France, que certains désiraient garder à l'écart des salles de conseil, au tout premier rang des grandes Puissances. La France avait été vaincue, occupée et désarmée. Elle n'avait pas le pouvoir de forcer la porte des réunions intimes des « Grands ». Les vainqueurs voulaient rester seuls, entre eux, pour prendre les décisions ultimes. Ils ne dédaignaient certes pas le droit, au nom duquel ils avaient mené une guerre difficile et longue, et leur désir affirmé était de mettre fin, pour toujours, au régime arbitraire qui, depuis tant d'années, troublait la vieille Europe. Mais il n'est guère de régime arbitraire qui tombe, sans laisser à la force qui l'abat, fût-elle inspirée par les intentions les meilleures, un peu de son caractère passionnel ; et rares sont les vainqueurs capables de surmonter à tel point la victoire, qu'ils ne songent pas, à l'heure des décisions, à ces « convenances » auxquelles avait fait allusion Alexandre Ier. Pader, en cette heure précise, de droit, — non pas en formules vagues, mais avec le sens exact de la valeur des termes et de leur importance, — oser définir l'intérêt général, et placer l'idée de l'Europe au-dessus des convenances particulières, n'était-ce pas là remplir une mission indispensable, dont nulle exclusive ne pourrait entraver ni circonscrire la contribution décisive à l'élaboration de la paix ?

Talleyrand comprit que la France pouvait et devait remplir cette mission. Il s'efforça de faire pénétrer les principes, et tout un système de philosophie, au conseil des vainqueurs, et alla jusqu'à exiger qu'il fût dit expressément que le congrès devait tenir ses assises conformément aux principes du droit public. Cela n'alla pas sans des oppositions tumultueuses, dont la *Correspondance inédite* du diplomate français nous a gardé le souvenir : « M. de Hardenberg, debout, les poings sur la table, presque menaçant, proféraient ces paroles entrecoupées : — Non, monsieur ; le droit public ? C'est inutile. Pourquoi dire que nous agirons selon le droit public ? Cela va sans dire » Talleyrand expliqua que si cela allait bien sans le dire, cela irait encore mieux en le disant. M. de Humboldt criait : « Que fait ici le droit public ? » A quoi Talleyrand répondit : « Il fait que vous y êtes. »

Le droit public finit par s'imposer au congrès, et la France s'y imposa aussi. C'est à son influence prépondérante que l'on doit en grande partie, — à son influence et à sa méthode, — que le traité de Vienne, — malgré ses imperfections, — demeure pendant près d'un siècle la charte de l'Europe.

La situation de grande Puissance que la France avait ainsi regagnée, l'obligea depuis à faire des efforts constants, souvent des plus ardus, pour conserver ses positions et défendre ses intérêts. Pourtant, elle ne faillit jamais, en toutes les circonstances décisives, au rôle qu'elle s'était donné pour mission de remplir : elle défendit le droit avec une rigueur désintéressées, et répandit autour d'elle, avec une généreuse ardeur, les idées de justice qui allaient libérer les nations et les unir. L'appui constant qu'elle donna à des peuples plus faibles ne provenait d'aucun calcul ; elle aidait spontanément — sans engagements préalables et sans conventions écrites — parce que dans sa conception d'ordre et de civilisation, la justice avait une valeur en soi, et parce que son caractère la poussait à des affirmations, sans cesse répétées, de la solidarité humaine.

La France gagna ainsi non seulement l'affection des peuples, mais, ce qui est plus, leur confiance ; partout, et surtout dans l'Est européen, en Amérique latine, dans les contrées d'Orient, sa voix était écoutée, ses conseils suivis et son jugement accepté ; la grandeur de sa puissance était déterminée par le rayonnement de son génie plus encore que par l'étendue de ses forces. Aussi la place qu'elle occupait dans la communauté humaine lui resta acquise, même au comble de son malheur. La France demeura aussi universelle dans sa détresse qu'elle l'avait été dans sa gloire.

Un exemple, entre beaucoup d'autres, me fit comprendre ce que signifiait la chute de la France.

C'était à Moscou, au mois de mai 1941 ; l'ambassade d'Allemagne avait reçu l'ordre de faire tourner dans ses salons le film fameux de la *Victoire à l'Ouest*. Parmi les invités de marque se trouvaient quelques hauts fonctionnaires soviétiques et les membres des missions étrangères de tous les pays qui n'étaient pas en guerre avec le Reich. Il y avait beaucoup d'ambassadeurs et de ministres, de militaires et d'économistes, des Européens et des Asiatiques. Le film était remarquable en bien des points : il donnait une image impressionnante de la guerre-éclair telle que l'état-major allemand l'avait conçue et exécutée. On pouvait y suivre l'avance foudroyante des armées, les exploits des artilleurs et des pionniers, les attaques des stukas, et la ruée des chars d'assaut à travers les ruines fumantes et les routes encombrées de France, vers Paris...

Cela devait être un grand succès ; ce fut une catastrophe. Je n'ai jamais senti un silence plus lourd, plus angoissé et plus douloureux que celui qui enveloppa l'assistance pendant que la *Victoire à l'Ouest* se déroulait. Dès que les lumières furent éteintes, il n'y eut plus de neutres dans la salle. Une hostilité sourde contre les envahisseurs gagnait de rangée en rangée, depuis les places des Danubiens et des Balkaniques, jusqu'à celles des Turcs, des Persans et des Afghans. Le malheur de la France éveillait en chacun un trouble se rapportant à sa propre sécurité physique et morale ; chacun se sentait frappé dans son patrimoine, — dans son esprit, dans son cœur, dans ses droits. Le silence, glacé et réprobateur, se prolongea après la fin du spectacle. Il exprimait le fond de la pensée de ces diplomates, habitués pourtant à dissimuler leurs sentiments, et qui ne pouvaient s'empêcher de considérer le triomphe du conquérant, au faîte de sa puissance, comme un phénomène accidentel et « régional », alors que la défaite de la France prenait pour eux les proportions d'un malheur général et illimité...

Ces lignes n'ont pas la prétention de défendre une cause qui est gagnée d'avance. Si le problème de la participation de la France aux travaux du conseil des « Grands » se pose à nouveau, ce n'est certainement pas pour amener à un accord plus parfait sur le sens de la paix et sur l'importance de la mission qui revient aujourd'hui à la France. Car quel que soit le mérite des Puissances dont la résistance héroïque, les efforts et les sacrifices ont le plus contribué au succès commun (mérite que personne ne saurait leur contester), il serait difficile de refuser aujourd'hui à la France alliée ce qu'on ne lui refusa point, pour le salut de l'Europe, après sa défaite de 1814.

Afin que la paix soit juste, selon des données et des principes qui ne sauraient être improvisés, afin qu'elle soit acceptée avec confiance par les nombreux peuples qui devront en bénéficier, afin que l'Europe retrouve les valeurs nécessaires à son ordre et à son harmonie, il est non seulement équitable, mais il est suprêmement utile de laisser parler la France. Elle s'efforcera, comme le fait entendre le chef actuel de ses destinées, « de faire refleurir parmi les peuples de la terre cette influence du caractère humain et universel, qui fut de tous temps le caractère de la France ». Ainsi, elle saura, à n'en pas douter, trouver le langage qui convient, dans les conseils suprêmes, et placer, pour elle comme pour les autres, le droit avant les convenances.

GRÉGOIRE GAFENCO.

(*Journal de Genève*, Février 1945).

Fraternité d'art et de cœur

IL y a une vingtaine d'années mourait un merveilleux artiste, un tragédien inégalé, un homme au grand cœur dont le nom brillera inoublié au Théâtre Français : Edouard de Max.

Après lui nul n'osa reprendre Esope, et son Néron demeura une création unique. J'ai dit qu'il était un homme au grand cœur, il était aussi homme d'esprit.

Sa générosité était inépuisable, quoiqu'il eut gagné des fortunes, sa bourse était toujours vide : il donnait sans compter.

J'allais souvent le visiter à son réveil, le matin à onze heures, dans le rez-de-chaussée sombre qu'il habitait, 66, rue Caumartin. Derrière un portrait de Rubinstein j'aperçus un jour, à portée de tous et cependant un peu dissimulée, une coupe de Bohème où voisinaient quelques billets et quelques pièces d'argent.

— Tu tiens essentiellement à tenter certains de tes visiteurs, lui demandai-je en riant.

— Idiot. Tu n'as pas compris... Je reçois la visite d'une quantité de petits « crabes » qui viennent implorer un emploi ou me taper. J'ai mis cet argent à cet endroit ; ils peuvent ainsi en prendre un peu sans être vus ; donc pas de gêne pour eux, et pas de remerciements pour moi ; nous sommes quittes... C'est pénible d'être obligé de demander.

Sollicité d'aller donner Esope à Fontainebleau, il accepte.

Soudain, à l'instant où je vais me retirer : « Attends une minute ». Marie... Marie... La vieille servante fidèle, depuis trente ans à son service, apparaît :

— Combien vous reste-t-il en caisse ?

— Environ cinquante france, maître.

— Ce n'est pas lourd... tu vois, pour aller à Fontainebleau, tu devras me faire une avance...

Le surlendemain, après un triomphe, il sortait de sa loge. Dans le corridor à peine éclairé par une pauvre lampe sale, il aperçut sur un banc les deux petites figurantes venues avec la troupe de Paris.

— Qu'est-ce que vous fichez là les gosses

— Nous attendons qu'il soit deux heures pour prendre le train.

— Mais il n'est que minuit et demi. Pourquoi n'allez-vous pas manger une choucroute à la brasserie ?...

Mais il se souvient que si elles sont là, c'est que leur cachet est bien maigre.

Il plonge la main dans la poche, prend une poignée de billets qu'il vient de toucher, et, d'une grosse voix bourrue :

— Tenez. Fichez-moi le camp. Allez bouffer. Bon Dieu... et il s'éloigne rapidement. Il avait complètement oublié que l'avant-veille, il ne lui restait que cinquante francs...

— Edouard, je n'ai pas de portrait de toi, j'en voudrais un...

Il fouille dans un tiroir, en sortit une photo, la dedicaça et me l'offrit.

A quelque temps de là, il m'apostrophe :

— Eh bien. Et moi... j'en veux une...

Je la lui apportai sans nulle dedicace.

— C'est tout ?...

Alors j'écrivis :

A Edouard de Max, qui sut au vers donner son âme et aux pauvres son cœur... Je le vis un instant ciller puis il vint à moi et m'étreignit tandis que deux lourdes larmes sillonnaient son masque impérial.

....

Roumain de naissance et de cœur, de Max était aussi un Français.

En 1916, lorsque sa patrie hésitait encore à entrer en guerre, de Max décida de se joindre à Saint-Aulaire et Robert de Flers.

Il courut à Bucarest et organisa partout des réunions où de son verbe enflammé, il souleva les foules et les entraîna ; notre cause était gagnée. De Max remerciait à sa façon sa seconde patrie, la France.

La Comédie Française comptait aussi d'autres citoyens de la nation sœur et amie : Ventura et Yonnel.

Ce dernier avait été vivement sollicité de se faire naturaliser : il avait toujours refusé. Il eut alors un beau geste. Il s'engagea dans la Légion Etrangère, et ce ne fut qu'à son retour qu'il devint Français.

N'est-ce point Mme Ventura qui, à la tête d'un groupe de comédiens français, alla faire applaudir en République Argentine, le chef-d'œuvre de notre littérature.

Vraiment, ces Roumains travaillèrent bellement et noblement pour la France et nous leur devons une profonde reconnaissance. Je suis heureux de l'exprimer ici au moment où renaît chez nous « La Roumanie », organe de l'amitié de nos deux patries.

Or il y a une vingtaine d'années environ mourait Edouard de Max...

Sollicité d'écrire quelques pages sur le grand artiste qui venait de disparaître, je terminai par ces mots :

« Adieu. Si tous ceux qui te doivent une sensation d'art, la reconnaissance d'une bonté généreuse, le souvenir d'un geste de beauté, suivaient ton cercueil, le cortège serait plus imposant que celui d'un roi... »

GUY DERVIL.

Vieux auteurs français sur la Roumanie et les Roumains

L'ILLUSTRATION, Journal Universel. Album Moldo-Valaque (Paris 1848, 24 septembre).

Combien n'en ai-je pas vu qui, sous la seule protection de l'idiome français, accueillis, choyés, reçus partout à bras ouverts, finissaient par devenir les amis des familles riches après y avoir été les maîtres, souvent les professeurs des enfants. Tel est, en effet, ce lien historique de parenté que les roumains se sentent avec nous, qu'un corps d'armée des soldats de Napoléon, qui serait venu de 1805, au lendemain de la bataille d'Austerlitz, dans les principautés du Danube, aurait donné à leurs habitants, à raison des affinités, des sympathies innées entre Français et Moldo-Valaques, plus d'impulsion, de progrès, de mouvement en avant que ne l'a fait depuis bientôt cent ans le protectorat russe.

Un exemple, tout matériel au surplus, s'est offert dans les dernières années qui prouve la vérité de ce que nous avançons ici, et qui a démontré ce que pourraient devenir les choses valaques mises entre des mains françaises.

Un grand nombre d'ouvriers bûcherons, charpentiers, vignerons, venus en Valachie du Mâconnais, de la Franche-Comté, du Charolais, sous la conduite d'un honorable négociant de Bercy, ont exploité, de la fin de 1842 à 1846, une forêt de chênes composée d'arbres tous quatre, cinq et six fois séculaires ; 116.000 de ces chênes furent concédés l'un dans l'autre au prix de 5 francs, et un seul arbre fournit 2.700 de ces douves qui, aux marchés de Sète et de Bordeaux se vendent, année commune, entre 28 et 83 francs le cent.

M. Condemine, c'est le nom de l'honorable chef de cette vaste entreprise, et ses associés, au nombre de cinq ou six, quittèrent en France des situations avantageuses des champs immenses, riches, abondants, pour venir s'établir dans un village valaque à proximité de la forêt. Là, les plus nobles exemples de travail ne cessèrent d'être donnés pendant trois ans, tous les ouvriers vivant avec leurs femmes et leurs enfants au milieu de la forêt, même pendant l'hiver.

A l'époque des journées de juillet 1844, époque où leur exploitation marchait dans les conditions les plus brillantes, ils témoignèrent à M. Adolphe Billecocq, agent de France à Bucarest, le vif désir qu'ils éprouveraient de le rendre témoin de leurs intéressants travaux.

A la fin de 1845, plus de trois millions de douves faites par des charpentiers étaient prêtes à être exportées à Marseille, et, vendues-là, elles pouvaient assurer à M. Condemine et à ses associés plus de 250.000 francs net de bénéfice.

Ces braves et honnêtes compatriotes ne se contentaient pas d'apporter ainsi la richesse et l'industrie au pays valaque, ils lui donnaient aussi les plus nobles exemples de courage, de persévérance et de travail. Un jour, aux yeux des riverains étonnés, ils descendaient d'immenses radeaux sur les flots, jusqu'alors innavigués, de la rivière Oltul ; un autre jour, enfin, ils enseignaient l'art d'améliorer le plantage des bois, la culture des vins, des fruits, des céréales.

Tout cela nous a paru d'autant mieux trouver ici sa place, que notre industrie française, elle-même, a besoin de beaucoup de matières premières qui se trouvent en abondance dans les principautés du Danube, que les habitants de ces provinces seraient heureux de traiter toujours de préférence avec nos nationaux. Oui, de telles entreprises, faites par les travailleurs français, encouragées dans le cercle strict des traités peuvent amener les plus admirables résultats.

C'était dans le but d'accélérer des résultats devenus aujourd'hui plus désirables que jamais que M. Billecocq osait au lendemain de la révolution de février, confier aux cent voix de la presse républicaine :

« Citoyens, il existe au bord du Danube des forêts, des vignobles, des cours admirables de rivières, des montagnes riantes où, sans faire la guerre, mais où, en se présentant sous la protection des traités, avec la loyauté au front, l'intelligence au cœur, un outil ou une plume à la main, on peut centupler en trois ou quatre années, les merveilles de ses dons. Les peuples détenteurs de ces richesses enfouies vous appellent !...

« ...Au temps des conquêtes venant de l'Est, ces champs immenses, fertiles, abondants, formaient, pour les races victorieuses, la première étape européenne ! Ces sillons (tant leur richesse est inépuisable) ont nourri, les uns après les autres, tous les peuples conquérants de la terre, et sans jamais demander, en retour, du sang versé pour engrais, pour salaire ! » (page 10).

Directeurs :
J. MIHALCEA et L. HERSCOVICI
Gérant : COTIN.
Imp. Spéc., 27, av. de la Victoire, Nice

O P I S

de material decupat din presa străină privitor la activitatea lui Grigore Gafencu.

1. Observaţiuni generale din memoriul lui Gafencu, din 7 Octombrie 1946.
2. La structure politique roumaine, apărut în "Gazette de Lausanne" din 8.II.1946.
3. La structure politique roumaine, apărut în"Gazette de Lausanne" din 13.II.1946.
4. Eine Diplomatenreise vor der Katastrophe, apărut în "Die Tat" din 6.III.1946.
5. Les derniers jours de l'Europe, apărut în "Journal de Genéve" din 2.IV.1946.
6. Die letzten tage Europas, apărut în "Vaterland" din 27.II.1946.
7. Derniers jours de l'Europe, apărut în "La Suisse" din 5.III.1946.
8. Les derniers jours de l'Europe, apărut în "Curieux" din 14.III.1946.
9. La Leçon d'un passé récent, apărut în "La Liberté" din 18.III.1946.
10. Die letzten tage Europas, apărut în ziarul "Der Bund" din 30.III.1946.
11. Les derniers jours de l'Europe, racontés par M.Grégoire Gafencu, apărut în "Tribune de Genéve" din 29.III.1946.
12. Ultimele zile ale Europei - O călătorie diplomatică în 1939 - de Grigore Gafencu.
13. Preludiul la războiul din Est dela Convenţia dela Moscova 21.VIII.1939.
14. Veghea atomilor, apărut în "Journal de Genéve" din 30.VI.1946.
15. Das wahre Rumänien, apărut în "Vaterland" din 21.VII.946
16. Pacea Europei, apărut în "Journal de Genéve din 7.VII.1946.
17. Double plaidoyer roumain à Paris, apărut în "Curieux" din 22.VIII.1946.

./.

18. Romania a avut doi avocați la Paris, apărut în "La République" din 20.IX.1946.

19. Am venit la Paris să apăr în mod liber interesele României, apărut în "La République din 16.X.1946.

20. L'opinion de M.Grégoire Gafenco sur le traité signé par la Roumanie, apărut în "Le Mond" din 11.II.1947.

21. Statele Unite și Europa, apărut în "Journal de Genéve" din 4.IV.1947.

22. Bulletin politique, apărut în "Journal d'Yverdon" din 8.IV.1947.

23. Rumänische politiker im exil äusern Besorgnis, apărut în "Der Bund" din 22.VII.1947.

24. Trezirea Occidentului, apărut în "Journal de Genéve" din 5 și 6 Iulie 1947.

25. Este contra voinței sale,ca poporul român nu este reprezentat la Paris, apărut în "Gazette de Lausanne" din 21.VII.1947.

26. Țăranii dela Dunăre, apărut în "Journal de Genéve" din 17.VIII.1947.

27. A la recherche de la paix, apărut în "Journal de Genéve" 1.IX.1947.

28. M.Grégoire Gafenco, dépose un mémorandum à MM.Bidault et Bevin, apărut în "La Roumanie Indépendante,1.IX.1947.

La ROUMANIE INDÉPENDANTE

1.9.1947

A Paris,
M. Grégoire GAFENCO dépose un mémorandum à MM. BIDAULT et BEVIN

Paris, 20 juillet.

Selon le journal français **Le Monde**, MM. Bevin et Bidault viennent de recevoir un mémoire de **M. Grégoire GAFENCO**, ancien ministre des Affaires Etrangères de Roumanie, parlant notamment au nom des partis national-paysan, national libéral et socialiste indépendant, les trois partis roumains d'opposition. En voici les passages essentiels :

« La Roumanie officielle qui a refusé de se rendre à la conférence de Paris N'EST PAS LA ROUMANIE REELLE. Le gouvernement imposé à la nation a été contraint d'agir, une fois de plus, contre la volonté du peuple roumain.

« L'action entreprise par les gouvernements anglais et français à la suite de la proposition du Secrétaire d'Etat américain, M. Georges Marshall, a éveillé dans tous les pays de l'Est, et spécialement en Roumanie, le plus vif intérêt et les plus grands espoirs. Les pays de l'Est ont un sentiment très vif de leur appartenance à l'Europe ; ils savent à quel point l'Europe leur est nécessaire, ils sont conscients également que l'Europe, sans eux, ne peut pas constituer une unité économique.

« Sans nourrir aucun sentiment d'hostilité à l'égard des peuples de l'U.R.S.S., avec lesquels il désire vivre en paix et en parfaite amitié, le peuple roumain a appris au cours de son histoire à accueillir avec confiance les messages et les appels qui lui viennent de l'Occident; il se souvient en effet avec une fidèle reconnaissance, que c'est à l'action de la France et de l'Angleterre qu'est due principalement l'extension sur le continent d'un ordre de droit assurant aux pays de l'Est leurs libertés et leur indépendance.

« Exprimant l'attitude prise par leurs partis respectifs, M. Juliu Maniu, Président du Parti National Paysan, M. Constantin Bratiano, Président du Parti National Libéral et M. C. Titel-Petresco, Président du Parti Socialiste Indépendant, ont déclaré à plusieurs reprises, chacun séparément et tous les trois en commun, que la Roumanie, partie intégrante de l'Europe, avait un intérêt vital à ce que son économie soit intégrée dans l'ensemble de l'économie européenne; que, par conséquent, le peuple roumain a adhéré résolument à la politique européenne inaugurée par les grandes puissances d'Occident et, qu'il plaçait tous ses espoirs dans l'œuvre devant s'accomplir à la Conférence de Paris. »

N° 204 PRIX : 15 ct. s.

JOURNAL

ÉDITION INT

EN MARGE DE LA CONFÉRENCE DE MONTREUX

A la recherche de la paix

par Grégoire Gafenco

Aristophane a dépeint la déesse de la Paix, traquée de toutes parts, allant chercher refuge dans la montagne ; c'est là que les peuples, lassés des misères de la guerre, devaient se rendre à sa recherche.

Les Fédéralistes du monde entier ont eu une heureuse inspiration lorsqu'ils se sont donné rendez-vous en Suisse. S'il est encore possible de trouver quelque part un sentiment de sécurité, c'est bien en ce pays ; et cela, non seulement parce qu'il a été épargné par la guerre, mais surtout parce qu'il détient le secret de la paix de demain.

Le Fédéralisme que les cantons helvétiques ont cultivé comme le produit de leur sol et de leur sagesse politique semble, en effet, devoir être la formule pouvant servir de dernier et suprême refuge à l'idée de la paix.

Mais cette formule, conçue et réalisée dans un espace limité, ne peut être étendue au monde entier que liée aux vertus qui, en Suisse, lui ont servi de fondement : le sentiment de la solidarité dans la diversité ; l'attachement profond, indestructible, au lien fédéral qui détermine les conditions de vie des Etats et des citoyens ; et enfin, vertu essentielle, l'amour et le sens exact de la liberté.

Les hôtes de la Suisse, qui pendant la dernière guerre ont été témoins de l'âpre courage avec lequel un peuple, prêt à tous les sacrifices, opposait sa foi fédéraliste aux tentations et aux menaces du racisme victorieux et envahissant, savent que ce n'est pas seulement la chance, comme on le dit trop légèrement, qui sauva la Suisse ; ou bien, s'il y eut une part de chance, ce fut une chance générale, celle qui conserva intact, dans une Europe ravagée, le pays qui pouvait servir d'exemple pour faire la paix.

Car, aujourd'hui, il est temps que la paix descende des montagnes. Aussi le Fédéralisme s'efforce-t-il d'exprimer une aspiration générale et de poursuivre un but universel. Devant le danger de destruction totale et immédiate qui menace le monde, la seule solution logique semble devoir être la création d'un ordre unitaire universel. Seul, un tel ordre, devant lequel plieraient les souverainetés nationales, pourrait constituer une autorité supérieure capable d'édicter des lois internationales, de surveiller les rapports entre Etats, de contrôler les armements, de *garantir effectivement la paix*. Le Fédéralisme, s'il doit être l'instrument de la paix, ne peut pas s'arrêter en cours de route : il doit faire le tour du monde.

Pourtant, au cours de ce trajet, il lui est permis d'atteindre à certaines réalisations intermédiaires, appelées à assurer l'équilibre et l'harmonie de l'ordre universel ; parmi ces réalisations possibles, la création de l'Europe Unie serait certainement la plus importante. Car le Fédéralisme, appliqué à l'Europe, non seulement rapprocherait des intérêts politiques ; il créerait encore un cadre nouveau à une unité qui existe déjà, qui existe encore, malgré les ruines accumulées autour d'elle : c'est l'unité qui renferme les valeurs spirituelles d'une même civilisation. Ces valeurs par lesquelles s'exprime un idéal de mesure, d'équilibre, de liberté, peuvent enrichir le Fédéralisme autant que celui-ci peut servir l'Europe ; elles peuvent l'aider à accomplir sur le continent une tâche particulièrement difficile.

Car c'est en Europe que le Fédéralisme, — comme tout effort tendant à rapprocher les peuples et les hommes, — est appelé à affronter l'épreuve suprême. L'Europe est partagée en deux, et ce partage signifie le plus grave des désordres ; demain, il peut signifier la guerre. Or, pour être un instrument de paix, le Fédéralisme doit être universel ; pour garantir la paix de l'Europe, il doit pouvoir unir l'Europe en son entier. Mais il y a une moitié du continent où il n'est pas permis de parler d'union, ni de fédéralisme, ni de l'Europe. Ainsi, le Mouvement fédéraliste européen se voit contraint de sacrifier dès le début, non seulement la moitié de son programme, mais ce qui est plus grave, l'unité de sa tâche.

Les délégués réunis à Montreux n'ont pas essayé de dissimuler le sérieux de cette situation. Dans un discours-programme d'une haute tenue morale, M. Brugmans, président du Comité exécutif de l'Union fédéraliste, a très loyalement reconnu que, les pays de l'Est étant obligés de suivre une politique qui leur était dictée par une grande puissance, « les dés étaient jetés, et le premier noyau de concentration européenne devait se constituer sans eux. » M. Brugmans a d'ailleurs ajouté que la formule « sans l'Est » ne signifiait, « à aucun prix », « contre l'Est ». Et il a assuré que le Fédéralisme européen « ne prendra pas de décisions sans tenir compte des aspirations de l'Europe orientale. »

Il était difficile de dire plus. Mais tout le problème de l'Europe, et de la paix, restait ouvert.

Aussi le premier orateur inscrit à la discussion générale, un éminent professeur italien, éprouva le besoin de parler tout de suite du trouble profond qui sévit à l'Est. L'orateur se demanda si le Fédéralisme ne devait pas atténuer certaines formules et transiger sur certains principes, afin de pouvoir passer le rideau de fer ?

Ces intentions généreuses de venir, malgré tout, à l'aide des peuples de l'Est méritent quelques commentaires.

Ce qui détermine aujourd'hui la situation dans l'Est européen, c'est malheureusement le divorce complet entre l'Etat et la nation. L'Etat, — et tout est Etat sous un régime totalitaire, hormis la vie, qui compte d'ailleurs pour si peu, et hormis l'âme des hommes — ; l'Etat ne peut pas accepter le principe fédéraliste ni pur ni édulcoré, car il émane lui-même d'un principe diamétralement contraire : le totalitarisme.

Quant à la nation, elle tend avec la force du désespoir vers tout ce que l'Europe représente pour elle comme possibilité de salut : le respect humain, la liberté. Elle adhère donc entièrement au Fédéralisme européen qui lui promet l'union dans la liberté. Mais la conscience du danger qui l'entoure la rend intransigeante : elle veut un Fédéralisme intégral, et une Europe qui puisse tenir tous ses engagements. Elle n'accepte rien de ce qui pourrait constituer un semblant de reconnaissance des situations de fait actuelles. Les formules de ménagement, trahissant une volonté hésitante, n'ont pas cours à l'Est : elles ne peuvent ni atténuer les tendances arbitraires de l'Etat ni soutenir l'espoir de la nation. Les peuples de l'Est ne peuvent accepter que des formules susceptibles de contribuer à leur délivrance.

Ces peuples s'intéressent depuis longtemps au Fédéralisme. Avant la guerre, les pays du Danube et des Balkans ont essayé de contracter des liens qui étaient en voie de gagner un caractère fédératif. La Petite Entente balkanique rapprochait les pays voisins en les plaçant au service d'une cause européenne. Je puis témoigner moi-même à quel point l'Entente balkanique, à la direction de laquelle j'ai représenté mon pays pendant deux ans, poursuivait avec sincérité le but de se donner, dans un intérêt commun, une organisation unitaire. L'appui que l'Union soviétique, ainsi que les puissances occidentales prêtèrent à ces efforts, au cours du printemps 1939, semblait devoir assurer leur succès. Brusquement, l'accord russo-allemand, du 23 août 1939, arrêta cette heureuse évolution. L'accord ne prévoyait pas l'union de l'Est européen, mais son partage. Il ouvrait les portes à la guerre : dix mois plus tard, l'Occident s'effondrait. Le Fédéralisme danubien et balkanique devait fatalement subir les conséquences du partage de l'Est, et de l'écroulement de l'Europe : il s'effondra à son tour.

Aujourd'hui, l'idée de rapprocher les pays du Danube et des Balkans renaît sur un double plan : il y a, d'une part, une politique d'Etat, tendant à attacher ces pays les uns aux autres, sous l'égide d'une idéologie et d'une discipline qui leur sont étrangères à tous ; et il y a, d'autre part, des aspirations nationales, qui rapprochent les ressortissants de ces pays, partout où ils peuvent s'entretenir et s'exprimer librement, et les engagent à prévoir la nécessité d'englober leur pays unis dans l'unité européenne. L'Association des partis agraires de l'Est, qui vient d'être fondée à Washington, représente, entre autres, cette tendance à l'union, à la fois régionale et européenne. Cet organisme important est prêt, comme sont prêts d'autres groupements encore, à prendre une part effective à l'activité fédéraliste.

(Suite en 2me page, 4me colonne)

124

"Journal de Genéve"
Ediţie internaţională
Nr.192 - Duminecă 17 şi Luni 18 Aug.1947

TARANI DELA DUNARE

"CRIMA" DOMNULUI MANIU.

de Grigore Gafencu

O instrucţie judiciară dusă cu repeziciune a stabilit "vina" Domnului Maniu. Aceasta este informaţia răspândită de către "autorităţile competente", ca urmare a unor lungi interogatorii la care a fost supus marele şef al Partidului Naţional Ţărănesc român.

După o ştire culeasă şi difuzată de către radio-ul american, Dl.Maniu s'ar fi simţit rău în cursul anchetei şi ar fi fost nevoie de o transfuziune de sânge pentru a-l reanima. O telegramă "oficială" pretinde totuşi că "prevenitul" este perfect lucid şi că este în stare de a-şi recunoaşte responsabilităţile.

Ambele ştiri pot fi adevărate. Dl.Maniu are 75 de ani; e bolnav; a fost scos dintr'un sanatoriu pentru a fi condus la închisoare. Dar vigoarea sa morală îl face cu certitudine capabil de a revendica, până la ultima sa suflare, toate responsabilităţile sale.

Faptul că arestarea Dlui Maniu şi amicilor săi cei mai apropiaţi coincide cu toate urmăririle dirijate în toate ţările vecine - în Bulgaria, în Ungaria, în Polonia - contra celor mai valoroşi şefi ai mişcării ţărăneşti demonstrează

./.

că valul de teroare care se răspândeşte, se încrâncenă (s'acharne) la scufundarea tuturor poziţiilor din Est pe care s'ar fi putut încă sprijini (étayé) o ordine europeană.

O astfel de ordine n'ar fi avut un servitor mai loial şi mai curajos ca I.Maniu.

In timpul războiului Moscova îi aducea omagii: "ţărani, muncitori, soldaţi români - se spunea pe undele sovietice la sfârşitul fiecărei emisiuni în limba română - strângeţi-vă (rangez-vous) toţi în spatele marelui vostru şef Maniu..." Astfel Moscova recunoştea autoritatea omului care încarna deja rezistenţa naţională.

Intr'adevăr Maniu brava furia lui Hitler şi cerea public lui Antonescu de a pune capăt unui război contrar voinţei şi intereselor naţiunei. Intr'un timp în care poliţia nazistă făcea ravagii în Europa, Maniu cerea rechemarea trupelor româneşti din Rusia, reluarea relaţiunilor cu "foştii noştri aliaţi Franţa, Anglia, Rusia, Statele Unite", întoarcerea la o politică şi la o stare de lucruri pe care ţara "reală" n'a consimţit niciodată la abandonarea lor. "Sunt singurul om politic din toată Europa dominată de Axă, care a luat oficial poziţie contra Axei, scria el la 24 Ianuarie 1944 Preşedintelui Beneş. Am dovedit astfel sentimentele reale ale poporului român faţă de Rusia Sovietică".

Von Kilinger, Ministrul Reichului la Bucureşti, pierdea răbdarea: "vom şti să-i închidem gura dacă e nevoe cu pumnul..." declara el într'o alocuţiune publică. Dar cu toate insistenţele Berlinului, guvernul n'a îndrăsnit să se atingă de reprezentantul cel mai autorizat al opiniei publice. Ii revine astfel lui Maniu onoarea de a fi fost inima (cheville ouvriére) actului de liberare dela 23 August 1944, când şeful

./.

Partidului Național Țărănesc a sprijinit cu toată autoritatea numelui său și popularității sale actul curajos al tânărului Rege Mihai.

Omul rezistenței naționale nu era nici tribun, nici politician însetat de putere. El n'avea nimic dintr'un demagog. El datora prestigiul său, îl datorează încă atitudinei morale pe care a avut-o tot timpul în viața publică. Sforțându-se să respecte cu strictețe principiile pe care le apăra, el a guvernat foarte puțin timp. Intransigența sa îl obliga adeseori la inacțiune și provoca spărturi în interiorul partidului său. Dar, îndată ce o problemă cu caracter național se punea, el devenea șeful recunoscut de toți. Națiunea întreagă căuta atunci refugiu lângă el în opoziție. Curajul său fizic, moralul său neînfricat (intrépidité), fervoarea sa creștinească, - patriotismul său cald și totodată foarte simplu, patriotism de pământean eșit din sol și ridicându-se la o înaltă concepție de justiție socială, - fidelitatea sa față de prietenii dinafară "foștilor aliați", atracția sa foarte netă și foarte veche pentru un federalism european - toate aceste virtuți îl legau fără doar și poate de țara sa și de Europa. El nu era "stăpânul" a lor săi, el era conștiința lor; el este încă, oricare ar fi locul unde se găsește, în mica sa proprietate din Transilvania, în modesta sa locuință din București sau în închisoare, el e mai tare, mai permanent, și natural mai național decât toți trecătorii stăpâni ai zilei.

Și aceasta estè într'adevăr ceeace acești "stăpâni" nu-i pot ierta. Supunerea lui Maniu ar fi consacrat triumful lor; desaprobarea sa dovedește eșecul iremediabil al sforțărilor lor.

./.

Maniu era totuşi foarte aproape în a-şi acorda încrederea evenimentelor. Ca şi întreg poporul român, el spera o minune. El vroia să creadă că din adâncul marei suferinţi a poporului rus va isbucni, liberat de victorie, un mare şi generos elan de solidaritate umană, care ar uni oamenii şi naţiunile curbate până atunci sub jugul nedreptăţii hitleriste şi le va înapoia încrederea şi bucuria de a trăi. In ziua victoriei Rusia Sovietică putea totul: inima popoarelor îi era deschisă.

Dar minunea nu s'a realizat. In locul unui elan de reînoire, fu spiritul de cucerire vechi cât lumea, care a devenit mai greu peste o bună parte din Europa. Şi fură clicile minoritare împinse la asaltul puterii, regimurile impuse cu lovituri de pumn imperios lovite pe masă; fu, sub acoperământul unei ideologii cu aparenţe generoase, violarea constantă a voinţei şi intereselor naţiunilor; şi apoi fu marea tăcere care s'a întins atunci când închisorile s'au umplut. Hitler deabia aruncat la pământ, Anti Europa cu ochii cerniţi, a eşit din nou din adâncul vremurilor şi întinde dela un capăt al continentului la celălalt întunecata domnie a ilegitimilităţii.

Or, ilegitimilitatea - Guglielmo Ferrero a demonstrat-o într'o lucrare minunată - antrenează cu sine însuşi Marea Teamă. Regimurile care se impun cu forţa sfârşesc prin a guverna prin teroare, căci le e teamă de tot şi de toţi. Neputându-se sprijini pe consimţirea nimănui, el vede peste tot complot şi trădare. Tot ce este normal li se pare suspect; tot ce este legitim, devine pentru ei ameninţare criminală.

Este fatal ca Marea Teamă să se agaţe mai întâi de toate de ţărani. Oare nu-i ţăranul Europei purtătorul vechilor

./.

tradiţii şi a unei credinţi reînoite fără încetare, care urzeşte de secole marele complot al pământului contra a tot ce este însolit şi "străin"?

Marea Teamă s'a agăţat în special de marele şef al ţăranilor Iuliu Maniu. Acest om n'a ridicat niciodată mâna contra nimănui; dar conştiinţa sa este teribil de jenantă. Ea conţine toate elementele "complotului" contra noului regim: credinţa în libertate, în drepturile omului şi în acelèa ale naţiunei, credinţa în virtuţile pământului şi în cuvântul lui Christos. Dl. Maniu crede în genere în toate valorile civilizaţiei, care până în zilele acestea au triumfat în totdeauna asupra desordinei şi imposturei.

Acolo stă crima sa. El ispăşeşte în închisoare credinţele bătrânei Europa.

Bătrâna Europa îi va înţelege oare ?

Grigore Gafencu.

N° 192 PRIX : 15 ct. s.

Dimanche 17 et Lundi 18 août 1947

JOURNAL DE GENÈVE

ÉDITION INTERNATIONALE

PAYSANS DU DANUBE

Le „crime" de M. Maniu

par Grégoire Gafenco

Une instruction judiciaire, rapidement menée, a établi la « culpabilité » de M. Maniu. Telle est l'information répandue par les « autorités compétentes » à la suite des longs interrogatoires auxquels a été soumis le grand chef du parti national paysan roumain.

D'après une nouvelle, recueillie et diffusée par la radio américaine, M. Maniu se serait senti mal au cours de l'enquête et il aurait fallu une transfusion de sang pour le ranimer. Un télégramme « officiel » prétend toutefois que le « prévenu » est parfaitement lucide et qu'il est en état de reconnaître ses responsabilités.

Les deux nouvelles peuvent être vraies. M. Maniu a soixante-quinze ans ; il est malade ; il fut retiré d'une maison de santé pour être conduit à la prison. Mais sa vigueur morale le rend certainement capable de revendiquer, jusqu'à son dernier souffle, toutes ses responsabilités.

Le fait que l'arrestation de M. Maniu et de ses amis les plus proches coïncide avec les poursuites dirigées dans tous les pays voisins — en Bulgarie, en Hongrie, en Pologne — contre les plus valeureux chefs du mouvement paysan, démontre que la vague de terreur qui se répand, s'acharne à submerger à l'Est toutes les positions sur lesquelles pouvait encore être étayé un ordre européen.

Un tel ordre n'avait pas de serviteur plus loyal et plus courageux que J. Maniu.

Pendant la guerre, Moscou lui rendait hommage : « Paysans, ouvriers, soldats roumains — était-il dit sur les ondes soviétiques, à la fin de chaque émission en langue roumaine — rangez-vous tous derrière votre grand chef Maniu... » Moscou reconnaissait ainsi l'autorité de l'homme qui incarnait déjà la résistance nationale.

En effet, Maniu bravait la colère de Hitler et demandait publiquement à Antonesco de mettre fin à une guerre contraire à la volonté et aux intérêts de la nation. En un temps où la police nazie sévissait en Europe, Maniu exigeait le rappel des troupes roumaines de Russie, la reprise des relations avec *« nos anciens alliés, la France, l'Angleterre, la Russie, les Etats-Unis »*, le retour à une politique et à un ordre de choses que le pays « réel » n'avait jamais consenti à abandonner. « Je suis le seul homme politique dans toute l'Europe dominée par l'Axe qui ait pris officiellement position contre l'Axe, écrivait-il le 24 janvier 1944 au président Bénès. J'ai prouvé ainsi les sentiments réels du peuple roumain envers la Russie soviétique. »

Von Killiger, ministre du Reich à Bucarest, perdait patience : « Nous saurons lui fermer la bouche, s'il le faut, avec le poing... » déclarait-il dans une allocution publique. Mais, malgré les insistances de Berlin, le gouvernement n'osa pas toucher au représentant le plus autorisé de l'opinion publique. Il revint ainsi à Maniu l'honneur d'être la cheville ouvrière de l'acte de libération du 23 août 1944, lorsque le chef du parti national paysan appuya de toute l'autorité de son nom et de sa popularité, l'acte courageux du jeune roi Michel.

L'homme de la résistance nationale n'était ni un tribun ni un politicien assoiffé de pouvoir. Il n'avait rien d'un démagogue. Il devait son prestige, il le doit encore, à l'attitude morale qu'il a constamment observée dans la vie publique. S'efforçant de respecter strictement les principes qu'il défendait, il a fort peu gouverné. Son intransigeance l'obligeait souvent à l'inaction et provoquait des fissures à l'intérieur de son parti. Mais, dès qu'un problème d'ordre national se posait, il devenait le chef, par tous reconnu. La nation entière cherchait refuge alors auprès de lui, dans l'opposition. Son courage physique, son intrépidité morale, sa ferveur chrétienne, — son patriotisme à la fois ardent et très simple, patriotisme de terrien, issu du sol et s'élevant à une haute conception de justice sociale, — sa fidélité aux amis du dehors, aux « anciens alliés », son penchant très net et très ancien pour un fédéralisme européen — toutes ses vertus le liaient indiscutablement à son pays et à l'Europe. Il n'était pas le « maître » des siens, il en était la conscience ; il l'est encore, aussi, quel que soit l'endroit où il se trouve, dans sa petite propriété de Transylvanie, dans sa modeste demeure de Bucarest ou en prison, il est plus fort, plus permanent, et naturellement plus national que tous les éphémères maîtres du jour.

Et c'est bien là ce que ces « maîtres » ne peuvent pas lui pardonner. La soumission de Maniu aurait consacré leur triomphe ; sa désapprobation accuse l'irrémédiable échec de leurs efforts.

Maniu était pourtant bien près de faire confiance aux événements. Comme tout le peuple roumain, il espérait un miracle. Il voulait croire que du fond de la grande souffrance du peuple russe allait jaillir, libéré par la victoire, un grand et généreux élan de solidarité humaine, qui unirait les hommes et les nations, courbées jusque-là sous le joug de l'iniquité hitlérienne, et leur rendrait la confiance et la joie de vivre. Au jour de la victoire, la Russie soviétique pouvait tout : le cœur des peuples lui était ouvert.

Mais le miracle ne s'est pas accompli. Au lieu d'un élan rénovateur, ce fut l'esprit de conquête, vieux comme le monde, qui s'appesantit sur une bonne partie de l'Europe. Et ce furent les cliques minoritaires, poussées à l'assaut du pouvoir, les régimes imposés à coups de poing impérieux frappés sur la table ; ce fut, sous le couvert d'une idéologie aux apparences généreuses, la violation constante de la volonté et des intérêts des nations ; et puis, ce fut le grand silence qui s'étendit alors que les prisons se remplirent. Hitler à peine abattu, l'Anti-Europe aux yeux bridés surgit à nouveau du fond des âges, et étend d'un bout du continent à l'autre le sombre règne de l'illégitimité.

(Suite en deuxième page, 4me colonne)

LE GOUFFRE S'ÉLARGIT DE PLUS EN PLUS

(Suite de la première page)

En effet, la manière dont se poursuit l'agencement de la zone d'occupation soviétique témoigne de la volonté arrêtée de la Russie d'organiser cette partie de l'Allemagne comme si elle était destinée à rester séparée du reste *sine die*. En établissant dans leur zone un régime de parti unique — le parti socialo-communiste — et en y créant un système économique complètement différent de celui en vigueur dans le reste du pays, mais très proche de l'état de choses existant en U.R.S.S., les Soviets n'ont-ils pas voulu détruire eux-mêmes l'unité allemande et séparer définitivement du reste de l'Allemagne leur zone actuelle d'occupation, appelée à s'agréger quelque jour, et sous une forme quelconque, au bloc des États satellites ? Car, enfin, les deux systèmes …

Nouvelles de la nuit

LORD MOUNTBATTEN PRÊTE SERMENT COMME GOUVERNEUR GÉNÉRAL DES INDES

La Nouvelle-Delhi, 15. — (Reuter.) Vendredi matin, le vicomte Louis Mountbatten a été assermenté comme gouverneur général des Indes par Sir Harilal Kania, procureur général des Indes. A l'issue de la cérémonie, le vicomte Mountbatten a déclaré au Conseil des ministres :

Je vous prie de me considérer come l'un des vôtres, qui mettra tout son pouvoir au service de l'Inde.

Il a ajouté qu'il songeait à offrir sa démission en avril prochain, disant entre autres :

Une nouvelle étoile se lève en Orient : l'étoile de la liberté. Puisse-t-elle luire à jamais, puisse notre espérance ne s'éteindre jamais.

LES FÉLICITATIONS DU CONSEIL FÉDÉRAL

Berne, 15. — Le Département politique fédéral communique :

L'Inde a obtenu aujourd'hui son indépendance. A cette occasion, le chef du Département politique a adressé au pandit Nehru, président du gouvernement indien, et à M. Mohammed Jinnah, président de l'Assemblée nationale du Pakistan, un télégramme de félicitations au nom du Conseil fédéral et du peuple suisse.

LES VŒUX DE L'ARCHEVÊQUE DE CANTORBERY

Londres, 15. — (Reuter.) L'archevêque de Cantorbery a adressé aux premiers ministres de l'Hindoustan et du Pakistan des télégrammes faisant part de ses félicitations et de ses meilleurs vœux. L'archevêque dit qu'il a fait des prières pour que les deux dominions restent modérés et progressent vers un avenir brillant, dans un esprit de justice, de paix, de fraternité, et vers un bien-être croissant.

AU CONGRÈS SOCIALISTE DE LYON

Lyon, 15. — (A.F.P.) Le Congrès socialiste a repris, vendredi matin, ses travaux sous la présidence de M. Naegelen, ministre de l'Education nationale. Les congressistes ont adopté les rapports de la commission nationale d'étude, ainsi que le rapport sur l'activité des femmes socialistes. Un exposé a été présenté par Mme Eboué, conseillère de la République.

Le Congrès a ensuite entendu les allocutions des délégués de l'Internationale ouvrière socialiste.

M. Arpad Svelfal, représentant du parti socialiste hongrois, a déclaré que la Hongrie veut assurer sa place dans une Europe socialiste.

Un délégué du *Bund*, organisation socialiste juive, a déclaré que : « Les Juifs ne sont pas apatrides ; leurs patries, ce sont les pays où ils vivent ». Parlant de l'affaire de l'*Exodus 1947*, il remercie le gouvernement et le peuple français de leur attitude.

Le délégué du parti social-démocrate roumain, M. Voinea, a déclaré que son parti compte un demi-million de membres. A l'instar du délégué hongrois, il a affirmé que les deux partis ouvriers de Roumanie ont réalisé l'unité pour s'opposer à tout retour offensif de la réaction.

Après qu'un représentant du parti socialiste suisse eut pris la parole, M. Klein, des Pays-Bas, affirme que le parti socialiste hollandais quitterait sur-le-champ le ministère si « l'action policière restreindre à laquelle on assiste en Indonésie se transformait en guerre véritable ».

On entend ensuite Mme Poyakava, membre du Comité directeur du parti socialiste tchécoslovaque ; M. Rodriguez, du parti socialiste espagnol, et M. Tsirimokos, secrétaire du parti socialiste grec. Le « Labour Party » apporte au Congrès ses salutations par l'intermédiaire de son secrétaire général M. Morgan Philips, qui expose en quelques mots les réalisations du gouvernement anglais dans le domaine des nationalisations, tandis que M. de Brouckère apporte le salut de la Belgique.

•

La situation créée au sein des jeunesses socialistes par la récente dissolution du bureau natio- …

LE « CRIME » DE M. MANIU

(Suite de la première page)

Or l'illégitimité — Guglielmo Ferrero l'a démontré dans un magnifique ouvrage — entraine avec elle la Grande Peur. Les régimes qui s'imposent par la force finissent par gouverner par la terreur, car ils ont peur de tout et de tous. Ne pouvant s'appuyer sur le consentement de personne, il voit partout complot et trahison. Tout ce qui est normal leur semble suspect ; tout ce qui est légitime devient pour eux menace criminelle.

Il est fatal que la Grande Peur s'en prenne avant tout au paysan. N'est-ce pas le paysan d'Europe, porteur de traditions anciennes et d'une foi sans cesse renouvelée, qui ourdit depuis des siècles le grand complot de la terre contre tout ce qui est insolite et « étranger » ?

La Grande Peur s'en est pris tout spécialement au chef des paysans, Jules Maniu. Cet homme n'a jamais levé la main contre personne ; mais sa conscience est terriblement gênante. Elle contient tous les éléments du « complot » contre le régime nouveau : la foi dans la liberté, dans les droits de l'homme et dans ceux de la nation, la foi dans les vertus de la terre et dans la parole du Christ. M. Maniu croit en somme à toutes les valeurs de la civilisation, qui jusqu'en ces jours ont toujours triomphé du désordre et de l'imposture.

C'est là son crime. Il expie en prison les croyances de la vieille Europe.

La vieille Europe le comprend-elle ?

Grégoire Gafenco.

Désastre minier en Grande-Bretagne

Londres, 15. — (A.F.P.) Dans la mine sous-marine de Whitehaven, 118 mineurs ont été ensevelis vendredi soir à la suite d'une explosion.

Des équipes de secours sont descendues dans la …

Coup de grisou dans une mine de l'Illinois

Westfrankfort (Illinois), 15. — De l'A.F.P. :

87 mineurs sur 89, qui travaillaient dans une mine de Westfrankfort, ont été ensevelis à la suite d'un coup de grisou. L'accident s'est produit dans le puits « Orient », le plus large du monde et profond de deux cents mètres.

Il y a un mois, une catastrophe semblable avait causé la mort de 27 mineurs dans cette même localité.

— Quatre membres de l'Irgoun, porteurs de valises contenant des bombes, ont été arrêtés par la police tchécoslovaque à Karlovy-Vary, où se tient actuellement la conférence sioniste européenne, a annoncé vendredi matin sous de gros titres le journal communiste tchécoslovaque « Rude Pravo ». (AFP.)

Trop de tomates !

Berne, 15. — La cueillette des tomates est suspendue depuis une semaine dans le Mendrisiotto, la vente se heurtant à des difficultés insoupçonnées. Mercredi, un groupe de producteurs a envoyé un wagon chargé de 1200 kg. de tomates pour en faire don aux employés de la division du commerce du Département fédéral de l'économie publique.

Or, aux termes de la loi sur les fonctionnaires, il est interdit aux fonctionnaires fédéraux d'accepter des cadeaux. Aussi, les 1200 kg. de tomates ont-ils été remis, à titre gracieux évidemment, à l'hôpital de l'Isle.

NAISSANCES

Monsieur et Madame Alfred BUGNOT-JUNOD et leurs enfants Danielle et Denis ont la grande joie de faire part de l'arrivée de leur cher petit

RENÉ

Maternité — *17, rue Liotard*

11 août 1947.

— Personne ? cria-t-il.

— Personne.

Un homme de garde auprès de la concierge, ordonna Eusèbe à ceux qui entraient. Il ne faut pas qu'elle puisse parler, ni user du téléphone, ni appuyer le doigt sur une sonnerie.

— Consigne comprise, monsieur le juge, fit celui-ci. Jusqu'à quelle heure exactement.

— Jusqu'à midi, cria Eusèbe, sans lever la tête.

Il fouillait fébrilement le bureau. Les tiroirs étaient ouverts. Il les vidait, triait rapidement leur contenu, jetait un coup d'œil d'ensemble sur les feuilles, ôtait les lettres des enveloppes et continuait ses récriminations :

— Quelle bêtise, cette expédition en nombre ! Sommes-nous joués ? Ils peuvent nous avoir devinés, malgré toutes nos précautions. Ils sont loin, en ce cas. Passé la frontière. Sûrement.

Effondré sur une chaise, Paul écoutait. Il avait perdu tout espoir. Mais Eusèbe, qui ne pouvait entrevoir sa libération sans la réussite, n'abandonnait pas la tâche. La sueur perlait entre ses cheveux ; elle coulait sur la figure, la rendant luisante. Un silence accablant oppressait la chambre. Le jardinier s'était tu ; il ne remuait plus les paperasses, il lisait un cahier de notes déniché sous une pendulette de bureau.

Les autres le regardaient, comme s'il allait tout à coup leur faire une surprise. Et ce fut vrai. Il se leva soudain, la bouche agrandie à gauche par une joie triomphante.

— Aux tacots ! lança-t-il en ponctuant sa décision d'un coup de poing qui éparpilla sur le bureau un amas de papiers.

(A suivre)

SECŢIA I-a 26 Iulie 1947 ~~25~~ 9

130

"ESTE CONTRA VOINŢEI SALE CA POPORUL ROMAN NU ESTE REPREZNTAT LA PARIS", DECLARA Dl. GRIGORE GAFENCU.

(Extras din ziarul elveţian "Gazette de Lausanne" din 21 Iulie 1947)

(M.C.D.) Cu ocazia conferinţei economice dela Paris Dl.Grigore Gafencu, fost ministru al afacerilor străine al României, acţionând în numele unui grup din care fac parte purtători de cuvânt ai opiniei publice româneşti şi reprezentanţi delegaţi speciali (dûment mandatés) a celor trei partide democratice, a comunicat puterilor invitante şi participante textul unei declaraţii care spune:

România oficială... şi cealaltă.

"România oficială care a refuzat să vină la conferinţa dela Paris nu e România reală. Guvernul impus Naţiunei a fost constrâns să acţioneze odată mai mult contra voinţei poporului român. Deciziile oficiale dăunătoare intereselor ţării, poartă amprenta nelegitimităţii. Ele pot face ca politica românească să devieze temporar, dar ele nu pot angaja voinţa României.

Interes pentru planul Marshall.

"Este indispensabil într'un moment când, pentru a doua oară în decursul istoriei contemporane, se fac sforţări de violentare a sentimentelor poporului român şi de a impune o politică contrarie tradiţiilor şi aspiraţiilor sale, dar pune bine în evidenţă atitudinea reală a acestui popor profund legat de ideia ordinei europene. Acţiunea întreprinsă de către guvernele englez şi francez ca urmare la

./.

propunerea Secretarului de Stat american Dl. Marshall, a trezit în toate ţările din Est şi în special în România, interesul cel mai ascuţit şi cele mai mari speranţe. Ţările din Est au un sentiment foarte ascuţit a apartinerii lor la Europa; ele ştiu până în ce punct Europa le este necesară, ele sunt conştiente deasemenea că Europa fără ele nu poate să constitue o unitate economică.

"Mai ales ţărilor din Est"...

"In ceeace priveşte propunerea Marshall şi organizarea economiei europene pe o bază unitară convine tuturor ţărilor din Europa, ea convine mai ales ţărilor din Est, deoarece mai ales aceste ţări sunt acelea cari au suferit economiceşte, şi pe tărâm social, ca urmare a lipsei de sincronizare între evoluţia economică a regiunilor industriale din Europa şi evoluţia regiunilor în special agricole. Pe de altă parte dacă ajutorul material propus cu generozitate de către americani este necesar tuturor ţărilor din Europa, el este necesar mai ales ţărilor din Est, căci mai ales în aceste ţări - ca urmare a războiului, a ocupaţiei şi sarcinelor impuse prin tratate - că ruina materială şi mizeria psihologică sunt cele mai grave. In sfârşit, dacă ideia unei ordine europene este susceptibilă de a face să nască în fiecare ţară un sentiment salutar de securitate, mai ales în ţările din Est se acordă (l'on attache) unei astfel de ordine semnificaţia unei garanţii supreme de viaţă şi de libertate.

Primire entuziastă

"Iată dece invitaţia adresată de către guvernele englez şi francez tuturor ţărilor europene a provocat în România o mare mişcare de adeziune. Fără a nutri vreun sentiment de ostilitate faţă de popoarele Uniunii Sovietice, cu cari

el dorește să trăiască în pace și în perfectă prietenie, poporul român a învățat în cursul istoriei sale să primească cu încredere mesagiile și apelurile ce vin din Occident.

Vointa majorității.

Partidele politice reprezentând efectiv marea majoritate a poporului român și cari în toate ocaziile istorice (foarte recent încă în timpul eliberării de sub ocupația germană) au acționat în numele său și după voința sa, s'au grăbit să adereze în termeni clari și formali, tot atât de bine la propunerea secretarului de Stat Marshall, precum la inițiativele guvernelor englez și francez.

Exprimând atitudinea luată de partidele lor, Dnii Iuliu Maniu, președintele P.N.Ț.; Ctin Brătianu, președintele P.N.L. și Ctin Petrescu, președintele Part. Socialist-Independent, au declarat în mai multe rânduri că România, în calitatea sa de parte integrantă din Europa, avea un interes vital ca economia sa să fie integrată în ansamblul economiei europene, că în consecință poporul român a aderat hotărât la politica europeană inaugurată de către Marile Puteri Occidentale și că își punea toate speranțele sale în opera care va trebui să fie realizată la conferința dela Paris. România a afirmat astfel cu claritate voința sa de a fi prezentă la o conferință europeană unde contra voinței sale și intereselor sale, ea nu este reprezentată oficial. Este de dorit de a se ține cont de această voință (Il est hautement désirable que l'on prenne acte de cette volonté".

----

nelegitimităţii

« C'est contre son gré que le peuple roum. n'est pas représenté à Paris »

déclare M. Grégoire Gafenco

(M. C. D.) — A l'occasion de la conférence économique de Paris, M. Grégoire Gafenco, ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie, agissant au nom du groupe qui comprend des porte-parole de l'opinion publique roumaine et des représentants dûment mandatés des trois partis démocratiques, a communiqué aux puissances invitantes et participantes le texte d'une déclaration disant notamment :

LA ROUMANIE OFFICIELLE... ET L'AUTRE

« La Roumanie officielle, qui a refusé de se rendre à la conférence de Paris n'est pas la Roumanie réelle. Le gouvernement imposé à la nation a été contraint d'agir, une fois de plus, contre la volonté du peuple roumain. Les décisions officielles manifestement nuisibles aux intérêts du pays, portent l'empreinte de l'illégitimité. Elles peuvent faire dévier temporairement la politique roumaine, mais elles ne peuvent pas engager la volonté de la Roumanie.

INTÉRÊT POUR LE PLAN MARSHALL

» Il est indispensable, à un moment où, pour la seconde fois au cours de son histoire contemporaine, on s'efforce de violenter les sentiments du peuple roumain et de lui imposer une politique contraire, de bien mettre en évidence l'attitude réelle de ce peuple profondément attaché à l'idée de l'ordre européen. L'action entreprise par les gouvernements anglais et français à la suite de la proposition du secrétaire d'Etat américain M. Marshall, a éveillé, grâce à ses traditions et à ses aspirations, dans tous les pays de l'Est, et spécialement en Roumanie, le plus vif intérêt et les plus grands espoirs. Les pays de l'Est ont un sentiment très vif de leur appartenance à l'Europe : ils savent à quel point l'Europe leur est nécessaire, ils sont conscients également que l'Europe sans eux, ne peut pas constituer une unité économique.

« SURTOUT AUX PAYS DE L'EST... »

» Pour ce qui est de la proposition Marshall, si l'organisation de l'économie européenne sur une base unitaire convient à tous les pays de l'Europe, elle convient surtout aux pays de l'Est, car ce sont surtout ces pays qui ont souffert économiquement et socialement par suite de manque de synchronisation entre l'évolution économique des régions industrielles de l'Europe et l'évolution des régions principalement agricoles. » D'autre part, si l'aide matérielle généreusement proposée par les Américains est nécessaire à tous les pays de l'Europe, elle est surtout nécessaire aux pays de l'Est, car c'est surtout dans ces pays — à la suite de la guerre, de l'occupation et des charges imposées par les traités — que la ruine matérielle et la misère psychologique sont les plus graves. Enfin, si l'idée d'un ordre européen est susceptible de faire naître dans chaque pays un sentiment salutaire de sécurité, c'est surtout dans les pays de l'Est que l'on attache à un tel ordre la signification d'une garantie suprême de vie et de liberté.

ACCUEIL ENTHOUSIASTE

» Voilà pourquoi l'invitation adressée par les gouvernements anglais et français à tous les pays européens a provoqué en Roumanie un grand mouvement d'adhésion. Sans nourrir aucun sentiment d'hostilité à l'égard des peuples de l'Union soviétique, avec lesquels il désire vivre en paix et en parfaite amitié, le peuple roumain a appris au cours de son histoire à accueillir avec confiance les m... les appels qui viennent de l'Occ...

LA VOLONTÉ DE LA MAJORITÉ

» Les partis politiques représ... fectivement la grande majorité ... roumain et qui, dans toutes le... historiques (tout récemment en ... la libération de l'emprise all... agi en son nom et selon sa v... empressés d'adhérer explici... bien à la proposition du secré... Marshall qu'aux initiatives des ... ments anglais et français

» Exprimant l'attitude prise ... partis, MM. Jules Maniu, présid... ti national paysan ; Constantin ... président du parti national l... Constantin Petresco, président ... socialiste indépendant, ont déc... sieurs reprises que la Roumar... que partie intégrante de l'Euro... intérêt vital à ce que son économ... tégrée dans l'ensemble de l'écono... péenne, que par conséquent le pe... main avait adhéré résolument à ... que européenne inaugurée par les ... puissances occidentales et qu'il ... tous ses espoirs dans l'œuvre de ... complir à la conférence de Paris ... manie a affirmé ainsi clairement ... lonté d'être présente à une conf... ropéenne où, contre son gré et se... elle n'est pas officiellement repr... est hautement désirable que ... acte de cette volonté. »

SECȚIA I-a 26 Iulie 1947 ~~34~~ 12

"Journal de Génevé" 5 și 6 Iulie 1947.

TREZIREA OCCIDENTULUI. 134

de Grigore Gafencu

Nu despre Occidentul transatlantic înțelegem să-i celebrăm trezirea; Statele Unite ale Americei au dobândit, după formidabila redresare care urmă catastrofei dela Pearl Harbour, sentimentul responsabilității lor în raport cu treburile lumii; și cu toate că anumite măsuri grăbite, în special de mobilizarea prea grăbită, ele nu s'au dat niciodată în lături obligațiunilor că acest sentiment impunea.

Este vorba aicea de celălalt Occident, de Occidentul în vechiul și istoricul înțeles al cuvântului: acela unde s'au cristalizat în cursul secolelor formele și valorile civilizației europene.

Ar fi putut părea, după ultimele mari sforțări de război care au epuizat forțele sale, că acest Occident european a renunțat la misiunea sa. Desorientat și fără speranță, el s'a lăsat rupt între curente contrarii și nu reușea să exprime o ambiție mai înaltă, decât aceea de a forma "o punte" între nouile lumi, pe cale de formare. Astfel el abandona fără glorie cauza unei civilizații care prin sclipirea sa, mai mult decât prin forțele sale materiale, reușea încă să propună lumii avantagiile unui principiu unitar. El abandona mai ales cauza Europei.

Ori, evenimentele care s'au scurs după propunerea Marshall, par să anunțe dacă nu o redresare, cel puțin o trezire la Vest.

./.

Trebue să se acorde toată importanța faptului că Dl.Bevin a judecat util să treacă de două ori Canalul Mânecii în cursul unei singure săptămâni, cu scopul de a apăra la Paris ideia redresării economiei europene în ansamblul său. El nu acționa astfel sub impulsiunea exclusivă al unui interes "economic"; omul de stat britanic avea în vedere un ideal european,căruia îi plăcea săi dea la sfârșitul desbaterilor următoarea expresiune: "Singura noastră speranță este ca lumea să recunoască independența Europei în forma pe care noi sperăm să-i dăm".

Şi în acelaş sens Dl.Bidault,după ce a susținut cu hotărâre un proect judicios destinat să furnizeze necesarul nevoilor Europei,în întregul său,a declarat cu forță: "Propunerile franceze n'au ca scop înlănțuirea micilor țări,ci să le libereze. Adevărata independență nu se obține în mizerie și izolare,ci în colaborare umană și în prosperitate".

O astfel de politică de liberare,fondată pe un principiu de ordine și de colaborare umană,-politică care reamintește efortul urmărit de Occident în Europa în cursul secolului trecut - nu poate fi realizat decât dacă fiecare țară reia conștiință de poziția sa exactă în raport cu ordine continentală.

Generalul de Gaulle a contribuit puternic la clarificarea desbaterilor care se duceau la Paris,declarând Dumineca trecută în discursul său din Lille,că "Franța poate și trebue mai întâi,să se afirme astfel cum fu din toate timpurile și cum este astăzi,adică Occidentală." Este cert că dacă în desordinea actuală Franța poate să facă sforțarea necesară pentru a ocupa locul care îi revine,luându-și în sarcina sa tot ce acest loc înseamnă,ca drepturi și obligațiuni,în do-

./.

meniul gândirii și în cel al acțiunei, ea va consolida totodată situația sa inferioară și autoritatea sa în afară. Cu cât efortul pe care ea îl va tenta cu scopul de a stabili o pace justă în Europa, va fi demn de trecutul său și de geniul "Occidental" a marei majorități a francezilor, cu atât mai mult îi va fi posibil de a readuce pacea în interiorul frontierelor franceze. Invers, cu cât mai bine ea va reuși să stabilească în interior condițiuni de viață "Occidentale", fondată pe respectul dreptului și libertăților individuale, cu atât mai mult ea va fi capabilă să apere de cealaltă parte a frontierelor o ordine, că multe popoare ar considera ca ordine franceză.

Este suficient dealtfel de a se marca locul Franței în Occident pentru a gândi imediat cum a făcut-o General De Gaulle la "o Europă formată din oameni liberi și din State independente". Securitatea materială și morală a Occidentului cere constituirea Europei într'un tot echilibrat "susceptibil să oprească orice pretenție eventuală de hegemonie."

Dealtfel ce altceva este oare Europa politică dacă nu lansarea (la projection) spre Est al unui ideal de organizare occidentală? Ar fi nedrept, cert și chiar absurd a se atribui un caracter exclusiv occidental unei civilizații a cărei origină - gândirea greacă, religia creștină - sunt mediteraniene și orientale. Ar fi zadarnic deasemenea, să se nege aportul pe care îl furnizează Europei prin micile și marile țări din Est civilizația bizantină. Popoarele din Rusia în fine, atât de profund și atât de generos umane, au contribuit și pot contribui încă la îmbogățirea sufletului european.

Dar mai există încă un mijloc de a concepe și a organiza societatea umană, o separație profundă, - un abis - între

./.

ordinea europeană şi ordinea care nu este europeană. Această ultimă, indiferent care este ideologia pe care o serveşte şi forma pe care o adoptă - indiferent deasemenea de numele pe care anumiţi savanţi îi atribue (se vorbeşte astăzi de "democraţie populară" cum se vorbea odată de "autocraţie ţaristă") se serveşte în permanenţă de aceleaş mijloace: ea tinde "la sdrobirea indivizilor şi la mecanizarea masselor", în speranţa şi cu dorinta de "câştigarea universului" 1).

Or popoarele europene nu pot suporta un astfel de regim. Ele nu pot pentru că sunt "europene", şi că regimul este "străin". Ostilitatea lor faţă de o lege care suprimă libertatea indivizilor şi independenţa ţărilor este complet naturală; ea nu este determinată de către nici un fel de propagandă, nici un fel de ură de rasă, nici un fel de interes de partid sau de clasă. Astfel, popoarele din Est, care aderă cu desperare la Europa, pentru că ele simt că Europa le este indispensabilă, şi că ele însişi sunt necesare Europei, n'au nici un fel de repulsiune pentru popoarele Rusiei, ale căror virtuţi eroice le-au admirat adeseori; ele nu ascultă nici un egoism de clasă, căci acestea sunt cele mai sărace dintre ele şi cele mai însetate de justiţie socială, muncitorii pământului, care rezistă cu cea mai mare hotărâre ocupaţiei (l'emprise) străină.

Dacă toţi aceşti oameni se simt legaţi de Europa, aceasta nu este din dorinţa de a se opune contra Rusiei; nimeni mai mult decât ei nu doresc decât pacea. Dar suferinţa i-a învăţat că nu poate să existe pace atâta timp cât o lege străină se întinde deasupra continentului şi împiedecă orice efort liber şi solidar de a se exersa, cu scopul asigurării unui trai mai bun şi a securităţii între popoare. Şi cum să nu ne

./.

1) General De Gaulle. Discursul din Lille.

gândim în fața relelor ce ar putea fi vindecate prin ridicarea economică a Europei, la clasa cea mai mizerabilă între toate, cea a țăranilor din Est, pe care numai legarea de continentul liber ar putea salva dela dezastru ?

Eșecul conferinței dela Paris a pus capăt speranțelor ce au fost puse în posibilitatea unei prompte reluări de relații economice între Est și Vest. Evenimentul este profund dureros; totuși n'a putut să surprindă pe aceia care știau până la ce punct era serioasă diviziunea lumei.

Această diviziune nu este datorită exclusiv, cum s'ar putea crede intransigenței U.R.S.S., patria celei de a treia Internaționale, apărătoare a naționalismului economic și politic contra atingerilor unei noui Internaționale pe cale de formare: Internaționala oamenilor liberi. Moscova apără mai întâi de toate politica sa care tinde la realizarea unei ordine universale, unde naționalismul nu-i chemat să joace decât un rol accesoriu și trecător.

Atâta timp cât această politică se urmărea în dezordinea și confuzia generală, pericolul era mai puțin aparent, dar era mai real.

Astăzi, - aceasta este consolarea care ne rămâne, dar ea nu trebue disprețuită (dédaigner) - Occidentul, el deasemenea, propune un plan. E un plan de ansamblu, deschis tuturor popoarelor, urmărind un interes general și putând asigura o ordine pașnică. El poartă un nume cu rezonanță clară, care poate uni popoarele într'o mare mișcare de solidaritate: Europa !

Este un pas în afara confuziei și dezordinei; să nu se supere spiritele neliniștite (n'en déplaise aux esprits inquiets), este un efort curajos spre pace.

Le réveil de l'Occident

par Grégoire Gafenco

Ce n'est pas de l'Occident transatlantique que nous entendons célébrer le réveil ; les Etats-Unis d'Amérique ont acquis, après le formidable redressement qui suivit la catastrophe de Pearl-Harbour, le sentiment de leur responsabilité par rapport aux affaires du monde ; et malgré certaines mesures précipitées, notamment une démobilisation par trop hâtive, ils ne se sont jamais dérobés aux obligations que leur imposait ce sentiment.

C'est de l'autre Occident dont il s'agit ici, de l'Occident dans le sens ancien et historique du mot : celui où se sont cristallisées, au cours des siècles, les formes et les valeurs de la civilisation européenne.

Il pouvait sembler, après les derniers grands efforts guerriers, qui avaient épuisé ses forces, que cet Occident européen avait renoncé à sa mission. Désemparé et sans espoir, il se laissait déchirer entre des courants contraires, et n'arrivait pas à exprimer une ambition plus haute que celle de former « un pont » entre les mondes nouveaux, en voie de formation. Il abandonnait ainsi, sans gloire, la cause d'une civilisation qui, par son éclat plus que par ses forces matérielles, arrivait encore à proposer au monde les avantages d'un principe unitaire. Il abandonnait surtout la cause de l'Europe.

Or, les événements qui se sont déroulés à la suite de la proposition Marshall semblent annoncer sinon un redressement, du moins un réveil, à l'Ouest.

On ne saurait accorder assez d'importance au fait que M. Bevin a jugé utile de passer deux fois la Manche, au cours d'une semaine, afin de défendre à Paris l'idée du relèvement de l'économie européenne dans son ensemble. Il n'agissait pas ainsi sous l'impulsion exclusive d'un intérêt « économique » ; l'homme d'Etat britannique avait en vue un idéal européen, auquel il se plaisait à donner, à la fin des débats, l'expression suivante : « Notre seul espoir, c'est que le monde reconnaisse l'indépendance de l'Europe dans la forme que nous espérons lui donner. »

Et c'est dans le même sens que M. Bidault, après avoir résolument soutenu un projet judicieux, destiné à subvenir aux besoins de l'Europe, en son entier, a déclaré avec force : « Les propositions françaises n'ont pas pour effet d'enchaîner les petits pays, mais de les libérer. La véritable indépendance ne s'obtient pas dans la misère et l'isolement, mais dans la collaboration humaine et dans la prospérité. »

Une telle politique de libération, fondée sur un principe d'ordre et de collaboration humaine — politique qui rappelle l'effort poursuivi par l'Occident en Europe, au cours du siècle passé — ne peut être réalisée que si chaque pays reprend conscience de sa position exacte par rapport à l'ordre continental.

Le général de Gaulle a puissamment contribué à éclairer les débats qui se poursuivaient à Paris en déclarant, dimanche passé, dans son discours de Lille, que « la France peut et doit, d'abord, s'affirmer telle qu'elle fut de tout temps et telle qu'elle est aujourd'hui, c'est-à-dire *occidentale*. » Il est certain que si dans le désordre actuel, la France peut faire l'effort nécessaire pour occuper la place qui lui revient, en prenant à sa charge tout ce que cette place comporte, comme droits et obligations, dans le domaine de la pensée et dans celui de l'action, elle consolidera à la fois sa situation intérieure, et son autorité au dehors. Plus l'effort qu'elle tentera, afin d'établir une juste paix en Europe, sera digne de son passé et du génie « occidental » de la grande majorité des Français, plus il lui sera possible de ramener la paix à l'intérieur des frontières françaises. Inversement, mieux elle réussira à établir, à l'intérieur, des conditions de vie « occidentale », fondée sur le respect du droit et des libertés individuelles, plus elle sera à même de défendre au delà des frontières un ordre que beaucoup de peuples considéraient comme l'ordre français.

Il suffit d'ailleurs de marquer la place de la France à l'Occident, pour immédiatement songer, comme l'a fait le général de Gaulle, à *« une Europe formée d'hommes libres et d'Etats indépendants. »* La sécurité matérielle et morale de l'Occident exige la constitution de l'Europe en un tout équilibré, « susceptible de contenir toute prétention éventuelle à l'hégémonie ».

Qu'est-ce d'ailleurs que l'Europe politique, sinon la projection vers l'Est d'un idéal d'organisation occidental ? Il serait injuste, certes, et même absurde, d'attribuer un caractère exclusivement occidental à une civilisation dont les origines — la pensée grecque, la religion chrétienne — sont méditerra[illegible]nes et orientales. Il serait vain également de nier l'apport que fournit à l'Europe, à travers les petits et les grands pays de l'Est, la civilisation byzantine. Les peuples de la Russie, enfin, si profondément et si généreusement humains, ont contribué et peuvent contribuer encore à enrichir l'âme européenne.

Mais il y a dans la façon de concevoir et d'organiser la société humaine, une séparation profonde, — un abîme — entre l'ordre européen, et un ordre qui n'est pas européen. Ce dernier, quelle que soit l'idéologie qu'il serve et la forme qu'il adopte — quel que soit également le nom que certains clercs lui attribuent (on parle aujourd'hui de « démocratie populaire » comme on parlait jadis « d'autocratie tsariste ») use toujours des mêmes moyens : il tend « à écraser les individus et à mécaniser les masses », dans l'espoir et le désir de « gagner l'univers » [1].

Or les peuples européens ne peuvent pas supporter un tel régime. Ils ne le peuvent pas, parce qu'ils sont « européens », et que le régime est « étranger ». Leur hostilité à l'égard d'une loi qui supprime la liberté des individus et l'indépendance des pays est toute naturelle ; elle n'est déterminée par aucune propagande, par aucune haine de race, par aucun intérêt de parti ou de classe. Ainsi les peuples de l'Est, qui adhèrent désespérément à l'Europe parce qu'ils sentent que l'Europe leur est indispensable et qu'eux-mêmes sont nécessaires à l'Europe, n'ont aucune répulsion pour les peuples de la Russie, dont ils ont souvent admiré les vertus héroïques ; ils n'obéissent pas non plus à un égoïsme de classe, car ce sont les plus pauvres d'entre eux et les plus assoiffés de justice sociale, les travailleurs de la terre, qui résistent le plus opiniâtrément à l'emprise étrangère.

Si tous ces hommes se réclament de l'Europe, ce n'est pas dans le désir de se dresser contre la Russie ; personne, plus qu'eux, ne désire la paix. Mais la souffrance leur a appris qu'il ne peut pas y avoir de paix aussi longtemps qu'une loi étrangère s'étend sur le continent, et empêche tout effort libre et solidaire de s'exercer, afin d'assurer le bien-être et la sécurité des peuples. Comment ne pas songer encore, devant les maux auxquels pourrait remédier le relèvement économique de l'Europe, à la classe, la plus misérable entre toutes, celle des paysans de l'Est, que seul le rattachement au continent libre pourrait sauver du désastre ?

L'échec de la Conférence de Paris a mis fin aux espoirs que l'on avait placés dans la possibilité d'une prompte reprise des relations économiques entre l'Est et l'Ouest. L'événement est profondément affligeant ; pourtant, il ne pouvait pas surprendre ceux qui savaient à quel point la division du monde était sérieuse.

Suite première colonne, page 2

[1] Général de Gaulle. Discours de Lille.

LE REVEIL DE L'OCCIDENT

(Suite de la première page)

Cette division n'est pas due exclusivement, comme on pourrait le croire, à l'intransigeance de l'U.R.S.S., patrie de la troisième Internationale, défendant le nationalisme économique et politique contre les atteintes d'une nouvelle Internationale, en voie de formation : l'Internationale des hommes libres. Moscou défend, avant tout, sa politique, tendant à la réalisation d'un ordre universel, où le nationalisme n'est appelé à jouer qu'un rôle accessoire et éphémère.

Aussi longtemps que cette politique se poursuivait dans le désordre et la confusion générale, le danger était moins apparent, mais il n'en était que plus réel.

Aujourd'hui, — c'est la consolation qui nous reste, mais elle n'est pas à dédaigner — l'Occident, lui aussi, propose un plan. C'est un plan d'ensemble, ouvert à tous les peuples, poursuivant un intérêt général, et pouvant assurer un ordre pacifique. Il porte un nom à résonance claire, qui peut unir les peuples en un grand mouvement de solidarité : Europe !

C'est un pas hors de la confusion et du désordre ; n'en déplaise aux esprits inquiets, c'est un effort courageux vers la paix.

Grégoire Gafenco.

Pour que l'assurance-vieillesse ait sa vraie valeur, il aurait fallu commencer par modifier cette politique de manière à mettre toutes les chances de notre côté et à faire tout ce qui est en notre pouvoir pour assurer le franc. Alors il devenait possible de construire sur un solide fondement. On a préféré remettre à plus tard la réforme des finances fédérales, attendre encore, pour faire des économies, supprimer des subventions, licencier des fonctionnaires. Qui nous garantit qu'on le fera jamais ? Et, dès lors, qui nous garantit que l'assurance-vieillesse n'est pas un leurre ?

Avant de s'embarquer pour une longue traversée sur une mer que peut déchaîner la tempête, il convient de s'assurer que le navire ne fait pas eau. Mieux vaut retarder quelque peu le départ que risquer de n'arriver jamais. Si le Conseil fédéral et les Chambres faisaient de la grande politique, ils auraient attendu pour créer l'assurance-vieillesse que les conditions préalables de succès soient réalisées. En 1943, M. Stampfli ne raisonnait pas autrement. Pendant que les Cham-

Berne, 5. — Le Département fédéral de justice et police communique :

Un accord supprimant l'obligation du visa à partir du 15 juillet courant vient d'être conclu entre la Suisse et le Liechtenstein, d'une part, et la Belgique d'autre part. Le visa est toutefois maintenu pour les Belges qui veulent prendre un emploi en Suisse ou au Liechtenstein, et réciproquement pour les Suisses et les Liechtensteinois qui veulent prendre emploi en Belgique.

L'obligation du visa est également maintenue pour les Suisses et les Liechtensteinois désireux de se rendre dans les possessions belges en Afrique, quel que soit le motif du voyage.

FÉDÉRATION SUISSE DES AVOCATS

La Fédération suisse des avocats a tenu récemment ses assises annuelles à Zurich. Elle a constitué son comité comme suit: Président, Me Paul Lachenal; 1er vice-président, Me Louis Vogt; 2me vice-président, Dr K. Fleischlin; trésorier, Me Raymond Vernet; 1er secrétaire, Me Fernand Haessly; 2me secrétaire, Dr H. David; archiviste, Me S.-Ch. Horneffer.

"DER BUND"
Organ der freisinnig-demokratischen Politik

Nr. 335 din 22 Iulie 1947

Rumänische Politiker im Exil äußern Besorgnis

Paris, 21. Juli. (Exchange.) Rumänische Politiker im Exil, darunter der frühere Außenminister Gafencu und der einstige Botschafter in Washington, Davila, haben an Bevin und Bidault eine Denkschrift gesandt, in der sie erklären: „Das Rumänien, welches die Teilnahme an der Pariser Konferenz über den Marshall-Plan verweigerte, ist nicht das wahre Rumänien." Der Marshall-Plan sei für die Bedürfnisse Osteuropas besonders gut zugeschnitten gewesen. Die politische Lage in Rumänien wird noch schlimmer beurteilt als die Zustände in Ungarn.

JOURNAL D'YVERDON

/I L 197

8. APR. 1947

Bulletin politique

Mardi 8 avril.

LES ETATS-UNIS ET L'EUROPE

M. G. Gafenco, diplomate et historien, est l'auteur d'un ouvrage récent qui a fait sensation : «Les derniers jours de l'Europe». Ce livre témoigne d'une connaissance approfondie des gouvernements et des peuples du vieux continent. M. Gafenco se montre pareillement compétent quand il étudie le nouveau monde. Au sujet de l'intérêt que portent les Etats-Unis aux affaires européennes, il vient d'écrire l'article ci-après que liront avec profit ceux qui cherchent à connaître les motifs de cet intérêt.

Lorsque les Etats-Unis sont entrés en guerre, maints experts militaires ont haussé les épaules : «Les Américains — disaient ces gens avertis — sont d'excellents sportifs et ils ne manquent pas de courage ; mais ils ne connaissent rien à l'art de la guerre : ce ne sont pas des soldats. Sans un commandement européen, ils ne seront d'aucun secours à l'Europe».

Cela n'a pas empêché les Américains de débarquer en masse, d'abord en Afrique du nord, puis, sous le feu de l'ennemi, en France et de couvrir de leur pavillon victorieux l'immense espace de l'Océan Pacifique. Si ce ne fut là que l'heureux effet d'un entraînement sportif, il faut avouer que les champions américains n'ont rien à envier à la gloire de César ni à celle de Napoléon.

Aujourd'hui les experts sont revenus sur un jugement par trop hâtif ; personne ne conteste plus à l'Amérique sa primauté entre les grandes puissances militaires. Mais d'autres experts sont survenus qui contestent aux Américains tout entendement dans la conduite des affaires publiques. D'après eux, les hommes d'outre-Atlantique ne comprennent rien à la politique ; comment pourraient-ils «comprendre», puisqu'ils ne connaissent pas l'Europe ?

Ainsi les efforts américains se heurtent à une critique impitoyable qui ne laisse rien passer.

Les Etats-Unis se résignent-ils, après d'interminables discussions, à accepter de guerre lasse, un compromis (dont ils ne sont d'ailleurs jamais très fiers) — on leur en veut pour leur «capitulation».

Affirment-ils, au contraire, leur foi dans la démocratie et dans les libertés individuelles et nationales ; parlent-ils doctrine ou principes — on cherche ce que pourraient bien cacher ces «prétextes idéologiques».

Et lorsqu'ils offrent leur aide et se déclarent prêts à soutenir les peuples en détresse, on les accuse de pratiquer « la politique du dollar », et de vouloir subrepticement placer à l'extérieur les richesses sous le poids desquelles ils risqueraient d'étouffer.

Il s'agit de s'entendre. Un désordre complet sévit en Europe dans les faits et dans les idées, et provoque des ravages dans tous les milieux, particulièrement chez les intellectuels. Pour mettre fin à ce désordre, il faudrait pouvoir faire tomber les barrières qui divisent l'ancien continent, établir un ordre de droit, général et unitaire, remettre en état l'économie des grands et [petits] pays épuisés par la guerre, — et sauver une civilisation qui ne s'est réalisée parfaitement que dans la liberté, la mesure et l'équilibre.

Le président Truman vient d'annoncer que les Etats-Unis sont prêts à donner une aide politique et économique aux peuples qui désirent « maintenir leur liberté », et qui résistent « aux manœuvres de certaines minorités armées.» Et le général Marshall a précisé que son pays croit dans une démocratie où « l'homme possède le droit de développer son âme et son esprit en toute liberté, à l'abri de la menace et de la contrainte ».

Peut-on établir l'ordre, indispensable à la paix, sans l'appoint de tels principes, qui avant d'être « américains » ont pris naissance en Europe ? Est-il possible de remédier aux terribles dommages causés par la guerre sans l'assistance du « dollar américain » ? Et lorsqu'une aide, appuyée sur de tels éléments, s'offre pour aider l'Europe à sortir de sa misère matérielle et morale, n'est-il pas vain d'attribuer de noirs desseins à une si utile et opportune bonne volonté ?

Les peuples européens, eux, ne s'y sont pas mépris. Partout où règne encore la confusion, et où la ruine s'accentue, — à l'Est aussi bien qu'en Occident, dans les classes pauvres, chez les travailleurs de la terre, attachés au sol et au culte de la patrie plus encore que dans les milieux des affaires et de la politique — partout où sévit la crainte du lendemain, la terreur de l'arbitraire, de la déchéance individuelle et nationale, les fortes paroles des dirigeants américains ont provoqué le plus grand intérêt et les plus vifs espoirs.

Et ce ne sont certes pas les mauvais instincts qui en ont profité : personne n'a vu en ces paroles une menace de troubles nouveaux, — troubles dont personne ne veut. Tous les peuples, ceux de l'Est plus encore que ceux d'Occident, désirent la paix ; ils ne se feront jamais les instruments de menées guerrières ; ils veilleront non seulement sur leur propre sécurité, mais également sur celle de leurs voisins. Mais une cruelle expérience leur a appris qu'il n'y a pas de paix possible dans le désordre, l'injustice et l'oppression et que les meilleures intentions ne servent à rien aussi longtemps que le monde reste coupé en deux.

Ne gardons pas rancune aux Américains d'avoir parfois, sur les affaires d'Europe, des vues plus claires que beaucoup d'Européens ; ne leur en voulons pas, surtout, d'élever le débat et de le simplifier : ce n'est pas sur les cimes, où s'affrontent les idées, que le choc des tendances contraires est dangereux, mais dans les bas-fonds de la lutte d'intérêts. Acceptons l'aide qui s'offre au nom de la liberté ; personne n'a rien à y perdre. Et lorsqu'il s'agit de régler les affaires de l'Europe, souhaitons que les Américains trouvent dans l'Ancien monde des partenaires et des guides qui ne soient pas accablés par la grande peur ni séduits par des calculs mesquins : des Européens capables de concevoir le relèvement de l'Europe dans son ensemble, et de défendre les quelques vérités essentielles, en dehors desquelles il n'y a jamais eu, et il ne pourra jamais y avoir une civilisation européenne.

"Journal de Géneve"
Joi 3 şi Vineri 4 Aprilie 1947

20

142

1510/c
5.IV.947

STATELE UNITE ŞI EUROPA

de Grigore Gafencu

Când Statele Unite au intrat în război adeseori câte un expert militar ridica din umeri: "Americanii - spuneau aceşti pricepuţi - sunt sportivi excelenţi şi curajul nu le lipseşte; dar nu cunosc nimica în arta războiului; ei nu sunt soldaţi. Fără un comandament european, ei nu vor fi de nici un ajutor Europei".

Aceasta n'a împiedicat pe americani să debarce în massă, mai întâiu în Africa de Nord, apoi, sub focul inamicului în Franţa şi să acopere cu pavilionul lor victorios imensul spaţiu al Oceanului Pacific. Dacă aceasta n'a fost decât efectul fericit al unui antrenament sportiv, trebue mărturisit că şampionii americani n'au nimic de invidiat gloriei lui Cezar nici celei a lui Napoleon.

Astăzi, experţii au revenit asupra unei judecăţi prea pripite; nimeni nu mai neagă Americii întâietatea ei între marile puteri militare. Dar alţi experţi s'au ivit cari neagă americanilor orice înţelegere în conducerea treburilor publice. După dânşii, oamenii de peste Atlantic nu înţeleg nimica în politică; cum ar putea ei "înţelege", când nici nu cunosc Europa ?

Astfel sforţările americanilor se lovesc de o critică nemiloasă care nu lasă nimica să treacă.

Dacă Statele Unite se resemnează, după intermina-

./.

bile discuţii, să accepte, plictisiţi, un compromis (de care ei nu se mândresc niciodată) sunt duşmăniţi (on leur en vent) pentru "capitularea" lor.

Din contra, dacă ei afirmă credinţa lor în democraţie şi în libertăţile individuale şi naţionale; dacă ei vorbesc doctrină şi principii - se caută ce anume pot ascunde "aceste pretexte ideologice".

Şi când ei oferă ajutorul lor şi se declară gata să susţină popoarele în nevoe, sunt acuzaţi că practică "politica dolarului", şi că ar voi să plaseze pe sub mână (subrepticement), în afară, bogăţiile sub a căror greutate ei ar risca să se înăbuşe.

E vorba de înţelegere. O dezordine completă bântuie Europa în fapte şi în idei, şi provoacă ravagii în toate cercurile, în special printre intelectuali. Pentru a pune capăt acestei dezordine ar trebui să cadă barierele cari despart vechiul continent, stabilirea unei ordine de drept general şi unitar, refacerea economiei marelor şi micelor ţări epuizate de război, - şi salvarea unei civilizaţii care n'a fost realizată perfect decât în libertate, măsură şi echilibru.

Preşedintele Truman a anunţat că Statele Unite sunt gata să dea un ajutor politic şi economic popoarelor cari doresc "să menţină libertatea lor", şi cari rezistă "manevrelor unor anumite minorităţi armate". Şi Generalul Marshall a precizat că ţara sa crede într'o democraţie unde "omul posedă dreptul desvoltării sufletului şi spiritului său, la adăpost de ameninţare şi constrângere".

./.

Se poate oare stabili ordinea, indispensabilă păcii, fără sprijinul unor astfel de principii cari, înainte de a fi "americane", au luat naştere în Europa ? Este oare posibil să se lecuiască pagubele teribile cauzate de război fără ajutorul "dolarului american" ? Şi atunci când, un ajutor, sprijinit pe astfel de elemente, se oferă pentru ajutorarea Europei ca să poată eşi din mizeria sa materială şi morală, nu este oare zadarnic a se atribui scopuri întunecate (de noirs desseins) unei atât de folositoare şi oportune bune voinţi ?

Popoarele europene, ele, nu s'au înşelat de fel. Peste tot unde domneşte încă confuzia, şi unde ruina se accentuiază, - în Est tot atât de bine ca în Occident, la clasele sărace, la muncitorii pământului, legaţi de sol şi cultului patriei mai mult încă decât în cercurile de afaceri şi politică - peste tot unde domneşte frica zilei de mâine, teroarea arbitrariului, decăderea individuală şi naţională, cuvintele cu greutate (les ortes paroles) ale conducătorilor americani au provocat cel mai mare interes şi cele mai vii speranţe.

Şi desigur nu sunt instinctele rele acele cari au profitat din aceasta; nimeni n'a văzut în aceste cuvinte o ameninţare de noui turburări - turburări pe care nimeni nu le doreşte. Toate popoarele, cele din Est mai mult încă decât cele din Occident, doresc pacea, ele nu vor deveni niciodată instrumentele de combinaţii războinice (menées guerrières); ele vor veghia cu zel (jalousement) nu numai asupra propriei lor securităţi, dar în aceeaş măsură asupra acelei a vecinilor lor.

./.

Dar o crudă experiență le-a învățat că nu e posibil pacea în dezordine, nedreptate și opresiune și că cele mai bune intenții nu servesc la nimica atâta timp cât lumea rămâne tăiată în două.

Să nu păstrăm necaz (rancune) americanilor pentru că au câteodată, vederi mai clare decât mulți europeni în afacerile Europei; să nu fim supărați pe ei, (ne leur en voulons pas) mai ales, că au ridicat și simplificat problema (le débat): nu este sus locul, unde se ciocnesc ideile, că ciocnirea tendințelor contrarii este periculoasă, ci jos de tot (dans les bas-fonds) în lupta intereselor. Să acceptăm ajutorul care se oferă în numele libertății; nimeni n'are ce pierde din aceasta. Și când e vorba de aranjarea afacerilor Europei, să dorim ca Americanii să găsească în vechiul Continent parteneri și călăuze cari să nu fie împovărate de marea teamă, nici seduși de calcule meschine: Europeni capabili să conceapă ridicarea Europei în ansamblul ei, și să apere cele câteva adevăruri esențiale în afara cărora n'a fost niciodată, și nu va putea fi vreodată o civilizație europeană.

Les Etats-Unis et l'Europe

Lorsque les Etats-Unis sont entrés en guerre, maint expert militaire a haussé les épaules : « Les Américains — disaient ces gens avertis — sont d'excellents sportifs et ils ne manquent pas de courage ; mais ils ne connaissent rien à l'art de la guerre : ce ne sont pas des soldats. Sans un commandement européen, ils ne seront d'aucun secours à l'Europe. »

Cela n'a pas empêché les Américains de débarquer en masse, d'abord en Afrique du Nord, puis, sous le feu de l'ennemi, en France et de couvrir de leur pavillon victorieux l'immense espace de l'Océan Pacifique. Si ce ne fut là que l'heureux effet d'un entraînement sportif, il faut avouer que les champions américains n'ont rien à envier à la gloire de César ni à celle de Napoléon.

Aujourd'hui les experts sont revenus sur un jugement par trop hâtif ; personne ne conteste plus à l'Amérique sa primauté entre les grandes puissances militaires. Mais d'autres experts sont survenus qui contestent aux Américains tout entendement dans la conduite des affaires publiques. D'après eux, les hommes d'outre-Atlantique ne comprennent rien à la politique ; comment pourraient-ils « comprendre », puisqu'ils ne connaissent pas l'Europe ?

Ainsi les efforts américains se heurtent à une critique impitoyable qui ne laisse rien passer.

Les Etats-Unis se résignent-ils, après d'interminables discussions, à accepter de guerre lasse, un compromis (dont ils ne sont d'ailleurs jamais très fiers) — on leur en veut pour leur « capitulation ».

Affirment-ils, au contraire, leur foi dans la démocratie et dans les libertés individuelles et nationales ; parlent-ils doctrine et principes — on cherche ce que pourraient bien cacher « ces prétextes idéologiques ».

Et lorsqu'ils offrent leur aide et se déclarent prêts à soutenir les peuples en détresse, on les accuse de pratiquer « la politique du dollar », et de vouloir subrepticement placer à l'extérieur les richesses sous le poids desquelles ils risqueraient d'étouffer.

Il s'agit de s'entendre. Un désordre complet sévit en Europe dans les faits et dans les idées, et provoque des ravages dans tous les milieux, particulièrement chez les intellectuels. Pour mettre fin à ce désordre, il faudrait pouvoir faire tomber les barrières qui divisent l'ancien continent, établir un ordre de droit, général et unitaire, remettre en état l'économie des grands et petits pays épuisés par la guerre, — et sauver une civilisation qui ne s'est réalisée parfaitement que dans la liberté, la mesure et l'équilibre.

Le président Truman vient d'annoncer que les Etats-Unis sont prêts à donner une aide politique et économique aux peuples qui désirent « maintenir leur liberté », et qui résistent « aux manœuvres de certaines minorités armées ». Et le général Marshall a précisé que son pays croit dans une démocratie où « l'homme possède le droit de développer son âme et son esprit en toute liberté, à l'abri de la menace et de la contrainte ».

Peut-on établir l'ordre, indispensable à la paix, sans l'appoint de tels principes, qui avant d'être « américains » ont pris naissance en Europe? Est-il possible de remédier aux terribles dommages causés par la guerre sans l'assistance du « dollar américain » ? Et lorsqu'une aide, appuyée sur de tels éléments, s'offre pour aider l'Europe à sortir de sa misère matérielle et morale, n'est-il pas vain d'attribuer de noirs desseins à une si utile et si opportune bonne volonté ?

Les peuples européens, eux, ne s'y sont point mépris. Partout où règne encore la confusion, et où la ruine s'accentue, — à l'Est aussi bien qu'en Occident, dans les classes pauvres, chez les travailleurs de la terre, attachés au sol et au culte de la patrie plus encore que dans les milieux des affaires et de la politique — partout où sévit la crainte du lendemain, la terreur de l'arbitraire, de la déchéance individuelle et nationale, les ortes paroles des dirigeants américains ont provoqué le plus grand intérêt et les plus vifs espoirs.

Et ce ne sont certes pas les mauvais instincts qui en ont profité ; personne n'a vu en ces paroles une menace de troubles nouveaux, — troubles dont personne ne veut. Tous les peuples, ceux de l'Est plus encore que ceux d'Occident, désirent la paix ; ils ne se feront jamais les instruments de menées guerrières ; ils veilleront jalousement non seulement sur leur propre sécurité, mais également sur celle de leurs voisins. Mais une cruelle expérience leur a appris qu'il n'y a pas de paix possible dans le désordre, l'injustice et l'oppression et que les meilleures intentions ne servent à rien aussi longtemps que le monde reste coupé en deux.

Ne gardons pas rancune aux Américains d'avoir parfois, sur les affaires d'Europe, des vues plus claires que beaucoup d'Européens ; ne leur en voulons pas, surtout, d'élever le débat et de le simplifier : ce n'est pas sur les cimes, où s'affrontent les idées, que le choc des tendances contraires est dangereux, mais dans les bas-fonds de la lutte d'intérêts. Acceptons l'aide qui s'offre au nom de la liberté ; personne n'a rien à y perdre. Et lorsqu'il s'agit de régler les affaires de l'Europe, souhaitons que les Américains trouvent dans l'Ancien monde des partenaires et des guides qui ne soient pas accablés par la grande peur, ni séduits par des calculs mesquins : des Européens capables de concevoir le relèvement de l'Europe dans son ensemble, et de défendre les quelques vérités essentielles, en dehors desquelles il n'y a jamais eu, et il ne pourra jamais y avoir une civilisation européenne.

Grégoire Gafenco.

portant deux officiers supérieurs, les colonels Debès et Gufflet, s'est écrasé au sol, par suite du mauvais temps. Le 30 mars dans l'après-midi, dans la région de Kebao, près du golfe du Tonkin. Le pilote et les deux colonels ont été tués sur le coup. L'appareil a été retrouvé par un poste français dans la nuit du 31 mars.

Les colonels Debès et Gufflet effectuaient une tournée d'inspection des postes français dans tous les secteurs du nord du Tonkin.

La Légation Royale de Grèce a l'honneur de communiquer que le lundi, 7 avril, un service funèbre sera célébré, à 11 heures 30, en l'Eglise Grecque-Orthodoxe de Lausanne, pour le repos de l'âme de Sa Majesté le Roi Georges II des Hellènes.

Victor-Emmanuel aurait mis la dernière main à ses mémoires

Rome, 2. — (ATS) L'envoyé spécial du « Messaggero » à Alexandrie, en Egypte, est en mesure de pouvoir confirmer que Victor-Emmanuel III a écrit ses mémoires, il y a deux ans, en Italie, les complétant depuis qu'il se trouve en Egypte en y insérant une série de documents, parlant non pas des rapports avec le fascisme, qu'on connaît déjà, mais de la guerre, de l'armistice, des relations avec les Anglais et de l'abdication.

Victor-Emmanuel est en possession d'une documentation unique concernant certains points graves de sa propre existence.

L'auteur de l'article croit pouvoir affirmer que, dans leur forme actuelle, ces mémoires contiennent des révélations sensationnelles envers de très hautes personnalités britanniques. Les originaux des documents les plus importants ont été placés, il y a longtemps déjà, en lieu sûr.

D'autre part, l'envoyé du quotidien romain relate certains jugements que l'ancien souverain aurait exprimés, au cours de conversations privées, concernant les événements qui caractérisèrent les dernières années de son règne. Victor-Emmanuel III attribue la fin de la monarchie en Italie aux erreurs et aux duperies de ceux qui s'étaient engagés à la défendre. Non seulement il n'admet pas que, s'il avait abdiqué un an plus tôt, le 8 septembre 1943, lorsqu'il dut s'enfuir de Rome, la position des monarchistes n'aurait pas été améliorée, même si le nom de Humbert II eût été une cible moins vulnérable à l'offensive républicaine. Mais il est absolument persuadé que, s'il était demeuré sur le trône jusqu'en mai 1946, la monarchie aurait triomphé dans le plébiscite. S'il n'avait pas abdiqué, Victor-Emmanuel aurait pu obtenir de la part des Alliés qu'ils respectent leurs engagements, alors que Humbert II, qui n'ignorait pas ces engagements, n'a pas pu ou n'a pas voulu s'en prévaloir.

Le Parti suisse du Travail et l'O.N.U.

Berne, 2. — (A.T.S.) Réuni à Berne, le comité directeur du parti suisse du travail s'est occupé de la réponse faite par le conseiller fédéral Petitpierre à la motion du conseiller national Perret, concernant la Suisse et l'Organisation des Nations Unies. A l'unanimité, il a repoussé les conclusions du chef du Département politique fédéral subordonnant l'entrée dans l'O.N.U. à des réserves portant sur le maintien de la neutralité.

...balaierait comme fétu de paille les derniers vestiges du nazisme. L'antisémitisme rebondit avec une vigueur nouvelle et les victimes du fascisme, les anciens des camps de concentration, les pensionnaires des prisons centrales, que guettait le gibet, sont de plus en plus considérés comme des gens dont il faut se débarrasser. Les partis sont décriés et, s'ils ont beaucoup d'électeurs, ils n'ont que peu de membres inscrits. Dans la zone britannique, qui est un modèle d'incohérence, les paysans sabotent méthodiquement le ravitaillement du pays, aux dires mêmes des administrateurs anglais. Les ouvriers abandonnent leur travail et descendent en masses toujours plus compactes dans la rue, pour manifester contre les autorités d'occupation et les administrations locales, desquelles ils exigent une meilleure alimentation. Les Anglais, débordés, promettent qu'il y aura plus de céréales et d'autres denrées dès que les bateaux attendus auront touché le port de Brême. Ils sont navrés de ce qui leur arrive, mais comme ils ne perdent pas de vue la Ruhr, dont ils entendent bien conserver le contrôle et la jouissance, ils ménagent des masses qu'ils voudraient amadouer de concert avec les grands industriels sur lesquels ils s'appuient. Incriminer les syndicats ? Mais ceux-ci sont d'obédience communiste, et cela dit tout.

Georges Blun.

---

divorce. Au fond, qu'est-ce que vous auriez gagné de plus à le voir emmené entre deux gendarmes ?... En tout cas, je vous l'avais déjà dit, la première fois que je vous avais vue, une plainte et un procès alors qu'on peut rentrer dans ses frais autrement, c'est une mauvaise réclame que la Compagnie tient à éviter.

Railleuse et irritée, elle jeta :

— La Compagnie ! Si vous aviez voulu, vous ! C'est vous là-dedans qui lâchez et vous tout seul ! Vous étiez pourtant décidé à l'hôtel. Aujourd'hui, vous laissez tomber. Pourquoi ?...

Pourquoi ? Il le comprit subitement : parce que

"Le Monde"

Nr.661 din 11 Februarie 1947

L'OPINION DE M. GRÉGOIRE GAFENCO sur le traité signé par la Roumanie

M. Grégoire Gafenco, ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie, a présenté à la conférence du Luxembourg, d'août à octobre 1946, le point de vue des Roumains à l'étranger et, a-t-il déclaré, d'une très large fraction de l'opinion publique roumaine.

Il nous a donné aujourd'hui son opinion sur le traité que signent les représentants de son pays :

« *L'attitude de l'opinion publique roumaine est consignée dans les deux mémoires qui furent remis, lors de la dernière conférence de Paris, aux délégations des Nations unies.*

« *Je ne crois pas qu'il y ait quelque chose à changer à ces conclusions. Seule, une revision complète et entière des traités de paix pourrait garantir à la Roumanie non seulement ses libertés et l'exercice de sa souveraineté, mais encore son appartenance à l'Europe, son existence nationale libre, — sa vie.* »

"La République"
16.X.1946
Istanbul

GRIGORE GAFENCU NE-A DECLARAT: "AM VENIT LA PARIS SA APAR IN MOD LIBER INTERESELE ROMANIEI". "NU EXISTA "COMITETUL ROMANILOR LIBERI". "OPOZITIA SE FACE IN INTERIORUL ŢARII".

de Roman Fayans.

Este inutil, cred, ca să prezint cetitorilor pe Dl. Grigore Gafencu, fost Ministrul de Externe al României. Cărţile sale: "Preliminariile războiului în Est" şi "Ultimele zile ale Europei, au mare autoritate în lumea întreagă. Cu o singură lovitură Dl.Gafencu a devenit unul din autorii politici cei mai citiţi şi comentaţi. Articolele sale în jurnalele elveţiene sunt adevărate capo d'opere ale ziaristicei. Căci, după ce a părăsit România, la începutul războiului şi când această ţară a început să se plece de partea Axei, Dl.Gafencu s'a stabilit în Elveţia, unde locueşte de atunci. In prezent el este la Paris unde, cu câţiva prieteni, a venit să supună, la Conferinţa celor 21, un memorandum, asupra problemelor ţării sale. Acest memorandum a făcut să se vorbească mult de el.

De curând am putut să mă întreţin cu Dl.Gafencu şi să-i pun oarecari întrebări de actualitate, la care el a binevoit să-mi răspundă.

- "Este un Comitet al Românilor liberi", l-am întrebat, care cu participarea Dvs., a remis un memorandum la Conferinţa celor 21?"

- "Nu există Comitetul Românilor liberi", mi-a răspuns

./.

el, "opoziţia română se face în interiorul ţării" prin marile partide de opoziţie, ca partidul Liberal, partidul Naţional-Ţărănesc, partidul Socialist, care, împreună reprezintă un foarte mare procentaj al opiniei publice româneşti."

"Cât despre memorandumul supus Conferinţei celor 21, el a fost făcut de mine şi de un grup de prieteni români independenţi, care se găsesc în prezent în străinătate. Noi ne-am reunit la Paris, în vederea Conferinţei, pentru a putea, cu această ocazie, să apărăm liber interesele României după vederile unei mari părţi a opiniei noastre publice".

- "Care este atitudinea Dvs. şi a prietenilor Dvs., faţă de Guvernul Groza ?

- "Eu nu fac politică internă românească, în străinătate. Nu am venit pentru aceasta la Paris. Am venit aici pentru a apăra liber interesele ţării mele şi de a încerca să explic punctul de vedere românesc, cu privire la carecari probleme, tratând despre independenţa politică şi economică a României".

- "Chestiunea libertăţii navigaţiei pe Dunăre fiind una din problemele cele mai spinoase ale Conferinţei dela Paris, care este părerea Dvs. în această privinţă ?

- "Efectiv, printre problemele supuse Conferinţei de Pace, figurează aceia despre care dvs. faceţi aluzie: libertatea navigaţiei pe Dunăre. Dunărea este, prin excelenţă, fluviu european. Legat prin canale cu Rinul şi Oderul, el reprezintă un curent de apă care udă întreg Continentul şi constitue o cale de comunicaţie legând Estul cu Vestul european. Trebue deci ca regimul aplicat acestui fluviu să corespundă intereselor Europei, în totalitatea lor.

./.

"Timp de aproape un secol de istorie, marile puteri europene s'au sforţat să stabilească şi să consolideze instituţiile lor internaţionale, însărcinate să asigure libertatea Dunării. Aceste instituţii dunărene există încă; este în primul loc Comisia europeană a Dunării, creată prin tratatul dela Paris, în 1856, şi, în al doilea loc, Comisia Internaţională, creată la Versailles, în 1919. Aceste două instituţii au jucat un rol folositor; prima în special a fost o garanţie de securitate şi independenţă pentru ţările dunărene. Statutul ei poate fi revizuit, dar nu va trebui, în interesul european, să fie suprimat".

- "<u>Care sunt alte puncte principale, pe care Dvs.le-aţi expus în memoriul dvs.?</u>"

-"Noi am cerut, în conformitate cu principiile enunţate de reprezentanţii marilor puteri, evacuarea trupelor străine de pe teritoriul român, după semnarea tratatului de pace; repatrierea prizonierilor de războiu români, într'un termen fixat cu preciziune; constituirea unei comisii de reparaţii, spre a stabili în mod echitabil despăgubirile şi restituirile cerute României precum şi pentru a stabili un bilanţ de plăţi deja executate de ţara noastră şi în fine, garanţii privitoare la independenţa economică a ţării noastre, prin aplicarea la relaţiile noastre cu străinătatea, a clauzei Naţiunei celei mai favorizate şi prin suprimarea regimului preferenţial, existent astăzi.

- "<u>Ce gândiţi dvs.despre mersul Conferinţei de Pace ?</u>"

- "Cred că pacea, pe care o dorim cu toţii, nu poate fi stabilită în cadrul unei ordine generale, care exclude orice zone de influenţă şi orice soluţii transacţionale. O astfel

./.

de ordine nu se poate răzima decât pe principii având o putere şi o valoare universală. 151

"Dacă principiile, care figurează în diferitele Charte, ar fi fost apărate cu vigoare, în cursul lucrărilor comisiilor Conferinţei, noi am fi poate mult mai aproape de pacea adevărată, de care nu suntem azi.

"Prin memorandumul pe care noi l-am prezentat deja Conferinţei, n'am cerut deloc, pentru ţara noastră, un tratament de favoare. Noi am cerut însă aplicarea regulelor de drept, precise şi juste. Ţările mijlocii şi mici au mai mult de suferit decât altele, de pe urma slăbirii ideii de Drept. Toate aceste ţări au deci interesul comun de a vedea Dreptul biruind asupra "convenienţelor", cum spunea Talleyrand".

- "<u>Ce gândiţi dvs.despre O.N.U. şi dreptul de veto ?</u>"

- "De ce nu se înţelege că astăzi, când instrumentele de războiu şi de distrugere totală au luat o astfel de desvoltare, stabilirea unei păci adevărate cere alte condiţii decât acelea care erau necesare păcii în trecut ? Că se voeşte sa nu, lumea merge către o organizaţie politică unitară a comunităţii umane. Fără o astfel de organizaţie nu va fi pace în viitor. O.N.U. ar putea să favorizeze o astfel de desvoltare politică a lumii. Dar dreptul de veto este incontestabil un obstacol în calea acestei desvoltări necesare politicii mondiale. Cred deci că trebue să se spere, în interesul păcii şi a unei adevărate uniuni între naţiuni, că durata dreptului de veto nu va fi decât provizorie, şi că marile puteri vor şti,deasemeni, să sacrifice o parte din suveranitatea lor, pentru a asigura un mai bun viitor omenirei."

./.

- "Poate, dvs. lucrati la o nouă carte ?"

- "Mă tem, vai, îmi răspunde dl.Gafencu surâzând, că experientele pe care le-am făcut de curând aici, la Conferința de pace, nu mă vor stimula să scriu o nouă carte sau, mai curând, să adaug un nou capitol la ale mele "Ultimele zile ale Europei".

Cu aceste cuvinte, pronunțate cu un surâs malițios, a terminat dl.Gr.Gafencu convorbirea noastră.

La République

— Fondateur YUNUS NADI —

XXI Année No. 7851 · Tél. Rédact. 24299, admin. 24290 Istanbul, Boîte Postale 189 · Adr.-tél: République:— Edition en français du Cumhuriyet · Mercredi 16 Octobre 1946

...e de Paris est terminee

La délégation yougoslave a refusé d'assister à la dernière séance

Paris, 15 LA — La Conférence de Paris a tenu aujourd'hui sa séance de clôture. Pour cette occasion l'hémicycle du palais du Luxembourg connaît une animation inaccoutumée. La plupart des délégations sont au complet dès 15 heures.

Quoi Tai Chou, qui préside, ouvre la séance à 15 heures 10 et propose que la Conférence adopte à titre provisoire les recommandations sur les cinq traités par suite du retard apporté par le secrétariat dans la distribution des textes.

Ensuite le président donne lecture de la lettre dans laquelle la délégation yougoslave s'excuse de ne pas participer à cette séance. Le texte de la lettre sera distribué à tous les délégués.

Quoi Tai Chou, propose alors de passer au vote des recommandations.

Le relevé des recommandations pour les cinq traités fut adopté sans objections.

Paris, 15 AA - La délégation yougoslave refusa d'assister à la séance de clôture de la conférence de la paix.

Paris, 15 AA — « Les décisions de la conférence sont de nature telle qu'elles rendirent impossible pour le gouvernement yougoslave de signer le traité de paix si les différentes clauses relatives aux intérêts vitaux de la Yougoslavie ne sont pas modifiées » déclara la lettre expliquant l'absence de la délégation yougoslave à la séance de clôture.

LIRE EN PAGE 4 : *DISCOURS D'ADIEU A PARIS*

Depuis 600 ans, la ... a respecté tous le...

même ceux qui lui ont é... de force et sous la n...

déclare à Washington Rauf ...

Washington, 15 (Du correspondant particulier de l'A.P., John Seali) : M. Rauf Orbay, ancien homme d'Etat et président du Conseil turc, avec lequel je me suis entretenu au sujet de la question des Détroits, m'a déclaré être convaincu qu'Ankara ne pourrait jamais donner son consentement à une demande de conversations bipartites formulée par

1- Goering; 2- Ribbentrop; 3-Keitel, etc...

C'est dans un ordre strictement établi que les condamnés de Nüremberg seront pendus aujourd'hui en secret

L'exécution aura lieu entre minuit et l'aurore

Nüremberg, 15 AP — Les condamnés nazis qui n'ont plus que quelques heures à vivre, ont pris à 18h. 30 leur dernier repas du soir.

Le personnel de la prison annonce que tous sont en parfait état de santé.

Des nouvelles contradictoires cir-

Nafi Atuf

133

România

LA REPUBLIQUE

Grégoire Gafenco nous dit:

"Je suis venu défendre librement à Paris les intérêts de la Roumanie"

« Il n'existe pas de "Comité de Roumains libre" L'opposition se fait à l'intérieur du pays »

Inutile, je pense, de présenter aux lecteurs M. Grégoire Gafenco, ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie. Ses livres, « Préliminaires de la guerre à l'Est » et «Les derniers jours de l'Europe», font autorité, dans le monde entier. D'un seul coup, M. Gafenco est devenu un des auteurs politiques, les plus lus et commentés. Ses articles dans les journaux suisses sont des véritables chefs-d'oeuvres de journalisme. Car, après avoir quitté la Roumanie, au début de la guerre et lorsque ce pays a commencé à pencher du côté de l'Axe, M. Gafenco s'est établi en Suisse, où il séjourne, depuis lors. Actuellement, il est à Paris, où avec quelques amis, il vient de soumettre, à la Conférence des 21, un mémorandum, sur les problèmes de son pays. Ce mémorandum à fait beaucoup parler de lui.

J'ai pu, tout récemment, m'entretenir longuement avec M. Gafenco et lui poser certaines questions d'actualité, auxquelles il a bien voulu me répondre.

« Est-ce un Comité de Roumains libres», lui demandais-je « qui avec votre participation, vient de remettre un mémorandum, à la Conférence des 21 ?»

« Il n'existe pas de Comité de Roumians libres», me répondit-il «L'opposition roumaine se fait à l'intérieur du pays, par les grands partis d'opposition, tels que le parti Libéral, le parti National-Paysan, le parti socialiste, qui, ensemble : représentent un très fort pourcentage de l'opinion publique roumaine.

« Quant au mémorandum, soumis à la Conférence des 21, il le fut par moi-même et par un groupe d'amis roumains indépendants, se trouvant actuellement à l'étranger. Nous nous sommes réunis à Paris, en vertu de la Conférence, pour pouvoir, à cette occasion, défendre librement les intérêts de la Roumanie selon les vues d'une grande partie de notre opinion publique. »

« Quelle est votre attitude et celle de vos amis, vis à vis du gouvernement Groza ? »

« Je ne fais pas de politique intérieure roumaine, à l'étranger. Ce n'est pas pour cela que je suis venu à Paris, J'y suis venu pour défendre librement les intérets de mon pays et essayer d'expliquer le point de vue roumain, au sujet de certains problèmes, ayant trait à 'indépendance politique et économique de la Roumanie ».

« La question de la liberté de la navigation sur le Danube étant un des problèmes les plus épineux de la Conférence de Paris, quelle est votre opinion, à ce sujet ? »

« Effectivement, parmi les problèmes soumis à la conférence de la Paix, figure celui auquel vous faites allusion.: la liberté de la navigation sur le Danube. Le Danube est le fleuve européen par excellence. Relié par des canaux au Rhin et à l'Oder, il représente un courant d'eau qui arrose tout le continent et qui représente une voie de communication, reliant l'Est à l'Ouest européen. Il faut donc que le régime appliqué à ce fleuve corresponde aux intérets de l'Europe, en son entier

« Pendant près d'un siècle d'histoire, les grandes puissances européennes se sont éfforcées d'établir et de consolider des institutions internationales, chargées d'assurer la liberté du Danube. Ces institutions du Danube existent encore; c'est, en premier lieu la Commission européenne du Danube, créée par le traité de Paris, en 1856, et, en second lieu, la commission internationale, créée à Versailles, en 1919. Ces deux institutions ont joué un rôle utile; la première surtout a été une garantie de sécurité et d'indépendance, pour les Etats danubiens. Son statut peut être revisé, mais il ne devrait pas, dans un intéret européen, être supprimé ».

« Quels sont les autres points principaux, que vous avez exposés, dans votre mémorandum ? »

«Nous avons demandé, conformément aux principes énoncés par les représentants des grandes puissances l'évacuation des troupes étrangères du territoire roumain, après la signature de la paix; la restitution des prisonniers de guerre roumains, dans un délai, fixé avec précision; la constitution d'une commission de réparations, afin d'établir de façon équitable les dédommagements et les restitutions exigées de la Roumanie ainsi que pour établir le bilan des payements déjà éxécutés par notre pays et, enfin, des garanties concernant l'indépendance économique de notre pays, par l'application à nos relations avec l'étranger, de la clause de la Nation la plus favorisée, et par la suppression du régime préférentiel, existant aujourd'hui ».

« Que pensez-vous de la marche de la Conférence de Paris ? »

« Je crois que la Paix, que nous désirons tous, ne peut être établie dans le cadre d'un ordre général,qui exclue toutes zones d'influence et toutes solutions transactionnelles.Un tel ordre ne peut s'appuyer que sur des principes ayant une portée et une valeur universelles.

« Si les principes, figurant dans les différentes Chartes, avaient été défendues avec vigueur, au cours des travaux des commissions de la Conférence, nous serions peut être plus près de la Paix véritable que nous ne le sommes aujourd'hui.

« Par le mémorandum que nous avons présenté à la Conférence, nous n'avons point exigé, pour notre pays, un traitement de faveur. Mais nous avons demandé l'application de règles de droit, précises et justes Les pays moyens et petits ont plus à souffrir, que les autres, de l'affaiblissement de l'idée du Droit. Tous ces pays ont donc un intérêt commun à voir le Droit l'emporter sur «les convenances » comme disait Talleyrand »

« Que pensez-vous de l'ONU et du droit de veto ?»

« Comment ne pas se rendre compte qu'aujourd'hui, ou les instruments de guerre et de destruction totale ont pris un tel développement, l'établissement d'une Paix véritable exige d'autres conditions que celles qui étaient nécessaires, à la paix dans le passé? Qu'on le veu[illegible] non, le monde va vers une [illegible]anisation politique unitaire de la communauté humaine. Sans une telle organisation il n'y aura pas de paix, à l'avenir. L'ONU pourrait favoriser un tel développement politique du monde. Mais le droit de veto est incontestablement un obstacle dans la voie de ce développement nécessaire de la politique mondiale. Je crois donc qu'il faut espérer, dans l'intérêt de la Paix et d'une véritable union entre les Nations, que la durée du veto ne sera que provisoire, et que les grandes puissances sauront, elles aussi, sacrifier une partie de leur souveraineté, pour assurer un meilleur avenir, au monde »

«Peut-être travaillez-vous à un nouveau livre ? »

« Je crains, hélas » me r[illegible]ondit M. Gafenco, en souriant, que les expériences que je viens de faire ici, à la Conférence de la Paix, ne m'incitent à faire un nouveau livre ou, plutôt, à ajouter un nouveau châpitre à mes « Derniers jours de l'Europe ».

C'est sur ces paroles, prononcés avec un sourire malicieux, que M. Grégoire Gafenco termina notre entretien.

Roman FAJANS

"La Republique"
20 Sept.1946
ANKARA

80

154

ROMANIA A AVUT DOI AVOCATI LA PARIS.

Dar D. Grigore Gafencu în fruntea unei "delegaţii oficioase" n'a fost mai convingător cumva decât delegaţia oficială ?

Cauza României a fost auzită dublu la Conferinţa de Pace In adevăr, dacă guvernul din Bucureşti, prin vocea vice-preşedintelui său şi a ministrului de externe, GHeorghe Tătăresc ş'a putut face auzită la 13 August, la tribuna dela Luxemburg , convine să se acorde infinit mai multă atenţie memoriului român care, cu o săptămână mai devreme, fusese depus pe biroul secretariatului general al conferinţei şi distribuit delegaţilor statelor reprezentate la Paris.

Or, acest document este opera unui grup de oameni politici şi experţi români, care nu aparţin câtuşi de puţin guvernului Groza-Tătărescu. Fostul ministru al afacerilor externe, Grigore Gafencu, este sufletul acestei delegaţii oficioase, care ş'a făcut auzită prin acest mijloc punctul său de vedere, la conferinţa de pace dela Paris.

Nu este inutil de a face cunoscute aici câteva din poziţiile acestei "delegaţii oficioase" faţă de atitudinea română oficială expusă de Dl. Tătărescu şi cunoscută prin dările de seamă ale presei cotidiene.

Şi aceasta este cu atât mai necesar cu cât concluziile trase de Dl. Gafencu şi amicii săi caută să se ridice deasupr valorii regionale pentru a ajunge la o semnificaţie mai generală, europeană. (Aici se remarcă cel mai sensibil influenţa puternicei gândiri a D-lui Gafencu).

+

Ne lipseşte spaţiul pentru a analiza în amănunt obiecţiile formulate de către delegaţia română oficioasă. Ne măr-

ginim să relevăm câteva din ele, care ni se par esenţiale.

Când, la art.3 din proectul de tratat, se vorbeşte despre măsuri capabile de a asigura libertăţile fundamentale în România, nu este dificil de a face remarcat faptul că astăzi la Bucureşti nu există un guvern reprezentativ, ieşit din alegeri libere. Guvernul Groza-Tătărescu continuă să menţină un regim autoritar, sprijinind puterea sa pe constrângere şi teroare.

Suprimarea tuturor organizaţiunilor profasciste (art.5) nu rezolvă nimic, deoarece ea permite, din contra, printr'o interpretare extensivă şi în absenţa unei instanţe interaliate de aplicare şi recurs, de a îndepărta forţele active ale unei adevărate democraţii.

Când se examinează mai de aproape chestiunea evacuării forţelor aliate (art.21), te isbeşte faptul că ea este prevăzută la 90 zile dela data intrării în vigoare a tratatului, dar aliniatul următor vorbeşte deja de menţinerea în România a forţelor necesare asigurării liniilor de comunicaţii cu Austria. Or, fără a releva chiar că există pentru Ruşi alte căi de comunicaţie mai scurte decât cele de transit prin România, este vădit că nicio dispoziţiune nu indică nici totalul efectivelor şi nici căile de transit ce vor fi uzitate.

Aceleaşi imprecisiuni şi în ceeace priveşte clauzele economice. Art.22 fixează totalul reparaţiilor în natură către URSS, la 300 milioane de dolari, dar el omite să precizeze pe ce bază vor fi calculate preţurile. Ceeace înseamnă o extensiune practic nelimitată a acestor reparaţi

Clauza naţiunii celei mai favorizate, care ar permite României reintegrarea sa în circuitul economic mondial, clauză primită cu

cu căldură de delegaţia română oficioasă, a fost atacată cu energie de Dl.Tătărescu, care trebue să apere acordurile preferenţiale pe care le-a încheiat cu URSS.

Deasemenea, problema navigaţiei dunărene,complect ignorată de Dl. Tătărescu, poate avea consecinţele cele mai importante pentru economia română. Proectul de tratat nu ţine deloc cont de situaţia juridică existentă, căci Comisiunea Europeană Dunăreană n'a fost niciodată suprimată "de jure".

Cât despre repatrierea prizonierilor, problemă importantă pe planul politic, art. 20 declară că ea "se va face cât mai curând posibil". Se poate ceva mai vag ?

Infine, art.35 afirmă că cei trei şefi de misiuni la Bucureşti, "acţionând în comun", vor fi competenţi în toate chestiunile care privesc executarea tratatului. Ce înseamnă aceasta, decât că ei trebue să fie unanimi şi că, de aici, opoziţia unuia din ei va fi de ajuns pentru a creia în mod automat un drept de veto.

+

Periculoase imprecisii, repgretabilă absenţă a oricărei instanţe internaţionale de aplicare şi de recurs, iată două importante motive de plângere ale delegaţiei române oficioase faţă de proectul tratatului de pace.

Pentru Dl.Gr.Gafencu, cum a declarat el într'un important interview acordat ziarului "New York Herald Tribune" (Duminică, 19 August), "orice imprecisiune în redactarea tratatelor de pace menţine o stare de confuzie şi de dezordine, contrară intereselor păcii". Nu s'ar putea enunţa mai clar una din primele sarcini care ar trebui să se pună conferinţei dela Paris:"precisiunea, mai necesară decât clemenţa".

Făcându-se apărătorul intereselor patriei sale, Dl. Gafencu ridică desbaterea deasupra particularului. El se face ~~apărătorul~~ campionul unei ordini generale şi unitare, a unei regule de drept internaţional egală pentru toţi, a

unui statut juridic precis, care să nu compromită transacţiunile politice.

Omul politic român vorbeşte ~~înxcalitatexdexunxea~~ ca un european clarvăzător.

La République

— Fondateur YUNUS NADI —

XXI Année No. 7826

Tél. Rédact. 24299, admin. 24290 Istanbul, Boîte Postale 189
Adr.-tél: République:— Edition en français du Cumhuriyet

Vendredi 20 Septembre 1946

mède pour guerir le monde :
cer les Etats-Unis d'Europe »

are à Zurich M. Churchill

r pas vers ces Etats-Unis est l'entente, e entre la France et l'Allemagne »

de l'Europe que M. Churchill este ?

Zurich, 19 AA — Dans le discours qu'il a prononcé à l'Université de Zurich, Churchill dit notamment :

« Je voudrais vous parler de la tragédie de l'Europe, ce continent magnifique qui comprend les régions les plus belles de la terre et les plus cultivées. Si l'Europe pouvait enfin s'entendre, participer également à l'héritage commun, le bonheur, la prospérité et la gloire de sa population, de 300 à 400 millions d'âmes seraient assurés à jamais.

« Mais c'est d'Europe que partit la vague épouvantable de passions nationalistes qui eurent leur origine dans les pays allemands. Et nous vîmes au 20e siècle. ces passions détruire la paix et faire sombrer les espoirs de toute l'humanité.

« Il y a un remède pour guérir le monde. Il faut rétablir la famille européenne pour maintenir la sécurité et la liberté. Il faut créer une sorte d'Etats-Unis d'Europe. Pour y parvenir, il faut que tous agissent, selon le droit, pas injustement. »

Après avoir rappelé l'Union paneuropéenne de M. Coudenhove Kalerghi et les idées généreuses d'Aristide Briand, il ajouta :

« La SDN n'échoua pas parce que l'idée ou son statut étaient mauvais, mais parce que l'on ne sut pas faire usage de cette institution.

« Je ne vois pas comment une telle organisation européenne pourrait être en rivalité avec l'ONU. Il existe déjà une organisation régionale : le Commonwealth britannique. Pourquoi ne pourrait-on pas organiser un groupe européen, une famille européenne? Je vous dirai maintenant quelque chose qui vous étonnera: le premier pas vers l'Union européenne, c'est à dire les Etats-Unis d'Europe, c'est l'entente, l'amitié entre la France et l'Allemagne. C'est par là seulement que la France pourra maintenir sa position dominante en Europe. Il nous faut, en Europe, avoir une grande France spiriutelle et une grande Allemagne spirituelle.

« Les petits pays, comme les grands, doivent contribuer à cette Union en conservant leurs positions individuelles. De cette façon, les quatre libertés de la Charte ...

La flotte anglaise

en manoeuvres dans l'Egée

Wall

ne parle

jusqu'à l

Il reste

Mais qu'en pe

Washington, 19 AA — Le secrétaire au Commerce, M. Henry Wallace, a eu un long entretien avec le Président Truman mercredi après-midi.

A la sortie du bureau présidentiel, il déclara à la presse qu'il demeurait ministre mais qu'il ne ferait plus de discours politiques avant la fin de la conférence de la paix. »

Voici le texte de la déclaration publiée à cet effet :

« Le Président des Etats-Unis et le secrétaire au Commerce ont eu une conversation très détaillée et des plus amicales, après laquelle M. Wallace décida qu'il ne ferait plus aucun discours public et aucune déclaration jusqu'à ce que la Conférence de la paix soit terminée. »

L'entretien Truman-Wallace dura 2 heures 15 minutes.

Washington, 19 AP — Les journalistes ont demandé au ministre du Commerce s'il a toujours l'intention de poursuivre une politique d'apaisement à l'égard de la Russie. M. Wallace répondit :

« — Entièrement ! »

A la demande des journalistes de ...

La Roumanie eut deux avocats à Paris

Mais M. Grégroire Gafenco

à la tête d'une « délégation officieuse » ne fut-il pas plus convaincant que la délégation officielle ?

La cause de la Roumanie a été doublement entendue à la Confé - rence de la paix En effet, si le gou vernement de Bucarest, par la voix de son vice-président et ministre des affaires étrangères, Georges Ta taresco, a pu se faire entendre, le 13 août, à la tribune du Luxem - bourg, il convient d'accorder infi- niment plus d'attention au mémoire rou[illegible]n qui, une semaine aupara - vant, avait été déposé au bureau du secrétariat général de la confé rence et distribué aux délégations des Etats représentés à Paris.

Or, ce document est l'oeuvre d'un g[illegible]pe d'hommes politiques et d'ex perts roumains qui n'appartiennent ni de près ni de loin au gouverne - ment Groza-Tataresco. L'ancien mi nistre des affaires étrangères Grégoire Gafenco est l'âme de cette dé- légation officieuse qui a fait enten dre par ce moyen son point de vue à la Conférence de Paris.

Il n'est pas inutile de faire con - naître ici quelques - unes des posi- tions de cette « délégation offici - euse » face à l'attitude roumaine of ficielle exposée par M. Tataresco et con[illegible]e par les comptes rendus qu' en [illegible] donnés la presse quotidienne .

Et ceci est d'autant plus néces - saire que les conclusions tirées par M. Gafenco et ses amis tâchent de s'abstraire de toute valeur régio - nale pour atteindre à une significa tion plus générale, à une portée vraiment européenne. (Et c'est ici sans doute,, que se marque le plus sensiblement l'influence de la forte pensée de M. Gafenco.)

***

La place nous manque pour ana- lyser en détail les objections formu lées par la délégation roumaine offi cieuse. Bornons - nous à en relever quelques-unes qui nous paraîssent essentielles.

Quand, à l'art, 3 du projet de traité, il est parlé des mesures pro- pres à assurer les libertés fonda - mentales en Roumanie il n'est pas difficile de faire remarquer qu'il n' existe pas aujourd'hui à Bucarest de gouvernement représentatif, issu d'élections libres. Le gouvernement Groza-Tataresco continue à main - tenir un régime autoritaire en ap - puyant son pouvoir sur la contrain- te et la terreur.

La suppression de toutes les or - ganisations profascistes (art. 5) ne résout rien, puisqu'elle permet , au contraire, par une interprétation extensive et en l'absence d'une ins tance interalliée d'application et de recours, d'écarter les forces actives d'une véritable démocratie.

Quand on examine de plus près la question de l'évacuation des for- ces alliées (art. 21), on est frappé de voir qu'elle est prévue dans les 90 jours à dater de l'entrée en vi - gueur du traité, mais que l'alinéa suivant parle déjà du maintien en Roumanie des forces nécessaires à assurer les lignes de communica - tiins avec l'Autriche. Or, sans mê- me relever qu'il existe pour les Russes d'autres voies de communi- cations plus courtes que celles tran- sitant par le territoire roumain , il est patent qu'aucune disposition n'indique ni le total des effectifs ni les voies de transit envisagées.

Mêmes imprécisions pour tout ce qui a trait aux clauses économiques L'art. 22 fixe le montant des pres - tations en nature à effectuer à l' URSS. à 300 millions de dollars , mais il omet de préciser sur quelle base les prix seront calculés. Ce qui signifie une extension prati - quement illimitée des dites presta- tions.

La clause de la nation la plus fa- vorisée, qui permettrait à la Rou - manie sa réintégration dans le cir cuit économique mondial, clause chaleureusement accueillie par la délégation roumaine officieuse, a été battue en brèche par M. Tata - resco, qui doit défendre les accords préférentiels qu'il a conclus avec l' URSS.

De même encore, le problème de la navigation danubienne, complè- tement ignoré par M. Tataresco, et qui peut avoir les conséquences les plus importantes pour l'économie roumaine. Le projet de traité ne tient aucunement compte de la si- tuation juridique existante, à sa - voir que la Commission européen - ne pour le Danube n'a jamais été supprimée « de jure ».

Quant au rapatriement des prison niers, problème important sur le plan politique, l'art. 20 déclare qu. il se fera « aussitôt que possible ». Peut-on être plus vague ?

Enfin, l'art. 35 affirme que les trois chefs de missions, à Bucarest « agissant de concert » , seront com pétents pour tout ce qui a trait à l' exécution du traité. Qu'est-ce à di- re, sinon qu'ils devront être una - nimes et que, de ce fait, l'opposi - tion de l'un d'eux suffira pour créer automatiquement un droit de ve- to.

***

Dangereuses imprécisions regret table absence de toute instance in- ternationale d'application et de re- cours, voilà deux des importants griefs que porte la délégation rou- maine officieuse au projet de traité de paix.

Pour M. Gafenko , comme il vient de le déclarer dans une importante interview accordé à la « New - York Herald Tribune » (dimanche 19 août, « toute imprécision dans la rédaction des traités de paix maintient un état de confusion et de désordre contraire aux intérêts de la paix». On ne saurait énoncer plus clairement une des premières tâches qui aurait dû se poser à la Conférence de Paris: « la précision, plus nécessaire que la clémence».

En se faisant le défenseur des intérêts de sa patrie, M. Gafenco élève le débat au-dessus du parti - culier. Il se fait le champion d'un ordre de choses général et unitaire, d'une règle de droit international égale opur tous , d'un statut juridi que précis que ne sauraient compro mettre les transactions politiques. L'homme politique roumain parle en Européen clairvoyant.

406/C
12.8.946

CURIEUX du jeudi 22 août 1946

159

Double plaidoyer roumain à Paris

où M. Grégoire Gafenco parle en Européen

La cause de la Roumanie a été doublement entendue à la Conférence de la paix. En effet, si le gouvernement de Bucarest, par la voix de son vice-président et ministre des affaires étrangères, Georges Tataresco, a pu se faire entendre, le 13 août, à la tribune du Luxembourg, il convient d'accorder infiniment plus d'attention au mémoire roumain qui, une semaine auparavant, avait été déposé au bureau du secrétariat général de la conférence et distribué aux délégations des Etats représentés à Paris.

Or, ce document est l'œuvre d'un groupe d'hommes politiques et d'experts roumains qui n'appartiennent ni de près ni de loin au pseudo-gouvernement Groza-Tataresco. L'ancien ministre des affaires étrangères Grégoire Gafenco est l'âme de cette délégation officieuse qui a fait entendre par ce moyen son point de vue à la Conférence de Paris.

Il est notoire que les auteurs de ce document, tout en n'ayant reçu aucun mandat officiel du gouvernement de Bucarest, représentent bien la majeure partie du peuple roumain. Il s'en suit qu'il n'est pas inutile de faire connaître ici quelques-unes de leurs positions face à l'attitude roumaine officielle exposée par M. Tataresco et connue par les comptes rendus qu'en a donnés la presse quotidienne.

Et ceci est d'autant plus nécessaire que les conclusions tirées par la délégation officieuse tâchent de s'abstraire de toute valeur régionale pour atteindre à une signification plus générale, à une portée vraiment européenne. (Et c'est ici, sans doute, que se marque le plus sensiblement l'influence de la forte pensée de M. Gafenco.)

* *

La place nous manque pour analyser en détail les objections formulées par la délégation roumaine officieuse. Bornons-nous à en relever quelques-unes qui nous paraissent essentielles.

Quand, à l'art. 3 du projet de traité, il est parlé des mesures propres à assurer les libertés fondamentales en Roumanie, il n'est pas difficile de faire remarquer qu'il n'existe pas aujourd'hui à Bucarest de gouvernement représentatif, issu d'élections libres. Le gouvernement Groza-Tataresco continue à maintenir un régime autoritaire en appuyant son pouvoir sur la contrainte et la terreur.

La suppression de toutes les organisations profascistes (art. 5) ne résout rien, puisqu'elle permet, au contraire, par une interprétation extensive et en l'absence d'une instance interalliée d'application et de recours, d'écarter les forces actives d'une véritable démocratie.

Quand on examine de plus près la question de l'évacuation des forces alliées (art. 21), on est frappé de voir qu'elle est prévue dans les 90 jours à dater de l'entrée en vigueur du traité, mais que l'alinéa suivant parle déjà du maintien en Roumanie des forces nécessaires à assurer les lignes de communications avec l'Autriche. Or, sans même relever qu'il existe pour les Russes d'autres voies de communications plus courtes que celles transitant par le territoire roumain, il est patent qu'aucune disposition n'indique ni le total des effectifs ni les voies de transit envisagées.

Mêmes imprécisions pour tout ce qui a trait aux clauses économiques. L'art. 22 fixe le montant des prestations en nature à effectuer à l'U.R.S.S. à 300 millions de dollars, mais il omet de préciser sur quelle base les prix seront calculés. Ce qui signifie une extension pratiquement illimitée des dites prestations.

La clause de la nation la plus favorisée, qui permettrait à la Roumanie sa réintégration dans le circuit économique mondial, clause chaleureusement accueillie par la délégation roumaine officieuse, a été battue en brèche par M. Tataresco, qui doit défendre les accords préférentiels qu'il a conclus avec l'U.R.S.S.

De même encore, le problème de la navigation danubienne, complètement ignoré par M. Tataresco, et qui peut avoir les conséquences les plus importantes pour l'économie roumaine. Le projet de traité ne tient aucunement compte de la situation juridique existante, à savoir que la Commission européenne pour le Danube n'a jamais été supprimée « de jure ».

Quant au rapatriement des prisonniers, problème important sur le plan humain tout autant que sur le plan politique, l'art. 20 déclare qu'il se fera « aussitôt que possible ». Peut-on être plus vague ?

Enfin, l'art. 35 affirme que les trois chefs de mission, à Bucarest, « agissant de concert », seront compétents pour tout ce qui a trait à l'exécution du traité. Qu'est-ce à dire, sinon qu'ils devront être unanimes et que, de ce fait, l'opposition de l'un d'eux suffira pour créer automatiquement un droit de veto.

* *

Dangereuses imprécisions, regrettable absence de toute instance internationale d'application et de recours, voilà deux des importants griefs que porte la délégation roumaine officieuse au projet de traité de paix.

Pour M. Gafenco, comme il vient de le déclarer dans une importante interview accordée à la « New-York Herald Tribune » (dimanche 19 août), « toute imprécision dans la rédaction des traités de paix maintient un état de confusion et de désordre contraire aux intérêts de la paix ». On ne saurait énoncer plus clairement une des premières tâches qui aurait dû se poser à la Conférence de Paris : « la précision, plus nécessaire que la clémence ».

En se faisant le défenseur des intérêts véritables de sa patrie, M. Gafenco élève le débat au-dessus du particulier. Il se fait le champion d'un ordre de choses général et unitaire, d'une règle de droit international égale pour tous, d'un statut juridique précis que ne sauraient compromettre les transactions politiques.

L'homme politique roumain parle en Européen clairvoyant.

Alfred LŒRTSCHER.

Eddy

La participation militaire roumaine à la victoire des Alliés

A la Conférence du Luxembourg, lors de la présentation des conditions de paix préparées par les «quatre grands», à l'intention de la Roumanie, il a été fait état des services rendus par cette dernière puissance à la cause commune de la victoire des Nations unies. Rien n'était plus juste, car ces services sont considérables.

Le 23 août 1944, l'initiative personnelle du roi Michel, efficacement soutenu dans sa volte-face par MM. Maniu et Bratiano, scellait le sort des 24 divisions de la *Wehrmacht* qui, dans le cadre des 6me et 8me armées du Reich, s'efforçaient, en Bessarabie et en Moldavie, de déjouer les assauts des 2me et 3me fronts d'Ukraine, commandés respectivement par les futurs maréchaux Malinovsky et Talboukhine. Mais les Roumains ne se bornèrent pas à cesser le combat face aux Russes, ils tournèrent leurs armes contre les forces d'occupation du chancelier Hitler et contre les renforts que l'O.K.W. s'efforçait d'acheminer sur le théâtre d'opérations. Le long du Danube et sur les cols des Carpates, ils couvrirent avec succès la marche en avant et la concentration du maréchal Malinovsky, empêchant tout rétablissement des forces germano-hongroises au défilé des Portes-de-Fer ou sur les Monts-Apuseni.

La convention d'armistice limitait à *12 divisions d'infanterie* la participation du roi Michel à la guerre contre l'Allemagne ; effectivement ce furent 16 grandes unités, formant deux armées, la 1re aux ordres du général Atanasiu, et la 4me à ceux du général Avramesco, qui se subordonnèrent de la sorte au maréchal Malinovsky. Du 20 septembre au 25 octobre 1944, les Roumains libérèrent les districts de la Transylvanie, occupés par les Hongrois, en exécution du prétendu arbitrage de Vienne. Puis, tandis que la 1re armée revendiquait sa bonne part dans la bataille de Debreczen et dans le siège de Budapest, la 4me, au prix d'un effort soutenu avec beaucoup de ténacité, par des troupes de montagne particulièrement bien entraînées, vainquait, l'un après l'autre, au mépris de l'hiver, les chaînons que les Carpates détachent dans la plaine du Danube. Le 25 mars 1944, le communiqué du maréchal Staline attribuait la prise de Banska Bystrica à la brillante intervention du général roumain Dascalesco.

Au cours de la phase finale de cette campagne du Danube, les unités blindées du général Atanasiu s'emparaient de Bratislava, le 4 avril 1945, puis mettaient la main sur les fameuses exploitations pétrolifères de Zisternsdorf, en Basse-Autriche. Le clairon de l'armistice, le 8 mai suivant, les arrêtait, en pleine victoire, aux portes de Jihlava ou Jiglau, en Bohême. Quant au général Avramesco, les Allemands ne lui cédèrent pas sans de furieux combats, les passages de la Waag et le massif montagneux des Petites Carpates. Par le sud d'Olmutz et par Brunn (Brno), il n'en prit pas moins une part éminente à la délivrance de la Moravie. La capitulation totale du Troisième Reich le trouvait à quelque 100 kilomètres, dans le sud-est de Prague.

Les pertes roumaines, entre le 23 août 1944 et le 12 mai 1945, n'ont pas été négligeables. Elles se sont élevées à 169,822 officiers, sous-officiers et soldats, sur un total de 16 divisions. Mais les seize grandes batailles livrées et gagnées par les troupes du roi Michel, leur donnèrent en échange 53 villes et 103,214 prisonniers sur une trajectoire de 1000 kilomètres. Ce sont là des titres que l'équité ne saurait laisser prescrire ni passer sous silence. D'autant plus qu'ils ont été obtenus par les seuls moyens de l'armée roumaine, en fait d'armement, de munitions, d'équipement et de subsistance, sans aucune aide extérieure.

Ed. B.

146

31 Iulie 1946

LIVIU 35

160

Gafencu

N O T A

Se înaintează alăturat o copie - în introducere din limba franceză - de pe un articol apărut în ziarul „JOURNAL DE GENEVE" din 7 Iulie a.c., intitulat „Pacea Europei" şi semnat de GRIGORE GAFENCU.

Acest articol a fost multiplicat la maşina de scris în ziua de 30 Iulie a.c. şi răspândit apoi de către MITUS IONESCU şi N.CARANDINO în rândurile fruntaşilor naţional ţărănişti.

COPIE

36

161

PACEA EUROPEANA

Consiliul celor 4 se pregăteşte să treacă mâna unei conferinţe a Naţiunilor Unite. Este momentul să formulăm urări ca munca atât de grea a elaborării păcii să fie supusă unor metode noui.

N'am putea desigur contesta celor mari, răbdarea lor, nici sinceritatea eforturilor desfăşurate cu scopul de a se ajunge la concilierea concepţiilor diametral opuse. Se pare totuşi că dela începutul discuţiilor, negocierile au fost lipsite de un plan constructiv şi nu au avut în vedere soluţiile de ansamblu. Discuţiile asupra punctelor de detaliu oricât de bine ar fi duse - şi oricât de importante ar fi detaliile - face să se piardă din vedere ordinea generală de realizat şi duce la tranzacţii imposibil de integrat ulterior într'o ordine oarecare.

Să luăm de exemplu problema păcii europene, care rămâne - cu tot declinul vechiului continent - în centrul tuturor preocupărilor. Mai mult decât orice parte a lumii, Europa care pentru a fi realmente pacificată, un plan de ansamblu politic şi economic. Talleyrand spune : „Europa este un sistem de State, care au nevoe să trăiască între ele într'un oarecare raport de echilibru şi aceste State sunt fiinţe vii. A face pace în Europa, înseamnă a asigura condiţii de viaţă sistemului de state,deoa-

rece viaţa fiecărui Stat depinde de existenţa sistemului."

Dacă asemenea condiţii ar fi asigurate - dacă Europa ar putea să-şi regăsească „echilibrul" material şi spiritual, după principiile de drept şi de libertate, conforme spiritului ei - atunci problemele particulare de interes local şi regional s'ar reglementa cu uşurinţă. Altminteri, aceste probleme particulare ar deveni focare de discordie la încrucişarea imperialismelor rivale.

Chestiunea esenţială este deci de a şti dacă Naţiunile Unite, cărora le revine sarcina de a reglementa cele două probleme principale ale păcii europene : problema Germaniei şi a Statelor din Est , zise limitrofe, vor căuta soluţia în cadrul unităţii europene sau se vor resemna să consacre prin noui compromisuri împărţirea continentului în două Europe, din care niciuna n'ar fi separat viabilă.

Cât priveşte popoarele din ţările limitrofe, ele au toate faţă de pacea europeană o poziţie identică. Invingătoare sau învinse, aşezate în rândul naţiunilor unite sau considerate printre sateliţi, luptătoare pentru libertatea lor sau supuse consecinţelor ineluctabile ale acordului dela Moscova, ele sunt toate preocupate în mod egal de soarta lor şi deopotrivă de dornice, pentru a se putea lega de viaţă să afirme cu tărie apartenenţa lor europeană. Aceste popoare resping cu aceeaşi

. // .

obstinaţiune ideea împărţirii şi a zonelor închise. Ele aşteaptă cu aceeaşi nerăbdare un plan unitar de organizare europeană. Această atitudine nu le este dictată de sentimente ostile faţă de U.R.S.S. Popoarele limitrofe, în marea lor majoritate, au compătimit cu suferinţele îndurate de poporul rus, au admirat rezistenţa lui eroică şi i-au dorit victoria. Dacă vor astăzi să-şi regăsească locul lor într'o Europă organizată şi liberă, este fiindcă au conştiinţa că separarea Europei în două nu ar putea să le asigure nici pacea, nici viaţa. Impărţirea lumei în zone închise ruinează existenţa Statelor mici şi provoacă războiul între cele mari.

Argumentul după care o mare putere ar avea dreptul să-şi rezerve în vecinătatea ei o zonă de securitate este astăzi perimat. Proectul Baruh (privitor la întrebuinţarea energiei atomice) a arătat că numai o organizare internaţională este în măsură să asigure securitatea marilor ca şi micilor puteri. Ar fi fals dealtminteri de a crede că URSS, care preconizează o ordine cu tendinţe manifest universale, ar putea să atribue zonelor de influenţă un sens definitiv. Aceste zone nu ar avea într'un sistem dinamic şi universal decât un caracter eminamente tranzitoriu, ele ar fi, faţă de ordinea viitoare, zone de plecare, nicidecum zone de oprire. Un motiv în plus pentru a căuta printre celelalte soluţii posibile, pe cele cu caracter deopotrivă universal. Aceasta ca nu numai unele inte-

rese, dar şi principiile să poată fi confruntate şi ca naţiunile chemate să stabilească pacea europeană să poată alege şi impune planul de ansamblu, care convine cel mai bine concepţiilor politice şi morale ale vechiului Continent.

Grigore Gafencu

"VATERLAND"

Luzern Nr.168 din 21 Iulie 1946

Das wahre Rumänien

Erklärungen des ehemaligen rumänischen Außenministers Gafencu

Paris, 19. Juli. (Agence M. C.) Anläßlich der Pariser Wirtschaftskonferenz hat der ehemalige rumänische Außenminister Gregor Gafencu den einladenden und teilnehmenden Mächten eine Erklärung übergeben. Er handelte hierbei im Namen einer Gruppe, die Wortführer der öffentlichen Meinung Rumäniens und hinreichend ausgewiesene Vertreter der drei demokratischen Parteien umfaßt. In der Erklärung heißt es u. a.:

„Das offizielle Rumänien, welches die Einladung nach Paris abgelehnt hat, stellt nicht das wahre Rumänien dar. Die der Nation auferlegte Regierung ist wiederum gezwungen worden, gegen den Willen des Volkes zu handeln. Die offiziellen Beschlüsse, die den Landesinteressen so offensichtlich zuwiderlaufen, tragen das Merkmal der Illegitimität. Sie können vorübergehend die rumänische Politik von ihrem normalen Kurs ablenken, doch können sie nicht den Willen Rumäniens zum Ausdruck bringen.

Zum zweiten Male in unserer Zeit versucht man, die Gefühle des rumänischen Volkes zu vergewaltigen und ihm eine seinen Ueberlieferungen und Wünschen zuwiderlaufende Politik aufzuzwingen. Es ist daher in diesem Zeitpunkte, da dies geschieht, unerläßlich, die wirkliche Haltung des rumänischen Volkes, das eng mit der Idee der europäischen Ordnung verknüpft ist, hervorzuheben.

Die von den Regierungen Großbritanniens und Frankreichs im Zusammenhang mit den Vorschlägen Staatssekretär Marshalls unternommene Aktion hat in allen Oststaaten u. speziell in Rumänien lebhaftes Interesse und die größten Hoffnungen erweckt. **Die Länder des Ostens sind sich ihrer Zugehörigkeit zu Europa tief bewußt.** Sie wissen, wie sehr sie Europa benötigen und daß Europa ohne sie keine wirtschaftliche Einheit bilden kann. Was den Marshall-Plan anbelangt, so entspricht die Organisation der europäischen Wirtschaft auf einer einheitlichen Grundlage zwar allen Ländern Europas, ganz besonders jedoch den östlichen Staaten. Denn sie sind es, die infolge der mangelnden Uebereinstimmung zwischen der wirtschaftlichen Entwicklung der europäischen Industriegebiete und der Entwicklung der hauptsächlichsten landwirtschaftlichen Gebiete in wirtschaftlicher und sozialer Hinsicht am meisten gelitten haben. Wenn die von den Amerikanern angebotene großzügige Hilfe für alle Länder Europas notwendig ist, so ist sie es vor allem für die Länder des Ostens. Denn in jenen Ländern sind der materielle Ruin und das allgemeine Elend infolge des Krieges, der Okkupation und der durch die Verträge entstandenen Lasten am allerschwersten.

Aus diesem Grunde wurde die an alle europäischen Länder gerichtete britisch-französische Einladung in Rumänien sehr begrüßt. Das rumänische Volk, welches gegenüber den Völkern der Sowjetunion keinerlei feindliche Gefühle hegt und mit ihnen in Frieden und völliger Freundschaft leben möchte, hat im Laufe seiner Geschichte die Erfahrung gemacht, daß es die Botschaften und Appelle, die vom Westen her kommen, mit Vertrauen aufnehmen darf.

Die politischen Parteien, welche tatsächlich die große Mehrheit des rumänischen Volkes repräsentieren und die bei allen geschichtlichen Anlässen, wie erst kürzlich bei der Befreiung vom deutschen Joch, im Namen und entsprechend dem Willen des rumänischen Volkes handelten, haben mit Nachdruck den Vorschlag Staatssekretär Marshalls ebenso wie den Vorschlägen der britischen und französischen Regierungen zugestimmt.

Der Präsident der Nationalen Bauernpartei, Julius Maniu, der Präsident der National-liberalen Partei, Konstantin Bratianu, und der Präsident der Unabhängig-sozialistischen Partei, Konstantin Petrescu, welche die Stellungnahme ihrer Parteien zum Ausdruck brachten, haben zu wiederholten Malen erklärt, daß Rumänien als integrierender Bestandteil Eeuropas ein vitales Interesse daran habe, daß seine Wirtschaft in die Gesamtheit der europäischen Wirtschaft eingegliedert werde. Das rumänische Volk habe sich infolgedessen in entschlossener Weise der von den großen Westmächten befürworteten europäischen Politik zugewandt, und es setze alle seine Hoffnungen auf die Arbeiten der Pariser Konferenz.

Rumänien hat damit klar seinen Willen bekundet, an einer europäischen Konferenz vertreten zu sein, an der es entgegen seinem Willen und seinen Interessen keine offizielle Vertretung besitzt."

I.E.

18 Iulie 1946.

166

Journal de Genéve

Nr.151 din 30 Iunie - 1 Iulie 1946

GRIGORE GAFENCU

VEGHEA ATOMILOR

Evenimentul din Bikini, pe care lumea întreagă îl aşteaptă cu un interes nu lipsit de o oarece nelinişte, dă o importanţă nouă proiectului Baruch prezentat la o comisiune a Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Acest proiect reglementează pe plan internaţional întrebuinţarea energiei atomice; el conţine unele idei care depăşesc mult cadrul conversaţiilor interaliate, angajate pentru a doua oară la Paris. Pentru cine ştie să înţeleagă, propunerea americană este ca un avertismen suprem, amintind că, în condiţiile actuale, pacea nu va trebui să fie obiectul unor noi compromisuri, de ordin teritorial sau economic. Pacea este astăzi infinit mai grea de realizat ca altădată; ea cere un acord general cu un caracter cu totul nou, atingând însăşi natura raporturilor dintre State. Aceste State sunt actualmente atât de încurcate, într'atât de amestecate între ele, încât nu pot fi divizate sau separate în condiţii numite "normale". O nelinişte comună, mai mult chiar decât neîncrederea reciprocă, întreţine o confuzie care nu este deloc potrivită pentru stabilirea unei ordini pacifice. Fiecare se teme de arme noi, de aceste

-/-

mijloace de distrugere întinsă şi totală, cari ţin lumea parcă suspendată deasupra prăpăstiei şi o fac să trăiască într'o stare de agitaţie permanentă. Aici rezidă războiul, în stare latentă şi nici o rezistenţă armată n'ar putea să oprească elanul său nici să limiteze efectele sale.

Starea de pace, aşa cum se concepea altădată, nu mai este de imaginat ; se pare că diriguitorii diferitelor State, după ce au semnat nişte tratate într'o formă bună şi convenită, se retrăgeau fiecare la el acasă, pentru a se deda la ocupaţiile obişnuite, de a urmări marile linii ale politicei lor externe şi de a-şi reînoi armamentul lor,- riscând să dispară cu Statele lor, în catastrofe pe cât de subite pe atât de definitive.

Teama de un astfel de pericol, mai mult decât neînţelegerile care se nasc în mod voit din conversaţiile diplomatice, menţine lumea între război şi pace, sub regimul nesigur al conferinţelor.

Numai o soluţie de ansamblu, ţintind la organizarea politica a societăţii omeneşti, după principii noi, ar putea uşura realizarea unei păci verita bile. Nu mai există azi securitate posibilă între State pe deplin suverane. Numai prin constituirea unei autorităţi tutelare, superioară autorităţii fiecărui Stat, ar putea fi prevenite şi evitate atacurile violente (brusquées) şi distrugerile catastrofale.

Această soluţie poate părea îndrăsneaţă; cu atât mai mult cu cât ea pune în cauză, în primul rând, cele trei mari puteri, care ele singure au păstrat până în

-/-

zilele noastre deplinul exercițiu al suverianităţii lor. Este prea evident (contrar sensului discuţiilor diplomatice în curs, vizând soarta ţărilor mici), că problema păcii este esenţialmente,- în condiţiile actuale - problema marilor puteri.

Numai dacă "suveranitatea naţională" acolo unde ea se manifestă încă cu posibilităţile cele mai întinse va putea fi limitată în favoarea unei autorităţi internaţionale, pacea lumii ar putea fi concepută şi realizată. Pentru a obţine unica păcei posibilă,- este necesar ca politica să se acorde cu ştiinţa, în domeniul imaginaţiei şi a realizărilor îndrăsneţe. Deaceea Americanii, conştienţi de pericolul pe care îl comportă armele noi, au supus Organizaţiei Naţiunilor Unite proiectul Baruch. Acesta cuprinde o concesie care nu poate fi negată, făcută puterilor care n'au încă bomba atomică. Statele Unite consimt, în principiu, să le desvălue secretul. Insă această concesie este legată de condiţii foarte importante. Este vorba în prealabil de a constitui un "organism internaţional" întărit cu puterile cele mai întinse - cele mai excepţionale. Dreptul de supraveghere şi de control pe care noul organism ar trebui să-l exercite, precum şi sancţiunile pe care ar trebui să le aplice, îi asigură în fapt puterea de imixtiune în afacerile fiecărui Stat. N'ar fi vorba, este adevărat, decât de dmeniul energiei atomice. Insă principiul controlului internaţi nal, odată admis, ar sfârşi prin a se impune în toate celelalte domenii.

-/-

Era de prevăzut că Marile Puteri care nu posedă bomba atomică, vor prefera desvăluirea imediată a "secretului" stabilirii controlului internațional.

Totuși, cum ar fi putut Statele Unite să acționeze altfel ?. Faptul de a dispune singur de un mijloc de distrugere de care poate depinde soarta genului uman, constitue mai puțin un privilegiu decât o imensă responsabilitate.

Cum Statul deținător al unui astfel de secret ar putea să-l desvălue - cum chiar ar putea să consimtă la faptul că un alt stat să-l descopere - înaintea constituirii unui organism internațional, capabil să garanteze în mod efectiv securitatea generală ?

Fixând termenii unei politici de securitate generală, proectul Baruch determină condițiile în care poate fi realizată pacea; el determină deasemenea, implicit, motivele pentru care s'ar putea să nu aibă loc pacea.

Statele mici ar fi primele cari să se bucure, dacă ar interveni un acord internațional în condițiile fixate de proectul american. Autoritatea tutelară care ar avea de veghiat asupra securității generale, nu s'ar putea exercita misiunea sa decât conform regulelor de drept și de echitate. Imperialismul care vizase la cuceriri teritoriale, la zone de influență, la împărțirea lumii, - chiar la hegemonia unei singure puteri, a unei singure discipline sau unei singure ideologii - ar pierde rațiunea de a fi: dece să nu se accepte limitarea în spațiu dacă ea se impune și

./.

se stabileşte de însăşi sursele puterii ?

Regula care ar asigura coexistenţa pacifică a popoarelor mari şi mici, ar înlătura arbitrarul şi ar reface suprema apărare contra elementelor deslănţuite, valorile umane eliberate şi reabilitate.

Gafencu

13 46

PRELUDIUL LA RAZBOIUL DIN EST DELA CONVENTIA DELA MOSCOVA 21.8.1939 LA IZBUCNIREA ACTIUNILOR DE RAZBOIU IN RUSIA 22.6.194.

171

Cartea nu a fost procurată de către inform. „Steluța" pt 36 ore. Este scrisă în limba germană (500 pagini)

5.V.1946.
S.I.

A se procura cartea.—

Cartea lui Gafencu demonstrează un latent imperialism rusesc .-

Arată insistenţa seculară a Ruşilor asupra Dardanelelor şi Bosforului pentru a pătrunde (prin Marea Egee) în Mediterana .- Nu uită a denunţa o politică similară pentru regiunea Golfului Persan cu direcţia şi perspective la Iran, Irak, Afghanistan şi India .-

Insistă incidental şi asupra planelor expansioniste în Asia orientală pentru a căpăta accesul la Oceanul Pacific.-

Efleurează reanexiunea statelor baltice cu un uşor regret pentru pierderea independenţei,fatală statelor mici, suprimând însă sentimentul de a suspecta Rusia de intenţiuni agresoare faţă de statele scandinave .-

Deschide abil prin paralelisme repetate între politica lui Napoleon faţă de ţarul Alexandru (Tratatele de Erfurt şi Tilsit) şi cea dela Hitler (pactul dela Moscova 1939) perspectivele eventualităţii conflictelor identice între Anglia şi Rusia şi că împingerile de frontieră duc fatal (cândva) la război .-

Pledează insistent chestiunea unei Românii independente, stăpâne pe gurile Dunării şi a unei Entente Balcanice (România, Jugoslavia, Grecia, Bulgaria şi Turcia) necesare echilibrului European şi atenuarea tensiunilor între puterile interesate, a căror sfere fără acest grup tampon se întâlnesc prea brusc şi periclitează echilibrul european şi mondial .-

Regretă, că Rusia a abandonat politica lui Litvinow.- In general este un adept înfocat al echilibrului european .- (pag. 111, 136-137, 142, 147-148, 157, 169-170, 184).-

Exprimă multă neîncredere în asigurările politice ruseşti faţă de partenerii săi prin reflecţii ironice şi regrete melancolice (pag. 184,198-200, 206,212,257,424-425), le acuză de cultura forţii şi a duplicităţii,insistă asupra regimului autoritar şi dictatorial, totalitar şi stat polişist (pag.221 şi 245-247).-

./.

Repetat se desaprobă atitudinea Rusiei faţă de Finlanda în 1939, faţă de România în 1877 şi 1940, faţă de statele baltice şi de Polonia pe care Rusia le-a împins mereu în tabăra inamicilor sau le-a ciuntit graniţele sau le-a răpit suveranitatea .- Se impută Rusiei că e cuprinsă de o epidemie a cuceririlor şi a unei expansiuni permanente, fiind de mai multe ori oprită numai prin intervenţia celorlalte puteri mari .-

E contrà politicii zonelor de influenţă,fiindcă România în 1939 era preţul unei convenţii bilaterale şi citează pe Armand Călinescu,care a prevestit înainte de 21.8. 39,că acuma se va împărţi România şi Polonia .- In consecinţă compară soarta recentă a României cu una din cele 4 istorice împărţiri ale Poloniei .-

Dinamica sovietică nu cunoaşte obstacole şi rezerve faţă de cei mai slabi .-

Rusia nu cedează de bună voe un petec de pământ odată ocupat şi dacă prin împrejurări vitrege este temporar nevoit s'o facă revine la prima ocazie ; aceasta este un axiom al politicii ruseşti.- Rusia sovietică de astăzi urmăreşte metodic o politică a faptelor îndeplinite (pag.261) şi este oricând gata de a achiziţiona regiuni noi .-

Gafencu se declară adept al unui echilibru european şi accentuează pentru spaţiul nostru o politică a neutralizării Dunării.- Europa este o entitate (vezi epilogul pag. 452) .-

Cartea este o pledoarie pasionată pentru scuzarea războiului în care a fost împinsă România nu numai de Germania dar şi de Rusia în războiul contra ei şi speră într'o judecată justă ~~la~~ conferinţa păcii .-

Zice, că Rusia a privat prin convenţia dela Moscova cu Germania în 1939, care a adus la anexarea Bucovinei, Basarabiei, regiunii Herţa , a Deltei şi a insulelor Dunării independenţa şi libertatea de acţiune a României .-

Vrea să justifice în cartea lui cum a ajuns România printr'un concurs de împrejurări vitrege la războiul cu Rusia.- Pe de altă parte însă depăşeşte bunul simţ,că în loc să se mărginească la o apărare, ajunge să facă prin acuzări prea des repetate un rechizitoriu politicii ruse.- Astfel cartea sa nu este o prea mare contribuţie pentru îmbunătăţirea relaţiilor cu Uniunea Sovietică .-

./.

Pe de altă parte nu se poate nega lui Gafencu o profundă cunoaştere a chestiunilor internaţionale politice, a oamenilor de stat şi studiul conştiincios a diverselor probleme şi interdependenţa lor, privit de multe ori cu ponderaţie şi virtutea unui raţionament metodic .- In această privinţă merită deosebită atenţie amândouă introducţiuni la cartea lui .- Ceeace este însă important, că din studiul lui (capitolele 2 şi 3 din cartea sa) special asupra Dunării şi gurilor Dunării se poate anticipa şi astăzi atitudinea Statelor Unite şi Anglia în această chestiune cu ocazia desbaterii tratatului de pace cu România (pag.110 şi 111) .- Aci subliniează precis interdependenţa Europei de Est şi Sudest, a Balcanului, a Deltei Dunării şi a strâmtorilor Dardanele cu întreaga problemă europeană, şi garanţia păcii indivizibile şi echilibrul european şi previne pericolul dacă pentru acest spaţiu Rusia ar fi şi judecător şi parte .- Cere ca nu abuzul forţei ci respectarea drepturilor celor mici să domine .-

Dar afară de cele 2 cuvinte introductive, cari spre deosebire de conţinutul cărţii prea combativ au un ton mult mai conciliant se găsesc totuşi pagini cari ţin seamă şi de punctul de vedere a politicii ruseşti şi concluzii, că scopul de multe ori trebue să scuze mijloacele, iar pe pagina 242 o caracterizare interesantă a lui Stalin, că dacă nu se va trece de Rusia la reglementarea problemelor mondiale, marele om de Stat Stalin este oricând dispus la colaborare loială şi acordare de garanţii .-

Tot ce se referă la România este tratată în partea 2-a a cărţii pe pag. 263, 287-330, 331-449 .-

Cartea are un caracter net antisovietic, însă foarte abil scrisă. Cititorul apolitic este atras de frumoasa stilizare a lucrării

ULTIMELE ZILE ALE EUROPEI

O călătorie diplomatică în 1939

de Gr.Gafencu.

In prefaţa lucrării, autorul ne lămureşte scopul pentru care a scris-o şi anume: ajungerea la concluziuni folositoare, prin confruntarea şi compararea a situaţiuni analoage din două epoci diferite :

- epoca din 1939 şi
- epoca din 1945 (când a fost terminată lucrarea).

In acest scop, profitând de descrierea călătoriei ce a făcut-o în 1939 în principalele capitale ale ţărilor europene din centrul şi Vestul Continentului, descriere în care pe lângă rolul jucat de autor găsim şi anumite amănunte inedite, Dl.Gafencu caută să desprindă cauza principală care a dus la declanşarea celui de al doilea războiu mondial.

După D-sa, cauza principală a războiului rezidă în opoziţia dintre două principii :

- principiul partajului Europei şi mai apoi al lumei, susţinut de Germani şi
- principiul echilibrului european, susţinut de Englezi.

In "Introducere" dl.Gafencu arată cum, după încheerea acordului dela München (29 Sept.1938), reaua credinţă a lui Hitler care :

- plasa doctrina sa şi principiile sale deasupra oricărui langaj diplomatic şi care :
- dădea o interpretare unilaterală şi tendenţioasă a angajamentelor dela München pretinzând că anglo-francezii au admis - implicit - prin acest acord, Germaniei, dreptul de a

./.

impune la Est pacea care să convină Reichului, a condus la ivirea şi instaurarea principiului de partaj în Europa, principiu care deşi nu era exprimat în texte scrise, rezulta din fapte (reglementarea de către Germania singură a litigiului de frontiere dintre Cehoslovacia şi Ungaria, asigurarea independenţei Slovaciei, înglobarea Cehiei în Marele Reich german)

Contra principiului "partajului" s'a ridicat Anglia cu toată puterea. Iată ce spunea Dl.Churchill în Aprilie 1939, d-lui Gafencu :

"Ce putem împărţi noi cu Germania ? Lumea ? Dar lumea nu este a noastră. Şi dacă prin aberaţiune i-am ceda lui Hitler ceea ce nu ne aparţine, cu siguranţă că după aceea nu vom mai putea apăra contra lui nici ceea ce ne aparţine". (pag.241).

Opoziţia între principiul "partajului" şi al "echilibrului european" era atât de violentă şi ireductibilă, încât trebuia în mod fatal să ducă la războiu. (pag.241).

Acest războiu s'a ivit şi a durat 6 ani. Un imperiu culpabil s'a prăbuşit. Dar cele două principii contrare sunt încă în picioare. Şi, opoziţia lor ireductibilă (mai puţin flagrantă dar totuşi existentă) care a provocat dezastrul, întunecă astăzi sosirea păcii. (pag.242).

Rămâne de văzut pe care din cele 3 Mari Puteri le invinueşte mai mult Dl.Gafencu, de a fi protagonista principiului partajului.

O a doua problemă importantă, pe care vrea s'o lămurească dl.Gafencu este aflarea cauzei pentru care n'au reuşit negocierile anglo-franco-ruse din 1939, negocieri iniţiate de anglo-francezi şi care aveau de scop "să organizeze în afara Reichului şi contra lui, un sistem de drept şi securitate".

./.

După D-Sa, cauza nereuşitei acestor negocieri rezidă în ezitarea anglo-francezilor de a-i acorda Rusiei un rol activ şi preponderent în regiunile de Est; dela Baltica până la Marea Neagră. Nu s'a căzut de acord asupra principiilor care să permită integrarea Rusiei în ordinea europeană (pag.168).

"Acest problem era foarte greu de rezolvat într'o vreme când Hitler exercita forţa sa de distrugere. Acest problem a rămas deschis până la războiu; în timpul războiului a provocat multe confuziuni şi astăzi se pune din nou la ordinea zilei". (pag.168).

"Incontestabil că situaţia actuală nu este identică cu cea dinainte de războiu" spune dl.Gafencu în prefaţa lucrării, prefaţă care, - după modul cum este scrisă - înfăţişează însăşi concluzia la care vrea să ajungă autorul.

In aceeaşi prefaţă, D-Sa adaugă însă imediat că situaţia actuală este foarte greu de rezolvat căci :

In Europa, prin dispariţia Germaniei şi prin distrugeril suferite, s'a creiat un vid.

Puterile negociatoare au - din această cauză - o libertate de mişcare inquietantă. Nimic şi nimeni nu le limitează câmpul negocierilor.

Or, tocmai aici este pericolul.

In afară de neîncrederea între parteneri (ca şi în 1939) se constată tendinţe divergente.

Sub acoperişul unei largi "uniuni", fiecare urmăreşte realizarea planurilor proprii şi - ca atare - principiul nefast al partajului lumii în zone de influenţă, reapare.

Partajul este compromisul în detrimentul terţilor; este consacrarea rivalităţii între cei mari; este calea deschisă a ambiţiunilor spre hegemonie; este războiul.

./.

Nu va fi posibilă o înţelegere între anglo-saxoni şi Ruşi dacă nu se ţine seama de faptul că :

a. Războiul a isbucnit fiindcă libertatea a fost primejduită,

b. Victoria s'a datorat :

- principiului uniunei iar nu partajului;
- principiului echilibrului iar nu hegemoniei;
- principiului libertăţii contra fascismului hitlerist.

Astăzi, pentru a întrona pacea, trebue :

- Să se pună capăt abuzului de forţă;
- Să se asigure libertatea naţiunilor;
- Să se restabilească echilibrul în şi prin diversitate, adică să se restaureze vechea europă.
- Marile Puteri să se limiteze (în pretenţiuni) pentru a salva un principiu de drept.

Pentru această operă constructivă, Marile Puteri au căzut de acord să pună accentul pe "democraţie".

Din nenorocire democraţia este o noţiune care se interpretează diferit în diferitele ţări după cum tot diferit se interpretează dreptul fiecărui popor de a avea democraţia sa proprie pe care o vrea, aşa că "democraţia" departe de a constitui mijlocul de unire, riscă să fie cauza disensiunilor celor mai grave.

Nu este deci democraţia în pericol ci existenţa naţiunilor însăşi în ceea ce priveşte ataşamentul şi încorporarea lor la civilizaţia europeană.

Numai această civilizaţie le asigură protecţia dreptului şi libertăţilor. Absenţa ei îi înspăimântă, mai ales pe "limitrofi", care cred a vedea cum îi acoperă umbra şi îi în-

./.

văluie tăcerea.

Idealul de civilizaţie nu poate face obiectul unei transacţii. (pag.14-17).

Tribune de Genève

29.3.46

UNE CHRONIQUE DES TEMPS D'ANGOISSE

"Les derniers jours de l'Europe" racontés par M. Grégoire Gafenco

Le 9 mai 1938, M. Churchill avait prononcé un discours mémorable, dans lequel il adjurait les nations de s'unir pour lutter contre la tyrannie nazie. Et mettant en garde ses compatriotes, celui qui devait devenir le Clemenceau de la guerre de 1939 précisait : « Si, par aberration, nous devions céder à Hitler ce qui ne nous appartient pas, demain nous ne pourrions plus conserver ce qui nous appartient. » N'est-ce pas le même souci, la même anxiété, qui a dicté à M. Churchill, le 5 mars dernier, à Fulton, des paroles aussi lourdes de sens que celles qu'il prononça huit ans auparavant ?

* * *

1938, année d'amertume et de renoncements ! les défis au droit se multipliaient, la confiance dans la sécurité collective s'amenuisait chaque jour davantage, et les petites nations, craignant les froncements de sourcils du Führer, s'apprêtaient les unes après les autres à chercher leur sécurité dans l'isolement. Anagkê présidait déjà aux destinées de ce monde, puisque l'accord de Munich, qui devait assouvir définitivement les appétits de l'Allemagne, allait au contraire les aiguiser et conduire l'Europe, à pas précipités, à la catastrophe de septembre.

Et pourtant, les puissances occidentales, sincèrement éprises de paix, luttaient désespérément pour empêcher le triomphe de la tyrannie. Ce sont les divers épisodes de cette lutte que nous raconte, aujourd'hui, M. Grégoire Gafenco, dans un livre passionnant, intitulé *Derniers jours de l'Europe* (1).

L'ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie révèle peut-être moins de faits inédits et de souvenirs vécus que dans sa précédente étude sur les *Préliminaires de la guerre à l'Est*, mais on y retrouve le même talent d'exposition, le même tour original, la même probité de l'historien, la même subtilité du diplomate.

Et surtout, l'auteur nous offre une étonnante galerie de portraits d'hommes d'Etat, tous brossés de main de maître. C'est Beck, ardent et patriote, brave et orgueilleux, qui avait « le rayonnement insolite de certains personnages qui semblent destinés à commander aux événements, alors qu'ils sont déjà les instruments de la fatalité » ; c'est von Ribbentrop, courtois mais grave, volubile mais compassé, au regard bleu chargé de ressentiment ; c'est Hitler, petit et chétif, dont la simplicité « inspirait cette étrange confiance dont plus d'un chef politique devait être la victime » ; c'est Léopold III, jeune archange égaré dans les sentiers tortueux de la politique, que hantait l'image de sa patrie foulée par le IIe Reich et qui croyait sincèrement pouvoir épargner à son peuple la répétition de cette épreuve en revenant à la neutralité ; c'est Chamberlain, honnête, scrupuleux et obstiné, dont l'immense bonne foi avait conduit les pas à Munich mais à qui il tardait de réparer son erreur ; c'est Ciano, cynique et désabusé, désapprouvant la politique de son maître, mais incapable de la contrecarrer ; c'est le Duce, orgueilleux, rancunier, irritable, prisonnier malgré lui du « système qui lui devait le jour et de passions qu'il avait déchaînées » ; c'est Pie XII, cet ascète aristocrate et lucide, qui promenait sur le monde un regard douloureux parce que clairvoyant ; c'est, enfin, le prince Paul de Yougoslavie, seigneur fin mais homme inquiet, artiste délicat mais diplomate prudent, jamais dupe de sa propre politique mais qui se forçait à « sourire à des gens qu'il n'aimait pas ».

Tels étaient les principaux acteurs du grand drame qui allait se jouer sur la scène de l'Europe et dont Munich, contrairement aux espoirs français et britanniques, devait être l'inexorable prologue.

* * *

1939, année d'angoisse et d'incertitudes grandissantes ! Le coup de force allemand en Tchécoslovaquie, au mépris des engagements souscrits à Munich, avait levé les derniers scrupules du gouvernement anglais. Une « politique d'arrêt » allait être pratiquée par l'Occident, à laquelle furent conviés les Etats du Sud-Est et de l'Est européen. Prenant prétexte d'un voyage diplomatique, qui le conduisit de Bucarest à Berlin, puis de là à Bruxelles, à Londres, à Paris, à Rome et à Belgrade, M. Gafenco narre, avec cette puissance d'évocation qui est le secret des grands écrivains, les péripéties dramatiques de cette ultime tentative de l'Occident pour sauver la paix.

Le 20 mars 1939, cinq jours après l'occupation de Prague, Londres lançait un appel aux gouvernements de Paris, de Moscou et de Varsovie ; le 31, il donnait des garanties à la Pologne et le 13 avril à la Grèce et à la Roumanie. Au même moment, il approchait le gouvernement turc pour qu'il s'associât au front de la paix.

M. Grégoire Gafenco

Mais « ce système, pour être complet, devait partir de Londres et de Paris et aboutir à Moscou ». Cependant, le gouvernement de Sa Majesté « croyait avoir remarqué que la Russie était réticente, qu'elle poursuivait ses propres voies et qu'elle ne témoignait d'aucune hâte pour accepter les formules d'assistance qu'on lui proposait ». De plus, le colonel Beck acceptait bien l'appui de l'Angleterre, mais refusait catégoriquement celui de la Russie. Enfin, en demandant à l'U.R.S.S. de prendre des engagements envers plusieurs Etats, les puissances occidentales lui donnaient l'occasion de poser dans son entier le problème du glacis de l'Est. Et l'insistance de Moscou d'englober les Etats baltes dans le système de sécurité proposé par M. Chamberlain, puis celle de se faire reconnaître un droit de regard dans ce secteur, allaient bientôt susciter la méfiance de l'Occident, de même que cette méfiance allait engendrer à son tour la suspicion du Kremlin.

Dans ces conditions, un accord général apparaissait bien problématique. C'est tout à l'honneur des dirigeants anglais et français que d'avoir cherché par tous les moyens à forcer le destin. Malheureusement, plus le temps pressait, plus Moscou « augmentait ses prétentions et semblait moins pressé de conclure l'accord ». Finalement, lorsque Paris et Londres cédèrent à toutes ses exigences, jusqu'à passer outre au refus de la Pologne au sujet du droit de passage des troupes soviétiques, il était trop tard. « Ce même jour, on apprenait que von Ribbentrop partait pour Moscou. Deux jours après, le 23 août 1939, l'accord germano-soviétique était signé ».

* * *

Ainsi, il résulte de la brillante étude de M. Gafenco que la grave erreur de l'Occident fut d'avoir exclu Moscou des délibérations de Munich, ce qui motiva plus tard sa méfiance ; que la lourde faute du colonel Beck fut de repousser l'U.R.S.S. au moment où sa frontière de l'ouest était ouvertement menacée ; que l'écrasante responsabilité du Kremlin fut d'avoir opté pour Hitler, en août 1939, alors que l'accord de Moscou ne devait épargner ni de grands maux à la Russie, ni de grands malheurs au monde.

René LE GRAND ROY.

(1) Editions Egloff (Fribourg) et L. U. F. (Paris).

179 30.3.46

Parole royale

Quand l'ex-empereur d'Autriche Charles IV tenta son dernier coup d'Etat, ce fut en Roumanie quelques jours de terrible émoi. Allait-on voir renaitre une nouvelle monarchie austro-hongroise ? — Qui aurait pensé cela, dit alors le général Averesco au roi Ferdinand, qui aurait pensé qu'un velléitaire comme Charles IV aurait tenté pareille aventure ? — Et Ferdinand, hochant la tête : — Il faut se méfier des caractères faibles ; ce sont toujours eux qui se risquent aux pires coups de force.

E.-D.

9.4.46

Madrid rompt avec la Roumanie. — Un communiqué publié samedi par le ministre des affaires étrgères annonce la rupture des relations entrea Roumanie et l'Espagne franquiste.

Tribune de Genève 10.4.46

Importants pourparlers russo-hongrois

Vienne, 10 (United Press). — **L'arrivée à Moscou du président des ministres hongrois, M. Ferens Nagy, qui est accompagné de son ministre des affaires étrangères, M. Gyoengyoesi, marque le début d'importants pourparlers entre ces représentants de la Hongrie et le gouvernement soviétique.**

Le correspondant de United Press apprend à ce sujet, dans les milieux bien informés de Budapest, que le président du gouvernement hongrois et son ministre les affaires étrangères se sont rendus à Moscou pour proposer une revision de la frontière ungaro-roumaine et demander une réduction des réparations que la Hongrie doit payer à la Russie.

La Hongrie demanderait notamment la restitution de certaines régions frontières roumaines où il existe d'importantes minorités hongroises, y compris les villes de Nagyvarod, et Oradea-Mare. On s'attend en outre que d'autres changements ethnographiques seront proposés, qui permettraient à d'autres minorités hongroises de se regrouper à l'intérieur des frontières nationales. Il semble toutefois que Moscou ne soit pas décidé à céder sur ce deuxième point.

En acceptant les conditions d'armistice, la Hongrie s'est engagée à payer à la Russie la somme de deux cents millions de dollars en l'espace de six ans, sous forme de produits industriels. L'année dernière, la Hongrie n'a pu payer que douze pour cent de la somme prévue et, depuis lors, la production industrielle n'a cessé de baisser. Il est, par conséquent, logique que la Hongrie s'efforce maintenant d'obtenir une réduction et de meilleures conditions de paiement que celles fixées par l'armistice.

Les représentants du gouvernement hongrois séjourneront pendant une dizaine de jours à Moscou.

Bund

2.2.46

Rumänische Kriegsverbrecher verurteilt

Bukarest, 1. März. (United Preß.) Der rumänische Volksgerichtshof hat heute General Constantin Voiculescu, den früheren Militärgouverneur von Bessarabien, wegen Einrichtung von Konzentrationslagern und Deportation von 8000 polnischen Flüchtlingen, 6000 Ukrainern und über 50 000 Juden zu lebenslänglicher Zwangsarbeit verurteilt. Voiculescu wurde ferner beschuldigt, die Verantwortung für das Verschwinden von über 25 000 Juden zu tragen, die wahrscheinlich ermordet worden sein dürften. Gleichzeitig mit ihm wurden 15 weitere rumänische Offiziere und Unteroffiziere abgeurteilt. Die verhängten Strafen schwankten zwischen lebenslänglicher Zwangsarbeit und 15 Jahren Zuchthaus.

22.2.46

ag. **Wechsel auf der rumänischen Gesandtschaft?** Wie verlautet, ist der rumänische Gesandte in der Schweiz, Minister Richard Franassovici, zum Gesandten Rumäniens in London ernannt worden. Im Bundeshaus liegt eine offizielle Mitteilung hierüber noch nicht vor.

19.3.46

21 Todesurteile in Rumänien

Bukarest, 16. März. (AFP.) Das mit der Aburteilung der ungarischen und rumänischen Kriegsverbrecher in Nordsiebenbürgen betraute Volksgericht hat 21 Offiziere und Unteroffiziere zum Tode verurteilt. Weitere 25 Angeklagte erhielten Zwangsarbeit oder Internierung für die Dauer von 5 bis 25 Jahren, während 8 Angeklagte lebenslängliche Zwangsarbeit abbüßen müssen. Das Volksgericht von Bukarest, welches die ehemaligen Kommandanten der Konzentrationslager und der Lager sowjetrussischer Kriegsgefangenen beurteilt, verurteilte den Obersten Toncescu zu 25 Jahren Zwangsarbeit. Fünf andere Angeklagte erhielten leichtere Strafen.

19.3.46

Vorbereitung des Friedensvertrages mit Rumänien

London, 19. März. (United Preß.) Heute treten in London Stellvertreter der Außenminister Englands, Frankreichs, Rußlands und der Vereinigten Staaten zur Besprechung des mit Rumänien abzuschließenden Friedensvertrages zusammen. Die Vorbereitungen des Friedensvertrages mit Italien sind gegenwärtig zum Stillstand gekommen, da das Resultat der von der alliierten Kommission in Triest über die italienisch-jugoslawische Grenzfrage durchgeführten Untersuchungen abgewartet werden muß.

22.3.46

Amerikanisch-russischer Gegensatz auch in der Donaufrage

London, 20. März. (Francam.) Die Frage der Internationalisierung der Donau kam in dem Komitee der Außenminister anläßlich der Beratungen über die Ausarbeitung des Friedensvertrags mit Rumänien zur Sprache. Dabei traten die scharfen Gegensätze zutage, die zwischen den Vereinigten Staaten und Sowjetrußland in diesem Punkte bestehen. Der Vertreter der Vereinigten Staaten, Unterstaatssekretär Dunn, betrung der Donau und kann mit der gleichen Haltung der rumänischen Regierung in dieser Frage rechnen. Der amerikanische Delegierte ist der Ansicht, daß der amerikanische Plan auf Internationalisierung der großen mitteleuropäischen Flüsse keinerlei Aussicht auf Verwirklichung hat, wenn er nicht ausdrücklich in die Friedensverträge aufgenommen wird.

mit seine Verhandlungen mit General Anders gelegentlich seines Besuches in London angeknüpft. Die polnischen Truppen sollten insbesondere zur Bewachung der Petrol-Pipeline verwendet werden. Nach den bisherigen Erfah-

30.3.46

Letzte Tage Europas

Der rumänische Außenminister um die Zeit der europäischen Schicksalswende ist durch sein Buch «Préliminaires de la Guerre de l'Est» zu einem der meistzitierten Gegenwartshistoriker geworden. Darum greift man mit Spannung zu einem zweiten Band aus seiner Feder: «Derniers Jours de l'Europe» von Grégoire Gafenco. (Verlag Egloff, Paris.) Die Erwartungen werden erfüllt, wohl gar, in einem Punkt wenigstens, überboten. Denn der Verfasser hat auf der diplomatischen Reise die er hier beschreibt, Dinge erlebt, die man etwa erwarten könnte von mittelalterlichen Abgesandten, die den Großtürken zu besuchen hatten. Die Reise führte im Frühjahr 1939 zuerst nach Polen; eine Nacht hindurch hielt ihm der unglückliche Oberst Beck, der immer noch an Hitler glauben wollte, im Schlafwagen Gesellschaft. In Berlin hatte Gafenco mit Ribbentrop und dann mit Hitler zu schaffen. Unheimlich nahe rückt er uns den Führer, der mit schlichter, gewinnender Freundlichkeit begann und sich dann in einem seiner endlosen Selbstgespräche vor einem stummen Hörer ergoß. Gafenco hat, als er „Volksversammlung" spielen mußte, die Zeit nicht verloren. Er stieß auf den kapitalen Irrtum Hitlers, der sich ein gar nicht existierendes England einbildete. Er meinte noch immer, England könne, wenn es nur wolle, mit Deutschland „die Welt teilen", und begriff nicht, daß es auch beim böjesten Willen nicht verschenken konnte, was ihm nicht gehörte, und daß es Verträge geschlossen hatte, die verpflichteten.

Die Reise ging dann nach Belgien, wo König Leopold eben das Land von äußern Bindungen gelöst und zur vollen Neutralität zurückgeführt hatte, nachdem die kollektive Sicherheit des Völkerbundes für Prag nicht hatte spielen wollen. Dann besuchte Minister Gafenco England. Dort war eine große Illusion über Deutschland bestimmend gewesen, die Idee nämlich, daß Hitler vertragsfähig sei. Die Gespinste, an die sich Chamberlain gehalten hatte, waren zerrissen, der Politiker des «appeasement» war auf den harten Boden der Tatsachen heruntergefallen. Was ihm der Rumäne aus Berlin ausrichtete, beantwortete er mit dem für einen Engländer endgültigen Urteil: «He is a liar» (Er ist ein Lügner). Am 26. April beschloß die britische Regierung, nach Rücksprache mit den Gewerkschaftsführern, den obligatorischen Militärdienst einzuführen. Von da an lief England unbeirrt auf der Bahn des tatkräftigen Widerstandes gegen die deutschen Unterjochungspläne, die es als Welteroberungsversuch erkannte, und ließ sich weder durch die schwere diplomatische Niederlage im Balkan und in Moskau, noch später durch die militärische Niederlage jemals von seinem Ziel abbringen.

Churchill war damals ohne Amt, war nicht einmal, wie heute, Leader der Opposition im Unterhaus. Er war nur der unerbittliche Warner und eine ganz inoffizielle, aber darum doch fühlbare Macht geworden. Die deutsche Propaganda nahm ihn damals schon aufs Korn, wie er sagte, weil er „Mein Kampf" gelesen und ernstgenommen hatte. Die Aufzeichnungen aus London sind für die Kenntnis des britischen politischen Charakters aufschlußreich. Von London gings nach Paris, wo sofort der Eindruck entstand, daß Frankreich seiner selbst, seines Willens wie seiner Kräfte nicht sicher sei, wiewohl es an der Spitze gar nicht an realistischer Erkenntnis der Lage fehlte. Dann in das Italien des Stahlpaktes. Während Mussolini mit dem Rumänen sprach, zwinkerte der Schwiegersohn, der überhaupt nie an den Duce geglaubt haben soll, dem Besucher zu. Ciano dankte Gafenco dafür, daß er Mussolini mitgeteilt hatte, Hitler habe zu ihm vom Stahlpakt überhaupt nicht gesprochen. Der italienische Außenminister hätte nüchtern zurückzuhalten versucht, als Italien, vom Machtrausch erfaßt, dem Krieg entgegentrieb.

Gafenco, der mitten im diplomatischen Spiel der Friedenskrise stand, weiß uns nicht nur die führenden Menschen nahezubringen, sondern auch ihre Ueberlegungen begreiflich zu machen, selbst dort, wo sie verhängnisvoll irrten. Das gewagte Spiel Becks, der wohl den ersten Anstoß dazu gegeben hat, daß Stalin sich mit Hitler auf Kosten Polens verständigte, wird besonders deutlich gemacht. Namentlich aber sieht man, wie die Politik der autoritären Macht von Berlin und Rom ausstrahlend ansteckend gewirkt hatte, bei Beck, bei König Carol und anderweitig, so daß die Wilhelmstraße leicht die Töne fand, die bei den ersten Opfern der Nazipolitik betörend anklingen konnten. War nicht später auch noch die Illusion Pétains, mit dem Sieger „einen Frieden in Ehre unter Soldaten" schließen zu können, auf die Einbildung gestützt, daß Hitler andere „Götter" neben sich dulden würde? Welche Rolle den ihm gefügigen Staatshäuptern zugedacht war, das sah der rumänische Außenminister in krasser Weise am 20. April 1939 in Berlin. Nicht einmal der seit dem Altertum gewohnheitsrechtlich eingeführte Satz von der persönlichen Unverletzlichkeit eines Staatsvertreters auf offiziellem Besuch hielt vor der deutschen Machtgier stand. Gafenco schreibt, er habe nach den Unterredungen mit Ribbentrop und Hitler seine amtliche Mission in Berlin als erledigt erklärt und sich geweigert, sich in einer amtlichen Eigenschaft zu zeigen. Es sei daher abgemacht gewesen, daß er die Truppenschau zu Hitlers Geburtstag nicht als Gast des Führers ansehen würde. Lassen wir ihn nun erzählen. Wir übersetzen:

„Als ich mich am Morgen des 20 April anschickte, die rumänische Gesandtschaft zu besuchen, hörte ich in einem anstoßenden Zimmer laute Stimmen: mein Freund Croutzesco, der rumänische «chef du protocole», stritt sich mit Herrn Fabrizius, dem deutschen Gesandten in Rumänien und einem Vertreter der Wilhelmstraße ... Ich hörte, daß zwei offene Automobile vor dem Hotel warteten; man sprach mir zu, ich müsse mich beeilen, um mit zwei andern Ehrengästen mich dem Zuge anzuschließen, der nach der großen Tribüne

4.4.46

Marschall Antonescu: Hitler war immer verrückt

La leçon d'un passé récent

Les lecteurs de *La Liberté* se souviendront peut-être d'une série d'articles que nous avons consacrés à l'ouvrage capital de M. Grégoire Gafenco, *Préliminaires de la guerre à l'Est* (*Liberté* des 19, 21, 25 et 27 avril 1944). L'ancien ministre des affaires étrangères roumain vient de nous offrir un nouveau livre, digne du volume précédent. M. Gafenco puise dans les souvenirs d'un voyage diplomatique accompli au printemps 1939 [1]. Il s'agit là d'un épisode décisif pour notre pauvre Europe. L'homme d'Etat roumain a assisté à l'agonie de la paix ; il était de ceux qui tentèrent en vain de la sauver *in extremis*. Aujourd'hui, en nous racontant son périple, il nous présente une leçon qui, espérons-le, ne sera pas perdue. Rarement, l'historiographie s'affirme avec autant de force dans son rôle de maîtresse qu'à travers les pages de ce récit, passionnant quoique écrit sans passion choquante.

De quoi s'agit-il ? D'une formidable erreur d'optique qui est à la base des malheurs de notre continent. Celui qui en est le principal responsable a cruellement expié, par ses remords et par une lente mort en exil. Il s'appelait le colonel Beck. M. Gafenco l'a eu pour partenaire dans une conversation qui forme le chapitre initial des *Derniers jours de l'Europe*. Le diplomate roumain éprouvait pour le brillant officier de cavalerie, léger et porté au risque, mais brave et patriote, une sympathie franchement avouée. Ces sentiments renforcent le poids des responsabilités dont M. Gafenco charge son interlocuteur.

Beck avait commencé par croire à la parole des chefs nazis ; il répétait la faute des progressistes polonais qui, à la fameuse Diète de quatre ans, avaient conclu en 1790 l'alliance avec la Prusse des Hohenzollern, lesquels se préparaient à partager avec la Russie les territoires de la *Rzeczpospolita*. Au moment où les deux ministres des affaires étrangères discutaient dans un wagon-salon les aspects déjà très assombris de l'horizon européen, Beck avait perdu ses illusions sur Hitler ; il savait l'étendue des prétentions allemandes, auxquelles la Pologne était décidée à résister. Une alliance avait été conclue, en dix jours, entre la Grande-Bretagne et la Pologne, toutes deux pareillement inquiètes de l'entrée des troupes germaniques à Prague et convaincues que Dantzig et le couloir deviendraient les points de départ d'une prochaine crise européenne, encore plus dangereuse. Mais en abjurant les erreurs commises à l'égard du Troisième Reich, en discernant dans les Allemands les ennemis irréconciliables et éternels des Polonais, le colonel Beck continuait à nourrir deux idées fondamentales, pareillement démenties par l'expérience historique : il oubliait que sa patrie ne pouvait ni demeurer à la fois l'adversaire de ses deux puissants voisins, qui étaient toujours susceptibles de s'entendre sur le dos de la *Rzeczpospolita* ; puis il surestimait aussi bien les forces défensives polonaises que l'appui dont elles seraient gratifiées par les Alliés occidentaux, Britanniques et Français.

Beck avait une autre idée encore, que nous ne lui reprocherons pas : il était persuadé que, si la Pologne accordait le passage aux Russes, elle fournirait aux Allemands un prétexte pour envahir le pays et il pensait que les Russes, de leur côté, ne quitteraient plus les provinces de l'est qu'ils regardaient comme terres irrédentes.

Beck aurait été justifié à maintenir son refus, si le veto qu'il opposait à la présence de troupes russes avait réellement empêché Hitler d'attaquer les Polonais et si le Kremlin était capable de renoncer aux projets que les dirigeants soviétiques avaient formés depuis de longues années. Mais le comportement négatif du colonel-ministre ne fit que sceller un éphémère rapprochement entre Moscou et Berlin ; il amena la rupture des négociations entre les démocraties occidentales et l'*URSS*. Ainsi, l'armée rouge pénétra quand même sur territoire polonais, mais elle venait en ennemie, cependant que le Troisième Reich s'adjugeait toutes les régions ethniquement polonaises, soit en les annexant sans autre façon, soit en s'installant comme souverain maître, cruel et impitoyable, dans un Gouvernement général.

L'erreur des héritiers de Pilsoudski a prolongé de quelques années la seconde conflagration mondiale, devenue inévitable ; elle a retardé de presque deux ans la coopération militaire des puissances occidentales avec l'Union soviétique ; enfin, elle a coûté à la Pologne tout ce que Staline lui aurait laissé, si Varsovie s'était allié d'emblée à son grand voisin de l'Est. Cette simple et sobre constatation ne préjuge en rien quant au fondement des prétentions polonaises ou russes sur telle ou telle province ; Beck a pourtant omis de considérer cette vieille vérité, connue des casuistes, que, face à deux maux, dont un au moins est inévitable, il faut opter pour le moindre mal.

M. Gafenco emporta de la conversation avec son collègue polonais un message pour Hitler. La Pologne des Légionnaires offrait au *Führer* la continuation du pacte et de la paix, même après l'alliance anglaise et la garantie des frontières. L'homme d'Etat roumain ne se trompait pas sur l'effet de la commission dont il était chargé. Hitler et ses complices repoussèrent avec indignation les propositions polonaises. Quoi, ces gens osaient espérer la bonne grâce et l'amitié allemandes, après avoir conclu un pacte avec Albion et après avoir résisté à une invitation « unique » adressée par le magnanime chef de l'Empire ? La Pologne devra expier.

S'étant tiré d'affaire sans dam grave et muni d'informations précieuses, quoique peu rassurantes, M. Grégoire Gafenco continue pour Bruxelles. Ici, clairvoyance en ce qui concerne la fatalité d'une nouvelle guerre et sur la nécessité d'en tenir à l'écart la Belgique. Mais le roi Léopold III partage les illusions du premier ministre polonais ; il pense, lui aussi, épargner à son pays l'agression allemande, s'il observe une prudente retenue, voire une neutralité complète. Continuons vers Londres ! Chamberlain et lord Halifax sont alertés par l'invasion de la Tchécoslovaquie, que les Allemands ont entreprise en violation des accords de Munich. La Grande-Bretagne s'efforce de construire un système de traités de garantie et d'assurances, mais les dirigeants anglais oublient que Hitler ne sera jamais arrêté par des chiffons de papier ; ils éprouvent, en outre, des scrupules : Dantzig n'est-elle pas ville allemande ? Que répondre au *Führer*, s'il se prévaut de ce cher principe des nationalités et du droit d'autodisposition ? M. Gafenco conseille aux consciences délicates des ministres de Sa Gracieuse Majesté d'inviter alors le chancelier du Reich à appliquer d'abord lesdits bons principes en Bohême et en Moravie. Lents à saisir, les hommes politiques des bords de la Tamise commencent cependant à se dire que les seuls instruments diplomatiques ne suffiront pas pour combattre la toute-puissance naziste. Le gouvernement du Munichois Chamberlain introduit, à la plus grande colère d'Hitler, le service militaire obligatoire. La situation en Angleterre se distingue du désarroi français non seulement par une évaluation réaliste, enfin réaliste, des visées allemandes, mais encore par la présence d'un homme, d'un grand homme incomparable qui s'appelle Winston Churchill. Celui-là voit clair, il prévoit tout et il tire de ses observations lucides les conclusions qui s'imposent.

A Paris, où M. Gafenco — ami fidèle et dévoué de la France, ancien combattant de l'autre guerre, où il a brillé dans l'aviation française — sonde les opinions, rien de la tardive énergie britannique et encore moins d'un Churchill. L'extrême-gauche regarde vers Moscou ; l'extrême-droite a les yeux fixés sur Berlin, nous assure le voyageur inquiet. La France semblait avoir perdu le sens de l'Europe. Elle prêtait l'oreille à ceux qui lui prêchaient la résignation et lui conseillaient de cultiver son empire comme le sage Cincinnatus avait cultivé son jardin : en renonçant à l'idée du pouvoir » (p. 152). Les ministres de la Troisième République avaient pourtant une excuse. « Ils voulaient la paix ; ils la voulaient pour une raison à la fois très simple et très forte : ils craignaient que la guerre ne fût fatale à la France. » En quoi, ils n'étaient que de trop bons mauvais prophètes. Les Daladier et les Bonnet méritaient pareillement l'approbation quand ils déclaraient à M. Gafenco que la paix ne serait sauvée que « si la réalité des masses soviétiques se dressait contre la réalité des masses allemandes ». A ce point de vue, les Munichois français étaient mieux inspirés que leurs collègues anglais. Mais nous doutons, après coups et blessures, nous doutons fort que les nazis eussent abandonné leurs plans belliqueux, même face à une coalition anglo-franco-polono-soviétique. La guerre aurait éclaté, seulement dans d'autres conditions, et elle aurait été moins dure, moins longue.

Les intentions du Quai d'Orsay se heurtaient, par ailleurs, à la résistance de Beck, ainsi que nous l'avons relevé. M. Gafenco n'était pas en mesure de changer cette antinomie. Son séjour à Paris pouvait néanmoins servir en quelque chose, soit la paix, soit les intérêts de l'Europe antinaziste. M. Gafenco accepta d'être l'intermédiaire entre la France et l'Italie. Le chapitre qui rappelle ces nobles efforts est particulièrement

[1] Grégoire Gafenco : *Derniers jours de l'Europe*. LUF, Egloff. Paris 1946.

M. Grégoire Gafenco

retrace, dans un ouvrage passionnant et tragique

Les derniers jours de l'Europe

M. Grégoire Gafenco

Martigny.

Compensation

Il ne reste plus alors aux mélancoliques Vaudois, vertueux par obligation, qu'à flétrir comme elle le mérite la conduite hautement blâmable de tous les amateurs de ces « carna-

Petit avantage de

182

14.3.46

L'AGONIE DE LA PAIX EUROPÉENNE

Un maître livre

APRÈS ses *Préliminaires de la guerre à l'est* qui furent, en 1944, un juste succès de librairie, M. Grégoire Gafenco nous présente aujourd'hui les *Derniers jours de l'Europe* (1). Ce faisant, il nous relate le voyage qu'il entreprit, en sa qualité de ministre des affaires étrangères du royaume de Roumanie, au lendemain troublé de l'institution du prétendu protectorat tchèque (15 mars 1939), à travers les diverses capitales du continent : Berlin, Londres, Paris, Rome, sans oublier Bruxelles ni Belgrade. A son retour à Bucarest, il reçut la visite de M. Potemkine, commissaire du peuple adjoint aux affaires étrangères de l'U. R. S. S. Puis, reprenant le bâton du pèlerin diplomatique, le voici à Ankara, chez le président Ismet Inonu, d'où il gagne Athènes pour être l'hôte du général Metaxas.

Si d'une semblable tournée, entreprise à pareille époque, l'auteur ne nous avait rapporté que des banalités, ce serait miracle ou scandale. Hâtons-nous donc de dire que sa personnalité et son caractère font de ce nouveau livre un second chef-d'œuvre sorti de sa plume. Non seulement la culture de M. Gafenco et les fonctions qu'il a revêtues, mais encore et surtout sa délicate pénétration psychologique et cette haute impartialité de l'esprit qui épuise les passions de la nature et de l'époque, à percer le secret des hommes et des choses, lui ont permis de donner un tableau exact et pathétique de ces semaines fatales où se décida le sort de notre malheureux continent et où se tranchèrent par avance les fils obscurs ou brillants de tant de millions d'existences.

Somme toute, dès la relation qu'il nous fait de sa conversation avec le colonel Beck, son collègue polonais, c'est cette note d'équité qui domine; le patriotisme du dit colonel lui semble évident, de même que sa résolution pacifique, mais tout le système de son interlocuteur était basé sur une supposition gratuite, à savoir que le Reich et l'U. R. S. S. ne concluraient jamais un arrangement provisoire, comportant le partage de la Pologne. Parvenu à Berlin, M. Gafenco nous démonte, avec l'adresse de l'artificier, la mine à retardement du chancelier Hitler : exclusion absolue de la France et de l'Angleterre de toute participation à la solution des problèmes de l'Europe centrale et orientale, mais sans renonciation aucune de sa part à poser, en temps utile et avec toute la puissance retirée de ses conquêtes, le problème des colonies et de l'empire des mers. Ce faisant, il nous montre fort bien la stupeur furieuse éprouvée par le chancelier, à l'idée que l'Angleterre se refusait à cette illusoire répartition du monde en zones d'influence et, contrairement à son collègue polonais, il n'a jamais pensé que la garantie donnée à Varsovie par le Foreign Office, suffirait à elle seule pour arrêter le Reich sur le sentier de la guerre.

Même si M. Chamberlain, recevant M. Gafenco, ne lui avait pas dit du chancelier Hitler : « c'est un menteur ! » jamais l'Angleterre n'aurait pu s'accommoder d'un semblable partage, dont l'absurdité n'avait d'égale que l'immoralité, et pas davantage le Quai-d'Orsay où M. Georges Bonnet lui signifiait que la politique de Munich, après le coup de Prague, « était finie et bien finie ». Il s'agissait, toutefois, sans préjudice des garanties que l'on prodiguait à la Pologne, à la Roumanie, à la Grèce et à la Turquie, de lier la Russie à la cause de la paix. Selon M. Gafenco, son interlocuteur le frappa par la netteté et la décision avec lesquelles il soulignait toute l'immense importance de l'appoint soviétique à cette œuvre. A Rome, enfin, le ministre des affaires étrangères du roi Carol II retira de ses conversations avec M. Mussolini et le comte Ciano, l'impression de la dissemblance assez forte qui opposait les deux politiques du «duce» et du « führer », mais non pas, certes, l'illusion que le chef fasciste, une fois qu'on lui mettrait le marché à la main, se soustrairait à l'emprise allemande.

~~~

On se trouvait donc engagé dans une course de vitesse, dont le poteau d'arrivée était planté à Moscou, en plein milieu de la place Rouge. Le système de la sécurité collective, sacrifié l'année précédente à Munich, entraînerait-il l'adhésion pleine et entière de la Russie, avant que la diplomatie du Reich eût réussi à convertir le Kremlin au principe des zones d'influence ? M. Georges Bonnet s'employa activement et énergiquement à vaincre les répugnances de la Pologne, à ouvrir ses frontières à l'armée rouge. Le 21 août, saisi de la suggestion du général Doumenc, « de ne pas prendre tout à fait à la lettre les objections de M. Beck, qui peut-être ne désirait qu'une chose, à savoir: tout ignorer de l'affaire », il lui donnait pleins pouvoirs pour signer, aux meilleures conditions possibles, l'accord militaire anglo-franco-russe, mais... on sait le reste.

La sécurité collective avait échoué devant le système du partage et ce fut la guerre mondiale. On comprend que, vis-à-vis d'une semblable catastrophe, l'auteur ne soit pas plus indulgent pour Munich que pour Moscou. L'on conçoit pareillement qu'il n'éprouve à l'expérience qu'une admiration mitigée à l'égard des petites et moyennes puissances, lesquelles cherchèrent à se soustraire aux obligations de la sécurité collective, et vis-à-vis des chefs d'Etat qui les orientèrent dans cette voie : le colonel Beck en Pologne, le roi Carol II de Roumanie, le régent Paul de Yougoslavie, voire même Léopold III, roi des Belges. Mais encore, il montre fort bien le dénuement militaire des grandes puissances occidentales qui prétendaient faire régner l'ordre et le droit, à l'époque de la crise des Sudètes. Le 2 septembre 1938, en effet, sans prendre, notons-le, aucun engagement positif à l'endroit de son alliée française, Londres donnait à connaître à Paris que, pendant le premier semestre de la guerre éventuelle, la contribution de la Grande-Bretagne à l'effort commun ne pourrait, sur terre, dépasser deux divisions équipées de matériel ancien, et, dans les airs, 100 ou 150 avions de première ligne.

~~~

Dans un épilogue d'une brûlante actualité, l'auteur compare la conjoncture du printemps 1939 avec la crise des relations diplomatiques que nous constatons aujourd'hui dans les relations des vainqueurs et, particulièrement, des « trois grands ». Ce parallèle ne force aucun terme, car on doit à la vérité que, dans les circonstances actuelles du monde, on peut toujours écrire que les deux dictateurs de Rome et de Berlin n'ont pas — ou pas encore — trouvé de successeurs. Avec l'esprit de pondération et de clairvoyance qui le caractérise avantageusement, il évite avec élégance et bonne foi les deux écueils de l'optimisme et du pessimisme qui se font face. Néanmoins, il se tient ferme à la pensée maîtresse de son livre. Aujourd'hui encore, l'Europe et le monde ont à choisir entre ces deux antinomies : le partage et la sécurité collective, et si, par une aberration inconcevable, on en venait, en 1946 comme en 1938, à l'O.N.U. comme à Munich, à se prononcer pour le partage, une troisième guerre universelle deviendrait non pas seulement une probabilité menaçante, mais une certitude mathématique.

Reste seulement à souhaiter, comme il le fait, en rappelant la brillante intervention du prince de Talleyrand au Congrès de Vienne, que cette sécurité collective soit basée sur un nouvel ordre européen véritablement digne de ce nom, et qu'elle ne consiste pas à donner les apparences du droit public à un système d'expédients diplomatiques résultant de l'adultère de la faiblesse des uns et de l'impérialisme des autres.

Eddy BAUER.

(1) 1 vol., L.U.F., Egloff, Pa[illegible] in-8°.

5.3.46

Un journal roumain reçoit un avertissement

(Reuter) — Le chef du gouvernement roumain a averti le journal « Dreptatea », organe du parti national paysan, qu'il prendrait des mesures contre lui s'il continue à attaquer des membres du gouvernement. Cet avertissement fait suite à la publication d'articles affirmant que M. Radaceanu, ministre du travail, et M. Macovesco, secrétaire général du ministère de la propagande, auraient collaboré avec les Allemands, ainsi qu'à la publication de nouvelles disant que les communistes et d'autres personnalités auraient usé de moyens de contrainte à l'égard de chefs du parti national paysan et d'ouvriers de fabriques non communistes.

4.3.46

7.4.46

Avant la conférence de la paix

La conférence de la paix devait s'ouvrir à Paris, le 1er mai. Elle n'aura pas lieu. Cela est certain. Une conférence des ministres des affaires étrangères des cinq grandes puissances devrait se réunir à Paris, le 25 avril. Celle-ci est probable. Telle est, du moins, la proposition que vient de faire M. Byrnes.

Il n'est pas possible de réunir, en ce moment, une conférence de la paix. Cela supposerait un minimum de vues communes entre les grandes puissances. Ce minimum n'existe pas. Il n'y a même pas d'entente sur le terme de « grande puissance ». Sont-elles cinq, trois ou deux? Cela dépend avec qui l'on parle. Si c'est avec un Américain ou un Russe, elles sont deux; si c'est avec un Européen, pourvu qu'il ne soit pas Français, elles sont trois. Si c'est avec un Asiatique, elles sont cinq, parce que l'Asiatique sera Chinois; et pourtant, Dieu sait si la Chine sera demain ou bolchevisée ou colonisée par les Américains.

Que devait faire la conférence de la paix de Paris, le 1er mai? Les traités de paix avec les anciens alliés de l'Allemagne. Peu de chose, apparemment. Mais, en réalité, c'est tout le statut territorial de l'Europe qui est impliqué dans ces traités, et avec l'Italie, celui de l'Afrique du Nord et de la Méditerranée.

Les adjoints des ministres des affaires étrangères avaient été chargés de déblayer le terrain. Ils s'y sont employés, mais se sont forcément heurtés aux gros obstacles : ceux qui ne peuvent être écartés ou surmontés que par une décision gouvernementale. C'est pour cette raison que M. Byrnes propose la conférence du 25 avril.

Il y a une première objection : celle de l'U.R.S.S., qui n'admet à la discussion d'un traité que les Etats vainqueurs. Autrement dit, s'agissant du sort de la Roumanie, de la Bulgarie et de la Hongrie, la France n'a pas voix au chapitre. S'il s'agit de la Finlande, ce sont les Etats-Unis qui sont exclus, faute de ne lui avoir jamais déclaré la guerre. Quant à la Chine, toute cinquième des grandes puissances qu'elle soit, elle n'a mot à dire en ce qui concerne l'Europe.

Où les quatre « grands » se rencontrent, c'est dans la discussion du traité de paix avec l'Italie, puisque tous quatre furent en guerre avec elle. Mais avec l'Italie, ce n'est pas seulement le statut européen que l'on aborde. C'est aussi celui de la Méditerranée et de l'Afrique du Nord où se rencontrent l'Angleterre et la Russie.

Les sujets de discussion sont connus. Ce sont Trieste et la Tripolitaine. Avec Trieste, il ne s'agit pas de savoir si la population est italienne ou slave, mais seulement si Tito, client de Moscou, l'emportera sur l'Italie, pion de l'échiquier anglais. Pourtant, l'enjeu ne vaut pas un conflit ouvert. Donc le gâteau sera partagé : Trieste restera italienne, avec des hypothèques sur le port en faveur de l'Europe danubienne, et l'hinterland sera yougoslave. Cela est tranché d'avance, car c'est un point où l'Angleterre peut encore — à moins qu'elle ne le doive — céder.

La Tripolitaine, c'est une autre histoire. La puissance coloniale italienne a été installée là, au début du siècle, entre l'Egypte et l'Algérie, pour que l'Angleterre ne soit pas seule à s'opposer à l'expansion française en Afrique. Aujourd'hui, les dés sont changés. L'Angleterre a en face d'elle la Russie qui, débouchant en Méditerranée, entend s'installer à Tripoli.

Il faut regarder la carte géographique pour comprendre ce que cela signifie : une grande puissance comme l'U.R.S.S., plus forte, plus dynamique que l'Angleterre, installée au centre de ce lieu stratégique qu'est la Méditerranée. L'Angleterre n'en revient pas. Aussi, les pourparlers des adjoints des ministres n'ont-ils jamais pu franchir ce cap redoutable : l'attribution des colonies italiennes.

Si c'est M. Byrnes qui propose la conférence du 25 avril, ce n'est pas l'effet d'un hasard. C'est que les Etats-Unis entendent jouer leur rôle d'arbitre entre l'Angleterre et la Russie. Et c'est le sort de Tripoli qui montrera si, en définitive, Washington penche du côté de Moscou ou du côté de Londres.

La conférence de la paix du 1er mai n'aurait eu qu'une fonction d'enregistrement. Celle du 25 avril aura beaucoup plus d'importance, car les décisions capitales y seront prises.

René BAUME

La Suisse 7.4.46

183

„Derniers jours de l'Europe"

Du 15 mars au 23 août 1939, l'Europe a roulé vers la guerre avec une force presque aveugle, que rien n'a pu entraver. A Paris, à Londres et à Moscou des efforts étaient faits chaque jour, avec une obstination qu'aucun revers ne pouvait décourager, pour sauver la paix. Dans toutes les capitales, on pressentait la menace; les uns s'efforçaient de la conjurer; d'autres recherchaient le moyen de se mettre à l'abri. C'est dans cette atmosphère d'angoisse pesante qu'un ministre roumain dut faire le tour de l'Europe pour mesurer les chances de paix et les risques de guerre.

M. Grégoire Gafenco avait été nommé ministre des affaires étrangères le 23 décembre 1938. La Roumanie venait de « liquider » brutalement les chefs de la « Garde de fer » trop inféodés au nazisme. Hitler parlait d'expédition punitive. Il fallait l'apaiser. Un accord économique en fut le moyen.

Le 15 mars 1939, l'Allemagne occupe Prague. Deux semaines plus tard, l'Angleterre donne sa garantie à la Pologne. Le 13 avril, c'est la Roumanie et la Grèce qui se voient accorder par l'Angleterre et la France une garantie qu'elles n'ont pas demandée. M. Gafenco est mandé à Berlin. La Roumanie décide que son ministre des affaires étrangères fera, après le voyage de Berlin, un tour en Europe pour connaître les dispositions d'esprit des uns et des autres. C'est un récit de ces visites diplomatiques que M. Gafenco publie sous le titre *Derniers jours de l'Europe* [1].

Le tour des capitales de l'Europe

M. Gafenco, à qui l'on doit déjà une étude minutieuse et remarquable d'objectivité des « Préliminaires de la guerre à l'Est », est un diplomate avisé et informé, doué du sens de l'histoire, un conteur alerte dont le récit est toujours captivant, souvent pathétique, un observateur sagace qui sait voir et décrire les personnages éminents qu'il a rencontrés, enfin un écrivain courageux qui, sans se départir de l'impartialité de l'histoire, émet les jugements que sa conscience lui impose, même s'ils sont à l'encontre de l'opinion courante.

Son périple allait le mener de Bucarest à Berlin, de Berlin à Londres par Bruxelles, de Londres à Paris et à Rome. Sur le chemin du retour, il s'arrête à Belgrade, puis repart pour Ankara et Athènes. De retour à Bucarest, il a compris qu'en Allemagne les forces de guerre sont prêtes et que le reste de l'Europe en est encore à chercher ses moyens de défense. Un seul espoir demeure : que l'U.R.S.S. se lie à l'Occident. Mais à Moscou est engagée une partie diplomatique serrée, souvent obscure, un fil ténu qui casse à tout moment et qu'il faut renouer. Et c'est là, finalement, que sera scellé le pacte qui donnera à Hitler les mains libres.

Quelle hécatombe parmi les hommes avec lesquels M. Gafenco soupesait les chances de la paix! Mort le colonel Beck qui, dans le train qui roulait vers Berlin, venait confier au ministre roumain son angoisse devant les desseins d'Hitler. Mort le Führer qui, obsédé par l'Angleterre, voulait ou partager le monde avec elle ou l'abattre. Prisonnier Ribbentrop, qui voulait « aligner » M. Gafenco avec le président Hacha et Mgr Tiso. Mort Neville Chamberlain, outragé par les mensonges d'Hitler. Mort Mussolini, qui s'efforçait de se convaincre qu'il n'avait rien à redouter des Germains. Mort Ciano, qui n'avait guère de foi dans la politique de l'Axe. Mort Metaxas, qui voulait une Grèce forte pour sauver sa liberté. En exil, le roi Léopold, qui ne pouvait s'associer à « l'offensive de paix », qu'après l'accord des grandes puissances. En exil le prince Paul et Stoyadinovitch, que l'Axe avait déjà séduits. Eloignés du pouvoir les Churchill, les Daladier, les Bonnet, qui poussaient à l'entente avec Moscou. Seuls sont demeurés aux postes où M. Gafenco les a rencontrés en 1939 Pie XII et Ismet Inonu.

Avant Munich

Dans cette riche galerie de portraits, Churchill est l'homme perspicace. Le 9 mai 1938 déjà, il préconisait un front de défense contre Hitler qui devait comprendre les Etats danubiens et balkaniques, l'U.R.S.S., la Pologne, les Etats baltes et les Scandinaves. Vue juste, mais qui péchait sur un point capital : quand les petits Etats demandaient aux grandes puissances occidentales de leur fournir des armes, elles n'en avaient point à leur donner. Le roi des Belges l'avait prédit : leur redressement pourrait coïncider avec l'écrasement des petites puissances. M. Churchill avait ressenti l'accord de Munich comme une « défaite totale ». Mais, avant Munich, M. Georges Bonnet s'était enquis des préparatifs militaires des puissances amies de la France. L'Angleterre limitait son aide à deux divisions non équipées de matériel moderne pendant les six premiers mois de guerre et à 100 ou 150 avions. Les Etats-Unis avaient fait savoir qu'ils n'étaient en mesure de donner aucune aide. L'U.R.S.S. était prête à intervenir si la Pologne et la Roumanie s'engageaient d'avance à laisser passer les armées soviétiques. Munich, qui n'était que « l'aboutissement fatal d'une suite ininterrompue d'actes de faiblesse à l'égard de l'Allemagne », la France ne s'y était résignée que pour gagner du temps et éviter une catastrophe militaire.

La négociation de Moscou

Après l'occupation de Prague, il n'y avait plus qu'une politique : contre l'Allemagne. Mais elle n'était possible qu'avec l'U.R.S.S. Du 20 mars au 21 août 1939, la négociation se poursuivra de façon ininterrompue entre l'Angleterre et la France d'une part, l'U.R.S.S. de l'autre. Négociation laborieuse, souvent menacée d'échec, où l'on avance d'un pas et recule de deux. Par moment, en présence des exigences toujours nouvelles de Moscou, le Foreign Office est près d'abandonner la partie. M. Georges Bonnet, « esprit lucide, ayant le goût de la manœuvre », renoue le fil entre Londres et Moscou. Les Russes demandent, outre l'assistance mutuelle entre les trois grandes puissances, un engagement d'assistance en faveur de la Roumanie et de la Pologne, de l'Esthonie et de la Lettonie. Londres et Paris cèdent. Molotov réclame l'assistance en cas d'agression indirecte (exemple de la Tchécoslovaquie). L'Angleterre et la France cèdent. Moscou veut subordonner la signature du pacte d'assistance à la conclusion d'une convention militaire. Londres résiste. M. Bonnet arrache son consentement. L'U.R.S.S. demande que ses troupes soient autorisées à pénétrer sur territoire polonais. La Pologne refuse. M. Bonnet décide de passer outre. Le 21 août, le délégué militaire français reçoit pleins pouvoirs pour signer. Trop tard! Ribbentrop est en route pour Moscou. L'Europe que nous avions connue va disparaître. Quelle Europe? Celle où les règles du droit étaient observées, les libertés individuelles respectées. L'envahissement hitlérien a tout submergé.

Partage du monde et zones d'influence

L'écrivain chez M. Gafenco évoque avec puissance le drame qui se noue derrière la négociation de Moscou, pendant qu'Hitler attend d'avoir séparé ses adversaires pour les attaquer les uns après les autres. Puis l'historien paraît pour tirer la conclusion du drame : « Les vaincus ont capitulé sans conditions; il restera pour pouvoir faire la paix, à concilier entre elles les conditions des vainqueurs. »

Et ici, l'auteur rejoint l'actualité. L'idée d'Hitler du partage du monde a conduit à une longue guerre. Mais, l'idée est-elle morte ou faudra-t-il la tuer une seconde fois? Partage du monde ou zones d'influences, deux formules d'une même politique. Or, quoique les grandes puissances s'en défendent, « des zones fermées existent. Cela ne devrait pas être, mais cela est. Et tant que cela sera, les peuples ne seront ni démocratiques, ni libres ».

M. Gafenco ne se livre pas au jeu facile des comparaisons pour assimiler la politique soviétique à la politique hitlérienne. Mais la question se pose au lecteur : est-ce que l'idée de l'unité de l'Europe d'abord, du monde ensuite, n'habite pas le cerveau d'hommes politiques en U.R.S.S., comme elle habitait celui d'Hitler? C'est, entre beaucoup, un des mérites de l'ouvrage que d'éclairer les problèmes du jour à la lumière de l'Histoire.

René BAUME

[1] Par Grégoire Gafenco. Editeur : Egloff, Fribourg et L. U. F. Paris.

27. 2. 46

Vaterland
- Luzern -

58

DIE LETZTEN TAGE EUROPAS*

Der ehemalige rumänische Außenminister Gafencu — Gafenco ist die französische Form seines Namens — hat sich durch sein, auch ins Deutsche übertragene Buch über die Vorgeschichte des Zweiten Weltkrieges in weitesten Kreisen einen Ruf als glänzender Schriftsteller und als tiefschürfender Historiker erworben. Sein neuestes Werk kann diesen Eindruck nur verstärken. Gafencu berichtet von einer Reise, die er vom 16. April bis anfangs Mai 1939 unternommen hatte. Diese Fahrt führte ihn über Polen nach Berlin, von dort nach Brüssel, nach London, Paris und Rom. Auf dem Rückweg machte der Minister Halt in Belgrad. Schließlich begab er sich noch nach Ankara und Athen, um dort seinen Partnern vom Balkanpakt die aus dem Westen gebrachten Erfahrungen mitzuteilen. Die Schilderungen des hellsichtigen Beobachters, die er von den führenden Staatslenkern und von der Lage in den einzelnen von ihm berührten Ländern entwirft, sind von höchstem Interesse. Sie zeigen die schicksalhafte Notwendigkeit einer Entwicklung, die alsbald in den Zweiten Weltkrieg mündete. Die trügerische, oberflächliche Va-Banque-Politik des Obersten Beck, die wahnwitzige Raubgier und die siegessichere Brutalität der nationalsozialistischen Gewalthaber, die klägliche Ratlosigkeit Daladiers und Bonnets — der Gafencu das Mäntelchen christlicher Nächstenliebe, ja leidenschaftlicher Vorliebe für Frankreich umwirft —, der vermessene Machtwahn Mussolinis und das ohnmächtige Bemühen Cianos, die italienische Fahrt in den Abgrund zu bremsen, die unselige Verblendung der Balkanherrscher Prinz Paul von Jugoslawien und Boris von Rumänien, erscheinen im gebührenden und, wie wir meinen, im richtigen Licht. Gerecht und ohne allzu harten Tadel beurteilt Gafencu Neville Chamberlain und Lord Halifax, König Leopold III. der Belgier, und die italienische Königsfamilie, die allesamt das Unheil herannahen sahen, doch nicht dessen ganzen Umfang ahnten.

Als überragende Gestalten zeigen sich Papst Pius XII. und Churchill, die bereits in jenem Frühjahr des europäischen Mißvergnügens die Katastrophe für unabwendbar hielten und die, jeder in seiner Art, sich für die schmerzliche Prüfung rüsteten. Gafencu gibt Einzelheiten über seine, den Eingeweihten längst bekannte, durch die Kurie und den italienischen Hof begrüßte, Vermittlungsaktion zwischen Frankreich und Italien. Das und die ausführlich dargelegten Gespräche mit dem polnischen Außenminister Beck, die blendend klugen Worte Churchills und die auch in ihrer künstlerischen Nacherzählung bemerkenswerten Erinnerungen an das reichlich bewegte Zusammensein mit Hitler und Göring bilden den Kern des Buches. Nicht minder fesselnd und die Mitteilungen über diese Balkanreise des Sowjetdiplomaten Potemkin, über die vorsichtige Politik der Türkei und über die mutige Entschlossenheit des griechischen Diktators Metaxas. Am meisten historische und politische Bedeutung aber erblicken wir in der sachkundigen, aus der vollen Kenntnis aller Zusammenhänge schöpfenden Geschichte der Doppelverhandlungen, die der Kreml im Sommer 1939 zugleich mit den westlichen Alliierten und mit dem Dritten Reich geführt hatte. Es geht einwandfrei aus dieser Darstellung hervor, daß nur die Weigerung Becks und der damaligen polnischen Staatsführung, Sowjettruppen auf polnisches Gebiet zu lassen, den Abbruch der Pourparlers Molotows mit den Westmächten und den Abschluß des Vertrags mit Hitler verursacht hat. Moralischen Grund, die Legionärregierung in Warschau zu verdammen, wird man daraus nicht ableiten. Beck und seine Freunde wußten sehr wohl, daß die Rote Armee, einmal in Polen, aus den Gebieten nicht mehr herauszubringen sein würde, die von Moskau aus begehrt wurden. Doch die Erben Pilsudskis haben einen schweren, unentschuldbaren Irrtum gehegt, über ihre Widerstandskraft und über die angebliche Unmöglichkeit einer deutsch-sowjetrussischen, ob auch kurzfristigen und unaufrichtigen Verständigung. Hätte Beck damals nachgegeben, so wäre der Weltkrieg sofort zu einem Ringen Deutschlands gegen eine englisch-französisch-sowjetisch-polnische Koalition geworden. Italien und der Balkan wären nicht auf deutscher Seite in den Kampf eingetreten, Polen hätte zwar Verluste im Osten erlitten — wahrscheinlich geringere, als im Jahre 1945 — und das blutige Ringen hätte einige Jahre kürzer gedauert.

So wird die vortreffliche Schrift Gafencus zu einer neuerlichen Rechtfertigung Churchills und . . . der polnischen Außenpolitik Sikorskis, Mikolajczyks, beziehungsweise der heutigen Warschauer Regierung! Doch der rumänische Staatsmann hat sein Werk vermutlich nicht zu diesem Zweck verfaßt. Es drängte ihn, sich und sein Verhalten vor dem Richterstuhl der Geschichte zu entlasten. Diese Aufgabe hat er insofern gelöst, als er an der Geschicklichkeit und an der Einsicht Gafencus in die damalige Weltlage nicht zu zweifeln ist. Er hat in Bukarest Zutreffendes mitgeteilt und guten Rat erteilt. Auf seiner Erkundungsfahrt ist er durch gefährliche Klippen hindurchgelangt — mitunter auf so erheiternde Weise, wie in Berlin, als er einen Krankheitsanfall mimte, um nicht als huldigender Vasall Hitlers bei der Parade an dessen Geburtstag auftreten zu müssen. An dem Scheitern der Verhandlungen zwischen Moskau und London-Paris trägt Gafencu, trägt Rumänien keine Verantwortung. Daß der Autor sich besonders von diesem Vorwurf reinwaschen wollte, beweist seinen historischen und seinen politischen Sinn. Denn er wird längst in Moskau als Widersacher betrachtet und die Rückkehr nach Bukarest dürfte ihm derzeit verwehrt sein. Trotzdem hat das Gafencu nicht in der Meinung beirrt, daß auf dem Einverständnis der Westmächte und der Sowjetunion der Friede Europas beruhte, daß er auf ihm beruht. Zu dieser These einen entscheidenden Beitrag geliefert zu haben, das scheint uns eines der Hauptverdienste des geistreichen und literarisch hochstehenden Reiseberichts. Der zweite Verdienst gehört in den ästhetischen Berich: Gafencu hat nicht vergessen, daß Klio eine Muse ist.

F. de B.

* Grégoir Gafenco: Derniers Jours de l'Europe. Un voyage diplomatique en 1939. LUF., Eg[illegible] Paris 1946, 80, 252 Seiten.

Journal de Genève

185 59

28.2.46

Un toast du roi Michel

Moscou, 25. — (A.T.S.) A l'occasion du 20me anniversaire de la création de l'armée rouge, une grande réception a eu lieu à Bucarest, à laquelle 600 personnes ont participé, dont le roi Michel, la reine-mère Hélène, tous les ministres roumains, les membres du corps diplomatique avec l'ambassadeur de l'U.R.S.S. en tête.

Le roi a porté un toast à l'armée rouge et au généralissime Staline.

4.3.46

UN GRAND BARRAGE SERA CONSTRUIT SUR LE DANUBE ROUMAIN

Bucares,t 4. — De Reuter :

La radio de Bucarest annonce que l'on commencera ce printemps les travaux de construction d'un grand barrage sur le Danube.

L'électricité fournie par cette usine permettra d'alimenter les deux tiers de la Roumanie.

5.3.46

LA DIFFICILE PAIX DE DEMAIN

A la Maison internationale des Etudiants, sous les auspices de l'Association des Etudiants et Anciens Etudiants de la Faculté des sciences économiques et sociales, et devant un public nombreux de diplomates et d'universitaires, M. Grégoire Gafenco, ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie, et ancien ambassadeur à Moscou, a posé avec clarté et courage le problème angoissant de la paix. Celle-ci ne saurait être assurée que par une organisation internationale fondée sur le droit.

Deux solutions sont possibles : la solution autoritaire préconisée par les Soviets sous forme d'une *Fédération* d'Etats sur la base communiste et sous l'égide de Moscou ou la solution fédéraliste avec l'intégration de tous les régimes dans un super-Etat exerçant l'autorité suprême et contrôlé par un parlement mondial. Tandis que la première solution est soutenue par une politique dynamique où les constantes géographiques rejoignent l'universalisme communiste, la seconde, qui correspond pourtant à l'idéal occidental, n'a pas réussi à s'imposer à l'O.N.U.

Sera-ce le conflit entre les deux tendances, ou le monde trouvera-t-il encore les forces spirituelles nécessaires pour se régénérer et pour créer la véritable organisation des hommes de bonne volonté, car le problème posé si lucidement par M. Grégoire Gafenco sur le plan politique ne saurait trouver dans le désarroi actuel des esprits, pensons-nous, une réponse sur le plan moral.

S.

6.3.46

E DIFFICILE PROBLÈME DE LA PAIX

os lecteurs voudrons bien lire comme suit le dernier mbre de la phrase qui termine le compte rendu de la férence donnée par M. Gafenco sur « Le difficile prone de la paix » : ... car le problème posé si lucidement par M. Grégoire Gafenco sur le plan politique ne urait trouver dans le désarroi actuel des esprits, penns-nous, qu'une réponse sur le plan moral.

2.4.46

Les derniers jours de l'Europe[1]

par René Payot.

Après les *Préliminaires de la guerre à l'Est,* qui restent jusqu'à présent l'ouvrage le plus substantiel qui ait été publié sur le conflit, M. Grégoire Gafenco nous livre un nouveau volume qui, moins dense que le précédent, ne le lui cède en rien pour l'intérêt du sujet, la qualité de l'exposition et du style. C'est à la fois l'œuvre d'un homme d'Etat qui a des vues d'ensemble singulièrement profondes, et d'un écrivain politique chez qui la pratique du journalisme a développé le sens du récit coloré, des formules qui font images.

En 1914, le prince de Bülov demandait à son successeur comment la guerre avait pu éclater. « Ah ! si on le savait », répondit mélancoliquement M. de Bethmann-Hollweg, en levant ses grands bras vers le ciel. Après avoir lu l'ouvrage de Grégoire Gafenco, personne ne pourra plus avoir d'incertitude sur le jeu subtil des forces qui a suscité le déclanchement de la conflagration de 1939. Au printemps de cette année-là, Gafenco, qui venait d'être nommé ministre des affaires étrangères, entreprit un voyage à travers les capitales européennes où il eut des entretiens avec ceux qui tenaient dans leurs mains les destinées européennes ; en causant avec ces acteurs, qui devaient, six mois plus tard, se trouver dans des camps opposés il se convainquit que la guerre était inévitable parce que ceux qui cherchaient à l'éviter étaient gagnés de vitesse par les hitlériens décidés à substituer, au système de l'équilibre, une hégémonie dont ils comptaient être les bénéficiaires.

C'est avec le colonel Beck que Gafenco eut sa première conversation.... nocturne, dans le train qui l'emmenait de Bucarest à Breslau. Ayant liquidé la Tchécoslovaquie, Hitler avait commencé sa campagne d'intimidation contre la Pologne. Beck, ardent et orgueilleux, était persuadé qu'il pourrait résister, mais manquant de connaissances historiques, il ne voyait pas qu'il lui était impossible de vivre en mauvais termes avec ses deux puissants voisins. Il ne voulait pas permettre aux troupes russes de venir sur le territoire polonais au cas où sa patrie serait menacée. Son obstination fit échouer les pourparlers militaires que les anglo-français menaient à Moscou. Sa méfiance à l'égard des Russes était peut-être justifiée, mais il ne put pas comprendre qu'à ce moment-là la politique n'était plus, comme le disait le cardinal de Retz, que l'art de choisir entre des inconvénients.

Son cas n'était d'ailleurs pas isolé. La série des succès pacifiques remportés par Hitler depuis 1936 avait effrayé les petits Etats qui cherchaient un refuge dans l'observation d'une stricte neutralité. Ce fut notamment le cas du roi Léopold de Belgique, qui espérait sauver son pays en ne liant plus son sort à celui des puissances occidentales.

Débarquant en Angleterre, G. Gafenco rencontre MM. Churchill, Neville Chamberlain et lord Halifax. Le premier, avec son extraordinaire clairvoyance, voit se confirmer ce qu'il a prévu ; les autres, qui assument les responsabilités du pouvoir, se rendant compte que les efforts de conciliation, dont Munich est le symbole, n'ont servi de rien, essayent un peu tardivement de reconstituer, par des pactes, une Europe capable de s'opposer à la poussée du national-socialisme. La Grande-Bretagne donne sa garantie à la Pologne, à la Grèce, à la Roumanie, espérant que le prestige de son nom les protégera contre l'agression. Vain espoir, car ce support moral ne s'appuie sur aucune force matérielle propre à impressionner les dirigeants hitlériens.

Le même effort est tenté à Paris, où l'on a compris que le système de sécurité, inauguré à la dernière minute, n'aurait d'efficacité que si la Russie y adhérait. Mais la Pologne tergiverse, la Grande-Bretagne a des scrupules en ce qui concerne l'occupation des pays baltes. On perd du temps à chercher des formules. La vérité, c'est que les Alliés n'ont rien à offrir à l'Union soviétique parce qu'ils voudraient maintenir le statu quo. Les pourparlers militaires échouent et, le 23 août, Ribbentrop signe à Moscou le fameux accord qui protégeant l'Allemagne du côté de l'est en lui épargnant une lutte sur deux fronts, et la détermine à résoudre par la force le problème polonais.

La guerre était inévitable, car liées par leurs traités avec la Pologne, ni la France, ni l'Angleterre, malgré leur faiblesse militaire, ne purent admettre cette attaque dirigée contre un pays ami et qui violait l'accord signé à Munich. N'ayant pu arrêter le IIIme Reich par une action diplomatique qui commença trop tard, ces Etats furent obligés de recourir à la guerre pour freiner une ambition démesurée. Il faut lire Gafenco pour saisir le caractère dramatique et émouvant des semaines qui précédèrent le déclanchement des hostilités ; il retrace avec un art souverain les démarches entreprises, tant par Londres que par Paris, afin de prévenir l'irréparable, et les ultimes efforts du gouvernement français dans le dessein de neutraliser l'Italie.

Mais les dés étaient jetés. Le principe de la sécurité collective ayant été abandonné à Munich, où les occidentaux eurent tort de ne pas inviter la Russie, l'idée du partage allait régner en politique, et le partage ne peut être que générateur de conflits. Démantelée sur le terrain diplomatique, l'Europe était à la merci de la puissance impérialiste ; aucune barrière solide ne put arrêter ses desseins le jour où la Russie signa un pacte qui ne lui procura d'ailleurs que le répit d'une trêve. Sur ce pacte qui restera un des grands événements de l'histoire contemporaine, Grégoire Gafenco n'apporte pas de précisions ; le mystère de sa négociation est resté entier ; et il ne semble pas qu'on soit très pressé de faire toute la lumière sur sa genèse. Même au procès de Nuremberg, on cherche à éviter de longs débats sur ce sujet un peu scabreux.

Mais cette lacune, qui n'est d'ailleurs pas imputable à l'auteur, n'enlève rien à la valeur de son ouvrage ; il constitue un témoignage du premier ordre sur les origines de la guerre, car il unit à une documentation directe, le jugement d'un grand esprit, apte à concevoir les ensembles, et à juger avec une haute probité intellectuelle les actions de ceux qui dirigeaient l'Europe cependant qu'elle agonisait.

René Payot.

[1] **Derniers Jours de l'Europe,** par Grégoire Gafenco, brairie Universitaire Egloff, Fribourg.

Die Tat

60

186

15.2.46

Die Bilanz der Judenausrottung

Frankfurt a. M., 14. Febr. (ag.) Die großen Zeitungen haben jetzt Weisung erhalten, in großer Aufmachung eine völlige Statistik der von den Nazis ermordeten Juden zu veröffentlichen.

Insgesamt wurden in Europa durch den Nationalsozialismus 4,8 Millionen Juden ums Leben gebracht, während 400 000 weitere Juden auswanderten, um sich nicht von den Deutschen fangen zu lassen. Heute leben in Europa noch 1 139 400 Juden, wobei die Sowjetunion, deren Zahlen nicht bekannt sind, nicht eingerechnet ist.

Aus der nachfolgenden Statistik sind die Verluste der europäischen Juden ersichtlich. Es ist dabei zu bemerken, daß in Rumänien und Ungarn die Judenverfolgungen erst im Jahre 1944 begannen, d. h. in einem Zeitpunkt, da Deutschland seine Vernichtungspolitik im Innern bereits durchgeführt hatte.

	Juden vor dem Kriege	getötete Juden
Polen	3 250 000	3 168 000
Tschechoslowakei	360 000	325 000
Deutschland	3 600 000	1 250 000
Frankreich	240 000	200 000
Holland	150 000	120 000
Belgien	100 000	78 000
Jugoslawien	75 000	60 000
Griechenland	75 000	66 000
Rumänien	850 000	475 000
Ungarn	403 000	185 000
Oesterreich	60 000	40 000

4

2.2.46

22.2.46

In Lausanne veranstaltet gegenwärtig die rumänische Gesandtschaft in der Schweiz eine Ausstellung rumänischer Volkskunst. Rumänien besitzt eine noch ungemein lebendige traditionelle Volkskunst, welche dadurch bewahrt bleibt, daß fast alle Gegenstände des Bauern auf dem Dorfe selbst hergestellt werden. Einen besonderen Platz nimmt dabei die farbige Stickerei ein, die sich auf dem weißen Grund durch starke Kontrastwirkung und eine unerschöpfliche Mannigfaltigkeit der Ornamentik auszeichnet. Eine ähnliche Genauigkeit und Schärfe der einzelnen Figuren findet sich auch an den fein geschnitzten Holzgeräten. Einen interessanten Einblick vermittelt die Ausstellung ferner in die verschiedenen Typen der Bauernhäuser und die religiöse Ikonmalerei.

7

25.2.46

Rußland verweigert der Palästinakommission Einreise in den Balkan

Wien, 24. Februar. (Exchange) Die alliierten Kontrollkommissionen in Ungarn, Rumänien und Bulgarien haben auf Verlangen Rußlands das Einreise-Visum für die anglo-amerikanische Palästina-Kommission verweigert. Die Mitglieder der Kommission drücken über diese Entscheidung ihr Bedauern aus, da ihr Bericht unvollkommen bleiben müsse. Die Kommission hat nunmehr führende jüdische Persönlichkeiten jener drei Länder nach Wien eingeladen — vorausgesetzt, daß sie die Ausreisebewilligung erhalten. Ende der Woche will sich die Kommission nach Italien und von dort nach Kairo begeben.

7

6.3.46

Zum neuen rumänischen Gesandten in der Schweiz ist der Direktor der rumänischen Nachrichtenagentur RADOR, Serban Voinea, ernannt worden.

4

6.3.46

Eine Diplomatenreise vor der Katastrophe

Betrachtungen zu dem neuen Werk von Gafencu *

-*tt*- Der ehemalige rumänische Außenminister Gafencu — Gafenco ist die französische Form seines Namens — hat sich durch sein, auch ins Deutsche übertragene, Buch über die Vorgeschichte des zweiten Weltkrieges in weitesten Kreisen einen Ruf als glänzender Schriftsteller und als tiefschürfender Historiker erworben. Sein neuestes Werk kann diesen Eindruck nur verstärken. Gafencu berichtet von einer Reise, die er vom 16. April bis Anfang Mai 1939 unternommen hatte. Diese Fahrt führte ihn über Polen nach Berlin, von dort nach Brüssel, nach London, Paris und Rom. Auf dem Rückweg machte der Minister Halt in Belgrad. Schließlich begab er sich noch nach Ankara und Athen, um dort seinen Partnern vom Balkanpakt die aus dem Westen heimgebrachten Erfahrungen mitzuteilen.

7

Die Schilderungen, die der hellsichtige Beobachter von den führenden Staatslenkern und von der Lage in den einzelnen von ihm berührten Ländern entwirft, sind von höchstem Interesse. Sie zeigen die schicksalhafte Notwendigkeit einer Entwicklung, die alsbald in den zweiten Weltkrieg mündete. Die trügerische, oberflächliche Va-Banque-Politik des Obersten Beck, die wahnwitzige Raubgier und die siegessichere Brutalität der nationalsozialistischen Gewalthaber, die klägliche Ratlosigkeit Daladiers und Bonnets — der Gafencu das Mäntelchen christlicher Nächstenliebe, ja leidenschaftlicher Vorliebe für Frankreich umwirft —, der vermessene Machtwahn Mussolinis und das ohnmächtige Bemühen Cianos, die italienische Fahrt in den Abgrund zu bremsen, die unselige Verblendung der Balkanherrscher Prinz Paul von Jugoslawien und Boris von Bulgarien, erscheinen im gebührenden und, wie wir meinen, im richtigen Licht. Gerecht und ohne allzu harten Tadel beurteilt Gafencu Neville Chamberlain und Lord Halifax, König Leopold III. der Belgier und die italienische Königsfamilie, die allesamt das Unheil herannahen sahen, doch nicht dessen ganzen Umfang ahnten noch es verstanden, sich ihm entgegenzustemmen.

Als überragende Gestalten zeigen sich Papst Pius XII. und Churchill, die bereits in jenem Frühjahr des europäischen Mißvergnügens die Katastrophe für unabwendbar hielten und die, jeder in seiner Art, sich für die schmerzliche Prüfung rüsteten. Gafencu gibt Einzelheiten über seine, den Eingeweihten längst bekannte, durch die Kurie und den italienischen Hof begrüßte Vermittlungsaktion zwischen Frankreich und Italien. Das und die ausführlich dargelegten Gespräche mit dem polnischen Außenminister Beck, die blendend klugen Worte Churchills und die, auch in ihrer künstlerischen Nacherzählung bemerkenswerten Erinnerungen an das reichlich bewegte Zusammensein mit Hitler und Göring bilden den Kern des Buchs. Nicht minder fesselnd sind die Mitteilungen über die Balkanreise des Sowjetdiplomaten Potemkin, über die vorsichtige Politik der Türkei und über die mutige Entschlossenheit des griechischen Diktators Metaxas. Am meisten historische und politische Bedeutung aber erblicken wir in der sachkundigen, aus der vollen Kenntnis aller Zusammenhänge schöpfenden Geschichte der Doppelverhandlungen, die der Kreml im Sommer 1939 zugleich mit den westlichen Alliierten und mit dem Dritten Reich geführt hatte. Es geht einwandfrei aus dieser Darstellung hervor, daß nur die Weigerung Becks und der damaligen polnischen Staatsführung, Sowjettruppen auf polnisches Gebiet zu lassen, den Abbruch der Pourparlers Molotows mit den Westmächten und den Abschluß des Vertrags mit Hitler verursacht hat. *Moralischen* Grund, die Legionärregierung in Warschau zu verdammen, wird man daraus nicht ableiten. Beck und seine Freunde wußten sehr wohl, daß die Rote Armee, einmal in Polen, aus *den* Gebieten nicht mehr herauszubringen sein würde, die von Moskau aus begehrt wurden. Doch die Erben Pilsudskis haben einen schweren, unentschuldbaren Irrtum gehegt, über ihre Widerstandskraft und über die angebliche Unmöglichkeit einer deutsch-sowjetischen, ob auch kurzfristigen und unaufrichtigen Verständigung. Hätte Beck damals nachgegeben, so wäre der Weltkrieg sofort zu einem Ringen Deutschlands gegen eine englisch-französisch-sowjetisch-polnische Koalition geworden. Italien und der Balkan wären nicht auf deutscher Seite in den Kampf eingetreten. Polen hätte zwar Verluste im Osten erlitten — wahrscheinlich geringere, als im Jahre 1945 — und das blutige Ringen hätte einige Jahre kürzer gedauert, viele Millionen Opfer wären nicht gefallen und das Endresultat hätte sich vom gegenwärtigen kaum unterschieden.

So wird die vortreffliche Schrift Gafencus zu einer neuerlichen Rechtfertigung Churchills und ... der polnischen Außenpolitik Sikorskis, Mikolajczyks, beziehungsweise der heutigen Warschauer Regierung! Doch der rumänische Staatsmann hat sein Werk vermutlich nicht zu *diesem* Zweck verfaßt. Es drängte ihn, sich und sein Verhalten vor dem Richterstuhl der Geschichte zu entlasten. Diese Aufgabe hat er insofern gelöst, als an der Geschicklichkeit und an der Einsicht Gafencus in die damalige Weltlage nicht zu zweifeln ist. Er hat in Bukarest Zutreffendes mitgeteilt und guten Rat erteilt. Auf seiner Erkundungsfahrt ist er durch gefährliche Klippen hindurchgelangt — mitunter auf so erheiternde Weise, wie in Berlin, als er einen Krankheitsanfall mimte, um nicht als huldiger Vasall Hitlers bei der Parade an dessen Geburtstag auftreten zu müssen. An dem Scheitern der Verhandlungen zwischen Moskau und London—Paris trägt Gafencu, trägt Rumänien keine Verantwortung. Daß der Autor sich besonders von diesem Vorwurf reinwaschen wollte, beweist seinen historischen und seinen politischen Sinn. Denn er wird längst in Moskau als Widersacher betrachtet, und die Rückkehr nach Bukarest dürfte ihm derzeit verwehrt sein. Trotzdem hat dies Gafencu nicht in der Meinung beirrt, daß auf dem Einverständnis der Westmächte und der Sowjetunion der Friede Europas beruhte, daß er auf ihm beruht. Zu dieser These einen entscheidenden Beitrag geliefert zu haben, das scheint uns eines der Hauptverdienste des geistreichen und literarisch hochstehenden Reiseberichts. Das zweite Verdienst aber gehört in den ästhetischen Bereich: Gafencu hat nicht vergessen, daß Klio eine Muse ist.

* *Grégoir Gafenco:* Derniers Jours de l'Europe. Un voyage diplomatique en 1939. Egloff, Paris 1946.

13.2.46 Gazette de Lausanne

187

La structure politique roumaine

A la suite de l'article que nous avons publié sous ce titre dans notre numéro du vendredi 8 février et dans lequel M. Gafenco était mis en cause, l'ancien ministre des affaires étrangères de Roumanie, nous a fait parvenir la lettre suivante que nous publions en obéissant à notre habituel souci d'objectivité :

Je vous prie de bien vouloir publier cette réponse à l'article paru dans votre numéro du 8 février, sous le titre : « La structure politique roumaine. »

Je ne m'arrêterai pas à juger les tendances de cet article ; je me bornerai à rectifier certains faits. Votre collaborateur anonyme (à tel point anonyme qu'il se désigne lui-même par un double A.), prétend que M. J. Maniu, le vénérable président du parti national paysan roumain, s'est résigné à finir ses jours dans l'isolement et dans « le rôle purement théorique d'un défenseur de la liberté ». Je ne connais pas les dernières intentions de M. Maniu. Je me suis éloigné de son parti avant la guerre, en un moment où aucun problème essentiel d'ordre national ne se posait, et où j'étais libre de servir mon pays comme je l'entendais. Mais je me suis incliné devant le rôle admirable qu'il a joué pendant la guerre, quand il fut l'âme de la résistance roumaine contre la politique d'envahissement de l'Allemagne hitlérienne. Son courage et son patriotisme lui assurèrent l'affectueuse et fidèle confiance d'une grande partie du peuple roumain.

Quant aux allégations qui me concernent, elles n'ont guère plus de consistance.

L'accord économique germano-roumain a été conclu sept mois avant la guerre, à une époque où l'Europe entière luttait désespérément pour sauver la paix. Signé le 23 mars 1939 (huit jours après l'occupation de Prague par les troupes allemandes), cet accord détourna de la Roumanie le danger d'une invasion, qui lui avait été signalé par tous les Etats ses amis ; ni l'Angleterre, ni la France n'étaient disposées à ce moment à envisager la guerre. Les légations de ces deux puissances furent d'ailleurs tenues au courant des négociations.

L'accord ne comportait aucune abdication d'ordre économique ; dans le courant du mois d'avril sir Frederick Leith-Ross, l'éminent expert du Foreign Office, négociait à Bucarest un accord de commerce anglo-roumain.

L'accord n'engageait pas la politique de la Roumanie et ne modifiait en aucune façon l'attitude de ce pays ; le 13 avril 1939, le gouvernement roumain, dont je dirigeais la politique étrangère, reçut une preuve manifeste de confiance de la part des puissances occidentales : la France et l'Angleterre accordaient leur garantie à la Roumanie.

Ces faits (que j'ai consignés dans un ouvrage auquel votre journal réserva le meilleur accueil), se passent de tout commentaire.

Je ne sais si les conclusions de votre collaborateur anonyme au sujet des Roumains vivant à l'étranger, contiennent un blâme ou une provocation. Pour ma part, je suis convaincu que la grande majorité de mes compatriotes s'abstient de toute agitation politique : c'est là un devoir élémentaire envers le pays qui leur accorde son hospitalité. Encore faudrait-il que la presse facilitât l'accomplissement de ce devoir, en se gardant de propager des polémiques d'un caractère personnel et tendancieux.

Grégoire Gafenco.

Conformément à l'usage, nous avons soumis ce texte à l'auteur de l'article incriminé qui justifie son point de vue par les lignes suivantes :

Nous sommes d'accord avec M. Gafenco quand il décrit M. Maniu comme ayant été un grand lutteur et défenseur des libertés roumaines, qui fut abandonné par presque tous ses amis. Nous avons aussi décrit la situation actuelle de M. Maniu ; M. Gafenco ne la contredit pas, puisqu'il affirme ne pas connaître les intentions actuelles de M. Maniu. Nous sommes aussi d'accord que M. Gafenco était tout à fait libre de servir son pays comme il l'entendait et nous n'avons émis aucune critique sur les raisons qui l'ont déterminé à s'éloigner de M. Maniu. Nous pourrions cependant émettre des doutes sur l'affirmation de M. Gafenco que le 21 décembre 1938, lorsqu'il se séparait du grand démocrate, pour entrer dans le gouvernement émanant du parti unique, aucun problème essentiel d'ordre national ne se posait. A une époque où deux idéologies diamétralement opposées s'affrontaient en Europe, il n'y avait alors personne en Suisse et ailleurs, qui ait ignoré dans quelle voie l' « Ordre nouveau » devait mener l'Europe, et « quels *problèmes essentiels d'ordre national* » se posaient. Il nous est bien difficile de croire qu'un homme d'Etat comme M. Gafenco n'en fût pas averti. L'obligation où il se trouva, trois mois après son entrée dans le gouvernement, de signer avec Wohltat l'accord économique germano-roumain, en constitue la meilleure preuve.

« L'accord ne comportait aucune abdication d'ordre économique », prétend M. Gafenco. Mais n'est-ce pas M. Gafenco lui-même qui écrit dans son livre à ce sujet :

« L'accord conclu avec l'Allemagne contenait évidemment un risque, dont le gouvernement roumain était parfaitement conscient : le plan de collaboration n'avait été établi que dans les lignes générales et il pouvait, sous la pression allemande, prendre une extension telle qu'il fit glisser la Roumanie sous la dépendance du Reich » (1).

Et le *Journal de Genève* du 25 mars 1939 écrivait ce qui suit sur l'accord conclu par M. Gafenco :

« On n'en est pas moins persuadé à Londres que la Roumanie a profondément modifié sa structure économique, sur l'insistance et au profit de l'Allemagne et qu'il reste à voir si ce n'est pas là un grand pas vers la subjugation politique de la Roumanie par le grand Reich allemand. »

Evidemment l'Angleterre, luttant pour détourner la Roumanie de la dangereuse politique où elle s'engageait, conclut ultérieurement un accord par lequel elle allouait à la Roumanie d'importants crédits et s'obligeait aussi à acheter pour ses stocks de grandes quantités de céréales roumaines. Elle alla jusqu'à accorder une garantie politique à la Roumanie. Pourtant la Roumanie continua à glisser sur la pente sur laquelle elle s'était engagée le 23 mars 1939. Ce sont des faits généralement connus, que M. Gafenco ne cache pas dans son ouvrage.

Quant à notre anonymat, la discrétion de l'auteur plaide pour sa sincérité. Il n'a rien à cacher. Ce n'est pas de sa faute s'il se désigne par un double A. C'est que son nom est Alfred Androniu.

(Réd.) Nous tenons à dire à M. G. Gafenco que nous n'ignorons rien des sentiments qu'il porte à notre pays, ni des valeurs qu'il entend servir. Son magistral ouvrage, Les préliminaires de la guerre à l'Est, *est encore dans toutes les mémoires et l'on attend avec le plus vif intérêt le nouveau volume sorti de sa main dont la parution est annoncée. C'est assez dire que nous ne sommes animés d'aucune hostilité à son égard.*

Très simplement, en un temps où il s'avère si malaisé de renseigner objectivement le public sur ce qui se passe réellement dans le monde, nous nous sommes fait une règle de fournir à nos lecteurs des informations puisées aux sources les plus diverses. Cela ne peut aller sans que s'affrontent des thèses contradictoires et sans déplaire aux uns ou aux autres, sinon aux uns et aux autres. De telles discussions sont à notre sens le seul moyen de servir la vérité. **Réd.**

(1) G. Gafenco. *Préliminaires de la guerre à l'Est*, p. 272.

8. 2. 46 Gazette de Lausanne

62

188

La structure politique roumaine

L'accord de Moscou a mis fin au regrettable conflit entre le roi et le gouvernement de M. Groza. L'intrépide souverain et son gouvernement pourront maintenant continuer ensemble les grands efforts indispensables à la guérison des profondes blessures du pays. C'est un magnifique résultat, mais c'est le seul changement par rapport à la situation antérieure. Il ne faut pas croire que le gouvernement est devenu plus démocratique qu'avant grâce à l'entrée dans son sein de M. Romniceano, le représentant de M. Dinu Bratiano, et de M. Hatziegano, l'ami de M. Juliu Maniu. On pourrait plutôt prétendre le contraire.

En effet, M. Romniceano fut administrateur de la Banque nationale sous le régime néfaste d'Antonesco et soutint sa déplorable politique d'aide financière à la machine de guerre allemande — à laquelle les institutions bancaires et industrielles patronnées par M. Dinu Bratiano étaient également inféodées — et vint même en Suisse, en qualité de représentant du régime d'Antonesco, pour négocier « sans succès » des accords économiques. Quant à M. Hatziegano il fut choisi avec soin par M. Maniu parmi ceux qui n'ont pas collaboré avec les Allemands et c'est incontestablement à l'honneur du nouveau ministre. Mais comme il est resté à Cluj sous la domination hongroise, après le « diktat de Vienne » de 1940 et en a beaucoup souffert, il apporte forcément dans le gouvernement un courant de supernationalisme et de chauvinisme facilement explicable, mais qui reparaît juste au moment où, grâce aux efforts du gouvernement, une détente commençait à se manifester entre ces deux peuples également éprouvés et qui, tous deux, paient chèrement leur alliance nazie.

Ceux qui attendaient des discussions de Moscou un résultat plus palpable, ceux qui de l'étranger se voyaient offrir un portefeuille ministériel qui aurait été de nature à faciliter... la démocratisation du régime, sont bien déçus ; ils continuent à adresser au gouvernement les mêmes critiques et peuvent, vu le peu de changement, garder la même attitude que par le passé, sauf sur un point : ils n'ont plus l'occasion de s'ériger en défenseurs du roi.

Examinons un peu la structure politique actuelle de la Roumanie. Le noyau du gouvernement roumain, comme celui de tous les gouvernements des pays libérés, est constitué, — il ne pourrait en être autrement — par le groupement de ceux qui, durant le régime des Quislings, ont joué un rôle dans le mouvement clandestin, ont vécu dans l'illégalité, ont peuplé les prisons et les camps de concentration et ont communié dans la douleur, le sang et le deuil. Ils sont naturellement orientés vers la gauche. Il serait — en effet — étonnant qu'il en fût autrement. On trouve chez eux beaucoup de bon et de sain, mais certainement aussi, comme partout ailleurs, du mauvais : des clandestins improvisés, d'autres qui prétendent avoir joué un double jeu ou qui ont souffert du régime Antonesco pour d'autres raisons que la clandestinité. Mais le fond paraît bon quand même. Faisant abstraction de leurs ambitions et de leurs sentiments personnels — phénomène nouveau pour la Roumanie — ils ont fait appel aux anciens partis pour tenter de relever ensemble, par-dessus les vieilles querelles, le pays dévasté. L'expérience du parti pro-nazi de la Garde de Fer qui, voulant tout renouveler, avait désorganisé le pays au point que les Allemands durent les faire fusiller par Antonesco, a servi les hommes nouveaux. Ils se sont rendu compte qu'ils ne pourraient pas remplacer tout l'appareil administratif au moment de l'effondrement général. Ils ont compris qu'ayant agi dans la clandestinité, ils n'étaient pas connus et ne pouvaient espérer obtenir les suffrages d'une population en majorité empoisonnée par le nazisme, dont elle avait tiré de grands bénéfices à l'époque de l'alliance roumano-allemande. Ils savaient que les éléments fascistes continuaient à s'agiter. C'est pourquoi ils n'ont pas voulu prendre seuls la responsabilité du pouvoir. Dans leur désir d'entente, ils ont commis une grave erreur lourde de conséquences, celle de retarder l'épuration, et la Roumanie est aujourd'hui le seul pays où les collaborationistes et les traîtres continuent à se promener librement et même à relever la tête.

C'est ainsi que l'équipe gouvernementale actuelle prit corps. Elle a été critiquée à l'Occident et continue à l'être. Le principal reproche qu'on lui adresse c'est l'absence de M. Maniu qui reste, aux yeux de l'étranger, l'intransigeant défenseur des libertés démocratiques. N'est-ce pas lui qui pendant des décennies protégea les libertés roumaines contre l'oppression hongroise ? N'est-ce pas lui toujours qui, après avoir ramené d'exil le roi Carol, l'abandonna lorsqu'il découvrit chez lui des tendances de dictateur ?

Pourquoi ce grand défenseur des libertés et ses amis sont-ils absents du gouvernement, se demande-t-on dans les pays anglo-saxons et en Suisse ? L'explication en est pourtant très simple.

Cet homme, épris de liberté, a vu, l'un après l'autre, tous ses partisans l'abandonner. Vaida-Voévod, son compagnon de lutte, a passé dans le clan du roi Carol dont il soutint la dictature. Puis il eut l'immense douleur de voir son brillant adjoint Gafenco endosser l'uniforme du parti unique du roi Carol et — pis encore — conclure en mars 1939, en sa qualité de ministre des affaires étrangères, avec l'émissaire de Hitler, Wohltat, un accord qui mettait le potentiel économique roumain au service de l'Allemagne. Il a vu même le vice-président de son parti, Mihalache, qui durant toute sa vie n'avait jamais voulu ôter la chemise brodée du costume national, faire exception à ses principes vestimentaires et revêtir aussi l'uniforme bleu. Et après le départ du roi Carol, d'autres partisans encore l'abandonnèrent pour rejoindre le cercle du « maréchal ». A un âge avancé, dégoûté par ses tristes expériences, il ne tient pas à rassembler ses moutons égarés, qui aujourd'hui essaient de s'accrocher à lui comme à une planche de salut. Il l'a d'ailleurs précisé dans la presse étrangère lors des tentatives pour conclure l'armistice, en faisant savoir que personne ne le représente en dehors du pays, sauf M. Stirbey, qui a vécu en exil en Suisse pendant le régime du roi Carol. Si, à toutes ces raisons plausibles on ajoute sa proverbiale indécision, sa nature négative, due à une longue activité d'opposition au parlement hongrois, sa crainte des responsabilités, on comprend aisément l'attitude actuelle de M. Maniu. Il sait très bien que le moment est venu de passer dans l'histoire. Il ne veut pas, au soir de sa vie, faire partie d'un gouvernement du pays vaincu, après avoir débuté comme premier ministre d'une Roumanie glorieuse. Il préfère se cantonner dans son rôle théorique de défenseur de la liberté en reprochant au gouvernement de ne pas l'accorder.

Certes le pays ne jouit pas encore de toutes les libertés occidentales ; les accorder serait offrir une prime d'encouragement aux membres de la Garde de Fer, à tous les collaborationnistes qui pourraient exploiter les malheurs actuels du peuple, dont ils sont les premiers responsables. Tout comme l'Allemagne, la Roumanie a besoin d'une cure de désintoxication. Ce qui fait besoin actuellement, ce ne sont pas des libertés théoriques, mais le « primum vivere ». Des mesures d'ordre social sont prises malgré la difficile situation financière. On essaie de gagner la confiance de l'URSS. et prouver l'intention de vivre en bonne harmonie avec le puissant voisin de l'Est auquel on n'avait pas ménagé les attaques durant toute la période comprise entre les deux guerres. On lutte contre le chauvinisme et le supernationalisme qui ont empoisonné la vie du pays. Malgré la situation financière grave, malgré les malheurs de l'inflation, la propriété privée n'est pas touchée et la vie bancaire et commerciale continue. On s'efforce de remplir rigoureusement les obligations assumées par la convention d'armistice. Il y a certainement encore d'immenses difficultés à vaincre, conséquence de l'effondrement de l'alliance contre nature avec le nazisme.

La situation est bien loin d'être rose. Mais ne serait-il pas injuste de rendre le régime responsable de tous ces maux sans lui donner le temps de faire ses preuves ? Et n'est-il pas singulier de voir à l'étranger, ceux qui ont été les premiers fossoyeurs des libertés roumaines, relever l'étendard de la démocratie ?

A. A.

63

C A P I T O L U L

"O B S E R V A T I U N I   G E N E R A L E"

din memoriul lui Grigore Gafencu

din 7 Octomvrie 1946.

---o---

O B S E R V A T I U N I

asupra Proectului de Tratat de Pace cu România.

Paris, Octombrie 1946.

S U M A R U L

H A R T I

OBSERVATIUNI GENERALE

Poporul român aşteaptă cu încredere hotărîrile Conferinţei dela Paris; el dorea profund pacea şi voia să i se dea posibilitatea de a repara suferinţele şi pagubele provocate prin participarea sa la un război în care fusese angajat împotriva voinţei sale.

El spera, în virtutea atitudinii loiale pe care a avut-o întotdeauna faţă de vechea ordine europeană, că responsabilităţile sale reale vor fi judecate cu echitate şi că el nu va fi supus unui tratament punitiv. El spera deasemeni că, după ce va fi îndeplinit condiţiunile cari îi vor fi fost impuse, va putea să regăsească odată cu pacea, independenţa sa politică şi economică.

Astăzi, când proectul de tratat care îl priveşte, revăzut de Comisiuni, este prezentat în faţa adunării plenare, îi va fi greu de a-şi ascunde dureroasa sa decepţie.

Tratatele actuale nu înţeleg să facă nicio discriminare între statele "Satelite". Dar cum este posibil să nu se facă distincţie între statele cari s'au făcut instrumentele politicei germane şi acelea în contra cărora a fost dirijată această politică? Cum se poate uita că România nu a luat parte în niciun fel la prepararea acţiunii "revizioniste" şi războinice a Germaniei hitleriene ?

Ataşată cu fidelitate Societăţii Naţiunilor, România a opus o rezistenţă hotărîtă şi activă tuturor manevrelor Axei până în ultimele zile ale vechei ordine europene, adică până la prăbuşirea frontului occidental în Franţa (Mai-Iunie 1940) Dar în acest timp, acordul dela München divizase deja conti-

./.

nentul şi izolase ţările din Est, iar acordul dela Moscova împărţise Europa orientală şi implicit România. 192

Ca urmare a acestui din urmă acord, România a pierdut teritorii, româneşti prin istorie, prin sânge şi prin limbă, de care ea era profund ataşată. Această pierdere a cauzat o rană dureroasă poporului român şi a ridicat protestul său unanim. In timp ce Uniunea Sovietică punea mâna pe Basarabia, pe o mare parte a Bucovinei şi pe regiunea Herţa, care făcuse totdeauna parte integrantă din Regatul României, restul ţării era deschis influenţei preponderente a Reichului hitlerian. Această împărţeala, deopotrivă contrară stipulaţiunilor vechilor tratate de pace şi pactul Societăţii Naţiunilor, cât şi principiilor care urmau să fie puse în valoare prin Charta Atlanticului, situase România - mai înainte ca ea să fi fost antrenată în războiu - printre victime şi nu în câmpul celor vinovaţi.

Responsabilităţile acestei ţări nu pot fi judecate şi nici locul care i se cuvine în rândul celorlalte naţiuni nu i se poate fixa fără a se ţine seamă de aceste fapte esenţiale.

Şi aceasta cu atât mai mult, cu cât poporul român - de îndată ce a putut să-şi reia libertatea de acţiune - s'a alăturat Naţiunilor Unite şi a luptat eroic alături de armata sovietică. El nu a făcut această redresare cu gândul de a se adapta la o situaţie nouă, şi cu conştiinţa că servea din nou politica sa adevărată, pentru care luptase deja în 1916.

Acest sentiment de continuitate, de perseverenţă într'un efort politic care nu separase niciodată cauza românească de aceea a libertăţilor Europei, dă dreptul poporului român de a respinge cu hotărîre termenul de "satelit", care i-a fost

aplicat în chip atât de injust. "Satelit", el nu are conştiinţa de a fi fost, căci, chiar în perioadele cele mai sumbre ale dominaţiei germane, el nu a ratifiaat niciodată politica conducătorilor săi efemeri: declaraţiunile de războiu ale României au fost făcute cu violarea legilor constituţionale, fără aprobarea Regelui, poporului sau a Parlamentului. Singurul act, când Regele şi poporul, au avut ocaziunea de a-şi manifesta din nou voinţa lor, a fost actul eliberator dela 23 August 1944, care a reînnodat firul politicei româneşti.

Poporul român sperase că, Conferinţa dela Paris va recunoaşte poziţia specială a Românei, care nu fusese separată de Aliaţii săi decât prin consecinţele funeste ale prăbuşirii ordinei europene. El sperase deasemeni că Tratatul pe care urma să-l semneze va ţine cont de învăţămintele cari se degajeau dintr'un trecut încă recent şi va contribui la restabilirea unei ordine generale, care să excludă împărţeala (la division), inegalităţile şi servituţile (les emprétements) de ordin politic şi economic în dauna celor slabi, toate acestea constituind însăşi cauzele care au provocat războiul.

El ţine să constate, dela început, că Tratatul de Pace i-a făcut dreptate asupra unui punct important. România a suferit imputări crude şi injuste din teritoriul său, dintre care unele au fost menţinute prin clauzele armistiţiului şi ale Tratatului de Pace. Dar, ea a fost deasemeni profund mişcată de hotărîrea ca Transilvania să-i fie redată în întregime. Poporul român exprimă gratitudinea sa cea mai vie Puterilor care l-au ajutat să-şi recapete frontiera sa occidentală; acest act de justiţie îl întăreşte în voinţa de a face tot ce stă în puterile sale, pentru a întreţine raporturi pacifice şi de prietenie sinceră cu toate popoarele vecine.

./.

Când va lua cunoştinţă de Tratat, în ansamblul său, poporul român nu va găsi alte motive pentru a se bucura. El va constata cu regret că tratamentul care i-a fost aplicat depăşeşte în severitate pe acela rezervat altor state învinse şi că nimic nu-l pune la adăpostul ameninţărilor care apasă asupra independenţei sale, ameninţări cari l-au scos deja, odată, de pe drumul normal al politicei sale.

El îşi va aduce aminte atunci de alte decepţii: textul Tratatului aprobat de Comisiuni este mai sever decât acela care fusese stabilit de către Miniştrii de Externe; acest din urmă text, la rândul său, fixase condiţiuni mai grele decât acelea stipulate prin Armistiţiu; armistiţiul, în fine, conţinea clauze mai grave decât acelea pe care le propu neau negocierile anterioare şi declaraţiile D-lui Molotov. Poporului român i se pare că, cu cât făcea eforturi mai mari cu grele sacrificii, spre a-şi recâştiga locul său printre Aliaţi, cu atât condiţiunile pe care aceştia i le impuneau, erau mai severe. Şi aceasta, contrariu asigurărilor pe care delegaţii români le primiseră în timpul negocierilor pentru armistiţiu dela Cairo, asigurări după care Tratatul de Pace trebuia să amelioreze condiţiunile armistiţiului, în cazul când România ar fi dat ajutor Aliaţilor.

Un singur exemplu ajunge pentru a demonstra cum situaţia României s'a înrăutăţit progresiv. La Cairo, cu ocazia primului contact stabilit cu Aliaţii, România a primit asigurarea că ea nu va fi supusă unei ocupaţii militare şi nu i se ceruse decât să asigure trecerea trupelor care urmau să lupte în Ungaria şi Cehoslovacia. Dl.Molotov promitea ulterior, în momentul semnării armistiţiului la Moscova, că trupele sovietice vor părăsi teritoriul român imediat după terminarea ope-

./.

rațiunilor militare contra Germaniei. A trecut mai bine de un an dela capitularea germană și trupele sovietice se găsesc încă în România, trăind fără nicio justificare în sarcina țării. Tratatul de Pace a luat act de această situație de fapt și a încercat de a-i fixa un termen legal; evacuarea trupelor sovietice ar trebui să se facă în cele 90 de zile dela încheerea Păcii. Dar o excepție anihilează regula: vor rămâne în România trupele necesare pentru păstrarea contactului cu armatele cari ocupă Austria. Nicio specificare, nici în ceeace privește numărul acestor trupe și nici cu privire la căile de comunicație care vor trebui să servească la menținerea "contactului". Astfel, ocupația primește un titlu legal pentru o durată nedeterminată.

In această chestiune era vorba de o stipulație capitală, punând direct în cauză independența României. Tratatul de Pace nu va da acestei țări libera dispoziție asupra teritoriului său și poporul român va trebui să procedeze, în prezența unor trupe străine la alegerile, de care vor depinde nu numai organizarea sa internă și alegerea unui guvern realmente reprezentativ, ci și pozițiile pe care le va lua pe plan internațional. Dacă adăugăm la toate acestea că România nu regăsește în tratat niciuna din declarațiile prin care Dl. Molotov, personal, cât și conducătorii celorlalte Mari Puteri garantaseară în mod expres, cu ocaziunea Conferințelor dela Yalta, Potsdam și Moscova, suveranitatea și independența sa; dacă observăm că nicio măsură de ordin internațional nu a fost anvizajată pentru a asigura libertatea viitoarelor alegeri; dacă ținem seamă însfârșit de impreciziunea dispozițiunilor politice cuprinse în primele articole ale Tratatului (impreciziuni cari pot da loc la cele mai regretabile

./.

abuzuri), suntem nevoiţi să constatăm că drepturile suverane ale poporului român vor fi şi mai mult încă reduse şi nesigure după semnarea Tratatului, decât în perioada Armistiţiului.

Impreciziunea textelor, prelungirea indefinită a situaţiilor anormale, absenţa unor regule de drept care să limiteze jocul pasiunilor politice, abandonează România la discreţia oricărei puteri, tentată de a exercita asupra ei o putere directă şi absolută. Tratatul de Pace pare a consacra astfel un statut de stat vasal şi a da o semnificaţie legală termenului de "satelit".

Condiţiunile financiare agravează şi mai mult această situaţie. Cum Conferinţa nu a socotit util de a institui o Comisiune specială, pentru a pune ordine în problema reparaţiunilor şi restituirilor, importanţa deosebit de mare a sarcinilor care apasă asupra economiei româneşti nu a fost relevată decât în cursul desbaterilor contradictorii cari au avut loc în sânul Comisiunii Economice. Evaluând una câte una obligaţiunile impuse României - reparaţii propriu-zise, cheltueli de ocupaţie, restituiri, rechiziţii, transfer de creanţe germane şi italiene în creditul ocupantului - delegatul american, Dl. Willard Thorp, a ajuns să enunţe următoarele concluzii: "Adunând sarcinile trecute şi viitoare, ajungem la o sumă uluitoare (the staggering sum) de 2 miliarde dolari".

Era de aşteptat ca o astfel de constatare să fi decis Comisiunea Economică de a supune unei severe revizuiri clauzele Tratatului referitoare la reparaţii. Nu s'a produs din nefericire nimic. Comisiunea a adoptat, aproape fără discuţie, art.29, care impune României de a renunţa dinainte la orice reclamaţiune pe care a ar putea-o formula pentru sumele deja prelevate sub diferite titluri. Şi desbaterile au continuat,

./.

cu privire la noui prestaţiuni, indemnităţi şi despăgubiri, acumulate în sarcina României.

Şi aci era totuşi o contradicţie flagrantă între tratamentul impus unei ţări, deja puternic încercată de războiu şi de o lungă perioadă de armistiţiu şi scopurile pe cari Naţiunile Unite şi le propuseseră de a le atinge. In loc de a ridica standardul de viaţă al unui popor epuizat, condiţiunile de pace erau de natură de a-l coborî încă şi mai mult; în loc de a se pune accentul pe producţie, prin mărirea capacităţii de muncă, aceste condiţiuni tindeau să accelereze descompunerea economiei naţionale; în loc de a plasa această economie în circuitul comercial mondial, Tratatul ar izola-o încă şi mai mult în interiorul unei zone închise, în care pierzând posibilităţile sale de export şi schimb, ar sfârşi prin a se exclude ea însăşi din comerţul internaţional.

Dacă astfel de procedee ar persista, ele ar paraliza complect munca şi viaţa în regiuni mereu mai întinse, Căci faptul de a impune unor popoare - al căror venit naţional nu depăşeşte astăzi 700 milioane dolari - o sarcină de 2 miliarde (şi aceasta după trecerea în mâinile inamicului a celei mai mari părţi din bogăţiile naturale, industriilor, minelor şi a mijloacelor de comunicaţie, sub forma societăţilor anonime mixte) duce în mod fatal economia acestor popoare - şi odată cu acestea a unei întregi părţi a Europei - la descompunere şi moarte.

Una din sarcinile esenţiale ale tratatelor de pace a fost aceea de a pune ordine în cifre şi procedee, spre a se opri procesul de descompunere economică care a atins deja unele dintre cele mai fertile regiuni ale Europei şi care riscă a se întinde şi a se agrava. Această sarcină din

./.

nefericire nu a fost îndeplinită. Obligații noui, cu îngrijire specificate, au fost acumulate contra statelor debitoare, fără altă consecință practică dealtfel, în afară de aceea de a scoate și mai mult în lumină falimentul complect al acestor state.

In ordinea politică, astfel de falimente se traduc prin slăbirea progresivă a suveranității statelor debitoare.

Un popor doritor de a trăi și încrezător în misiunea sa nu poate atribui un caracter definitiv unui tratat care ruinează speranțele sale și care acumulează obstacole în calea liberării și ridicării sale. El nu crede că un astfel de tratat, care ignorează principiile și lasă să subziste inechitățile, ar putea contribui să pună capăt dezordinei actuale și nici să pregătească instaurarea unei ere de drept și de pace.

Adevărata pace nu va putea fi realizată decât printr'un efort continuu, tinzând să elimine diviziunile și injustițiile care tulbură atât de profund lumea. Nu suntem decât la începutul operei de pacificare și acest început nu este fericit. O sarcină grea mai rămâne încă de îndeplinit. Spre a-și atinge țelul, această sarcină va cere revizuirea întreagă și complectă a tratatelor de pace actuale.

Privirile întregii lumi și în special a țărilor încercate de războiu și lezate de tratatele de pace se îndreaptă astăzi spre Organizația Națiunilor Unite. Aci se va putea elabora ordinea de drept generală și unitară, necesară instaurării păcii. Tot aci va trebui să se efectueze și indispensabilila revizuire a tratatelor.

O primă cale pentru a ușura - ca să spunem așa - tratatele de greutatea apăsătoare a arbitrarului, pare a fi fost

./.

Capitolul

„Observaţiuni generale"

din memoriul prezentat de Grigore Gafencu Conferinţei de Pace la 7 Octombrie 1946.

deschisă prin art.36, care permite recursul la Curtea Internaţională de Justiţie. Dacă acest articol va fi adoptat definitiv, cum este de sperat, intervenţia acestei înalte instanţe judiciare, strâns legată de Organizaţia Naţiunilor Unite, va putea să contribue nu numai la aplanarea litigiilor, ci şi la precizarea - într'un spirit de justiţie - şi prin aceasta la ameliorarea stipulaţiunilor tratatelor.

O a doua cale de recurs se va deschide statelor semnatare ale tratatelor de pace, când ele vor fi admise să facă parte din Organizaţia Naţiunilor Unite. Acest organism este în adevăr considerat ca putând să controleze raporturile între state, conform principiilor de egalitate, de justiţie şi de libertate, enunţate în Charta sa constitutivă.. El este chemat să devină astfel garantul suprem al dreptului şi al securităţii tuturor statelor. Dar exerciţiul acestei înalte misiuni depinde de libertatea de acţiune şi decizie care va fi asigurată însuşi acestui organism. Obstacolele ridicate în calea Organizaţiei Naţiunilor Unite şi în mod special dreptul de veto, împiedică acest organism de a îndeplini în lume marea sarcină care îi incumbă. Atât timp cât principiul diviziunii este menţinut în însăşi fruntea Organizaţiei Naţiunilor Unite, această organizaţie va fi neputincioasă să elimine diviziunile în raporturile dintre state. Deasemeni îi va fi imposibil să remedieze tendinţa spre diviziune care a alterat atât de profund textul tratatelor de pace.

Eliberarea Organizaţiei Naţiunilor Unite de orice obstacol care o împiedică de a exercita o autoritate supremă, va determina eliberarea popoarelor asupra cărora apasă sarcini injuste. De această dublă eliberare va depinde în cele din urmă pacea.lumii.

./.

Micile state cari văd în realizarea unei ordine de drept generale şi unitare singurul mijloc pentru a asigura drepturile şi securitatea lor, primesc cu speranţă toate manifestările prin care se afirmă unitatea şi solidaritatea societăţii umane. Astfel de manifestări s'au înmulţit în întreaga lume în ultimul timp, par'că spre a împrăştia neliniştea provocată de Conferinţa dela Paris. Astfel, Comisiunea Economică a Organizaţiei Naţiunilor Unite a făcut cunoscut recent unele proecte tinzând la redresarea economiei mondiale şi în mod deosebit a economiei europene. Ea s'a declarat gata să ducă libertatea comerţului până în regiunile cele mai îndepărtate şi mai bine păzite ale continentului şi nu ascunde interesul pe care îl poartă ţărilor dunărene şi acelora din Balcani. Aceste proecte trezesc în toate aceste ţări cele mai vii şi legitime speranţe.

In domeniul politic, voinţa de a organiza pacea conform unor vederi de ansamblu s'a manifestat deasemeni. Discursuri răsunătoare au pus în valoare planul unei federalizări a Europei, ca o primă şi importantă etapă în calea organizării unitare a lumii. Acest plan nu întâmpină în nici altă parte un interes mai viu şi o mai deplină aprobare ca în ţările estului european. Cuvântul "Europa" reprezintă astăzi pentru aceste ţări un principiu de eliberare şi de viaţă. Ele văd în proectul de federalizare un mijloc de realizare a ordinei la care aspiră: ideea de unire între state, legată de principiul libertăţii naţionale.

Dacă aceste planuri, tinzând la organizarea economică şi politică a Europei, ar câştiga în consistenţă, în precizine şi în forţă, ele ar putea să creeze mari mişcări de solidaritate şi să constitue un ţel comun tuturor popoarelor

./.

de pe continent.

Atunci va fi, poate, posibil să se prevadă un termen profundei și dureroasei amărăciuni cauzate de rezultatele Conferinței de Pace.

Grigore Gafencu

Paris, 7 Octombrie 1946.

AG

202

Albă

Conține 202 file.

Prezentul dosar conține 202 file plus fila I, II în total 204 file și a fost verificat azi 22.04.03 de Benedek N. I.